

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ಪಾ.ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ

(ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ)

ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ

ಪ್ರಮತಿ ಪ್ರಕಾಶನ – ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ
ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ

"PADARTHA CHINTAMANI" (Second Part)
by Pādigaru Venkataramana Acharya (Pa. Vem. Acharya) and
Published by Pramati Prakashana, Subrahmanya - 574 238, D. K.

Pages : xvi + 180

Price : Rs. 40/-

ಸಂಚಾಲಕರು

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣತೀರ್ಥ ಸ್ವಾಮೀಜಿ

ಸಂ. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮಠ

ಸಂಪಾದಕ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ

ಶಾಂತಿಗೋಡು - 574 202

ಮುದ್ರಣ

ಶೋಭಾ ಪ್ರೊಸೆಸ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ದರ್ಬೆ – ಪುತ್ತೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ

ದೂರವಾಣಿ : 6476, 6565 ಮತ್ತು 7376

ಹೀಗೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿ

ಕೆಲವರಿರುತ್ತಾರೆ: ಪದ–ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕುವವರು.

ಪದ–ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಗೆ ಮಣಿಯದವರು.

ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ತಾಟಿಗೆ ಬಡಿಸುವ 'ಪದಾರ್ಥ'ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಿಂತಿಸುವವರು.

'ಝೋಂತ'ಕ್ಕೆ 'ಝೋಂತ'ವೆ ಅರ್ಥವಾದವರು.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿರುತ್ತಾರೆ: ಪದ–ಅರ್ಥಗಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲೆ ಸಂತಸ ಕಾಣುವವರು.

ಅರ್ಥವಾಗುವವರು; ಬಹಳ ಮಂದಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದವರು.

ಪಾವೆಂ ಈ ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಶಬ್ದಸಾಗರದ ಆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದವರು. ಅರ್ಥದ ಅಪೂರ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತಂದವರು. ತಂದು ನಮಗಿತ್ತವರು.

ಕಡಲನ್ನು ಈಜಿ ದಡ ಸೇರಿದರೇನು ಬಂತು?

ಉಪ್ಪುನೀರು ಕುಡಿದದ್ದೇ ಬಂತು. ತೋಳು ನೋಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಬಂತು.

ಆದರೆ ಜನ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ: ಇವರು ಪಾರಂಗತರು; ಪಾರೀಣರು; ಪಾರಾವಾರೀಣರು.

ಮುತ್ತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬಿರುದು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕು. ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತರಬೇಕು. ಕಡಲ ಒಡಲನ್ನು ಕಡೆಯಬೇಕು; ಒಳಗಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕ.

ಅಂಥವರನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾರೂ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಪಾರಂಗತರಲ್ಲ.

ಶಬ್ದಸಾಗರದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೆ: ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಿದ್ದಾರೆ. ಜನ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಗಳು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದ್ದವರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಪಾರಂಗತರು. ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಗಳು.

೧೩ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು :

"ನಹಿ ಮಣಿಗಣ ಮಾರ್ಗಣಪರಾ ನಿಪುಣಧಿಯೋಽನುಪದಂ
ಸ್ವಪರಗುಪ್ತಿಪಾಟನಪಟವೋಽಧಿಜಲಧಿ ಲಹರೀಪಟಲ
ಪರಿವೃತ್ತಿಪರಿಗಣನಕೌತುಕೇನ ಸಮಯಮತಿಪಾತಯಂತಿ".

[ಜಾಣರು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮುತ್ತು ಅರಸುತ್ತಾರೆ – ಕಡಲ ಜಂತುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ – ಕಡಲಾಳಕ್ಕಿಳಿದು. ಅವರು ಕಡಲ ಮೇಲಣ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.]

ಪಾವೆಂ ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅದಕೆಂದೆ ಅವರ ಚಿಂತನಕ್ರಮ ನಮಗೆ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿ ಮುರಾರಿ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :

"ಅಬ್ಧಿರ್ಲ್ಲಂಘಿತ ಏವ ವಾನರಭಟೈಃ

ಕಿಂತ್ವಸ್ಯ ಗಂಭೀರತಾಂ

ಆ ಪಾತಾಳ ನಿಮಗ್ನಪೀವರತನುಃ

ಜಾನಾತಿ ಮಂಥಾಚಲಃ"

ಕಪಿಗಳು ಕಡಲನ್ನೇನೋ ದಾಟಿದರು. ಆದರ ಆಳ ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಪಾತಾಳದಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ಕಡಲನ್ನು ಕಡೆದ ಮಂದರಗಿರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೆ ಅದರ ಆಳ ಗೊತ್ತು.

ಬಹಳ ಮಂದಿ ಕವಿಗಳೂ ಹಾಗೆಯೆ: ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡಲನ್ನು ದಾಟಿರಬಹುದು: ದಾಟಿ ಆಚೆಯ ತಡಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಕಡಲ ಆಳವನ್ನರಿತ ಕವಿ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮುರಾರಿ.

ಅವನ ಈ ಬಡಾಯಿಗಾಗಿಯೆ 'ಮುರಾರಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂತು:

"ಮುರಾರೇಃ ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ."

ಸಾಮಾನ್ಯರದೊಂದು ದಾರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಂಡಿತರದೊಂದು ದಾರಿ. ಮುರಾರಿಯದು ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ.

ಊರಿಗೊಂದು ದಾರಿಯಾದರೆ ಪೋರನಿಗೊಂದು ದಾರಿ. ಯಾರೂ ನಡೆಯದ, ನಡೆದು ಸವೆಯದ ದಾರಿ.

ಮುರಾರಿಯ ಮಾತು ಮುರಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾದೀತು; ಆಗದೆಯೂ ಹೋದೀತು. ಪಾವೆಂ ಅವರಿಗಂತು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಳಿದವರು ನಡೆದು ಸವೆಸಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆದವರೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರದ್ದು "ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ." ಅವರದು ಮೂರಾಬಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಮೂರನೆಯ ದಾರಿ ಹೌದು.

ಅವರು ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದ ತನಕವೂ ಹೊಸ ಹಾದಿಯನ್ನರಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ಹೊಸತನ್ನು ಹುಡುಕಿದರು. ಹೊಸತನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಯಾರೂ ಸಾಧಿಸದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಅವರ ಅಭಿಜಾತ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ 'ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ' ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ನಿದರ್ಶನ.

ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಚಿಂತನೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ದುರ್ಬೀನು ದೃಷ್ಟಿ, ನಿಶಿತವಾದ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಪಾವೆಂ ಅವರ ವೈದುಷ್ಯದ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯುದ್ದಕ್ಕು ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅವರು ಲಾಂಗೂಲಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಲಘುಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆವಾಗಲೂ ಈ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬರೆದವರು.

ಪ್ರಬಂಧದ ಚೌಕಟ್ಟು ಲಘುವಾದರೂ ಕಟ್ಟು ಲಘುವಲ್ಲ. ಅವರು ಲಘುವಾಗಿ ಲಾಂಗೂಲ ಆಡಿಸುತ್ತಲೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಜಾಲಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಗುನಗುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಾದಕ್ಕೂ ನಗೆಯ ಲೇಪ.

ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಆಡುಸೋಗೆ ಉಂಟು. ಪಾವೆಂ ಮುಟ್ಟದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಪವಾದವಿಲ್ಲ.

ಪಾವೆಂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಡುಸೋಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೈತುಂಬ 'ಸಂಪಾದನೆ' ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರೊಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಪಾದಕರಂತು ಹೌದು. ಅವರ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಅವರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತವಾಯಿತು.

ಪಾವೆಂ ಕೊನೆಯುಸಿರ ತನಕವೂ ತನ್ನ ಚಿಂತನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ನೀಡಿದವರಲ್ಲ.

ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು:

ನಾನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾವೆಂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬರುವುದುಂಟೆ? ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಡಿಸ್ನೆ ಲ್ಯಾಂಡ್ ನೋಡದೆ ಬರುವುದುಂಟೆ? ಅವರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಹೊರಡುವ ದಿನ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆಯಿತು.

ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವಂದೇ ಪಾವೆಂ ಕೂಡ ಉಡುಪಿಗೆ ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯನ್ನು ಅವರು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಯತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯವನು ಕೈ ಕೊಟ್ಟ. ಪಾವೆಂ ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಅಂದು ಅವರು ಹೊರಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ಅಡಚಣೆ ನನಗೆ ಲಾಭವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಜತೆ ಬರುವಂತೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದೆ. ನಾವು ಜತೆಯಾಗಿ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಪಯಣ ಹೊರಟೆವು.

ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಿನ ತನಕ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕು ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತನಾಡಿದರು: ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ, ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ, ಪುರಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ.

ಚರ್ಚೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ್ದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇರುಳು ಕಳೆದದ್ದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿ ಬಂದಾಗಲೇ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ ಎಚ್ಚರ.

ಅದು ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾಗದ ರಾತ್ರಿ : "ಅವಿದಿತಗತಯಾಮಾರಾತ್ರಿರೇವ ವ್ಯರಂಸೀತ್"

ಉಡುಪಿ ಬಂತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಳಿದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದೆ.

ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಒಂದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಆಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ತಲೆ ತಿಂದ ಯಾವುದೋ ಶಬ್ದದ ನಿರ್ವಚನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಗುವುದೇ ತಡ; ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಅವರು ಬಂದಾಗ ನನಗಿನ್ನೂ ಬೆಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಬಂದರು ಎಂದು ಬೆಳಗಾಯಿತು.

ಲಗುಬಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಬಂದೆ.

ಚಹಾಪಾನದ ಜತೆ ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆ.

ಶಬ್ದದ ಬೇರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಾಡಿದೆವು.

ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರು ಹೊರಟರು. ನಾನು ಒಳನಡೆದೆ. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಸ್ಕೂಟರಿನ ಸದ್ದು. ಹೊರಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ! ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡವರೇ ಹೇಳಿದರು : "ನೋಡಿ. ಎಂಥ ಮರೆವು. ಎರಡು ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಒಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಅರ್ಧ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ ಮೇಲೆ ಮರೆತೆ ಎನ್ನುವುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಆ ಶಬ್ದದ ಇತ್ಯರ್ಥವೂ ಆಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದೆ."

ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತೆವು. ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಅವರ ಹಸಿವು ಹಿಂಗಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನಂತು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸುಲಭಕ್ಕೆ

ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವವರಲ್ಲ. ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ 'ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಏಕಾಗಬೇಕು? ಹೀಗೇಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು?' ಎನ್ನುವವರು.

ಸಂಭಾಷಣೆಯ ನಡುವೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡರು : "ನಾನಿರುವುದು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ–ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಿದೆ; ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ; ಪುಸ್ತಕಾಲಯಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಪದಾರ್ಥಚಿಂತನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳು ಸಿಗದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಖಚಿತವಾದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗದೆ ತಿಣುಕಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ."

ಹೇಗಿದೆ? ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆ ಓದುವವರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಾಡಿದೆವು. ಎಳೆದಾಗ ಒಂದೆಳೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಬೇರೋ ಬರಿಯ ಬಿಳಲೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇದು ಎಂಥ ಜ್ಞಾನತೃಷೆ! ಎಂಥ ತಣಿಯದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ!

ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ಒಳನಡೆದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಕೊನೆಯ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ, ಮತ್ತೆಂದೂ ಮರಳದ ತಾಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಅನಾಥವಾಯಿತು! ಅದರ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ನಾವೆಂದೂ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನರಸುವುದು ತುಂಬ ರೋಚಕವಾದ ಸಂಗತಿ. ಒಮ್ಮೆ ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಮೂಲ, ನದೀ ಮೂಲ, ಋಷಿಮೂಲ ಹುಡುಕಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲ ತಿಳಿದರೆ ಇದ್ದ ಗೌರವ ಕಮ್ಮಿಯಾದೀತು ಎನ್ನುವ ಭಯ.

ಆದರೆ ಶಬ್ದಮೂಲ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಹುಡುಕಿದಾಗ ಆ ಪುಟ್ಟ ಶಬ್ದದ ಒಡಲೊಳಗೆ ಇಡಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಹುದುಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಾವು ದಿಗಿಲುಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಶಬ್ದದ ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಹುದು.

'ದೇವರ' ಶಬ್ದದ ಬೇರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಯಾಸ್ಕ ಹೇಳಿದ : "ದ್ವಿತೀಯೋವರೋ ಭವತಿ" ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಬೇರು ಹುಡುಕುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಶೈವಪುರಾಣದ ಲಿಂಗ ಮೂಲಾನ್ವೇಷಣೆ. ಕಂಡೆ ಎಂದುಕೊಂಡವರು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಉಂಟು. ಕಂಡವರು ಕಡಿಮೆ. ಇವು ಕಂಡೂ ಕಾಣದ ನೋಟಗಳು. ಕಂಡಕಂಡವರು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇರುವುದು ಒಂದು. ಕಾಣುವುದು ಇನ್ನೊಂದು.

ಬುಡದ ಗುಣವೇ ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬುಡದಲ್ಲಿ ದ್ವಿವೇದಿ ಇತ್ತು. ಬೆಳೆಯುತ್ತ ದುಬೇ ಆಯಿತು ಎಂದಾಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕತೆ ಕೇಳಿ.

'ಉಪಾಧ್ಯಾಯ' ಇತ್ತು. ಉವಜ್ಝಾಯ ಆಯಿತು. ಓಝಾ ಆಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಝಾ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಯಾವ ಅಕ್ಷರವೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ !

ಕನ್ನಡದ ದಿಂಬಿನ ಕತೆಯೇನು ಕಮ್ಮಿ ರೋಚಕವೆ?
ತಲೆಗೆ + ಇಂಬು = ತಲೆಗಿಂಬು ಆಯಿತು.

ಅರ್ಥದ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲದವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಗಿಂಬು ಹೋಗಿ ತಲೆದಿಂಬಾಯಿತು.

ಕೊನೆಗೆ ತಲೆಯೂ ಹೋಗಿ ಬರಿಯ ದಿಂಬು ಉಳಿಯಿತು! ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೊಂದು ಹೊಸ ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು : ದಿಂಬು! ಏನು ಹಾಗಂದರೆ? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು ? ಎಂಥವರಯ್ಯಾ ನೀವು! ದಿಂಬು ಎಂದರೆ ದಿಂಬು!

ಶಬ್ದನಿರುಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಬಗೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಯಾಸ್ಕನದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ವೈಯಾಕರಣರ ಅಸಹಜ ನಿರ್ವಚನದಿಂದ ಶಬ್ದದ ಸಹಜನಿರ್ವಚನದೆಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಕೀರ್ತಿ ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಅನಂತರದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದರು. ನಿರುಕ್ತ ಹಿಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು.

ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಿಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿರುಕ್ತ ಹೊಲೆಗೆಟ್ಟಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದ ಕೆಟ್ಟ ನಿರ್ವಚನಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು.

ಉದಾ: ಉಡುಪಿ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ

'ಒಡಿಪು' ಎಂಬ ತುಳು ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ನಿರ್ವಚನ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು: 'ಉಡುಪ' ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರ. 'ಉಡುಪಿ' ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ! ತುಳು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿರ್ವಚನ.

ಇನ್ನು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಕಥೆ ಕೇಳಿ. ಪರಶುರಾಮನ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡದ ಪಾಪ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದಾಗ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತಂತೆ! ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ ತೀರಿತು. ಅದರಿಂದ ಇದು 'ತೀರಿತುಹಳ್ಳಿ'ಯಾಗಿ 'ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ'ಯಾಯಿತಂತೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ನಿರ್ವಚನ!

ಹೀಗೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ನಿರ್ವಚನದಿಂದಲೆ ಇತಿಹಾಸದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮುಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆಯಿತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತು ಶಬ್ದ ಮೂಲದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆದದ್ದು ತೀರ ವಿರಳ. ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂಥ ಹೊಸ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರು. ನಡೆದು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು.

ಆದರೂ ಅವರು ಈ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೬ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಸಣ್ಣದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ೮೯ರಿಂದ ೧೫೬ರ ತನಕದ ೬೮ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳು ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೆಲವು ನಿರ್ವಚನಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ – ತೀರ್ಮಾನದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಚಿಂತಕರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು.

ಅಡಿಯು ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಪು. 5. ಪಂ. 3-4)

ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ ನಿಜ. ದೇವರ ಚಾಕರಿಯವರನ್ನು ದೇವಾಡಿಗರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗರು ಆದದ್ದು ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಪೂರ್ವರೂಪ ಅಡಿಗಳು. ಇದು ಅಡಿ ಶಬ್ದದ ಬಹುವಚನದ ರೂಪ. ಅಡಿಗಳು ಅಡಿಗರು ಆದದ್ದು ನಿರ್ವಚನ ಮರೆತ ಅರ್ವಾಚೀನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ.

ದೊಡ್ಡವರನ್ನು 'ಪಾದ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೂಢಿ. ಅದಕೆಂದೆ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು ಭಗವತ್ಪಾದರಾದರು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಶ್ರೀ ಪಾದರಾದರು. ಈ ಶ್ರೀಪಾದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾರ

ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ಅಡಿ'ಗಳಾದರು. ದೊಡ್ಡವರು ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವರು ಎನ್ನುವುದು ಅದರ ಅರ್ಥವಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕಚಡಾ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಪಾರಸೀಕ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಅಂಬೋಣ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯ ಕಸ-ಗಸಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರಬಾರದು ಎನ್ನುವುದು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಂಕೆ (ಪು. 6)

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಂಕೆ: ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಕಚ್ಚರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಕೊಳೆಯಾದದ್ದು ಎಂದೇ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಇದರಿಂದ ಮರಾಠಿಯ ಕಚರಾ ಹಿಂದಿಯ ಖಚರಾ ಕನ್ನಡದ ಕಚಡಾ ಅಥವಾ ಖಚಡಾ ಆಗಿರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ದೇಸಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೆ? ವಿದ್ವಾಂಸರು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.

''ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ''ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಿಗೆ'' ಎಂಬ ದಾಸರ ಮಂಗಲ ಪದ. ಬುದ್ಧ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಜೈನರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಆಗ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.'' (ಪು. 33 ಪಂ. 16-19)

ಜೈನಧರ್ಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೈನರ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು. ಗೊಮ್ಮಟನ ನಾಲ್ಕು ಬೃಹತ್ ಬತ್ತಲೆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿರುವುದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತವನು ಬುದ್ಧ ಅಲ್ಲ ಬಾಹುಬಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ!

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಗೌರವಿಸುತಿದ್ದ ಹರ್ಷ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತನ್ನ ನಾಟಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : ''ಬುದ್ಧೋಜಿನಃ ಪಾತುವಃ'' ಬೌದ್ಧನೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಕೋಶಕಾರ ಅಮರಸಿಂಹ ಬುದ್ಧನ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ 'ಜಿನ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ''ಮಾರಜಿತ್ ಲೋಕಜಿತ್ ಜಿನಃ'' ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೋಶಕಾರ 'ಜಿನ' ಎಂದರೆ ಮಹಾವೀರನೂ ಹೌದು; ಬುದ್ಧನೂ ಹೌದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ''ಜಿನೋಽರ್ಹತಿ ಚ ಬುದ್ಧೇ ಚ'' ಬುದ್ಧ ಜಿನನ ಮಗ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಭಾಗವತ. ''ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ್ನಾ ಜಿನಸುತಃ'' ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯಮಧ್ವರು – ಬುದ್ಧನ ತಂದೆ ಶುದ್ಧೋದನನಿಗೆ 'ಜಿನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು – ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ''ಶುದ್ಧೋದನನೇತ್ಯೇವ ಜಿನೇತಿ ಚೋಕ್ತಃ''

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಅಂತರ ತಿಳಿಯದ ಗೊಂದಲದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲ. 'ಜಿನ' ಎನ್ನುವುದು ರೂಢನಾಮವಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನು ಎಂಬರ್ಥದ

ಗೌರವನಾಮ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಿರುದು. ಈ ಎಚ್ಚರ ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಜಿನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರೇ ಜಿನ-ಬುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಜಿನ ಎಂದು ಕರೆದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಜಿನನನ್ನು ಬುದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆದದ್ದಿಲ್ಲ. ಪುರಂದರದಾಸರು 'ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿಹ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಎಂದರು. ಏನು ಇದರ ಅರ್ಥ?

ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮುಖವಿದ್ದಂತೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಮುಖವೊಂದುಂಟು. ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದು ಬುದ್ಧಾವತಾರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅಸುರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಂದೆ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ದಾಖಲಾದ ಕಥೆಯಾದರೆ ಇದರ ಜತೆಗೆ ಈ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬತ್ತಲಾದವನು ಜೈನಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಅಲ್ಲ. ಶುದ್ಧೋದನನ ಮಗ ಬುದ್ಧನೇ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದ ಪುರಂದರದಾಸರು ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂಶವನ್ನು ತನ್ನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಅಂತರ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

"ಈಚೆಗೆ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ವಣಕ್ಕಂ ಎಂಬ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ." [ಪು. 42. ಪಂ. 1]

ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ತಮಿಳರೂ ವಣಕ್ಕಂ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ ಋಗ್ವೇದದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಮೂಲತಃ 'ತೃತರಣೇ' ಅಂದರೆ ದಾಟುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ಅದು" [ಪು. 94. ಪಂ. 5-6]

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ 'ತೀರ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತೌ' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು. ದಾಟಿದವನು, ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದವನು ತೀರ್ಥ. ಈ 'ತೀರ' ಧಾತುವಿನಿಂದಲೆ ಕನ್ನಡದ 'ತೀರು', 'ತೀರಿಸು' ಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದವನು, ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿದವನು, ಅದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನಾದವನು, ಪವಿತ್ರನಾದವನು ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ತೀರ್ಥ' ಎಂದರೆ ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿ; ಗೌರವಾರ್ಹವ್ಯಕ್ತಿ, ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆ ಗೌರವಾರ್ಹ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದಕೆಂದೆ ಅವನು ತೀರ್ಥರೂಪನಾದ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾದ ಸನ್ಯಾಸಿ ತೀರ್ಥನಾದ. ತೀರ್ಥಾಭಿಷೇಕದಿಂದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ತೀರ್ಥನಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥದ ಹರವು ದಿಗಿಲು ಬರಿಸುವಂಥದು :

ಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪದೇಶಕನಾದ ಗುರು ತೀರ್ಥ. ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ತೀರ್ಥ. ಯಜ್ಞ ತೀರ್ಥ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ – ಪುಣ್ಯಜಲಗಳೂ ತೀರ್ಥ. ಸ್ನಾನಘಟ್ಟವೂ ತೀರ್ಥ. ಉಪಾಯಜ್ಞನಾದ ಮಂತ್ರಿಯೂ ತೀರ್ಥ. ಉಪಾಯವೂ ತೀರ್ಥ. ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಋತುಸ್ರಾವವೂ ತೀರ್ಥ!

ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ತೀರಿಸುವ, ಪಾರುಗಾಣಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪೂಜ್ಯ, ಪವಿತ್ರ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಅನಂತರ ಬಂದದ್ದು. ಹೆಣ್ಣಿನ ರಜಸ್ಸು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುವಾಯಿತು.

''ತಾವರೆಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಂಡ್ರ, ಪುಂಡರೀಕ ಎಂಬವು ಬಿಳಿದಾವರೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.'' [ಪು. 97. ಪಂ. 6-7]

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಕಾರರು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೆಂದಾವರೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ : ''ಯಥಾ ಕಪ್ಯಾಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೇವಮಕ್ಷಿಣೀ'' [ಕೆಂದಾವರೆಯಂಥ ಕಣ್ಣು] ''ಏಕಪುಂಡರೀಕಂ ಧಾರಯತಿ'' [ಒಂದು ಕೆಂದಾವರೆ ಮುಡಿದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡರೆ ಅದು ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ.]

''ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆತಪತ್ರ ಎಂಬುದು ಕೊಡೆಗಿರುವ ಒಂದು ಪದ. ''ಆತಪ'' ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲು; ''ತ್ರ'' ಎಂಬುದು ಕಾಪಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯ(?ಧಾತು). ಅರ್ಥಾತ್ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೊಡೆಯ ಕೆಲಸ; ಮಳೆಯಿಂದಲ್ಲ.'' [ಪು. 152. ಪಂ. 9-12]

ನನಗೆ ಒಂದು ಗುಮಾನಿಯಿದೆ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ 'ಕೊಡೆ'ಯೇ ಬೇರೆ; ಮಳೆಗೆ ಹಿಡಿಯುವ 'ಕೊಡೆ'ಯೇ ಬೇರೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ 'ಕೊಡೆ' ಮಳೆಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಡಿಯ ಮೈಮುಚ್ಚುವಂಥ 'ಗೊರಬು'ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಛತ್ರ : ಮೈಯನ್ನು ಸುತ್ತ ಆಚ್ಛಾದಿಸುವಂಥದು.

ಹೀಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಕೊಡೆ 'ಆತಪತ್ರ'. ಮಳೆಯ ಕೊಡೆ 'ಛತ್ರ'. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಬಿಸಿಲಿಗೂ ಮಳೆಗೂ ಏಕರೀತಿಯ 'ಕೊಡೆ' ಬಂದಾಗ ಈ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳೂ ಏಕಾರ್ಥಕವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೆ ಆತಪತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ಆತತ + ಪತ್ರ ಎನ್ನುವುದರ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ : ಆತತ = ಹರವಿ ಹೆಣೆದ, ಪತ್ರ = ಎಲೆ. ತಾಡೋಲೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹರವಿ ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ 'ತತ್ರಗಳೇ ಆತ ಪತ್ರಗಳು. ಈಗ 'ಆತ ಪತ್ರ' ಎಂದರೆ ಬರಿಯ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂಥದಲ್ಲ; ಮಳೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂಥದು ಕೂಡ.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರ ಜತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಧಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಇಂಥ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಸರಮಾಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಅದು ಅಪೂರ್ವ ಸರಮಾಲೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವವರು ಯಾರು? ಈಗ ಮಣಿಯಿರದ ಬರಿಯ ಚಿಂತೆ ನಮ್ಮದು.

- ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಪಾವೆಂ ಅವರ "ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ"ಯ ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ, "ಪ್ರಮತಿ ಪ್ರಕಾಶನ"ದ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆ. ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಪಾವೆಂ ಇರುವಾಗಲೇ ಈ ಕೃತಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಮುದ್ರಣದ ಕೆಲಸ ಬಹ್ವಂಶ ಮುಗಿದಿತ್ತು ಕೂಡ. ಆಚಾರ್ಯರೇ ಕರಡನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ. ಜತೆಗೆ ಬದುಕಿನ ಕರಡು ತಿದ್ದುವ ಕಾಯಕವನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಪೂರಯಿಸಿದ್ದರು.

ಪಾವೆಂ ಮನಸ್ಸು ಕೊನೆವರೆಗೆ ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಚ್ಚರಿ ಎಂದರೆ, ಪಾವೆಂ ಅವರನ್ನು Cerebral ಎಂದವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದ-ಅರ್ಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಪಾವೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲದೆ, ಜನಜೀವನವನ್ನೆ ತಡಕಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದಲೇ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಜತೆ ವಿನೋದ ಕೂಡ ಈ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಸಾವೆಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು ಕೊಡುವ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನೋಣ! ಪ್ರಾಯಃ ಸಾವಿನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೆಂದೋ ಏನೋ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಶದ ಕಡೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಕನ್ನಡದ ಈ ಧೀಮಂತ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಪದ-ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಗೆಯುವುದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ಬಗೆದಂತೆ. ಪದದ ಅರ್ಥಗಳು ಕೋಶಗಳ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬದುಕನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿವೆ. ಪದ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಹನ್ನೊಂದು. "ಏಕಂ ಸತ್ ವಿಪ್ರಾಃ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ" ಎನ್ನುವುದು ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ನಿಜ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನ ಬಂತು. ಪಾಣಿನಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾಷ್ಯಕಾರನಾದ ಪತಂಜಲಿ "ಚತ್ವಾರಿಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋಅಸ್ಯಪಾದಾಃ ಇತ್ಯಾದಿ. ಯಜ್ಞಪುರುಷನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದೆನ್ನುವ ವೇದ ವಚನವನ್ನು, ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿವರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಾಗಲೇ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮನ್ವಯ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸನ ಆ ಮಹೋನ್ನತ ಸ್ತುತಿ "ವಾಗರ್ಥಾವಿವಸಂಪೃಕ್ತೌ"ಗೆ ದೂರ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಪ್ರಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಗೆವ ಆಟಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯುಂಟೆ? ಆಚಾರ್ಯರ ಕೆಲಸ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹತ್ತು ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರಯಿಸುತ್ತ ಈ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಪಾವೆಂ ದಿವಂಗತರಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು ಎಂದು ನಾವು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಆಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಸ್ನೇಹವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ, ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪಾವೆಂ ಆಚಾರ್ಯರ ಕುಟುಂಬ ಬಳಗದ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ,

ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾಙ್ಮಯೀನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ, ಪಾವೆಂ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳಿಂದ, ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ, ವಿದ್ವನ್ಮಣಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ,

ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ, ಶೋಭಾ ಪ್ರೊಸೆಸ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ರಘುನಾಥ ರಾಯರಿಗೂ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ
ಸಂಪಾದಕ
ಪ್ರಮತಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ಭಾಗ – 2

89

ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾತೃಮೂಲವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರೂ ಅದರ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುತರವಾಗಿ ಪುರುಷಕೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾವವಿಲಾಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಡಿನ ಭಾವವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಕೋಶಗಳು ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಂಥ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟು ತನ್ನ "ಗೋತ್ರ ವರ್ಗ"ದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ಇವು : "ಭಾಮಿನಿ, ನಿತಂಬಿನಿ, ಪ್ರಮದೆ, ಸುಂದರಿ, ಲಲನೆ, ಕಾಮಿನಿ, ಪುರಂಧ್ರಿ, ವಧು, ಯುವತಿ, ಅಂಗನೆ, ರಮಣಿ, ವಾಮೆ, ಸೀಮಂತಿನಿ, ಸ್ತ್ರೀ, ವನಿತೆ, ನಾರಿ, ಯೋಷಿತ್, ಕಾಂತೆ, ಮಹಿಳೆ, ಅಬಲೆ, ರಾಮೆ, ವರವರ್ಣಿನಿ –ಎನಲ್ಕೆ ಪೆಂಗೂಸೆನಿಕ್ಕು".

ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೋಶಗಳು ಸಮಾನಾರ್ಥ ಪದಗಳೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಕಂಡಾಬಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೂ ಅವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡು ಕಂಡ ಅಥವಾ ಕಾಣಬಯಸಿದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಒಂದು ರಾಶಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾ.

ಮೊದಲು **ಸ್ತ್ರೀ.** ಇದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗದ ಶಬ್ದ. ಬಹುಶಃ ಇದರ ಮೂಲ ರೂಪ **ಸೂತ್ರಿ** ಅಥವಾ **ಸೋತ್ರಿ** – ಅಂದರೆ (ಮಕ್ಕಳನ್ನು) ಹಡೆಯುವವಳು ಎಂದಿರಬೇಕು. ಅದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು **ಜಾಯಾ, ಜಾನಿ** ಮತ್ತು **ಪುರಂಧ್ರಿ.** ಜಾಯಾ, ಜಾನಿ ಎಂದರೆ ಜನನ ಕೊಡುವವಳು; ಪುರಂಧ್ರಿ ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ಫಲವೀಯುವವಳು – ಜನನಿ ಎಂದ ಹಾಗೆ. **ಸತಿ** ಎಂಬುದು 'ಸತ್' – ಒಳ್ಳೆಯದು. (ಗಂಡನಿಗೆ)ಸತ್ಯವಾಗಿರುವವಳು – ಪತಿವ್ರತೆ. ಶಿವನ ಮೊದಲ ಪತ್ನಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಇದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಚಿತೆಯೇರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಸತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ (ಕನ್ನಡ) ಕವಿಗಳು ಈ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥಕ ಪದವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಲಘುವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. **ವಧು** ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕವಿಗಳು ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಬಹುಶಃ **ವಹ್** ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದವಳು ಅಂದರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದವಳು

ಎಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿ (ವಹ್) ತಂದ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು – ಅನ್ನಿ. ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಂದವಳು ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ "ವಧು" ಶಬ್ದ **ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ, ಸೊಸೆ** (ಹಿಂದೀ–ಬಹೂ) ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ – ಸ್ವತಃ ಅವಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ – ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಗುಣ ಅವಳು ಚಂದವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ **ಸುಂದರಿಯೆಂಬುದು** ಕೂಡ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ಹೆಸರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಸುಂದರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ **ಸು–ನರಿ** ಒಳ್ಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬುದು ಮೂಲವಿರಬೇಕೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಾನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನೆ ಎಂದಂತೆ. ನರೀ=ನಾರಿ; ನರ ಶಬ್ದದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪ; ಮನುಷ್ಯ. ಯೌವನೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ತಾನೆ ಸುಂದರಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಳೂ ಆಗಿರುವುದು? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು **ಯೋಷಾ** ಅಥವಾ **ಯೋಷಿತ್** – ಜವ್ವನಗಿತ್ತಿ.

ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವಾಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ಅವಳು **ಅಂಗನೆ.** ಮಾಟವಾದ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳವಳು. ಎಲ್ಲ ಆರ್ಯ ಜನಗಳಂತೆ ಭಾರತದವರೂ ದಪ್ಪನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಗಸು **ತನ್ವಂಗಿ, ಕೃಶಾಂಗಿ** (ತನು=ತೆಳ್ಳಗೆ, ಕೃಶ=ಸೊರಗಿದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು **ಅಸಿಯಳ್** ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸಿಯ=ತೆಳ್ಳನ್ನ) ಆದರ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದ್ರಾವಿಡರಿಗೆ ಕೃಶಾಂಗಿಯರಿಗಿಂತ ಪುಷ್ಟಾಂಗಿಯರೇ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ! ಅದು ಬೇರೆ ಸಂಗತಿ. ಮೈಕೈ ತೆಳ್ಳಗಿರಬೇಕು ಸೈ. ಆದರೆ **ಲತಾಂಗಿ** (ಬಳ್ಳಿಯಂಥವಳು)ಯಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ನಿತಂಬಿನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನಿತಂಬ ಎಂದರೆ ಕುಂಡೆ, ಮಧ್ಯ ಶರೀರದ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಒಳ್ಳೇ ದಪ್ಪವಾದವಳು ನಿತಂಬಿನಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿತಂಬಿನಿಯೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ಕವಿಗಳಿಗೆ ವಾಡಿಕೆ. ಹೆಂಗಸರು ಬೈತಲೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಆರ್ಯರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು **ಸೀಮಂತಿನಿ** (ಸೀಮಂತ=ನೇರವಾದ ಬೈತಲೆ). (ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಸಿರಿಯರಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಸಮಾರಂಭ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮ.) ಅವಳ ಮೈಬಣ್ಣ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು **ವರವರ್ಣಿನಿ.** (ವರವರ್ಣ=ಉತ್ತಮ ಬಣ್ಣ.)

ಅವಳು 'ಸತಿ'ಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದೆನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರೀ ಸತಿಯಾದರೆ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡಸಿಗೆ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ವನಿತೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ವನ್ ಅಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸು, ಗೆಲ್ಲು. ಅಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹಂಬಲವಾಗುವಷ್ಟು ಉದ್ವೇಗ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. (ರೋಮನ್ನರ ಪ್ರೇಮದೇವತೆಯಾದ "ವೀನಸ್" ಹೆಸರು ಕೂಡ ಇದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ venia ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು). ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಮಹಿಳಾ ಕೂಡ ಆಗಿರಬೇಕು; ಮಹ್ ಎಂದರೆ ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸುವುದು. ಅವಳು ರಾಮಾ, ರಮಣಿ ಕೂಡ ಹೌದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಅವಳಲ್ಲೇ 'ರಮ್' ಅಂದರೆ ಸದಾ ರಮಿಸುವಂತೆ, ಆಸಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಗಂಡನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಅವಳು

ಲಲ್ಲೆಗರೆಯುವವಳಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಗಂಡನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಚ್ಚೆಬ್ಬಿಸಬಲ್ಲಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು **ಲಲನಾ.** ಗಂಡಸರೇ ಕಾಮುಕರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಎಂಟು ಮಡಿ ಕಾಮ ಎಂದವರು ನಾವು ಹೆಂಗಸರು ಕಾಮಿನಿಯರು; ಸ್ವತಃ ಕಾಮೋನ್ಮಾದವುಳ್ಳವರೂ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಮದೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೊಗಸಲು ಸಾಲದೆಂದು ನಮ್ಮ ರಸಿಕರು ಬಲ್ಲರು. ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ **ವಶಾ** (ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವವಳು) ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳು **ಮಾನಿನೀ** ಸ್ವಲ್ಪ ಹಮ್ಮುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡಿಗೆ ಮಜಾ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಮಾನ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಗೌರವ, ಅಹಂಕಾರ, ಕೆರಳು, ವೈಪರೀತ್ಯ ಹಾಗೆಯೆ ಅವಳು **ಭಾಮಾ, ಭಾಮಿನಿ** =ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವಳು, ಉತ್ತೇಜಿತಳಾಗಬಲ್ಲವಳು, ಛಲವುಳ್ಳವಳು ಇರಬೇಕು ಈ ಕೋಪತಾಪ ಊಟಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿಯಂತೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗಡಸು ಇದ್ದೂ ಅವಳು **ಅಬಲಾ** ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಗಂಡು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ

ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಗಂಡಸು ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ ಇದು ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕೊಡುವ ಮಾಹಿತಿ.

90

ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವು, ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಮ್ಮೆದುರಲ್ಲಿರುವವನ ಪ್ರತೀತಿಗೆ ತರಲು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಸಾಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಲೋಚಿಸುವವರಿಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಬರೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಬಲ್ಲವು. ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುವಂಥ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿರಿಸುತ್ತವೆ.

ಶರೀರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನ ಪದಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ನಾವು ಗಮನಿಸದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ಅತಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಪಾದಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಪದ, ಚರಣ, ಅಂಘ್ರಿ, ಕ್ರಮ** ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ **ಅಡಿ** ಎಂಬ ಪದವೂ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಇದು ಶರೀರದ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಅಂಗ. ಅದರ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾವು ನಡೆಯುವುದು, ನಿಲ್ಲುವುದು. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದದ

ಕೆಲಸವಾದ ನಡೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ ಗಳನ್ನು ಅವನ ಪಾದಗಳೆಂದು ವೈದಿಕ ಋಷಿಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ತ್ರೇಧಾ ನಿದಧೇ ಪದಂ; ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವ ಉದೈತ್ – ಇತ್ಯಾದಿ).

ಆದರೆ ಮಾನವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗುವ ಈ ಅಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಾವಾಗಲೂ ತುಚ್ಛೀಕಾರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. "ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಶೂದ್ರೋ ಅಜಾಯತ" (ಶೂದ್ರನು ಪುರುಷನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು) ಎಂದು ಋಗ್ವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ **ಅಧಮಾಂಗ** ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಿದೆ. ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತಲೆಗೆ **ಉತ್ತಮಾಂಗ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೆಳಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಮಾಂಗ (ಅಧಃ = ಕೆಳಗೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಎಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಡಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಭೂದೇವಿಗೆ "ಪಾದಸ್ಪರ್ಶಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮೇ" (ನನ್ನ ಪಾದಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು) ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೇ ಕಾಲನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೂರಬೇಕು – ಎನ್ನುವಾಗ ಪಾದಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಥವಾ ಎದುರಿಗಿರುವವನ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಹಾಗೌರವ.

ಈ **ಪಾದ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ** ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜನಾಂಗಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಕೆಲ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. **ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು** ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಯದ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ to fall at one's feet, to learn at one's feet (ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು, ಗುರುವಿನ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು) ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳುಂಟು. ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ **ಪಾದ ಚುಂಬಿಸುವುದೂ** ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. (ಯಾತ್ರಿಕರು ಹೀಗೆ ಚುಂಬಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಿ ಇಟಲಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಿಸ್ತ ಮಾತಾ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾದಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಸವೆದು ಹೋಗಿವೆಯಂತೆ!). ಇರಾಣ ದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಪಾದ ಚುಂಬಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆಯೆಂದು **ಪಾ–ಬೋಸ್, ಪಾ–ಬೋಸೀ** ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ (ಪಾ = ಪಾದ + ಬೋಸ್ = ಚುಂಬನ) ರವೀಂದ್ರರು ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪಾದದ ಧೂಳಿಕಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಒರಸುವ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ದೊಡ್ಡವರ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರ ದಿಂದಲೇ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. Foot-licker (ಪಾದ ನೆಕ್ಕುವವನು) ಎಂಬುದು ಆತ್ಮಾಭಿ ಮಾನವನ್ನು ಪೂರಾ ತೊರೆದು, ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿ, ಪರರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತುಚ್ಛೀಕಾರದ ಬಿರುದು. ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆಶ್ರಯ ಭಾವ ಅತಿ ಯಾಗಿರುವಂತೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ **ಸೇವಕರಿದ್ದಾರೆ**, ಆದರೆ **ಪಾದಸೇವಕರಿಗೆ** ಸಮಾನ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ **ಅಡಿಯಾಳು, ಅಡಿ ನೆಳಲು** (ಯಜಮಾನನನ್ನು ನೆಳಲಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸಾಲದೆ ಅವನ **ಪಾದದ** ನೆಳಲಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಸೇವಕಭಾವದ ಅತಿರೇಕ), **ಅಡಿಯುಾಳಿಗ, ಪಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು** ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಂತೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಕಾಣದು.

ನಾವು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇವೆಂದರೆ, ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ತಾವರೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ (ಪಾದ–ಪದ್ಮ, ಅಡಿ–ತಾವರೆ) ನಾವು ಆ ಅಡಿದಾವರೆಯ ರಸದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ (ಪಾದಕಮಲ ಭೃಂಗ). ಅಡಿಯ, ಅಡಿಗ ಎಂದರೆ ಸೇವಕ. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅಡಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದು ಗೌರವದ ಹೆಸರು ಸರಿ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ದೇವರ ಸೇವಕರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗೌರವಾಸ್ಪದರಲ್ಲವೇ?

ಗುರುಗಳು ನಮಗೆ ತಮ್ಮಡಿಗಳು. ಸ್ವಾಮಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಶ್ರೀಪಾದರು ಅಥವಾ ತೀರ್ಥಪಾದರು (ತೀರ್ಥ=ಪವಿತ್ರ). ಅವರ ಪಾದೋದಕ ಪವಿತ್ರ. ಅದನ್ನು ತಲೆಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವರಿಗೂ ಅರಸರಿಗೂ ಪಾದಕಾಣಿಕೆ ಇಡಬೇಕು. ತಂದೆಯವರು ನಮಗೆ ತಾತಪಾದರು, ಹೆಂಡಿರು ನಮ್ಮ ಚರಣದಾಸಿಯರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಲೀಚರಣರಿದ್ದಾರೆ; ಚರಣಸಿಂಗರೂ ಕಾಣಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಎಷ್ಟೊ ದೊರೆಯಬಲ್ಲವು. ''ದಯವಿಟ್ಟು ತಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದ ಬೆಳಸಬೇಕು.'' ಎಂಬ ನಾಗರಿಕ ವಿನಯದ ಮಾತು, ''ನಿಮ್ಮ ಪಾದ!'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಡೆಯರನ್ನು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಡಪಾಯಿಗಳು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನ – ಈ ''ಪಾದ'' ಎಷ್ಟು ದೂರ ಮತ್ತು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಏಶಿಯನ್ನರು, ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಈ ತರದ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ವಿವರಿಸಲೂಬರಬಹುದು. ಆದರೂ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಒಂದು ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳಸಿದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಬಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪಾದ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯ ಗತಿಯೊಡನೆ ತಳಕು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕೊರತೆಯಿದೆ; ಆ ನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳೂ ಸಾಮಂತರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಹಾಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರರಾದ ಜಂಬದ ಸಾಮಂತರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ''ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಆರತಿ ಮಾಡು''ವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

91

ವರದಿಗಳು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆಯೆಂದರೆ ಅದು ನಮ್ಮದೇ ಪದ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನಿಸುವ ಸಂಭವ ಇದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೆಲವ ರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಒರೆ(=ವಿವರಿಸು, ಹೇಳು)+ತಿ ಎಂದು ನಿರ್ವಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆಗಿವೆ; ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಾರ್ತಾ(=ಸುದ್ದಿ)ದ ತದ್ಭವ ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳ

ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಿಕೆಯ ವರವಾಗಿದೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ **ರುಏದಾದ್, ರೂದಾದ್** ಪದದ ಕನ್ನಡೀಕರಣ (ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು **ವರುದಿ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ). "ರೂದಾದ್" ಎಂದರೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ–ರಿಪೋರ್ಟ್; ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಚಾರ, ವೃತ್ತಾಂತ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ವಿವರಣೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. **ರೂ** ಎಂದರೆ ಕಾರಣ, ಸಬೂಬು; **ದಾದ್** ಎಂದರೆ ದಾನ, ದತ್ತ, ನ್ಯಾಯ. ಕಾರಣ ಕೊಡುವುದು ಇಲ್ಲವೆ ಕೇಳುವುದು **ರೂಏದಾದ್.**

ಒಂದೇ ಸಮನೆ **ವರಾತ** ಹಚ್ಚಿದ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಎರಡು ವರಾತಗಳು ಇವೆ. ಒಂದು ಹಿಂದಿಯ **ಬರಾತ್, ಬಾರಾತ್.** ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ವರಯಾತ್ರಾ** (ಮದುಮಗನ ಯಾತ್ರೆ)ದ ಅಪಭ್ರಂಶ – ಅಂದರೆ ದಿಬ್ಬಣ. ಆದರೆ ವರಾತ ಹಚ್ಚುವುದರ ವರಾತ ಬೇರೆ ಅದಕ್ಕೆ **ತಗಾದೆ** ಎಂದರ್ಥ. ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ವರಾತ್** ಎಂದರೆ ಹಣ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಹುಂಡಿ, ಚೆಕ್ ಅಥವಾ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯ ಆಜ್ಞೆ. ಇಂಥ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಬೆಂಬಿಡದೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ತರದ ತಗಾದೆಯೂ ವರಾತ ಎನಿಸಿದೆ – ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ. ಈ **ತಗಾದಾ** ಎಂಬುದೂ **ತಕಾಜಃ** ಎಂಬ ಅರಬೀ ಶಬ್ದದ ಹಿಂದೀರೂಪವೇ. ತಕಾಜಃ ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕು ಇರುವ ಇಲ್ಲವೆ ವಚನಕೊಡಲಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಕೇಳುವುದು

ಕಚಡಾ ಅಥವಾ **ಖಚಡಾ** ಮನುಷ್ಯ, ಕೆಲಸ, ಪದಾರ್ಥ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಚಾರಭೇದದೊಡನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೊಲಸುತನವಿರುವಂಥಾದ್ದೆಂದು ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಕಚರಾ** ಇದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಖಚರಾ** ಎಂದರೆ ವರ್ಣಸಂಕರ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಖಚ್ಚರ** ಎಂದರೆ ಹೇಸರಗತ್ತೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ "ಕುಪದಾರ್ಥ", "ಕುತ್ಸಿತ", "ಕದರ್ಥ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾರಸೀಕ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲದ್ದೇ ಶಬ್ದವೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅರಬ್ಬೀಯಲ್ಲಿ **ಖಸ್ಸ್** ಎಂದರೆ ಕೀಳು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದು, ಆಸೆಬುರುಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸಂಗಡಲೆ "ಬೆರಕೆ", ಜಾರತನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ತುಚ್ಛ ಅರ್ಥಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇವೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ **ಖಚ್ಚರ** ಎಂದರೆ ಹೇಸರಗತ್ತೆ (ಅದು ಕತ್ತೆ ಕುದುರೆಗಳ ಬೆರಕೆಯಿಂದಾದ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲವೇ?). ಖಸ್ಸ್‌ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಕ ಹಿಂದೀ "ಡಾ" ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಖಚಡಾ ಆಯಿತು ಎಂದು ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಪದಗಳುಳ್ಳ ಕಸ, ಕಸವು, ಗಸಿ, ಗಷ್ಟು, ಕಜೆ (ತುಳು = ಕಗ್ಗ ಗುಣದ ಧಾನ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಚಡಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗಬೇಕೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಾರದೆ ಇಲ್ಲ.

ಹವ್ಯಾಸ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಈಚೆಗೆ ತಾನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿ ಬೇಗನೆ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿದ ಪದ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚಟ, ಹಂಬಲ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಂದೆ **amateur**

(ಅಮೆಚೂರ್) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ (ಉದಾ : ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿ) ಈಗ ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಪಾರಸೀಕ ಹವಸ್ ಶಬ್ದವೇ ಮೂಲ. ಹವಸ್ ಎಂದರೆ ಉತ್ಕಂಠ, ಆಸಕ್ತಿ, ಶೋಕಿ, ಹಂಬಲ, ಮರುಳು, ಕಾಮನೆ ಎಂದಿತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಾಸ, ಹವ್ಯಾಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಚಾರಭೇದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೂಲದ್ದೇ ಇದೆ.

ವರಾಂಡಾ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗಳೇ ಈಗ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಈ ಶಬ್ದದ ಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿನದೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಇದು ಹಿಂದಿಯಿಂದಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೃಂದ, ವೃಂದಾವನದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿ ವರಂಡಕ, ವರಂಡ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ (=ಅಂಬಾರಿ, ಗೋಡೆ) ಅದರಿಂದಲೇ ವರಾಂಡಾ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಬರಾಮದ್ ನ ಅಪಭ್ರಂಶವೇ ಎಂದೂ ಸಕಾರಣ ವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದ ಬರ್–ಆಮದ್ ಅಂದರೆ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಆದರ ಇದು ಕೂಡ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ವರಂಡಾ ಅಂದರೆ ಬಾಲ್ಕನಿ ; ಅಂದರೆ ಕಟ ಕಟೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಚಾಚು ಭಾಗ. ಸ್ಪಾನಿಶ್, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ (Vara) ಎಂದರೆ ಸರಳು. ಅಂಡಾ (anda) ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರತ್ಯಯ. ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಗಟ್ಟಿ ಸುತ್ತಿ ಮೈಲಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತ ಎನಿಸಿದರೂ ಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಶ್ರುತಪೂರ್ವವಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೇಜವಾನಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಅವುತಣ ಎಂಬರ್ಥ ದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯುಳ್ಳದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೂ ಅವುತಣಕ್ಕೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಜ್‌ವಾನ್ ಎಂದರೆ ಊಟದ ಟೇಬಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉದಾರನಾದವನೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದ. ಆದರೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜ್ ಎಂದರೆ ಭೋಜನಸಾಮಗ್ರಿ ; ಅದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೇ ಮೇಜವಾನ್; ಅವನು ನೀಡುವ ಆತಿಥ್ಯ ಮೇಜವಾನಿ. ಟೇಬಲ್ ಎಂಬರ್ಥದ ಮೇಜ್ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೆನ್ಸಾದ (ಮೇಜು, ಹಲಗೆ) ಅಪಭ್ರಂಶ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಅವುತಣವೋ ಅದು ಪ್ರಾಕೃತದ ಔದಣ, ಓದಣ (ಸಂಸ್ಕೃತ–ಓದನ, ಔದನ)ದ ಒಂದು ರೂಪ. ಓದನ ಎಂದರೆ ಅನ್ನ.

ಬಹಿರಂಗ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಹರಾಜು ಹಾಕುವುದು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಈ ಹರಾಜ್ ಅರಬೀ ಪದ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಏಲಂ, ಲಿಲಾವು ಮಾತ್ರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಶಬ್ದ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ನ–ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ನೀಲಾಂ ಆಗಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಮಾರಾಟ ಎಂದು. ಅದರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ರೂಪ ಲೇ ಇಲಾವ್. ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದ ಆಕ್ಷನ್ (auction). ಅದರ ಅರ್ಥ (ಬೆಲೆಯನ್ನು) ಏರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು.

ಮೋಚಿ ಎಂದರೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಹೊಲಿಯುವವ. ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ, ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಕ್ರಮಣದ ಮುಂಚೆಯೇ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದು. ಮಧ್ಯಪಾರಸೀಕದ **ಮೋಚಕ** ಎಂದರೆ **ಬೂಟು** –ಬೂಟು ಹೊಲಿಯುವವ. ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ **ಮೋಚಿಕ, ಸಮಗಾರ.** ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು **ಮೋಜಾ** ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರದ ಕಾಲ್ಮರಿಗೆ **ಪಾಪಾಸು** ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕ ಪದ **ಪಾಪೋಶ್** – ಪಾದವನ್ನು ಮುಚ್ಚು ವಂಥಾದ್ದು, ರಕ್ಷಿಸುವಂಥಾದ್ದು–ಪಾದ + ರಕ್ಷೆ.

92

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯ ಜನರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಯಾವೊಂದು ಜನ ಗುಂಪಿನ ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಶಬ್ದ ಬರಬರುತ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘದ ನಾಯಕನಿಗೆ, ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇಠಿ, ಸೇಠ್, ಸೆಟ್ಟಿ ಆದದ್ದೂ ಕಡೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೆಟ್ಟಿ ಶಬ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದದ್ದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. (ಪದಾರ್ಥ–೧)

ಬುದ್ಧನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ದೇಶಾಂತರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿದ್ದ ಈ ವರ್ಗ ನವೀನ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಧನಧಾರೆ ಎರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನ ಆಲೇಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊಡುಗೈ ದೊರೆತನದಿಂದಾಗಿ ಅವರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಜೈನ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿವೆ. (ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಕೆಲ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಗುಂಪುಗಳು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿವೆ). ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆದಿಮ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ರೂಪತಳೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲದೆ ಸಾಹುಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಹಣದ ಲೇವಾ ದೇವಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವವರು ಸಾಹುಕಾರರು ಎಂದು ಹಿಂದೀ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಸಾಧು ಶಬ್ದದ ಮರಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ನೇರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನು, ಸಂಭಾವಿತನು ಸಾಧು. ಮತ್ತೆ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಜೈನ ಮತ್ತು ಇತರ ಮುನಿಗಳು ಸಾಧುಗಳಾದರು.

ಸಾಧು– ಸಂತ ಎಂಬ, ಸಾಧು–ಸಜ್ಜನ ಎಂಬ ಏಕಾರ್ಥಕ ಅವಳಿ ಪದಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ "ಹಿತೋಪದೇಶ" ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲಕ್ಕಾಗುವಾಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೯೦೦) ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣ ಮಾಡುವ, ಮಾರುವ ಸರಾಫರನ್ನು ಸಾಧುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು, ಸಾಧು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವರ್ತಕ, ಹಣಕಾಸಿನ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರ ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ–ಮಾರುವವರನ್ನು ಕೀಳು ಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ (ಅವರು ಪಂಚ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯ = ಬಂಗಾರ ಕಳವು ಮಾಡುವ ಒಲವಿನವರಾಗಿರುತ್ತಾರಲ್ಲ!) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧು ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ ಆಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಾಧು ಪದ ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹು ಆಗಿ ಸಜ್ಜನ ಮತ್ತು ಸೇಠ್ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೈ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಹು–ಕಾರ ಆಯಿತು. ಸಾಹು ಮಹಾರಾಜ = ಸಾಧು ಮಹಾರಾಜ, ಅಂದರೆ ಸಜ್ಜನ.

ಇದೇ ತರಹ ವೈಶ್ಯರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಕಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಮಹಾಜನ. ಮಹಾಜನ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ಜನಸ್ತೋಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥಗಳು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ಬಳಿಕ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪಂಗಡದ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಒಡೆಯರು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯಂತೆ ಮಹಾಜನ ಕೂಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಸಂಘದ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದಾಯಿತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪತ್ತು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದತ್ತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅವರ ಸಂಘಗಳ ವಶದಲ್ಲಿ ದಾನಿಗಳು ಹಣ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳೂ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳು ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನ ಎಂಬುದು ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ಮಾಡುವ ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ಹೆಸರು. "ಪಂಚತಂತ್ರದ" ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನ) ಆಗಲೇ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘದ ಒಡೆಯನು ಮಹಾಜನ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಈ ಜನರೇ ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗಿನ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರರೊಡನೆ ವೈಶ್ಯರನ್ನೂ "ಪಾಪಯೋನಿ"ಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿತ್ತು. (ಗೀತಾ, ೯, ೩೨) ಕೆಲವೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಮೇಲೇರಿಬಿಟ್ಟರು! "ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ"ಯ ಪ್ರಕಾರ ವೈಶ್ಯ ಧನಿಕರು ರಾಜರ ಅರಮನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭವ್ಯವಾದ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಚಾರುದತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಧನಿಕನಾದದ್ದನ್ನೂ ಆತ "ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ" ನಾಟಕದ ನಾಯಕನಾದದ್ದನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಣಿಕ್ ಅಭ್ಯುದಯ ವರ್ತಕರನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರರ ಅಂತಸ್ತಿಗೇರಿಸಿದ್ದು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಹರಿಸುವ Merchant of Venice ನಾಟಕದ ಕಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ನಾಯಕ ಅಂತೋನಿಯೋ ಒಂದು ತರಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದರಿದ್ರ ಚಾರುದತ್ತನೇ ಸೈ.

93

ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಳನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು – ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಡದಿಯೆಂದು, ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ–ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನವ ತರುಣಿಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿಯೆ ಮಡದಿಯರೆನ್ನುವುದೂ ಉಂಟು : ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಶಬ್ದ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ "ಮಡತಿ", "ಮಡಂತಿ" ಎಂದೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ "ಮಡಂದೈ" ಎಂದೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ "ಬೊಡೆದಿ" ಎಂದೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಡದಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಕರರಿಂದ ಆ ಪದದಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಾರೋ ಎಂಬುದು ಸಂದೇಹಕರ. ಯಾಕಂದರೆ, ಅದು ದಡ್ಡತನ, ಪೆದ್ದು ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವ ದ್ರಾವಿಡ ಮಡಂ ಎಂಬುದರ ಮಗುವೋ ತಂಗಿಯೋ ಆಗಿದೆ ಮಡೆಯ, ಮಡ್ಡಿ ತಲೆಯವ ಎಂದು ಪೆದ್ದರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಡದಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ದಡ್ಡಿ ಎಂಬೆರಡೂ ಅರ್ಥಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ

ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಇದು ಸ್ತ್ರೀ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಆದರ್ಶದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧಾಂಗನೆಯೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ವಂಚನೆ ಅರಿಯದವಳು, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬಿಬಿಡುವವಳು, ಸ್ವಂತ ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲದವಳು, ಆದರೆ ಮೃದುವಾಗಿ , ಚೆಲುವಾಗಿರುವವಳು – ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರುಷವೃಂದ ಮೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಧತನ ಗಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಗುಣ, ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ (ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮತದಾರರಲ್ಲಿ!) ಸದ್ಗುಣ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳ ನಾಯಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನೂತನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರನ್ನು "ಮುಗ್ಧೇ, ಮುಗ್ಧೇ" ಎಂದು ಕರೆದಷ್ಟೂ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೂ "ಮುಗುದೆ"ಯರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥಾನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಮುಗುದೆತನ ಹರಿದು ಜಾಣತನ ಬೆಳಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮುಗುದೆಯರತ್ತ ಹೊರಳಿರುತ್ತಾರ!

ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಪೆದ್ದತನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೇ ಮಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ fond ಶಬ್ದ ನೋಡಿ. ಇದರ ಇಂದಿನ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟಪಡುವ, ಮೆಚ್ಚುವ ಎಂದು. I am fond of poetry (ನನಗೆ ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ); He is fond of her (ಅವನಿಗೆ ಅವಳೆಂದರೆ ಮೆಚ್ಚು). ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ fon ಎಂಬುದು ಮೂಲ. Fon ಎಂದರೆ ಪೆದ್ದು (fool). ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಪೆದ್ದುಪೆದ್ದಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಮುದ್ದು = ಮೊದ್ದು. ಆದರೂ ಒಂದು ಭೇದ ಇದೆಯೇನೋ– ಅಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರು ಮೊದ್ದು; ಇಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಪೆದ್ದು!

ಹೊಸ ಹಿಂದೂ ವಿವಾಹ ಕಾನೂನಿನಿಂದಾಗಿ ಈಗ ಸವತಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸವತಿ ಅಸ್ತಂಗತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ''ಸವತೀಪಾಂಗ ಕಾಡತೀ'' ಎಂದು ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೇ ಬಯ್ಯುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಸವತಿ ಎಂದರೆ ಗಂಡನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಂಪತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಸಪತ್ನಿ.** ಸಪತ್ನಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಪತ್ನರು ಅಥವಾ ಸಪತ್ನರು. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಅರ್ಥದ ಸಂಗಡ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳು ಎಂಬರ್ಥವೂ ಋಗ್ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ ಅರಸರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಸಪತ್ನವಾಗಿ (ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ) ಮಾಡಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರ ಅಥರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಪತ್ನಿಯರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳೇ ಇವೆ! ಸಪತ್ನಕ್ಷಯಣ ಅಂದರೆ ಅಥರ್ವದಲ್ಲಿ ಸವತಿಯರ ನಾಶ

ಋಗ್ವೇದದ ೧೦ನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳು ಸವತಿಯರ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ (ಮಂತ್ರ ೧೪೫, ೧೫೯, ೧೭೪ ಇತ್ಯಾದಿ). ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸವತಿಯರಿದ್ದರು; ಅವರೊಳಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಮಕ್ಕಳೊಳಗೂ ಪರಮ ದ್ವೇಷವೂ ಇತ್ತು ಆ ಶತ್ರುತ್ವ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಹಗೆವರಿಗೂ ಸಪತ್ನ, ಸಾಪತ್ನರೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳೂ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವದಾನವರು ಸಾಪತ್ನರು; ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಗ ಬೇರ ಬೇರೆ ಹೆಂಡಂದಿರಿಂದಾದ ಮಕ್ಕಳು

ಅಳಿಯ ಎಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಗಳ ಗಂಡ. (ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿಯ ಗಂಡ, ಅಥವಾ ಮಗ ಕೂಡ ಅಳಿಯ) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅವನು **ಜಾಮಾತೃ.** ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ದಾಮಾದ್.** ಇದು ಜಾಮಾತದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ರೂಪ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ **ಅಳಿ** ಧಾತುವಿಗೆ ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಿಯ, ಉದಾರ ಇತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳು. **ಅಳಿಯ** ಎಂದರೆ **ಪ್ರಿಯ.** ಜಾ-ಮಾತೃವಿಗೆ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು (ಮಗಳಲ್ಲಿ) ಸಂತಾನ (ಜಾ) ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವವ (ಮಾತೃ) ಎಂದು ನಿರುಕ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾರ ''ಒಂದು ಛತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಕ್ಕಿ'' ಎಂದಂತೆ ಯಥಾವತ್ ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Son-in-law (ಅಳಿಯ) ಕೂಡ (ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ) ಮಗನಾದವನು. ಸುಮಾರಾಗಿ ಇದೇ ಭಾವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು ಮರುಮಗನ್, ಮರ್ಮಾಯೆ (ಅಳಿಯಾರ್ಥಕ) ಪದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮರು (ಮತ್ತೆ) ಮಗನಾದವನು ಅಳಿಯ.

ಅಳಿಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಕೆಲ ಪದಗಳಿಂದ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಪೌರಸ್ತ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಳಿಯ Son-in-law ಹೆಂಡತಿಯ ತೌರಿನಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ (ಅವನ ಮನೆಯನ್ನೇ ಬಂದು ಅತ್ತೆ ಜಬರ್ ನಡೆಸುತ್ತಾಳಂತೆ!) ನಮ್ಮಲ್ಲೋ ಅವನು ವರ (ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಮಗಳಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವ)ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗ ವರೋಪಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ (ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಸಾಲದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ). ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಳಿಯನ ಅಂತಸ್ತು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಳಿಯ ವರನಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ

ಶಹ, ಶಾಹ (ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಹೌದು, ರಾಜನೂ ಹೌದು). ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಶಹಂಶಾಹ (ರಾಜಾಧಿರಾಜ) ಕೂಡ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಉಡುಪು ಶಾಹನಾ (ರಾಜ ವೇಷ). ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಈ ಪದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

94

ಹುಡುಗನಿಗೆ ಈ ವರ್ಷವೂ **ಬಾಸಿಂಗ** ಬಲ ಕೂಡಿಬರಲಿಲ್ಲ – ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಮದುವೆಯ ಯೋಗ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಬಾಸಿಂಗ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಮದುವೆಯ ಸಮಯ, ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮದುಮಕ್ಕಳ ಹಣೆಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಮುತ್ತಿನ ಅಥವಾ ಬೇಗಡೆಯ ಮಾಲೆ, ಅಥವಾ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಡು ಬೇಗಡೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಿರೀಟದಂಥ ಅಲಂಕಾರ. ಮದುವೆ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ ಇದನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಲಂಕಾರ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಲ್ಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಬಾಶಿಂಗ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ "ಬಾಸಿಂಗ" ಎಂದರೇನೆಂಬ ಗಂಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಿಸುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ಕೋಶಕಾರ ಮೋಲ್ಸ್‌ವರ್ತನ ಪ್ರಕಾರ ಅದು **ಭಾಲಶೃಂಗ** (=ಹಣೆಯ ಕೋಡು). ಶೃಂಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬರೇ ಪ್ರಾಣಿ ಅಥವಾ ಪರ್ವತಗಳ ಕೋಡು ಎಂದಲ್ಲದೆ **ಅಲಂಕಾರ** (ಶೃಂಗಾರ ಶಬ್ದ ಗಮನಿಸಿರಿ) ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಶೃಂಗ ದಂತೆ ಈ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೋಲ್ಸ್‌ವರ್ತನ ನಂತರ ಮರಾಠಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಕೋಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರೊ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು **ಭಾಲಶೃಂಗ** ಎಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಿ ಆ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು (?) ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಬಾಸಿಂಗದ ಮೂಲ ರೂಪ ಕನ್ನಡದ **ಬಾಸಿಗ.** ಉಚ್ಚಾರ ಬಲ ಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಸೇರಿದೆ. (ಇಂಥ ಬಿಂದು ಆಗಮವಾಗುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಗಡೆಯ ಆಟದ ಪಟಕ್ಕೆ **ಪಾಸುಗೆ, ಪಾಸಂಗಿ = ಹಾಸಂಗಿ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ) **ಬಾಸಿಗ** ಶಬ್ದ ಪಂಪನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿತ್ತು, "ಬಾಸಿಗದೊಂದು ಕಂಪಿನೊಳ್" ಎಂದು ಪಂಪನ ಪ್ರಯೋಗ. ಪಂಪನಿಗಿಂತ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ತಮಿಳು ಆಳ್ವಾರರಾದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ (ಶಠಕೋಪರು) ಅವರ "ತಿರುವಿರುದಂ" ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಾಶಿಗೈ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ **ಬಾಸಿಕ** ಇದೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ **ಬಾಸಿಗ**ಕ್ಕೆ ಮದುವೆ ಯೊಡನೆ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತುವ ಹೂಮಾಲೆ ಎಂಬುದು ಪಂಪನ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಖಚಿತಪಡುತ್ತದೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೀಗೆಯೇ. ಬಹುಶಃ ಅದು ತಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚುವ (ಕವಿದು) ಹೂಮಾಲೆಯ ಟೊಪ್ಪಿ (ಜಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಇದ್ದೀತು.

ವಿವಾಹವಿಧಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂಡಿನ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಿರೀಟದಂಥ ಆಭರಣವನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ 'ಸ್ರಜಂ ಚ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಬಧ್ನೀಯಾತ್'' ಎಂಬ ವಿಧಾಯಕ ಇದೆ. (ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು – ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಲೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ತಪ್ಪು. ಸ್ರಜ್ ಎನ್ನಬೇಕು – ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.)

ಹೀಗೆ ಬಾಸಿಗ, ಬಾಸಿಂಗ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಒಂದು ತರದ ಮಾಲೆ ಅಥವಾ ತುರಾಯಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಕೃತಕ ಕಿರೀಟ ಅಥವಾ ಆಭರಣವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನೇಯ್ದ ಹೂಮಾಲೆ ಅಥವಾ ಹೂ ಮತ್ತು ಎಲೆ ಬೆರೆಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದಂಡೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ''ಸ್ರಜ್'' ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಇರಬೇಕು. ವನಮಾಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಬಾಸಿಗ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉತ್ತರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿಯವರ ಊಹನೆಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಭಾಲಸ್ರಕ್ (ಜ್) ಅಥವಾ ಭಾಲಸ್ರಂಕ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಸ್ರಜ್, ಸ್ರಂಕ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾಲೆ. ''ಭಾಲದ'' ಬದಲು ''ಬಾಲ'' ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು. ಬಾಲ ಎಂದರೆ ಕೂದಲು. ಆದರೆ ಬಾಲ ಅಥವಾ ಭಾಲದ ''ಲ'' ಕಾರ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಶ್ಯಾ ಅಥವಾ ಪಾಶಿಕದಿಂದ ಬಾಸಿಗ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪಾಸೀ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೂಡಾ ಅಥವಾ ತಲೆಗೂದಲ ಗಂಟು, ಸೂಡು. ಪಾಶ್ಯಾ, ಪಾಶಿಕ ಎಂದರೆ (ಹೂವಿನ) ಸರ, ಹಣೆಯ ಆಭರಣ (ಕೇಶವನ ''ಕಲ್ಪದ್ರುಮ''). ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ''ಕಣ್ಣಿ'' (=ಪಾಶ=ಉರುಲು) ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಶ್ಯಾ = ಪಾಸಿಯ = ಬಾಸಿಗ. ಕೂದಲಿಗೆ ಸುತ್ತುವ ಮಾಲೆ.

ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿ ನಮಗೆಷ್ಟು ಪರಿಚಿತರೆಂದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಎಂದು ಕೇಳುವುದೇ ಹೆಡ್ಡತನವಾದೀತು. ಆದರೆ ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಈಚೆಗಿನ ಶಬ್ದ ವೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟು ಕೂಡ ಇದರ ನಿರುಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲರು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಬುಡುಲಂತೆ (=ಚಿಕ್ಕಮಗು)ಯನ್ನು ಜ್ಞಾತಿ ಪದವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇರಬಹುದು. ಬುಡುತೆ ಕನ್ನಡದ ''ಪುಟ್ಟ''(=ಚಿಕ್ಕ)ಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಇರಬಹುದೆಂದೂ ಅವರ ತರ್ಕ.

ನನ್ನದೇ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕುತೂಹಲಕರ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಹುಡೋ ಎಂದರೆ ಟಗರು; ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಂಡ ಎಂದರೆ ಟಗರು. ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಯುದ್ಧ ಎಂದರೆ ಟಗರು ಕಾಳಗ. ಪ್ರಾಯದ ಹುರುಡಿನ ಟಗರುಗಳಲ್ಲವೇ ಕಾದುವುದು? ಇದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪೃಥುಕ

ಎಂಬುದು (ಅವಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲದೆ) ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಾಘಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗು ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿವೆ ಯೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. **ಪೃಥು–ಗ** ಅಂದರೆ ಚುರುಕು ನಡೆಯುಳ್ಳವನೆಂದು ವಾಜಸನೇಯಿ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ **ಪೃಥು–ಕ–ಗ** ಪ್ರಾಕೃತ ದಲ್ಲಿ **ಹುಡು–ಅ** ಆಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿರುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ **ವತ್ಸ** ಎಂದರೆ ಕರು ಎಂದರ್ಥ ವಲ್ಲವೆ?

95

ಜಾದೂ, ಜಾದೂಗಾರ ಸುಪರಿಚಿತ ಶಬ್ದಗಳು ಜಾದೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ತಾನೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಶಬ್ದ ಕೈಚಳಕ, ಬಾಯ್ಚಳಕಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಂಕು ಮಾಡಿ ಅದ್ಭುತ, ಅಲೌಕಿಕ ಎನಿಸುವ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತೋರಿಸುವ ವಿದ್ಯೆ ಇದು ಒಂದೆ ಡೊಂಬರು ಇದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈಯಾಗಿದ್ದರು "ಚಪ್ಪಡಿ ವಿದ್ಯೆ" ಎಂದೂ ಅದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದೀಗ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರೂ ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಂಶಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿವೆ.

ಜಾದೂ ಈಗ ಒಂದು ವಿನೋದವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮ ನೆರೆ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪದದ ಒಂದು ರೂಪ ಭಯಪ್ರದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿ ವೇದಕಾಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದೀತು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೆ ಅಕ್ಕನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು **ಯಾತು** ಆಗಿತ್ತು, ಮಾಟ, ಮಂತ್ರವಾದ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ದುರ್ದೇವತೆ, ರಾಕ್ಷಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಯಾತುವೆನಿಸಿತ್ತು. ಋಕ್, ಅಥರ್ವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು, ಸೂತ್ರಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಯಾತುಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಇವೆ. **ಯಾತುಧಾನ** ಎಂದರೆ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿ, **ಯಾತುಜೂ** ಎಂದರೆ ಯಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪೀಡೆ, ಪಿಡುಗುಗಳು; **ಯಾತುಕೃತ್** ಎಂದರೆ ಮಾಟ ಮಾಡುವವನು.

ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಯಾತುಗಳ ಭಯ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರ, ನಾಶ, ಪ್ರತೀ ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಋಕ್, ಅಥರ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ **ಯಾತುಚಾತನ, ಯಾತುಭಂಜನ, ಯಾತುಕ್ಷಯಣ** ಮೊದಲಾದವು ಈ ಪ್ರತೀಕಾರೋಪಾಯ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿದ್ದವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ವೈದಿಕರ ನಿತ್ಯ ಪಠನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿ ಮತ್ತು ಅವನ ವಂಶಸ್ಥರು ಈ ಯಾತುಚಾತನ (ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆ ಎನ್ನಿ ಬೇಕಾದರೆ)ದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು. ವಸಿಷ್ಠನ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ("ಪ್ರತಿಚಕ್ಷ್ವ ವಿಚಕ್ಷ್ವೇಂದ್ರಶ್ಚ ಸೋಮೋ ಜಾಗೃತಂ" ಇತ್ಯಾದಿ)

ನಿತ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಿ ಯಾತುಗಳನ್ನು ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡೆಂದು ಇಂದ್ರಾ ಸೋಮರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಋಗ್ವೇದ ೭ನೇ ಮಂಡಲ). ಅವನದೇ (ಋಕ್ ೭, ೧೦೪, ೨೨) ಇನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಮುಂಚೆ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ ಆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಾತುಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಗೆ, ಹದ್ದು, ನಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಪುರಾತನ ಭಾರತ ಇರಾಣ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಅನಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ

ವೇದೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಅದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ರಾಕ್ಷಸ, ಭೂತ, ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಸೂಚಿಸತೊಡಗಿದವು. ಅವುಗಳ ವಶೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆ ಬಲದಿಂದ ಮಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ **ಅಭಿಚಾರ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಇತ್ತು. "ಅಭಿಚಾರ" ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಥರ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ "ಅಭಿಚಾರಕಲ್ಪ" ಎಂಬ ಮಾಟದ ಗ್ರಂಥವೇ ಇದೆ

ಜಾದೂವಿನಂತೆಯೇ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಮ್ಯಾಜಿಕ್ (Magic) ಕೂಡ ಇಂದು ಒಂದು ವಿನೋದ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಚಾರದಂತೆ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ದುಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದು black magic – ಕಪ್ಪು ಅಭಿಚಾರ, ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು white magic – ಬಿಳಿಯ ಅಭಿಚಾರ.

ಈ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪದವಾದ ಮಗಸ್‌ನಿಂದ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಇರಾಣದಲ್ಲಿ (ನಮ್ಮವರು ಪಶ್ಚಿಮ ಇರಾಣವನ್ನು ಶಕದ್ವೀಪ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು) ಮಗ ಎನ್ನುವ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗವಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯಾರಾಧಕರಾದ ಅವರು ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆ, ಭವಿಷ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇತ್ತು ಈ ಮಗ ಪುರೋಹಿತರೇ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಾವತಾರದ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದರೆಂದು ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು "ಪೂರ್ವ ದೇಶದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಗರ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಭಾಗ ಮರೆಯಾಗಿ ಅಭಿಚಾರ ವಿದ್ಯೆಯಷ್ಟೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಈ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಾರತಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಶಕದ್ವೀಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಹಾ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಿ–ಜ್ಯೋತಿಷಿ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಪುರಾಣವೂ ಅವರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಮಗ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಾದು–ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ

ಅರ್ಥವಿದೆ. ಇವರೇ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಬಿಲೋನಿಯನ್-ಗ್ರೀಕ್ ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನೂ ತಂದವರೆಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ವರಾಹ ಮಿಹಿರ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ. ಮಿಹಿರ=ಜರತುಷ್ಟ್ರ (ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾರಸೀಕ) ಧರ್ಮದ ದೇವತೆ ಮಿಥ್ರ. ನಮ್ಮ ವೈದಿಕ ದೇವತೆ ಮಿತ್ರ=ಸೂರ್ಯ. ವರಾಹಮಿಹಿರನೂ ಸೂರ್ಯಾರಾಧಕ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಸೂರ್ಯನ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಮೀಸಲಿತ್ತು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಾರಂಭದ ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯ ಸೂರ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಶೇಷವೊಂದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಪಾದಕ್ಕೆ ಪಾಪಾಸುಗಳು. (ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿಗಾಲು ಬಂಟರು!) ಇದು ಸೂರ್ಯದೇವ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದವನಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇಶಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋದರು. ಉತ್ತರ ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ವಿದ್ವತ್ (ಈಗ ರಾಜಕಾರಣ ದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವರಾದ ಮಿಶ್ರರು ಮಗ ಕುಲೀನರಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಮಿಶ್ರನೆಂಬುವನು ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಲ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

96

ಗುರ್ಜರ, ಘೂರ್ಜರ, ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಶವಾಚಕಗಳಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಚುರವಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ ಈ ಹೆಸರು ದೇಶ್ಯವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಶಯ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಬರಲಾರದು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದಿಂದ ಭಾರತದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಹೂಣ ಜನಾಂಗದ ಕುಲಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಈಗ ಗುಜರಾತ್ ಎನಿಸುವ ಪ್ರಾಂತದವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ವಿಜಯದುಂದುಭಿ ಬಾರಿಸಿದವು. ಈ ಹೂಣರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಲದ ಹೆಸರು ಖಜರ್ ಎಂದಿತ್ತು. ಅವು ನೆಲೆಯೂರಿದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದವು. ಈ "ಖಜರ್" ಏ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಜರ್ ಎಂದು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದೆ. ಓಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ, ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಗುಜ್ಜರ್ ಜನಾಂಗಗಳಿವೆ. ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬ ಇಡಿ ಪ್ರದೇಶವೇ ಅವರ ಆಳಿಕೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಈ ಗುಜ್ಜರ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳೂ ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ. ಗುಜ್ಜರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತುರ್ಕಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳನ್ನೂ (ಉದಾ:- ನಹಪಾನ, ಕ್ಷಹರಾತ, ದಾಮಜಾದ ಇತ್ಯಾದಿ) ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ, ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋದರು.

ಕಾಯಸ್ಥ ಎಂಬ ಜಾತಿಯೊಂದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಸ್ಥ ಪ್ರಭು ಎಂಬ ಜಾತಿಯುಂಟು. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ ರಂಥ ನಾಯಕರನ್ನು ನೀಡಿದ ಈ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ. ಸರಕಾರಿ ಗುಮಾಸ್ತೆ, ಕರಣಿಕ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ದಸ್ತಾವೇಜು, ಲೆಕ್ಕ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾದ ಈ ಜಾತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಂದ ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, ಇದೊಂದು ಗೌರವಾರ್ಹ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಯುಳ್ಳ ವರ್ಗವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕರಣಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು ಮೂಲತಃ ವಿದೇಶಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗದಿರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣ. ಹಳೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ವಾಯದಿಯ ಎಂದರೆ ರಾಜ. ಈ ಪದ ಉತ್ತರದಿಂದ ಭಾರತದೊಳಗೆ ನುಸುಳಿ ಗೌರವಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಯತ್ಥ ಆಗಿತ್ತು. ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯುವರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಕೂಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಬಲರೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ಆಗಲೂ ಇದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ರಾಜ ಎಂಬ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಈ ಕಾಯತ್ಥ ಪದದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈಗ "ಸಾಹೇಬರೇ" ಅನ್ನುವಂತೆ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಒಂದು ಜಾತಿಗೇ ತಗಲಿಕೊಂಡಿತೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಎಂದು ಪರಿಸಿದರೂ ಜನರು ಒಳಗೊಳಗೆ ಈ ವರ್ಗವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು (ಈಗ್ಗೆಯೂ ಅದು ಮುಂದುವರಿದಿದೆಯಲ್ಲ!), ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ಕವಿ ಇವರ ಲಂಚಗುಳಿತನ, ಕೊರಳುಕೊಯ್ಯುತನ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಲು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ! ಅದು ಬೇರೆ ಮಾತು!

ಅನ್ನ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. "ಅತ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಅನ್ನಂ" – ಉಣ್ಣಲು ತಕ್ಕದ್ದು ಅನ್ನ ಎಂದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ಇದರ ಬೇರಾದ ಅದ್ ಧಾತು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ eat ಅನ್ನು ಉದಾ ಹರಿಸಬಹುದು). ಆದರೂ ಅನ್ನ ಎಂದೊಡನೆ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದ್ದು ಎಂದು – ಹೊರತು ಬೇರೆ ಖಾದ್ಯ ಧಾನ್ಯಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕಂತೂ ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವೆಂದರೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯದೇ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅನ್ನವೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವೇ. ಬಂಗಾಲಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನೇ ಅನ್ನವೆನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗತಕ್ಕ ಮಾತು. ಜೋಳ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ? ಇದು ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ, ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಓಗರ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. ತಮಿಳು, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳುಳ್ಳ ಈ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ **ಮೇಲೋಗರ** (ಓಗರದ ಮೇಲೆ ಬಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು – ಹುಳಿ, ಪಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ) **ಪುಳಿಯೋಗರ** (ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಲಸನ್ನ) ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯಭಾಷೆಯಾದ ಮೈಥಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೂಲತಃ ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಓಗರ ಶಬ್ದದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇದು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ **ಕಿಚಡಿ** (ಅಕ್ಕಿ ತರಕಾರಿ ಸೇರಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಮಿಶ್ರಖಾದ್ಯ) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು . ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಓಗರ** ಎಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ – ಬೇಳೆ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದು, **ಓಗರ ಭಾತ್** ಎಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ ತರಕಾರಿ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದು. ಓಗರ ಶಬ್ದದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆರಕೆ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಂಪನು ಮಿಶ್ರಗಂಧ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಓಗರಗಂಪು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಚಡಿಗೆ ಓಗರಭಟ್ಟಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಓಗರ ದ್ರಾವಿಡವೇ ಹೌದಾದರೆ ಬಂಗಾಲಿ ಮೈಥಿಲಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರವೇಶದ ವಿವರಣೆಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಮಿಥಿಲೆ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅರಸರ ಆಳಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸೇನರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೇನರೆಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು.

*

ದಡ್ಡ ಎಂದರೆ ಮಂದಮತಿ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಿಷತ್ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ದೂರಗಾಮಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ; ತುಳು ಕೊಡವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಇರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಕೃತದ ಜಡ್ಡದಿಂದ ಬಂತು. ಜಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜಡದಿಂದಲೂ ಅದು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜಳ್ಹುವಿನಿಂದಲೂ ಬಂತು. ಅದರಾಚೆಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಗೇಲು (gelu) ಕೂಡ ಅದೇ ಪೀಳಿಗೆಯದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಡಲ್ (dull) ಕೂಡ ದಡ್ಡನಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು.

*

ಕಟಕ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯ ಶಿಬಿರ, ಸೈನ್ಯ, ರಾಜರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೆಲೆ, ನೆಲೆಬೀಡು. ಕಟಕ ಶಬ್ದವು ಹಗ್ಗ, ಕಡಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ವಾದರೂ ಸೈನ್ಯ, ಶಿಬಿರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಏಳೆಂಟು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಂತು. ಒಡಿಸ್ಸಾದ ರಾಜಧಾನಿ ಕಟಕ ಕೂಡ ಶಿಬಿರ, ನೆಲೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಶಬ್ದವೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ **ರಾಯಕಟಕಾಚಾರ್ಯ** ಎಂದರೆ ಸೇನಾಪತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಈ **ಕಟಕದ** ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಾವು ತುರ್ಕಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟರ್ಜಿ ಮತ. ತುರ್ಕಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಟಕ ಎಂದರೆ ಸೈನ್ಯ ಶಿಬಿರ. ಮುಸ್ಲಿಂ ತುರುಕರ ಸಂಬಂಧ ನಮಗೆ ಹತ್ತನೇ ಶತಕದ ನಂತರದ್ದಾದರೂ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫–೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಇದ್ದವೆಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಊಹೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

97

ಸಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಇದೆ; ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಗಳು ಕುರುಹು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಡಬಗ್ಗರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಹೀನರು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆಢ್ಯರು ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ ಪಂಚತ್ವ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲವೇ ಕಾಲವಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೃತರಾದರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಸರು ಪಡೆದವರಾದರೆ ಅವರು ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾಗಲೂಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೆ ಅವರು ಸರಳವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುವುದುಂಟು. ಮಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಡುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಅನಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ನೋವನ್ನು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾಗುವುದೆಂದರೆ ಮಲಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು, ಇಡಲ್ಪಡುವುದು. (ನಿ–ಧಾ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಧಾತು ಇಡು, ಮಡಗು ಎಂಬರ್ಥದ್ದು; ನಿಧಿ, ನಿಧಾನ ಅದೇ ಧಾತುವಿನ ಮಕ್ಕಳು.) ಬಹುಶಃ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ ನೆನಪನ್ನು "ನಿಧನ" ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ laying to rest – ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ಮಲಗಿಸುವುದು – ಎಂದು ಹೆಣ ಹುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ – "ನಿಧನ"ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಬಹುಶಃ ಅದೇ ಪಡು ಎಂದು ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಶಬ್ದವೂ ಮಲಗುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮಲಗುವುದು ಎಂದರೆ ಮರಣ. ಪಂಚತ್ವ ಹೊಂದುವುದು ಎಂದರೆ ಐದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ – ಮಾನವ ಶರೀರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ – ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ (ನೆಲ, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ) ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಅವು ವಿಭಾಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು "ಪಂಚತ್ವ" ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲವಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ಕಾಲದೇವ ವಶವಾಗುವುದು. "ಕಾಲ" ಎಂದರೆ ಯಮ ಮತ್ತು "ಕಾಲ" ಎಂದರೆ ಸಮಯ. ಯಮ ಕೊಂಡುಹೋದ ಎನ್ನಿ ಅಥವಾ ಕಾಲ ಅವನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಯಿತು ಎನ್ನಿ. **ಕೀರ್ತಿಶೇಷ** ಎಂದರೆ ಅವನ **ಕೀರ್ತಿ** ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು, ಕಾಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. **ಶೇಷ** ಎಂದರೆ ಉಳಿದದ್ದು (ಕೀರ್ತಿ ಎಂಥದೇ ಇರಲೊಲ್ಲದೇಕೆ!)

ಹೋಗಿಬಿಡುವುದು ಸಾವಿಗೊಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಪದ. ತಿರುಗಿ ಬಾರದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ. ಅವನು ಬಿಟ್ಟ ಮೈಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಅಷ್ಟೇ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ **ಗತಿಸಿದನು**

ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. (ಗಮ್–ಗತೌ–ಹೋಗುವುದು.) ಸಾವಿನ ಚರಮತ್ವವನ್ನೂ ಪರಮತ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ಕೈಯಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ **ಹೋದನು** ಎಂಬ ಮಿದುಮಾತನ್ನು ಬಳಸಿದ ನಂತರ ಸಾವು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ **ಹೋಗು, ಹೋಗಿಬಿಡು** ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ಅಮಂಗಲದ ಸೋಂಕು ತಗಲಿಕೊಂಡಿತು. **ಸಾಯು** ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ **ಹೋಗು** ಎಂದಮೇಲೆ ಹೋಗು ಎಂದರೆ ಸಾಯು ಎಂದೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತನಗಾಗಲಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ(ಜೀವಂತ) ವರಿಗಾಗಲಿ ಬರೇ **ಹೋಗು** ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. "ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ", "ಹೋಗಿಬನ್ನಿ" ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. "ಅಗ ಬಾ, ಈಗ ಬಾ, ಹೋಗಿ ಬಾ, ಎನ್ನದೆ" ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡಬಂದವರಿಗೂ ಹೋಗು ಎನ್ನಬಾರದು, ಹೋಗಿ ಬಾ ಎಂದೇ ಬೀಳ್ಕೊಡಬೇಕು! ನಮಗೆ ಅವನ ಜೋಳಿಗೆ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು, ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಾದರೂ ತಿರುಪೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ಬದುಕಿರಲಿ ಪಾಪ! ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಸೌಜನ್ಯದ ಮಾತು ಬಲು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯಿತಂತೆ. ನಮ್ಮಂತೆ ತಮಿಳರೂ "ಪೋಯಿಟ್ಟು ವಾ" ಎಂದೇ ಹೇಳಿಯಾರು; ಬರೇ "ಪೋ" ಎಂದು ನುಡಿಯರು. ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನೇ ಬಳಸುವಾಗಲೂ ಅವರು go ಎನ್ನರು. ಒಬ್ಬ ವಿದೇಶೀಯನ ಹತ್ತಿರ ಕೆಲಸವಿದ್ದ ತಮಿಳನೊಬ್ಬ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ "I will go and come" ಎಂದನಂತೆ. ಆ ವಿದೇಶೀ ಮನುಷ್ಯ ಮಿಕಿಮಿಕಿ ನೋಡುತ್ತ, ಇವನ ಕೆಲಸ ಆಗಿದೆ, ಮತ್ತೇಕಿಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಬಂದು ಹೊತ್ತು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡನಂತೆ! ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ ಏಕೆ? ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾವು ಇಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಅಶುಭವನ್ನು ಮಾಡಲಾರದು. "ಮರಣವೇ ಮಹಾನವಮಿ" ಎಂದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಇಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವಲ್ಲವೇ?

ಆದರಿದು ಕೇವಲ ದ್ರಾವಿಡಕ್ಕೇ ಮೀಸಲಾದ ಭಾವನೆಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೋಮ ಮುಗಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ, "ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ" (ಹೋಗು ಹೋಗು ದೇವೋತ್ತಮನೇ, ಮತ್ತೆ [ಕರೆದಾಗ] ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಎಂದು ಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬರೇ ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಗ್ನಿ ಬೇಜಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಾರದೇನೇ ಇದ್ದರೆ?

ಸಾವು ಅಮಂಗಲ ಮತ್ತು ಅನಾಗರಿಕವಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಮರ್‌ಗಯಾ (ಸತ್ತುಹೋದ) ಅನ್ನುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಅವರು **ಗುಜರ್ ಬಸೇ** (ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುಜರ್‌ನಾ = ತೀರುವುದು, ತಲಪುವುದು, ದಾಟುವುದು, ಹಾಜರಾಗುವುದು) ಎಂದಾರು. ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಸಿಧಾರೇ** (=ಹೋದರು, ಸಾಗಿದರು) ಎಂದಾರು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು he passed away – ಅವನು **ದಾಟಿ ಹೋದ** (ಇಲ್ಲಿಂದ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ expired (=ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟ) ಎಂದರೂ ಸೈ. ಆದರೂ die (=ಸಾಯಿ) ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ನಾವು

ಅಂಜುವಷ್ಟು ಅವರು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾವು ಅನಿಷ್ಟವಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲ!

ಇಷ್ಟರಾದವರಿಗೆ ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳಿದ್ದಂತೆ ಸಲ್ಲದವರಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ಸಾಯುವ ಪದಗಳೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಗೊಟಕ್ಕೆನ್ನುವುದು, ನೆಗೆದು ಬೀಳುವುದು** ಇದೆ. **ಗೊಟಕ್ಕೆನ್ನು**ವುದು ಕೊನೆಯ ಉಸಿರು ಬಿಡುವಾಗಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ **ನೆಗೆದು ಬೀಳು**ವುದರ ಮೂಲ ಬೆದಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾಯುವುದಕ್ಕೂ ನೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಹಳೆಯದು. ಗೋವಿನ ಕಥೆಯ ಹುಲಿರಾಯ "ಹಾರಿ ನೆಗೆದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವ ಬಿಟ್ಟನು", ಎಂದು ಆ ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಪಾಠವಿದೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ **ಸೆಟೆದ** ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ತುಚ್ಛೀಕಾರದ ಪದವಿದೆ. ಇದು ಸತ್ತವನ ಮೈ ಕೊರಡಾಗುವುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

98

"ಸಂಕ ಪಾಷಾಣ ತಕೊಂಡು ಸಾಯುವಾ ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕೈಲಿ ಮೂರು ಕಾಸಿಲ್ಲ" ಅನ್ನುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. "ಪಾಷಾಣ" ಎಂದರೆ ಕಲ್ಲು; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ಹರಳು. ಸಂಕ ಪಾಷಾಣ, ಅಥವಾ ಶಂಖ ಪಾಷಾಣ, ಅಥವಾ ಶಂಕು ಪಾಷಾಣ ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಿಷ ಪದಾರ್ಥ – ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ arsenic. ಆರ್ಸೆನಿಕ್ ಎಂಬುದೊಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೂಲಧಾತು; ಈಗ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಸೆನಿಕ್ ಎನ್ನುವುದು ಆ ಧಾತುವಿನ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತಕ್ಕೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೂ ವಿಷ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಕೆಲ ಘನ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಔಷಧಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಈ ದ್ರವ್ಯ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಆರ್ಸೆನಿಕ್ **ಮನಃಶಿಲಾ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. **ಫೇನಶಿಲಾ** ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆಯೆಂದು ಆಪಟೆ ಕೋಶ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್–ಸಂಸ್ಕೃತ) ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಮುಂದೆ **ಶಂಖ ಪಾಷಾಣ** ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಸೇಂಕೋ**, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಶಂಕು** (ಪಾಷಾಣ ಶಬ್ದ ರಹಿತ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಈ ಪದಾರ್ಥ ಈಗ ಜ್ಞಾತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಹೆಸರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ **ಅಸ್ಸೆಂಕೋ** (assenco) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ arsenico ಪದದ ಮತ್ತು ಅದು ಗ್ರೀಕ್ arsenikon ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಣ as ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಭಾರತೀಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಂಖ, ಶಂಕು, ಸೆಂಕೋ ಆಗಿ

ಬದಲಾಯಿತು. ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ, ಸರಿಯಾದ ನಿರುಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಅರೇಬಿಯದ್ದಾದರೂ ಕಾಫಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ cafeಗೆ ತುರ್ಕಿ ಕಹ್‌ವೇ ಮೂಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಗಹ್‌ವೇ ಮೂಲ. ಅದೇ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿದೆ. ಕುತೂಹಲದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅರಬ್ಬೀ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮದ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ; ಕಾಫಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮೆದ್ದ ಕುರಿಗಳು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವರಂತೆ ಕುಣಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅರಬರಿಗೆ ಕಾಫಿಯ ಗುಣ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ?

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ bottle ಇದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಬಾಟಲಿ, ಬಾಟ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ; ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ botelhaದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು; ಅದು ಫ್ರೆಂಚ್ bouteilleನಿಂದ ಎರವಲು; ಈ ಪದ botleನ ಅಲ್ಪಾರ್ಥಕ (diminutive) ರೂಪ. ಉತ್ತರ ಕಾಲದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ butis ಎಂದರೆ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಡುವ ಪಾತ್ರೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ಬಾಲ್‌ದಿ, ಹಿಂದೀ ಬಾಲ್‌ಟಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಬಾಲ್‌ತಿ (-ನೀರು ತುಂಬುವ ಬಕೆಟ್) ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ baldeಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು.

ಪಿಸ್ತೂಲ್ ಎಂಬುದೂ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ ದಾಯವೇ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ pistola, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ pistol ಇವು ಜೆಕ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನ್ ಮೂಲಕ ಬಂದವು. ಬಂದೂಕು ಮಾತ್ರ ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಪದ. ನೌಕಾಪಡೆ ಮತ್ತು ಸೇನಾ ಪಡೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಪ್ತಾನ್ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದೂ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್‌ನಿಂದ. ಅಲ್ಲಿ capitao ಎಂದಿರುವ ಪದವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ captain. ಎರಡಕ್ಕೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ caput (=ತಲೆ, ಮುಖ್ಯ) ಮೂಲ. ಅರ್ಥಾತ್ "ತಲೆಯಾಳು", "ಸರ್‌ದಾರ್" (ಪಾರಸೀಕ ಸರ್ = ತಲೆ).

ಇಸ್ತ್ರಿ (ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆದ ಮೇಲೆ ಸುಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಯ ಮಾಡುವುದು) ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ estirarನ ರೂಪಾಂತರ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ Ironing ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೆರಿಕವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನೇಕ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ನಟ್ಟವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳು ಅಮೆರಿಕದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳಾದರೂ ನಮಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ ದತ್ತಕವಾದವು. ಪಪಾಯಿ ಯಾವುದೋ ಕರೀಬಿಯನ್ (ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದ ಸಮೀಪಸ್ಥ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ ಸಾಗರ ದ್ವೀಪಗಳು (ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸ್ಪಾನಿಶ್‌ಗೆ ಹೋಗುವಾಗ Papaya ಆಗಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ Papaia ಎನಿಸಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ "ಪಪಾಯಿ" ಆಯಿತು. ಸ್ಪಾನಿಶ್

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮರಕ್ಕೆ papayo ಎಂದೂ ಹಣ್ಣಿಗೆ papaya ಎಂದೂ ಹೆಸರಂತೆ. **ಅನಾನಾಸ್** ಕೂಡ ಅಮೆರಿಕನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಭಾಷೆಯೊಂದರಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ananas ಆಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದು.

ಚಿಕ್ಕು ಹಣ್ಣಿಗೆ **ಸಪೋಟಾ** ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೂಡಾ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದದ್ದು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ Zapota ಮತ್ತು ಸ್ಪಾನಿಶ್ Zapote ಎಂಬುದು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದ ನಹುವಾತ್ಲ್ ಭಾಷೆಯ ತ್ಸಪೋತ್ಲ್ (tzapotl) ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅಪಭ್ರಂಶ.

ಕೋಸುಗಡ್ಡೆಯ cabbage ಹೆಸರು ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದಲೇ ಬಂತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ಗಡ್ಡೆಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಅದರ ಆಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ caboche (=ತಲೆ; ಇಟಾಲಿಯನ್ Capo; ಲ್ಯಾಟಿನ್ caput) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು couve ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಅದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ "ಕೋಸು" ರೂಪುಗೊಂಡಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿ.

ಬಿಸ್ಕಿಟ್ (biscuit) ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪದ; ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು **ಬಿಸ್ಕೂಟ್** ಎಂದೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೂಪ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ರೂಪ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನದ್ದು – biscoito. ಬಿಸ್ಕೂಟ್ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಬೇಯಿಸುವಿಕೆ ಎರಡು ಸಲ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ bis (=ಎರಡು ಸಲ), Coquecoctum (=ಬೇಯಿಸು, ಅಡು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಡಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಈಗಿನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತ ಜನ ಸ್ನಾನದ ಪಂಜೆಯನ್ನು **ಟವೆಲ್** ಎಂದು ಕರೆಯು ತ್ತಾರೆ; ಹಳೇ ಮಂದಿ **ಟುವಾಲ್** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಟುವಾಲಿನ ಅರ್ಥ ಕರವಸ್ತ್ರ ಎಂದಿತ್ತು; (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ towelಗೆ ಒರಸುವ ವಸ್ತ್ರ, ಕೈವಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ). **ಟುವಾಲ್** ಎಂಬುದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ tovalha ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ dwahila-dwahaw-twahan ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ twehan ಮೂಲ. ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ "ಒಗೆದದ್ದು" ಎಂದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ವಚ್ಛ ವಸ್ತ್ರ.

99

"ಕನ್ನಡಿಯಂದದಿ ಪೊಳೆವ ಕಪೋಲ" ಎಂದು ವಿಜಯ ದಾಸರು ಮೋಹಿನೀ ವರ್ಣನೆಯ ತಮ್ಮ ಲಾವಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯರ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾರದಂತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳುಳ್ಳ ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಲಶದೊಡನೆ ಕನ್ನಡಿಯೂ ಮಂಗಲದ ಕುರುಹಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಿ ಶಬ್ದ ಅನೇಕ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಿಗಲ್ಲದೆ ಗಾಜಿನ ಫಲಕಕ್ಕೂ ಆ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು **ಕಣ್; ಕಾಣ್** ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯೆಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರ ಅಭಿಮತ. ತಮಿಳಲ್ಲಿ , ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ **ಕಣ್ಣಾಟಿ** ಎಂಬ ರೂಪವಿದೆ. ಕಣ್ + ಆಟಿ = ಹರಳು ಎಂದು ಅದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ಸಾಧನ ಕನ್ನಡಿ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿರುವ **ಅದ್ದಮು** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗೂ, ಗಾಜಿನ ಫಲಕಕ್ಕೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮೂಲತಃ ದ್ರಾವಿಡವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ **ಅದ್ದಾಅ** ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡಿ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆದರ್ಶ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವವಾಗಿರಬೇಕು ಹಿಂದಿಯ **ಆರಸಿ** (= ಕನ್ನಡಿ) ಕೂಡ **ಆದರ್ಶ**ದ್ದೇ ತದ್ಭವ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ **ಆದರ್ಶ, ದರ್ಪಣ** ಮತ್ತು **ಮುಕುರ** ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಇವೆ. ದ್ರಾವಿಡದ ಕನ್ನಡಿಯ ನಿರುಕ್ತ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಆದರ್ಶ**. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ **ದರ್ಪಣ** ಶಬ್ದ ಕೂಡ **ನೋಡುವುದು, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು** ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರ್ಶ ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಇದೆ. ದೃಶ್ ಅಂದರೆ ನೋಡುವುದು; ಆದರ್ಶ ಅಂದರೆ ಹತ್ತಿರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಋಗ್ ವೇದದಲ್ಲಿ **ಆದೃಶ್** ಅಂದರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತೋರುವಿಕೆ; **ಆದರ್ಶ** ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ **ಆದರ್ಶ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥ ಬಂತಷ್ಟೇ.

ದರ್ಪಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿರುಕ್ತಕಾರರು ಸೊಕ್ಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೃಪ್ ಧಾತುವಿಗೆ ಸೊಕ್ಕೇರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. **ದೃಪ್ತ** ಎಂದರೆ ಸೊಕ್ಕು ಬಂದವ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ (ಮತ್ತು ರೂಪವಂತ ಅಥವಾ ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ) ಹಮ್ಮು ಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Mirror ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು. Mirror ಅಂದರೆ (ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ) ಕನ್ನಡಿ. ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು Mirare ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ. Mirare ಎಂದರೆ ಮೆಚ್ಚು, ಚೋದ್ಯಪಡು. ಇದು ಸೊಕ್ಕೇರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರದ್ದೆಂದು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಜಂಬವನ್ನು ತಗಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ **ದೃಪ್** ಧಾತುವನ್ನು ಹೋಲುವ ಗ್ರೀಕ್ dropo, dropaso ಪದಗಳಿಗೆ ನೋಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಇರುವುದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ನೋಡುವ, ಕಾಣಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ.

ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಆಯಿನಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದು ಪುರಾತನ ಇರಾಣದ ದಿ=ನೋಡು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಸಂತತಿಯದೆಂದು ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಬಲೂಚಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಆ-ದೇಂಕ್ (=ನೋಡಿಕೋ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ Speagal ಎಂದೂ, ಆಧುನಿಕ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Speigal ಎಂದೂ, ಸ್ಲಾವಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ Zruealo ಎಂದೂ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ Speculum (=ನೋಡುವುದು) ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟವು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಮುಕುರ ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಯಾವುದೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ತಡವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಕೈಪಿಡಿ. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಕ್ಕ ಕನ್ನಡಿ ಇದು. ಈಗಿನವರು ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸರ್ವತ್ರ ಒಯ್ಯುವ ಮಾದರಿಯದು. ಒಂದು ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮುಕುರ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಕೈಪಿಡಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಹಿಡಿಕೆಯೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಇರುವುದು.

ಕನ್ನಡಿಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಋಗ್ವೇದದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. "ಆದರ್ಶ" ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ; "ದರ್ಪಣ" ಅದಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಇತ್ತಲಾಗಿನ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣದಲ್ಲಿ, "ಮುಕುರ" ಅದಕ್ಕೂ ಈಚೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವಷ್ಟೇ. ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮರ್ ಮಹಾಕವಿ ಕನ್ನಡಿಯ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಾರ್ಸಿಸಿಸ್ ಎಂಬವನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮುಖ ವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅದನ್ನೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಕೊರಗಿ ಸೊರಗಿ, ಸಾಯುವ ಕಥೆ ಇದೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ "ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ" ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮಂತ್ರವಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿದೆ. ನೀರೇ ಭಾರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿತ್ತೆ?

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗಳು ಸಿಗುವುದು ಇಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ. ಅವು ಕಂಚಿನವು. ಗ್ರೀಕರಿಗೂ ಎಟ್ರುಸ್ಕನ್ನರಿಗೂ, ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಂಚಿನ ಕನ್ನಡಿ. ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಕಂಚಿನ ಕನ್ನಡಿಯೇ. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಂಚು ಕನ್ನಡಿಯ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡಿ ಮತ್ತು ತತ್ಸಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಪಂಪ ಭಾರತದ ಕೈಗನ್ನಡಿ", "ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ", "ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ" ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ತರಹದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ "ಅಂಗೈ ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಬೇಕೇ?" ಎಂಬ ಗಾದೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮುಖ ನಮಗೆ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡಿ ಬೇಕು; ಅದಿಲ್ಲದೆ

ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೆ ಕಠಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಈ "ದರ್ಪಣ"ಗಳು ಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಮುಖಗಳನ್ನು ನಾವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಈ ಕಂಚುಗನ್ನಡಿ ಅಥವಾ ಹರಳುಗನ್ನಡಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಲೋಕೋತ್ತರ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನವರು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯೆದ್ದು ದೇವರೆದುರಿಟ್ಟ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅದು ಶುಭಂಕರ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆ ಇದಕ್ಕೆ "ಕನಿ ನೋಡುವುದು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ವಿಲಾಸದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ವಿಧವೆಯರೂ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಬಾರದು. ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗೇ ಒಂದು ಅಲೌಕಿಕ ಮಹತ್ವವಿತ್ತೆನ್ನಿ. ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ; ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಷ್ಟಗ್ರಹಬಾಧೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

100

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಅಂಗರಚನಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವೇದಗಳಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಚರಕ ಸುಶ್ರುತಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುವಧೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಂಗಚ್ಛೇದ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಯವಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಹೃದಯ ಎಂಬ ಗುಂಡಿಗೆ ರಕ್ತಾಭಿಸರಣದ ಕೇಂದ್ರವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ತಲೆ ಹಾಗೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಮಿದುಳು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವೆಂಬುದು ಊಹಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿಯೋ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲವೇ ಇತ್ತು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿತ್ತ ಎಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂಬುದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ (ಮಸ್ತಿಷ್ಕ) ಇದೆಯೋ ಎದೆಯಲ್ಲೋ ಎಂಬುದು ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲ ಕವಿಗಳು ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೃದಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆ, ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತವೆಂಬುದು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದೆಯಾದರೂ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೂಡ ಎದೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. "ನಾರೀ ಹೃದಯಚೋರ" ಎಂದ ಹಾಗೆಯೇ "ನಾರೀ ಮನಶ್ಚೋರ"ನಾಗಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಇದೆ. ಮಸ್ತಿಷ್ಕ

ಎಂದರೆ ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಿದುಳು ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತು; ಅದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಿದುಳಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಮಾಡುವ **ಔಷಧಕ್ಕೂ** ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರಿವು ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಇತ್ತೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಮದ ತಲೆಗೇರು, ತಲೆಗೆಡು** ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಗುವುದು ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಿಂದ ಎಂಬ ಅರಿವು ಇದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಭಾವನೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಗುಂಡಿಗೆಯೆಂಬುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಧೈರ್ಯ ಕೂಡ ಹೃದಯದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ **ಎದೆಗೆಡು, ಎದೆಗುಂದು, ಗುಂಡಿಗೆ ಒಡೆ** ಮೊದಲಾದ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಗೊಂದಲ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಾರ್ಟ್ (=ಸಂಸ್ಕೃತ "ಹೃದಯ") ಭಾವನೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. Hearty greetings (ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಅಭಿನಂದನಗಳು), heartless man (ಹೃದಯಹೀನ, ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಮನುಷ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಗೊಂದಲದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಲು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳ ಏರು ಪೇರುಗಳು ನಮ್ಮ ಎದೆ ಬಡಿತದ ವೇಗದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. **ಉದ್ವೇಗ, ಆವೇಗ,** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಿದುಳು ನರಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಡುವ ವಿದ್ಯುದ್ರಾಸಾಯನಿಕ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳು ಕಾರಣವೆಂದು ಖಚಿತಪಟ್ಟಿದ್ದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಈಚೆಗಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲವೆ?

ಚಿರೂಟ್ (Cheroot) ಎಂಬ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಹೊಗೆಬತ್ತಿಯನ್ನು [illegible] ಸೇದುವುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಇದರ ಹೆಸರು ಫ್ರೆಂಚಿನಿಂದ ಬಂತು (Cheroute); ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಮಾತ್ರ – ತಮಿಳಿನಿಂದ **ಶ್ರುಟ್ಟು** (ಸುರುಟು) ಅಂದರೆ (ತಂಬಾಕಿನೆಲೆಗಳನ್ನು) ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ್ದು – ಅದೇ **ಚುರುಟ್ಟು** – ಫ್ರೆಂಚ್ ಹೆಸರಿಗೆ ಮೂಲ. ಅದೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಚುಟ್ಟ** ಆಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ **ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಿಗಾರ್** ಎಂಬುದು ಹೊಗೆಬತ್ತಿಗೇ ಹೆಸರು; ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ **ಬೀಡಿಯನ್ನೇ** ಚುಟ್ಟ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. **ಸಿಗಾರ್** ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಸ್ಪಾನಿಷ್ ಶಬ್ದ (Cigarro). ಇದರ ಒಂದು ರೂಪವೇ **ಸಿಗರೇಟ್** (Cigarette) - ಅಂದರೆ ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಿಗಾರ್.

ಸೇವಿಗೆ, ಶಾವಿಗೆ, ಶಾಮಿಗೆ ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಆ ನೂಲಿನ ಲಡಿಯಂಥ ಭಕ್ಷ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು. ಇಟಾಲಿಯನ್ನರಿಗೆ

ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಕ್ಷ್ಯ–ಸ್ಪಗೇತಿ (spaghetti); ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನೂಡ್ಲ್ (noodle). ಆದರೆ **"ಸೇವಿಗೆ", "ಶಾವಿಗೆ"** ಎಂಬುದೂ ಅಂತಃಪ್ರಾಂತೀಯ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆಸರೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು **ಸಮಿದಾ, ಸಮಿತಾ** – ನಯವಾದ ಗೋದಿ ಅಥವಾ ಮೈದಾ ಹಿಟ್ಟು; ಅದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಮೂಲತಃ ಸೇವಿಗೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು? ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು **ಶಮಿದ.** ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ **ಸೇವ್, ಸೇಊ** –ಮತ್ತು ಇದೀಗ ವಿಶೇಷ – ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ **ಸೆಮಿದಲಿಸ್** (semidalis).

ಹರಿಯುವ ನೀರು ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಭೌಗೋಲಿಕ ಲಕ್ಷಣ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಹರಿಯುವ ನೀರಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರತಮ ನದಿಯಾದ **ಗಂಗಾ** ನದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಇದರ ಹೆಸರು ಇತರ ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಹೆಸರು ಮೂಲತಃ ಇಂಡೋ–ಆರ್ಯನ್ ಅಥವಾ ಇಂಡೋ–ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡರಾಗಲಿ ಆರ್ಯರಾಗಲಿ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಏಶಿಯ ಖಂಡದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಆಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಜನರ ಭಾಷೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕು. **ಗಂಗ್** ಎಂಬುದು ಹೊಳೆ – ಹಳ್ಳಗಳಿಗೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಧಾನ. ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಗಂಗಾ.** ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಗಾಂಗ್** ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೊಳೆ, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇಂಡೋಚೀನದ ಮಹಾ ಜೀವದಾತ್ರಿ ನದಿಯಾದ **ಮೆ–ಖೊಂಗ್** (Me-khong)ನಲ್ಲಿನ khong **ಗಂಗ್**ನದೇ ಒಂದು ರೂಪ; **ಗಂಗ್–ಕಂಗ್–ಕಿಯಂಗ್** ಆಗಿ ಚೀನದಲ್ಲಿ ನದೀ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. **ಯಂಗ್–ತ್ಸೆ–** ಕಿಯಂಗ್ ಎಂಬ ಚೀನೀ ನದೀ ನಾಮದಲ್ಲಿ **ಕಿಯಂಗ್** ಗಂಗೆಯದೇ ರೂಪ.

ನಮ್ಮ **ಯಮುನಾ** ನದಿ ಕೂಡ ವೇದಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೇ. ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು **ಯಮನ** ಅವಳಿ ತಂಗಿ **ಯಮಿಗೆ** ತಳಕು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇಂಡೋ–ಇರಾಣಿಯನ್ ಭಾಷಾ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನದೀಮಾತ್ರ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಕೂಡ ಪಾರಶೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ಯಮ್** ಎಂದರೆ ನದಿ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸೋದರಿ.

ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ **ನೇತ್ರಾವತಿಯ** ಹೆಸರೂ ಹಾಗೆಯೇ. **ನೇತ್ರ** ಎಂದರೆ **ಕೊಳವೆ, ನಳಿಗೆ, ನಾಲೆ.** ಸುಶ್ರುತನು ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಟ್ಯೂಬಿಗೆ ನೇತ್ರ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. **ನೇತ್ರೀ** ಎಂದರೆ ನದಿ, ಹಳ್ಳ ಎಂದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. **ನೇತ್ರಾವತಿ** ಅದರದೇ ಒಂದು ಅವತಾರ. **ಗೋದಾವರಿ** ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೆ. **ಗೋದಾ** ಎಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯೆಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ.

101

ದೊಡ್ಡ ಪುಕಾರು ಎದ್ದಿತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. "ಆ ಮೇಲೆ ಪುಕಾರು ಬೇಡ" ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೂರು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ; ಆಕ್ಷೇಪ ಎಂದರೂ ಸೈ. "ಪುಕಾರ್" ಎಂಬುದು ಹಿಂದೀ ಶಬ್ದ. ಪುಕಾರನಾ ಅಂದರೆ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯುವುದು, ಕೂಗುವುದು, ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ದೂರುವುದು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ದೂರು ಕೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಾರ್ಥಗಳು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲೇ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಇವೆ.

ದಾದಿಲ್ಲ, ಪುಕಾರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಈ ಜೋಡಿಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ದಾದ್ ಪದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ (ಸಂಸ್ಕೃತ) "ದತ್ತ", "ದಾತೃ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿ ಯಾದದ್ದು. ದೀನರಿಗೆ ದಾನವೀಯುವವರಿಲ್ಲ; ಅರ್ಥಾತ್ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥಾತ್ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡುವವರಿಲ್ಲ – ಹೀಗೆ ದಾದ್ ಎಂಬುದು ನ್ಯಾಯ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದೆ. ದಾತ್ರ, ದಾತಾರ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆಯ, ಕೇಳುವವ, ಕಾಯುವವ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ದಾದ್–ಫಿರ್ಯಾದ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಾನ ಜೋಡಿ ಪದವೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. ಇವೆರಡೂ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದಗಳೇ. ಪಾರಸೀಕ ಫರಿಯಾದ್ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಲು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ದೂರು, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಮೊರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. "ಮೊರೆ" ಎಂದರೂ ಕೂಗುವುದು, ಪುಕಾರು ಮಾಡುವುದು. ಈ "ಫಿರ್ಯಾದ್" ಶಬ್ದ ಕೂಡ (ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಪೋಲೀಸರಲ್ಲಿ) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ಕೊಡುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. "ಮೊರೆ", "ಪುಕಾರ್" ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಕೇಳುವಂತೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಯ್ಯಲ್ (ಹೊಯ್ಲು) ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ. "ಪುಯ್ಯಲಿಡು" ಪದ ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಯ್ಯಲು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಲು ಕೊಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಲೂ ನ್ಯಾಯದ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಆಗಿತ್ತು.

ಎಲೆ – ಅಡಿಕೆಯೊಡನೆ ತಂಬಾಕು ತಿನ್ನುವ ಚಟವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಜರದಾದ ಪರಿಚಯ ಇದೆ. ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂಬಾಕಿನ ಪುಡಿ. ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ಜರ್ದ್ ಎಂದರೆ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ (ಜರ್ = ಚಿನ್ನ). ಈ ಜರ್ದಾ ತಂಬಾಕಿನ ಬಣ್ಣವೂ ಹಳದಿ.

ಸುರಂಗ ಮಾರ್ಗದ ಸಮಾಚಾರ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನೆಲದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ಗುಪ್ತ ಮಾರ್ಗ ಸುರಂಗ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸುರಂಗ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಕೊರೆಯುವುದು ಕಳವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲು ತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸುರಂಗಾಹಿ, ಸುರುಂಗಾಹಿ ಎಂದರೆ ಬಿಲದೊಳಗಿನ ಹಾವು

(ಸುರುಂಗ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ). ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕವಾದ "ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ"ದಲ್ಲಿ, "ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ"ದಲ್ಲಿ, "ದಿವ್ಯಾವದಾನ"ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಳೆಯದಾದ "ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ" ಸುಮಾರು 6ನೇ ಶತಮಾನದ್ದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಳೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಮೂಲವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಅರಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Syrinx, Surinx ಎಂಬುದು ಯಾವುದೇ ನಳಿಗೆ, ಭೂಗತ ಮಾರ್ಗ ಎಂದರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕ್ Syrinx, Syringos ಮೂಲವೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಭಾರತ ಗ್ರೀಕರಿಂದಲೇ ಸುರಂಗವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಚುಚ್ಚುವ ಸಿರಿಂಜ್ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್) ಕೂಡ ಈ ಗ್ರೀಕ್ ಪದದ ದಾನವೇ.

ಈ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಶೃಂಗಕ. "ಶೃಂಗಕ" ಎಂದರೆ ಜೀಕುಳಿ, ಪಿಚಕಾರಿ. ಹೋಳೀ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಓಕುಳಿ ನೀರು ಎರಚುವುದಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸುದ್ದಿ ಹರ್ಷನ "ರತ್ನಾವಳಿ" ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೊಳಲಿಗೂ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶೃಂಗ ಎಂದರೆ ಕೊಂಬು, ಕೋಡು. ಅದರ ಒಳಭಾಗ ಟೊಳ್ಳಾಗಿದ್ದು, ಜೀಕಳಿ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ಟೊಳ್ಳಾದ ಕೋಡನ್ನೇ ಹೋಲುವುದರಿಂದ "ಶೃಂಗಕ"ವನ್ನು "ಶೃಂಗ"ಕ್ಕೆ ತಗಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಡವಾಗಿ (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 7ನೇ ಶತಮಾನ) ಬರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮೂಲ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ, ಶೃಂಗಕೋಶವನ್ನು ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸು ತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಸಾಮವೇದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒಡ್ಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ (ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಂಸ್ ಕೋಶ).

ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಶೃಂಗದ ಸುದ್ದಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪರಿಚಯ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇರುವವರೂ taking by the horns (ಕೋಡುಗಳಿಂದ – ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು – ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು) ಎಂಬ ಅಲಂಕಾರಾತ್ಮಕ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಕೇಳಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಒದಿತಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಹೋರಿಕಾಳಗ (bull fighting)ದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಮಾತು; ಅದರಲ್ಲಿ ಹೋರಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವವನು ಅದನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಲು ಅದರ ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನೇ ಅಪ್ಪಟ ಹೋಲುವ ಶೃಂಗಗ್ರಾಹಿಕಾ (ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ) ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಮತ್ತು ಸಾವಿರಾರು ಗಾವುದಗಳ ಅವಧಿಯ ಆಚೀಚೆಗಿನ ಮನುಷ್ಯರು ಒಂದೇ

ತರಹದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದು, ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಮಾನವ ಕುಲದ ಮಿದುಳಿನ ಏಕರೂಪ ರಚನೆಯ ದ್ಯೋತಕವಲ್ಲವೆ?

ಪರಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಸುರತ್ರಾಣ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿತ್ತರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನಕದಾಸನ "ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ"ಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಳೇ ನಿಘಂಟುಗಳ ಪ್ರಕಾರ "ಸುರತ್ರಾಣ" ಎಂದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವ – ವಿಷ್ಣು. ಆದರೆ ಈ ಸುರತ್ರಾಣರು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕೃತ ಸುಲ್ತಾನರೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಚಕುಳಿ ಇಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ.

102

ಬೀಡಾ ಮತ್ತು ಬೀಡಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವುದರಿಂದ ಅವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪ್ರಾಚೀನ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಬರನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್ "ಬೇಡಾ" ಎಂದು ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಅಡಿಕೆ, ಸುಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಸಂಭಾರದೊಡನೆ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ತಿನ್ನಲು ಅಣಿ ಮಾಡಿಟ್ಟದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೀಟಿ, ಕನ್ನಡದ ವೀಳ್ಯ, ಬಂಗಾಲಿ ಬಿಡಾ (ಬಿರಾ ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರ), ಹಿಂದೀ ಬೀಡಾ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬೀಡಾ, ವೀಳ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿದೆ. ಬೀಡಾ ಅದಲು–ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕೇತ; ವೀಳ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ (ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ) ಬೀಡಾ ಎತ್ತುವುದು (ಬೀಡಾ ಉಠಾನಾ) ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಷ್ಟಕರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ರಿತನು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನ ಮುಂದೆ ಪಣತೊಡುವುದು. ಸಕಲ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ, ಆಗ್ನೇಯ ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದೆ.

ಬೀಡಿ ಎಂದರೆ ತಂಬಾಕಿನ ಪುಡಿಯನ್ನು ಒಳಗಿಟ್ಟು ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ ಚಿಕ್ಕ ಹೊಗೆಬತ್ತಿ. ಭಾರತದ ಬೀಡಿಗಳು ಅರ್ಧ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿವೆ. ಅದರದು ಇಂದು ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ.

ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು? ಬೀಡಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೀಟಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೀಳೆಯ ಎಂಬುದೂ ಬೀಡಾದ್ದೇ ರೂಪ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಅರ್ಥವೇನು? ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗೇ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ವೀಟಿ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಕರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬಂಗಾಲಿ ಕೋಶಗಳು ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಲೆ ಹೊರೆ ನೆತ್ತಿಗೆ ಅಣೆಯದಂತೆ ಹುಲ್ಲು ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ತಲೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಿಂಬಿ ಎಂದೂ, ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯೆಂದೂ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ "ಬೀಡಾ" ಎಂದರೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ್ದು ಎಂದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕಾರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಬೀಡಾ ಎಂದರೆ ಅದೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಬೀಡಿ ಶಬ್ದ ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವೀಯುತ್ತದೆ. "ಬೀಡಿ" ಎಂದರೆ ಕೂಡ ಸುರುಳಿಸುತ್ತಿದ ಎಲೆಯೇ. ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಬತ್ತಿ ಚುರುಟ್ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಕೂಡ ಸುರುಳಿ ಎಂದೇ. ಬೀಡಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದಲ್ಲದೆ ೪×೨೦ ಅಥವಾ ೨೪ ಅಥವಾ ೩೬ ಎಲೆಗಳ ಸೂಡು ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತೆಂದು ಕೂಡ ವೀಳ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ (Ocean of Story VIII, ೨೭೨) ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನನಗಿನ್ನೂ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಖಾದ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳಂತೆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಕೂಡ ಆಸ್ಟ್ರೋ–ಏಶಿಯನ್ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶದ್ದೆಂದು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೀಡಾ, ಬೀಡಿ ಕೂಡ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಭಾಷೆಯದಾಗಿರಬಹುದು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು "ಅಲ್ಲ" ಎಂಬ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಮಾತು ಆಡಿದರೆ ಎದುರುವಾದಿ "ಅಲ್ಲಾ ಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ" ಎಂಬ ಲೇವಡಿ ನುಡಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಪಳ್ಳಿ ಎಂದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ. ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಳ್ಳಿ ಎಂದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಸೀದಿ ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವಾಲಯ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪಳ್ಳಿ, ಹಳ್ಳಿ (ಕನ್ನಡ) ಎಂದರೆ ಕುಗ್ರಾಮ, ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರ ಬೀಡು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ತಮಿಳು ಆದಿಯಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ "ಪಳ್ಳಿ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಅಲ್ಲಾನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಲಯ ಹೇಗೆ ಪಳ್ಳಿ ಆಯಿತು?

ಹುಡುಕುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲಪಿದರೆ, ನಮಗೆ ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಲಿಪಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಳಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಜೈನ ಮುನಿಗಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಕಟೆದ ಗುಹೆ, ಅಥವಾ (ಕಲ್ಲಿನ) ಮಂಚ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಳಸಿದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇರುವ ಕಟ್ಟಡ (ಮುನಿವರ್ ವಾಸಂ) ಅರ್ಥಾತ್ ಮಠ ಎಂದು ಆ ಪದ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕಂಡಿತು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಮಠಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳೂ " ಪಳ್ಳಿ "ಗಳೆನಿಸಿದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಿರುಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧರ್ ಎಂಬ ಶೈವ ಮುನಿಗಳು ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮುನಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಮುನಿಗಳ ಪಾಳಿ(ಮಠ)ಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಅರ್ಹಂತರ

ಪಳ್ಳಿ(ಬಸ್ತಿ–ದೇವಾಲಯ)ಗಳನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ತಮಿಳು "ಪೆರಿಯ ಪುರಾಣ"(ಮಹಾಪುರಾಣ)ದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಇದರೊಡನೆ ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೈನ–ಬೌದ್ಧರ (ಅವರು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಮೂಲಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು) ನಿಷ್ಕಾಸನವಾಗಿ, ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಹೊಂದಿದವು ಆ ನಂತರ ಕೂಡ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತರಾದ ಅವರ ಮಠ–ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಆ ಹಳೇ ಹೆಸರುಗಳೇ ನಿಂತವು. ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಆಗಮನ ಮತ್ತು ಅವರ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಆಗಿ ಅವರು ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಲಯಗಳಿಗೆ ವಿಧರ್ಮಿಗಳಾದ ಜೈನ ಬೌದ್ಧರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗಿದ್ದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಅಲ್ಲಾನು ಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತಿನ ಮೂಲ.

ಪಳ್ಳಿ, ಪಾಳಿ ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪಾಲಿ, ಪಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಎರವಲು ತಂದವುಗಳಿರಬೇಕು. ಪಾಲಿ ಭಾಷೆ ಬೌದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ (ಪ್ರಾಕೃತ) ಭಾಷೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. "ಪಾಲಿ" ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬೌದ್ಧರ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಜೈನರ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತಗಲಿರಬಹುದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ–ಜೈನರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಿಗೆ" ಎಂಬ ದಾಸರ ಮಂಗಲ ಪದ. ಬುದ್ಧ ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಜೈನರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಆಗ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

103

ಈಚೆಗೇನೋ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಉತ್ಸಾಹ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಗರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದದ್ದು ಒಂದು ತುಚ್ಛೀಕಾರವೇ. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ; "ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ" ಎನ್ನಿಸುವ ಮನೋಭಾವ. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಗ್ರಾಮ್ಯ (ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಯದು) ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ, ಒರಟು ಮಾತು, ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಷೆ ಗ್ರಾಮ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮವಾಸಿ ಮತ್ತು ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯವ ಗಾವಿಲ (=ಗ್ರಾಮಿಲ)ನೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹನುಮನ್ನಾಟಕಕರ್ತನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತುಚ್ಛವೆಂದು ಬಗೆಯುವ ವಿಶ್ವವಿಜಯಿ ರಾವಣನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು " ಸ್ವರ್ಗಗ್ರಾಮಟಿಕಾ " ಎಂದು ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ "ಗ್ರಾಮಟಿ"ಯೇ ಗಾಂವಟಿಯಾಗಿ ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ "ಗಾಂವಟಿ ಸಾಮಾನು" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಾಜೂಕಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ

ಗಾವಿಲನಾಗಿದ್ದವನು ಈಗ ಗಮಾರ (ಪ್ರಾಕೃತ–ಗಾಮಾರ)ನಾಗಿ ಹಿಂದಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಹಿಮಾಲಯ ದಾಟಿ ಇರಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಮಗೆ ದೇಹಾತೀ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿಹ್ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳಿ, ದೇಹಾತ್ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಗ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಹೆಡ್ಡನೇ. ಈ ಶಬ್ದ ಹಿಂದಿಗೂ ಬಂದಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿಯ ಜನಕ ಕಂಟ್ರಿ (Country) ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಟ್ರಿ ಎಂದರೆ ದೇಶ, ನಾಡು. ಕಂಟ್ರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಗುಣವಾಚಕವಾಗಿ ಬಂದಾಗ "ಗಾಂವಠಿ"ಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾಜೂಕಿಲ್ಲದ್ದು, ಅಭಿಜಾತವಲ್ಲದ್ದು. ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿ ಈ ಅರ್ಥದ ಕಂಟ್ರಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಂತ್ರಿ ನಾಯಿ, ಕಂತ್ರಿ ಸಾಮಾನು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯವಲ್ಲದ್ದು, ಒರಟು, ನಯವಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕಂತ್ರಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಕಪಟಿ, ನಂಬಲನರ್ಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರಸ್ಟಿಕ್ (Rustic) ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ rus ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಹಳ್ಳಿಗಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪದ. ನಮ್ಮ ದೇಶೀ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಸರಕುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತಿಗೆ (ಈಗ ಫಾರಿನ್- Foreign) ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿದೂಗುವಂಥದಲ್ಲ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಶಿ ಔಷಧ, ದೇಶಿ ವೈದ್ಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ. ದೇಶಿಗೆ ಗೌರವ ಬರಲೇಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವ–ದೇಶಿ ಆಗಬೇಕು. ವಿಲಾಯತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವದೇಶಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಂಗಾಲ ವಿಭಜನಾ ವಿರೋಧಿ ಚಳವಳಿಗೆ ಋಣಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ವಿಲಾಯತಿ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾದರೂ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತ್ ಅಂದರೆ ಪರದೇಶ, ದೂರ ದೇಶ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. Foreign ಎಂದರೂ ಅದೇ. ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನದು, ಬಾಗಿಲಿನಾಚೆಗಿನದು – ಎಂದು ಅದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ.

ಪೇಶವೆಗಳ ಸಮಾಚಾರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಓದಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಮೊದಲು ಮರಾಠಾ ರಾಜರ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದವರು ಅವರು. ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಅದರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಇವರು ಕುಲೀನರಾದ ಚಿತ್ಪಾವನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಆದರೆ ಅವರ ಈ ಬಿರುದು, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ಆಡಳಿತ

ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳ ವರೆಗೆ ನೆಲೆಯೂರಿದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯದು ಪೇಶ್ ಎಂದರೆ ಮುಂಭಾಗ; ಹೀಗೆ ಪೇಶ್ವಾ ಎಂದರೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವವನು , ಅಗ್ರಣಿ, ಮುಂದಾಳು. ಹಿಂದುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮರಾಠಾ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ತತ್ಸಂಬಂಧಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದ ವಿದೇಶಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಮತ್ತು ತುತ್ತತುದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಪರಧರ್ಮೀಯರ ಸರಕಾರಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಜಿಸಿದ್ದರೂ ದಕ್ಖನ್ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ಬಹು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಅವರ ಅನೇಕ ಕುಲನಾಮಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಇಂಥ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದ ವೈಷ್ಣವದಾಸರ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಕಲಮದಾನಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು. ಕಲಮ್ ಅಂದರೆ ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿ; ದಾನ್ ಅಂದರೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧಾನಿ (ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಡಬ್ಬಿ). ಈ ಮಹನೀಯರ ಪೂರ್ವಜರು ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ರಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಕದೀಮ ದಿವಾನ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕುಲದವರು ಯಾವುದೋ (ಬಹುಶಃ ಸವಣೂರು ನವಾಬರ) ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕದೀಮ (ಹಳೆಯ - ಹಿರಿಯ) ದಿವಾನ (ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಮಂತ್ರಿ)ರಾಗಿದ್ದರು. ಡಬೀರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವರು ದಬೀರ (ಪಾರಸೀಕ–ಲೇಖಕ–ಸಂಸ್ಕೃತ ದಿವಿರ – ಲಿಪಿಕರ)ರಾಗಿದ್ದವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುವ ರಾಮಭಾವು ಪೋತದಾರರ ಕುಲನಾಮ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಪೋತಃದಾರ (ಪಾರಸೀಕ–ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ–ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿ)ರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಪೋದ್ದಾರ. ಆ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲವೂ ಇದೆ. ಚಿಟ್ನಿಸ್ ಎಂಬ ಕುಲನಾಮ ಚಿಟ್–ನವೀಸ್‌ನ ಸಂಕ್ಷೇಪ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಟ್ ಹಿಂದಿ(ಪತ್ರ)ಯಾದರೂ ನವೀಸ್ (ಲೇಖಕ)ಪಾರಸೀಕ ಪದ. ನವೀಸ್ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ನಿಪಿಸ್ತದ ತದ್ಭವ. ನಿಪಿಸ್ತ್ – ಅಂದರೆ ಕೊರೆದ ಬರಹ. ಈ ನವೀಸ್ ಉತ್ತರಪದವಾದ ಅನೇಕ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥ–ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಹಾಲನೊಬೀಸ್ ಅವರ ಕುಲನಾಮದ ಅರ್ಥ (ಅರಬ್ಬಿ – ಮಹಾಲ್ – ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಣ – ನವೀಸ್ – ಕರಣಿಕ). ಹಜಾರ್ ನವೀಸ್ (ಬಹುಶಃ ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರ ತುಕಡಿಯ ಕರಣಿಕ) ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ ಸಹಕಾರದ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

104

ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಒಡವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು – ಹಿಂದಿನವರಿಂದ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಪಾರಂಪರ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಸೊತ್ತು ಬಳುವಳಿ. ಈ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪ ಬೞಿವೞಿ. ಬೞಿ ಎಂದರೆ ಮೂಲತಃ ದಾರಿ, ಮೂಲದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಹಿಂದಿನವರ ದಾರಿಯಿಂದ ಮುಂದಿನವರ ಬರವು; ಆದ್ದರಿಂದ ವಂಶ. ಬೞಿಕ (ಆಮೇಲೆ) ಎಂಬ ಪ್ರಚಲಿತ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಬೞಿಯದೇ ವಿಕಲ್ಪ. ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬರುವಂಥ ಕಾಲದ ಘಟನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವ ಈ ಪದದ ತಮಿಳು ರೂಪವಾದ ವೞಿಗೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ವರ, ದಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಹೆಜ್ಜೆ, ನಡೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಬೞಿವೞಿಯೆಂದರೆ ಬೞಿ(ವಂಶ)ಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಬೞಿ (ದಾಯ, ದಾನ). ಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಧನ. ತವರು ಮನೆಯವರು ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳೂ ಬೞಿವೞಿ.

ಉಂಬಳಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದವಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಉಂಬಳಿಗಳ ಸುದ್ದಿ ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಥವು ಗದ್ದೆ ಹೊಲ ಮೊದಲಾದ ರೂಪದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಅರ್ಥಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದು ಹಳೇ ರೂಪದಲ್ಲಿ **ಉಣ್** +ಬೞಿ. ಉಣ್ಣಲು ಬಿಟ್ಟ ಬೞಿ (ದಾನ ದತ್ತಿ). ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಭೋಗಿಸಲು ಬಿಟ್ಟದ್ದು.

ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಬಳುವಳಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ತಮಿಳು **ವರುಂಬಡಿ** (ಬರುವ ಪಡಿ, ಆದಾಯ) ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಅವರು ಉಣ್ +ಪಡಿಯೆಂದೇ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರುವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಬೞಿಯ ೞಕಾರ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತದೆ. ಪಡಿಯೆಂದರೆ ಅಳೆದು ಕೊಡುವ ದೈನಿಕ ಭತ್ಯ (ದಾನರೂಪದ್ದು). ಪರಂಪರಾಗತ ಅನುಭೋಗದ ಕಲ್ಪನೆ ಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪಡಿ ಎಂದರೆ ಧಾನ್ಯದ ಒಂದು ಅಳತೆ. ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ತೆಲುಗು, ತೊದವ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪಡಿಗೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ದೈನಂದಿನ ಧಾನ್ಯ ಭತ್ಯವೆಂದಲ್ಲದೆ ಭಿಕ್ಷೆಯೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಸಂಬಳ ಈಗ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿಗಾಗಿ (ತಿಂಗಳು, ವಾರ) ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬ ಗಟ್ಟಿ ಅರ್ಥ ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಹುತರವಾಗಿ **ಶಂಬಲ** ಎಂದೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ **ಸಂಬಲ**ವೆಂದೂ ಬರೆಯುವುದುಂಟು. ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರಕುಗಳು, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಸರಂಜಾಮು, ಬುತ್ತಿ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಭೃ (ಭರಿಸು, ಹೊರು, ಪೊರೆ , ಸಾಕು) ವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭರ, ಭರಣ (ಉದರಂ – ಭರಣ ವಿಚಾರಿಸಿ.)ಕ್ಕೆ ಸಂ ಉಪಸರ್ಗ ತಗಲಿಸಿ, 'ರ' ವನ್ನು 'ಲ' ಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಸಂಭಲ

ಸಂಬಳದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತದೆ. **ಸಂಭಾಳಿಸು ಸಂಬಾಳಿಸು** ಅಂದರೆ ನಿರ್ವಹಿಸು; ಹಿಂದಿ **ಸಮ್ಹಾಲನಾ**. ಹಾಗೆಯೇ **ಸಂಬಳ** ಕೂಡ ನಿರ್ವಾಹದ ವೆಚ್ಚ ತಾನೆ? ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವಧಿಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಸೇವಾ ಪ್ರತಿಫಲ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಲ, ಶಂಬಲ ತಿರುಗಿತು. ಇಂಥ ಅರ್ಥಾಂತರ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Salary (=ಸಂಬಳ) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ Sal ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಉಪ್ಪು. (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Salt). Salarium ಅಂದರೆ **ಉಪ್ಪಿನ ಖರ್ಚು.** ಉಪ್ಪಿನ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಣವೇ **ಸ್ಯಾಲರಿ.** ಆಗ ಉಪ್ಪು ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಪದಾರ್ಥ. ದೂರದಿಂದ ಆಮದಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಗದು ಹಣ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು. ಹಾಗೆ ಉಪ್ಪಿನ ಖರ್ಚೇ ಸಂಬಳ ಎನಿಸಿತು.

ಸಂಬಳದ ಕಥೆ ಹೀಗಾದರೆ "ಗಿಂಬಳ" ಎಂದು ಹೇಳುವ **ಲಂಚದ** ಕಥೆ ಬೇರೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದ (ಲಾಂಚ್) ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಲಂಚಾ** ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದು ತಡ ವಾಗಿ (೧೬ನೇ ಶತಮಾನ?) ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ಮಂಗರಸನ "ಅಭಿನವಾಭಿಧಾನ"ದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಲಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ **ಉತ್ಕೋಚ.** ಅದು ಮನು, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಗಳಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಚಾಣಾಕ್ಯನಂತೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಬಿಚ್ಚುವುದು ಎಂದು. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಬಿಗುಮಾನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲು ಇದು ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದರ್ಥವೋ ಏನೋ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಲಂಚಕ್ಕೆ Bribe (ಬ್ರೈಬ್) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶಬ್ದ ಮೂಲತಃ ಎಲ್ಲಿದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **ರೊಟ್ಟಿ ತುಣಕು** ಎಂದರ್ಥವಿತ್ತು. "ರೊಟ್ಟೀ ಚೂರು ಒಗೆದು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಒಳಗು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು" - ಲಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಜನರ ತುಚ್ಛೀಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಲಂಚಕ್ಕೆ **ಆಮಿಷ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವಿದೆ. ಆಮಿಷ ಎಂದರೆ ಮಾಂಸ, ಮಾಂಸದ ಚೂರು, ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲು ಗಾಳದ ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ತಗಲಿಸುವ ಮಾಂಸದ ತುಣಕು. ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರಿಗೂ ಆಮಿಷಕ್ಕೂ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ ಯಲ್ಲವೆ?

ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ, ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಮಿಷನ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದ ಅಂಶಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ **ವಟ್ಟ** ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ನೂರಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ವಟ್ಟ ಕೊಡಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಂಡಿ ವರ್ತಕರು **ವಟ್ಟ** ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೈತರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಯನ್ನು ಮಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಬ್ದ ತಮಿಳಿನಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. **ವಟ್ಟ** ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೃತ್ತದ ತದ್ಭವ. ವರ್ತಕರು ತಮ್ಮ ಅಂಶವನ್ನು ನಾಣ್ಯದ ಸುತ್ತಲೂ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ವಟ್ಟವೆಂಬ ಹೆಸರಂತೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ವಾಸ್ತವವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ವರ್ತಕನ ಅಂಶವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ವರ್ತ, ವಟ್ಟ ಆಗಿರ ಬಹುದು. ವರ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇತರ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಆದಾಯ, ಸಂಬಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು "ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ"ದಂಥ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೇ ಇವೆ.

105

"ಅನ್ಯೋ ಗಂಡಃ ಗಂಡಾಂತರಮ್" (=ಬೇರೆ ಗಂಡನೇ ಗಂಡಾಂತರ) ಎಂದು ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀರಂಗರು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. **ಗಂಡಾಂತರ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಗ್ರಹ ವಾಕ್ಯ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರದೇ ಸರಿ ಯೆಂದೊಪ್ಪಬೇಕಾದೀತು! ಆದರೆ **ಗಂಡಾಂತರ**ದ ಅರ್ಥ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. "ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು , ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಾಯ" ಎಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ನಿಘಂಟು ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನೋಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ "ಗಂಡಾಂತರ" ಇಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯಭೂಷಣ ಮರಾಠಿ ಶಾಲಾ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಂತ, ಗಂಡಾಂತರ ಎಂಬೆರಡೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತೀವ್ರ ಕಾಯಿಲೆ, ಮಹಾ ವಿಪತ್ತು, ಘೋರ ಘಟನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವಾಗ ಇದನ್ನು "ಗಂಡ+ಅಂತ (+ರ)" ಎಂದು ಒಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ **ಗಂಡ** ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹತ್ತಾರು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾಯ ಎಂಬುದು ಸೇರಿಲ್ಲ. ಮೊಡವೆ, ಹುಗುಳು, ಗುಳ್ಳೆ, ಕೊರಳಿನಲ್ಲೇಳುವ ಗಂಟು ಎಂಬೀ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳು ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಲವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಹೇಗೆ, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ **ಗಂಡಾಂತ** ಎಂದರೆ ಕರ್ಕ, ವೃಶ್ಚಿಕ, ಮೀನ ರಾಶಿಗಳ **ಕೊನೆಯ** ಅಂಶಗಳು (ಅಂದರೆ ಆಶ್ಲೇಷಾ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ, ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯ ಪಾದಗಳು). ಈ ಪಾದಗಳು ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. **ಗಂಡಾಂತ**ದ ಗಳಿಗೆ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಡಾಂತವೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾಯಿತು; ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು "ರ"ಕಾರ ಸೇರಿ **ಗಂಡಾಂತರ** ವಾಯಿತು; ಹೊರತು "ಗಂಡಾಂತ(ರ)" ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಅಪಾಯದ ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲ.

ಗಂಡಾಂತರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇರುವವುಗಳು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಹುಶಃ

ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದದ್ದು. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಿಟ್ಟೆಲ್ಲರು ಬೊಂಬಾಯಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕನ್ನಡ ಶಾಲಾ ಕ್ರಮಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು ಕಾಣಸುತ್ತದೆ.

ಈ **ಗಂಡಾಂತ** ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಸುತ್ತು ದಾರಿಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು. ಇದನ್ನು **ಗಂಡ + ಅಂತ** ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದರೆ ಮೊದಲನೇ **ಗಂಡ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **ನಾಲ್ಕರ ಗುಂಪು** (ಕನ್ನಡ "ವಡ್ಡಿ") ಎಂದು ಅರ್ಥ. **ಗಂಡಕ** ಎಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ಗಂಡಾ** (=ಸಂ. ಗಂಡಕ) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಹನ್ನೆರಡು ರಾಶಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕರ ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿನ ಕೊನೆಯ ಅಂಶಗಳು **ಗಂಡಾಂತ** ಅಂಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾಲ್ಕರ ಅಂಕಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಗುಣ ಇದೆಯೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕರ ಗುಂಪಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ವಡ್ಡಿ** (=ಸಂ. ವೃದ್ಧಿ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನಿಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ **ಗಂಡ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **ದೈವೀ ಅನಿಷ್ಟ** ಎಂಬೊಂದರ್ಥ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನಾಂತ್ಯದೊಳಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು – ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಅದಲ್ಲದೆ **ಗಂಧ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತೊಡಕು, ಉಪದ್ರವ ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತು. ಅದರ ದ ಕಾರವೇ ಡ ಕಾರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು **ಗಂಡ**ವಾಗಿರಲೂಬಹುದು.

ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಗಂಡ, ಗಂಡಾಂತರ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಲೌಕಿಕ, ಗ್ರಹ, ದೇವತೆಗಳ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದ ಅನಿಷ್ಟವೆಂಬುದೇ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು.

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಶಕುನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. **ಮೀನ–ಮೇಷ** ಎಣಿಸುವುದು ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇದೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಫಲ ಹೇಳುವಾಗ ಮುಹೂರ್ತ ಅಥವಾ ಜನ್ಮ ಲಗ್ನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಮೀನವೋ ಮೇಷವೋ?) ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ನಂಬದವರು ಕೂಡ ಈಗ ಯಾವುದೇ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೂಬೆ ಕೂರಿಸುವುದು ಎನ್ನುವಾಗ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಬೆ ಕೂತರೆ ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ ಮಹಾ ಅನಿಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ಶಕುನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಏನಾದರೂ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಿಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆ **ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ** ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಜಾಡಿಸತೊಡಗಿದೆ, ಹೊರಕಡೆ ಹತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ. ಆಷಾಢ ಮಾಸ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವ ಕಾಲ. ಆಗ ಮಳೆ ಸುರಿದು ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಗಟಾರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಹೊರಕಡೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ – ಎಂದು ಸಂಬಂಧ.

ಆಷಾಢ ಮಾಸಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬರಲು ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಹುತರವಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಕಾರಣ. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ ಎಂದರೆ ರೇಚನ, ಅತಿಸಾರ.

ಅನಿಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದುಪಾಯವೆಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಂಗಳಕರ ಹೆಸರಿಡುವುದಾಗಿತ್ತು! ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ದಿವಾಕೀರ್ತಿ** ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಅದರ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂತ. "ದಿವಾಕೀರ್ತಿ"ಯೇನು ಮಹಾಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಅದರರ್ಥ ಕ್ಷೌರಿಕ. ಪ್ರಾಚೀನ ರಿಗೆ ಕ್ಷೌರ ಎಂದರೆ ಏನೋ ಭಯವಿತ್ತು. ಭಯಪ್ರದವಾದದ್ದರ ಹೆಸರನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷೌರಿಕನ ಹೆಸರನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಹೇಳಬಾರದು. ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಾದರೆ ಮರೆಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳುವುದು? ರಾತ್ರಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಬಾರ ದವನು, ಇಲ್ಲವೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದವನು! – ದಿವಾಕೀರ್ತಿ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಎಂದೂ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು "ಕ್ಷೌರ", "ಹಜಾಮತಿ" ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದರೆ **ತಲೆಮುಟ್ಟುವುದು** ಎಂದು ಸುದ್ದಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿವ್ರತ ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲಲ್ಲಾದರೂ ಮಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕ್ಷೌರಿಕ ತಲೆಮುಟ್ಟುವವನಾಗುತ್ತಿದ್ದ; ಕತ್ತರಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಬೋಳಿಸುವವನು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ! (ಪ.ಚಿಂ. 48 ನೋಡಿರಿ)

ಪ್ರಿಯ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟ, ಇಷ್ಟವಾದವನು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ; ಆದರೆ ತುಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪ್ರಿಯಧಾನ್ಯಕ ಎಂದರೆ ಕಾಳು ತುಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು, ಬರಗಾಲ. ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ "ಪ್ರಿಯ"ಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಗರ ಭೂಖಂಡಗಳಾಚೆಗೆ ಹೋದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ dear ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟವೂ ಹೌದು, ತುಟ್ಟಿಯೂ ಹೌದು.

106

ನಮಸ್ಕಾರ ಎನ್ನುವಾಗ ನಮಗೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಹೊಳೆಯುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಗೌರವಿಸಲು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೈಚಾಚುವ ಭಂಗಿ. ಆದರೆ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾದ **ನಮ್** ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬಗ್ಗು, ಬಾಗು ಎಂದು ಮಾತ್ರ. ಉದ್ದಕ್ಕೆ "ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು"ವ ಆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಧೇಯತೆಯ, ನಿಸ್ಸಹಾಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಋಗ್ವೇದ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಮಃ, ನಮನ, ನಮಸ್ಕ್ರಿಯಾ, ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕೃತಿ, **ಪ್ರಣಾಮ** (ಪ್ರ=ಹೆಚ್ಚಿನ+ನಾಮ=ನಮಸ್ಕಾರ), ನತಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇದೇ

ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ವಿನಯ, ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡ ಬೀಳುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದನ್ನಲ್ಲ.

ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಃ (ನಮೋ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲದೆ "ಬಗ್ಗಿದೆವು" ಎಂದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವುದೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. "ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ – ನಮೋ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಒಂದು ವೇದ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಿವಾಯ ನಮಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಮಣಿ, ಬಾಗು, ಬಗ್ಗು, ಎರಗು (=ಇಳಿ) ಇವೆಲ್ಲ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಗ್ಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ವಂದನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳುವುದು, ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದು, ಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು, ಪಾದ ಮುಟ್ಟುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವ, ಹೊಗಳುವ ಮಾತೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಗೌರವಗಳು ಬೇರೆ ತರದ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ವಂದನಮಾಲಾ ಎಂದರೆ ಗೌರವಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರಲಿರುವಾಗ ಬೀದಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ತಳಿರುತೋರಣ. ವಂದಾರು ಎಂದರೆ ಹೊಗಳುವವರು, ಪ್ರಶಂಸಕರು; ಇದೇ ಧಾತು (ವಂದ್) ವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಂದಿ ಎಂಬುದು (ಉದಾ–ವಂದಿ–ಮಾಗಧರು) ಹೊಗಳು ಭಟ್ಟ, ಭಟ್ಟಂಗಿ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ, ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಹೊಗಳುವವರು ವಂದಿಗಳು.

ಅಭಿವಾದನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇದು (ಅಭಿ =ಎದುರಾಗಿ ಬಂದು + ವಾದನ =ಮಾತಾಡಿಸುವುದು) ಎದುರೆದ್ದು ಬಂದು ಆದರದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ದೇವರನ್ನು, ಹಿರಿಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಗೋತ್ರ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು "ಅಹಂ ಭೋ ಅಭಿವಾದಯೇ" ಎಂದು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈ ತಗಲಿಸುವುದು ವೈದಿಕ ರೂಢಿ.

ಪೊಡಮಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದೂ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕವೇ. ಇದು ಕೂಡ ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪೊಡ, ಪೊಡೆ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪುಟ (ಪುಡಿಕೆ) ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ. " ಹೊಡೆ ಬಿಟ್ಟ ಪೈರು" ಎಂಬಲ್ಲಿನ "ಪೊಡೆ" ಇದೇ. ಹೀಗೆ ಪೊಡಮಡು ಎಂದರೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಪೊಡೆಮಾಡಿ ಬೊಗಸೆಯಂತೆ ಜೋಡಿಸಿ ಬಹುಶಃ ಮುಂದಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದು ಮಾಡುವ ಗೌರವ ಸೂಚನೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಡುವುದು ಹೀಗೆ ಬೊಗಸೆ ಮಾಡಿಯೇ. ಮುಂದೆ ಇದು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲಿಗೆರಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿತು – ಅಷ್ಟೇ.

ಈಚೆಗೆ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ **ವಣಕ್ಕಂ** ಎಂಬ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಅವರು "ವಣಕ್ಕಂ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಭಿವಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು **ವಣಕ್ಕು** ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಧಾತು ವಿನಿಂದ ಬಂದ ಪದ. ಅದರ ಅರ್ಥವೂ **ಮಣಿಯುವುದು, ಬಗ್ಗುವುದು.**

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ **ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ** ಇಂಗಿತವಿದೆ. (ಪ್ರ=ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಅರ್ಥ್=ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸು) **ಅರ್ಥ** ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನ, ಲಾಭ; ಆದ್ದರಿಂದ ಧನ, ಸಂಪತ್ತು. "ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು" ಎಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳು ವುದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನಿಷ್ಕಾಮ ವಂದನೆ ಇರಬಲ್ಲುದಾದರೂ ನಿಷ್ಕಾಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. "ಭಕ್ತಿ ಕೊಡು ದೇವಾ" ಎಂದಾದರೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು!

ಆಶ್ರಯದಾತ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿವಂತನ ಎದುರು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ ಕೆಳಗಾಗಿ ಮೈ ಚಾಚಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಜೋಡಿಸಿ ಸರ್ವಥಾ ತಾನು ಅಧೀನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಪರಂಪರೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಇಜಿಪ್ಟ್, ಬಬಿಲೋನಿಯಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದೈನ್ಯಪೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳು ದುರ್ಲಭವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಎದೆ, ತಲೆ, ಕಣ್ಣು, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಪಾದ, ಕೈ, ಮೊಣಕಾಲು ಇವಿಷ್ಟರಿಂದ ಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ದೀರ್ಘ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ, ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಣಿಪಾತ (ಎದುರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು)ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಂಡ=ಕೋಲು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಅಡ್ಡ ಬೀಳು, ಮೈಚಾಚು** (ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪದ), **ದಿಂಡುಗೆಡೆ** (ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಯಂತೆ ಉರುಳು) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಪದಗಳು ಪುರಾಣ ಕಾಲದಿಂದ ಈಚೆಗಿನವು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಥ ಪರಮ ದೈನ್ಯ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಕೃತ-ಕ (ಬೇಕೆಂದು) ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು ಎನ್ನಬಹುದು. ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪೂರ್ವಜರದು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಆಶ್ರಿತಭಾವ. (ಮನುಷ್ಯ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದೇವತೆಗಳು ಮಳೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ). ಕೆಲ ವೇಳೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಾವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ನಿರ್ವಾಹವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಹುಷನ ಕಥೆ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. "ಯದಂಗ ದಾಶುಷೇ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಭದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ" (ಅಗ್ನಿಯೆ, ನಿನಗೆ ಬಿಡುಗೈಯಿಂದ ಕೊಡುವವನಿಗೆ ನೀನು ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡುತ್ತಿ) ಎಂದು ನಿಮಗೆ ವೇದದ ಮಧುಚ್ಛಂದ ಋಷಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಹಾಲೊಳಗದ್ದು, ನೀರೊಳಗದ್ದು, ನಾ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದೆನೋ" ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ, ಕರಾರುರಹಿತ ದೀನ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಾಚೀನರ ವಿಚಾರದ ಹೊರಗಿನದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಚ್ಛಂದ ದೇವತಾ ಕಲ್ಪನೆ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದ ಭಕ್ತಿ ಇವು ಅನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು. ಇಂಥ ದೇವನನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ದೈನ್ಯವೇ ದಾರಿ. ಆ ದೈನ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ

ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರದಂಥ ಶರಣ ಭಾವದ ಉಪದೇಶ ಬಂತು. ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥ ಶಬ್ದಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೇ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಅದು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಫಲವಾಗಿರಬಹುದೆ?

107

ನಾಟಕ ಎಂದೊಡನೆ ನಮಗೆ ಆಧುನಿಕರಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದೆಂದರೆ ಬಹುತರ ವಾಗಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕೆಲ ಸಲ ಹಾಡುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ, ತುಂಬಾ ಹಾಡುಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಗ್ರ ಅಥವಾ ಸಮಗ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನೃತ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವಾದ ಡ್ರಾಮಾ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳಾಗಿದ್ದವುಗಳು ಈಗ ಡ್ರಾಮಾ ಕಂಪನಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ ನಾಟಕ ಶಬ್ದದ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ನೃತ್, ನರ್ತ್ ಧಾತುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ರ-ಕಾರದ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ತ-ಕಾರ ಮತ್ತು ದ-ಕಾರ. ಟ-ಕಾರ ಮತ್ತು ಡ-ಕಾರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದೂ ಮೂಲ ಶಬ್ದ ದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸು ವುದೂ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಒಲವು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಂಗ ಕಲೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನರ್ತನ ಕಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಟ, ನಟನಾ, ನಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. (ನೃತ್=ನಟ್). ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಅಭಿನಯ ಸಹಿತವಾದದ್ದೇ ನಾಟ್ಯ. ನೃತ್ತ, ನೃತು, ನೃತಿ, ನೃತ್ಯ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದು, ಅಭಿನಯಿಸುವುದು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯದ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಆ ಮೇಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು. ಈಗ ನಾವು ನಾಟಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ನಾನಾ ವಿಧಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ರೂಪಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಕೊಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಭವ್ಯವಾದ ವೇಷ, ಬಣ್ಣ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅಂತೂ "ನಾಟಕ"ವೆಂದರೇನೇ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕವೆಂಬುದು ಪುರಾತನ ಕಲ್ಪನೆ. ಆ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ ಅದರ ಕಥೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ "ನೃತ್ಯ ನಾಟಕ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಅನವಶ್ಯಕ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲಕ್ಷಣವಿತ್ತು.

ಈ **ನೃತ್, ನಟ್** ಮುಂತಾದ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ **ನಟ್ಟುವನ್** (ನಟ) ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನೃತ್, ನರ್ತ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ **ಬಿರುಸಾಗಿ ಚಲಿಸು** ಎಂಬುದಿದ್ದಂತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಋ" ಧಾತು ಚಲನಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದು "ನೃತ್" ಅದರಿಂದಲೇ ಕವಲೊಡೆದಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಸಂಗತ್ವೇನ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಭೂತ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವ ದಂಧೆ ಮಾಡುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ **ನಲಿಕೆಯವರು, ನಲ್ಕೆಯವರು** ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. **ನಲಿ** (=ತುಳು– **ನಲಿಪು**) ಎಂದರೆ (ಸಂತೋಷ ಅಥವಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ) ಕುಣಿಯೆಂದೇ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ.

"ನಾಟಕ"ದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಯಕ್ಷಗಾನ, **ಸಣ್ಣಾಟ, ದೊಡ್ಡಾಟ** ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ಇಂದಿನ ಸಂಗೀತ ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಗದ್ಯ ನಾಟಕಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಬಯಲಾಟ** ಅಥವಾ ಬರೇ **ಆಟ** ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. **ಆಟ** ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ನೃತ್", "ನರ್ತ್"ಗಳಂತೆ ಮೂಲತಃ **ಚಲಿಸು, ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡು, ಸ್ಪಂದಿಸು** ಎಂಬೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳ **ಆಡು** ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿನ ನಾಟ್ಯ, ನಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ **ಆಟ** ಶಬ್ದ ಈ ರಂಗ ಕಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. "ಆಡು" ಶಬ್ದ ಕುಣಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ದೈಹಿಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾತನ್ನು (ಉದಾ:– " ಆಡದೆ ಮಾಡುವವನು ರೂಢಿಯೊಳಗುತ್ತಮನು") ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಬ್ದವೇ ಸೈ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ಲೇ (Play)ಗೆ ಕೂಡ ಕ್ರೀಡೆಯೆಂಬರ್ಥದೊಡನೆ ಅಭಿನಯಾತ್ಮಕ ನಾಟಕ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ Shakespear's plays. ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ drama ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ **ಮಾಡು** ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನ ಕವಲು. ಹೀಗೆ drama ವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾ (action) ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಬೇಕಾದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆಂದಲ್ಲವೇ ಈ ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವುದು?

ನಾಟಕವೆಂಬುದು ಗಾನ, ನರ್ತನ ಮತ್ತು ವಚನ ಎಂಬ ಮೂರುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆವು. ಸಂಗೀತದ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ **ನಾಟ, ನಾಟೀ** ಎಂಬವು ಗಳು ಕಾಣಸುತ್ತವಲ್ಲ. ಈ ನಾಟಕ್ಕೆ ನಾಟ್ಯದ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆ? ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ತೋರಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ **ನಾಟಿ** ರಾಗದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟದ ಮಂಗಲಾ ಚರಣೆ ಅಥವಾ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಗಗಳಿಗೆ ಬಹುತರವಾಗಿ ಭಾರತದ "ದೇಶ"ಗಳ

ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ, ಬಂಗಾಳಾ, ಗೌಡ, ಮಾಳವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ನಾಟ, ನಾಟೀ ರಾಗ ಲಾಟ ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಾವು ಅವರ **ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್** ಪದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮದೆ **ಸಂಸತ್ತು** ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಯಥಾಪ್ರತಿ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. **ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್** ಅಂದರೆ **ಮಾತಾಡುವ** ಸಭೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದವೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಚೀನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಥವಾ ಗ್ರೀಕಿನ ಪದವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ parler ಎಂದರೆ **ಮಾತಾಡುವುದು.** ಇದರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ parley ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ **ಮಾತುಕತೆ** ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ (ಕೆಲವು ಸಲ ತಲೆಬುಡವಿಲ್ಲದೆ) ಸ್ಥಳವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ **ಸಂಸತ್** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ** ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಕೂಡ್ರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. (ಸಂ=ಒಟ್ಟು + ಸದ್ = ಕೂತುಕೊಳ್ಳು). ಕೂತ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುವುದುಂಟೇ ಉಂಟಲ್ಲ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕೂತು ಮಾತಾಡುವ ಕೋಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ **ಪಾರ್ಲರ್** (parlour) ಎಂದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ **ಬೈಠಕ್ ಖಾನೆ** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. **ಬೈಠಕ್** ಎಂದರೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಬೈಠ್ = ಕೂತುಕೊ). ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲದ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಸಿಟಿಂಗ್ (sitting)ಗೆ ಸಮ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವರ್ತಕ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಬೈಸಿಗೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬೈಸ್ = ಕೂತುಕೊ.

108

ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಅಸ್ತಂಗತವಾದ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದೋ ಲೋಕದಿಂದ ಈ ನಿರ್ಜನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಜೀವಿಗಳು ಬಂದಿಳಿದವೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಉಪಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರಾದರೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾವಿಂದು ಇರುಳನ್ನು ಹಗಲು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಬೆಳಕಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗಲೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಗೆ ಬದುಕಿದ್ದೆವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಆ ಜೀವಿಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾರು. ಅದು ಹೇಗೆ ನೋಡಿ :

ಅವರು ನಮ್ಮ ಲಿಖಿತಾವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ದಿನ, ದಿವಸ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಾಣುವರು. ದಿನ ಅಥವಾ ದಿವಸಕ್ಕೆ 24 ಗಂಟೆ ಅಥವಾ 60 ಗಳಿಗೆ ಎಂದೋದುವರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದು ಎಂದೂ ಅವರು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೂ ದಿನ, ದಿವಸ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೆಂದು ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹಗಲಿರುಳುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದು ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಪರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ದಿನ, ದಿವಸ ಎಂಬೀ ಪದಗಳು ಮೂಲತಃ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಂದ ಬೆಳಕನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು. ಅದು ಇರುಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ದಿನ, ದಿವಸ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಗಾಥಿಕ್, ಸ್ಲಾವಿಕ್, ಅವೆಸ್ತನ್, ಲಿಥುವೇನಿಯನ್ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ದೃಢವಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ಬೆಳಕಿಗೂ ಒಂದೇ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸುವರು.

"ದಿನಾಲೂ ಬಂದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬಂದು ಪೀಡಿಸುವವರೂ ಸೇರಿರಬಹುದಾದರೂ ದಿನಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಹಗಲನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೇ? ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬೆಳಕನ್ನು ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ , ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ದಿವಾಚರ ಪ್ರಾಣಿ ಹೊರತು ರಾತ್ರಿಂಚರನಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಮನುಷ್ಯನ ಬಹುತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಲಕ್ಷಣ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ರೋಜ್ ಎನ್ನುವರು. "ರೋಜ್ ಆತಾ ಹೈ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪದ ಸೇರಿದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೋಜ್ ಎಂಬುದು ಹಳೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರೌಚ್ = ದಿವಸ, ಹಗಲು ಎಂದಿದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ರೋಚಸ್**ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ರೋಚಸ್ = ಬೆಳಕು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Day ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ. ಅದೂ ನಮ್ಮ "ದಿವಸ"ಕ್ಕೆ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿ. ಈಗ Day 24 ತಾಸಿನದು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿದ್ದರೂ ಮೊದಲು ಅದು ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಹೊತ್ತು ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. "ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿತು", "ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು", "ಹೊತ್ತಾರೆ" ಇಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಒಂದೇ. ಈ ಶಬ್ದ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ,

ತುಳು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಪೊಳ್ತು, ಪೊರ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ)ದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಕಾಲವನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನಾಳ್ ಹಗಲೂ ಹೌದು, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಸೇರಿದ ಅವಧಿಯೂ ಹೌದು, ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆಯೂ ಹೌದು. (ನಮ್ಮ ನಾಳೆ ಇದೇ ಪದದ ಸಂಬಂಧಿ).

ಕಾಲವೊಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕೌತುಕದವಾಗಿವೆ. **ಗಳಿಗೆಯ** ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. (ಪದಾರ್ಥ–30) ಗಂಟೆಗೆ ಅರವತ್ತು **ನಿಮಿಷ** ಅನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಬಳಸುವ ಆಧಾರ ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹಾ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. **ಮಿಷ್** ಎಂದರೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚು, ಮಿಟುಕಿಸು. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷ್ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚು ಎಂದು. ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಅದು ಕಾಲದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಳತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಾವು "ನಿಮಿಷ" ಎನ್ನುವುದು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಜಾಸ್ತಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾಲದ ಸಣ್ಣ ಖಂಡವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಆಧಾರ ಕಲ್ಪನೆಯಷ್ಟೆ. ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಗಳಿಗೆಯ 60ರ ಅಂಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಪಲ (=ವಿಘಳಿಗೆ) ಎಂಬೊಂದು ಮಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಖಚಿತವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಜನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಲಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಕಣ್ಣ ರೆಪ್ಪೆ . ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ (ಗಣಿತಾಧ್ಯಾಯ) (7-8ನೇ ಶತಮಾನ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಈ ಪದ ದೇಶೀಯವಿರಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಮಾನ. ಹಾಗಾದರೆ ಪಲಕವೂ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮೂಲ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದು (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ I will come in a wink; wink =ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿ) ಮೇಲಿನ ಊಹೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಇದೆ. ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಿನಿಟು ಎಂದು ಕೆಲವೆಡೆ, ಒಂದು ಸೆಕೆಂಡಿನ 4/5 ಅಂಶ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ 24/35 ಅಂಶ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇತರತ್ರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ "ಕ್ಷಣ" ಎಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಏನು? ಖಂಡಿತವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡು, ನಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಿಂದ "ಕ್ಷಣ" ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೊಂದು ಊಹೆ ಇದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ತುಂಡರಿಸಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕದು. ಕ್ಷಣ ಕಾಲದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಶ ಎನ್ನೋಣ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Minute (ಮಿನಿಟ್) ಪದ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ Minutus ಎಂದರೆ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. Minor, Minimum ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದವುಗಳು. ಹೀಗೆ ಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಿನಿಟು ಅರ್ಥಬಂಧುಗಳು. ಮೊದಲಿದ್ದದ್ದು ಒಟ್ಟಾರೆ

ಸ್ಥೂಲ ಅರ್ಥ. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗುವಾಗ ಈ ಸ್ಥೂಲಕ್ಕೊಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ.

109

"ರೊಕ್ಕವೆರಡಕ್ಕು ದುಕ್ಕ ಕಾಣಕ್ಕ" ಎಂದು ದಾಸರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಂದರ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. **ರೊಕ್ಕವೆಂದರೆ** ಇಲ್ಲಿ ಹಣ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಕನ್ನಡದ ವಿಜಯ ನಗರ ಪೂರ್ವದ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಯಾದವ ಕಾಲದಿಂದ (12-14 ನೇ ಶತಮಾನ) **ರುಕಾ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದುಂಟೆಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. **ರೊಖ್ಖ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ಅವರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರುಕಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದಾಣೆಯ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಂಶ (ದಶಾಂಶ ನಾಣ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ "ಪೈ") ಎಂದರ್ಥ. ರುಕ್ಕಾ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ರುಕ್ಮ(ನ್) ಶಬ್ದಕ್ಕೆ (ಚಿನ್ನ, ಹೊಳೆಯುವ) ತಗಲಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅರಬ್ಬಿಯ ರುಕ್ಕಅ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ರುಕ್ಕಅ** (–ಉರ್ದು "ರುಕ್ಕಾ") ಎಂದರೆ ಚೀಟಿ (ಚಿಕ್ಕ ಪತ್ರ), ತುಣುಕು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ. ರುಕಾ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸಂಭವನೀಯ ಮೂಲವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಡಾ॥ ಶಂಕರ್ ಕೆದ್ಲಾಯರೂ ಅದೇ ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನದು ನ್ಯಾಯವೆನಿಸಿದರೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ " **ರೋಖ** ಹಣ ಕೊಡು" (ನಗದಿ, **cash**) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರೊಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬೇರು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ **ರೋಕಡ್, ರೋಖಡ್** ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲದೆ ಬಂಗಾಲಿ, ಹಿಂದಿ, ಪಂಜಾಬಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೋಕಡ್ ಎಂಬ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ದೇಶ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ರೋಕ್ಕಲು** ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೋಕಕ್ರಯ (=ನಗದಿ ಬೆಲೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಕೋಶಗಳು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೋಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯುವಂಥಾದ್ದು (ರುಚ್=ಹೊಳೆ) ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ರುಕ್ಮ ಎಂದರೂ ಹೊಳೆಯುವಂಥಾದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿನ್ನ = **ರುಕ್ಮಕ** ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ **ರೋಕ್ಕಅ, ರೋಕಲು** ಆಗಿ ದೇಶೀಯ ಆರ್ಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರಬೇಕು . ಕಡೆಗೆ ದೇಶೀಯ **ರೋಕ್ಕವೂ** ಅರಬ್ಬಿ **ರುಕ್ಅ** ವೂ ಅರ್ಥವ್ಯಾಮಿಶ್ರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗುವಾಗ **ರೊಕ್ಕ** ಕ್ಷುದ್ರ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ನಗದಿ ಹಣ ಎಂಬೆರಡೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ **ಬಿಲ್ಲು –ಬಾಣಗಳು**ಅತ್ಯಂತಜನಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳು. ಬಾಣಗಳನ್ನು ಏತರಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಬಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಅದರ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. **ವಾಣ** (ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ), **ಬಾಣ** ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ

ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಆ ಜಾತಿಯ ಗಟ್ಟಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಕಾಂಡ ಎಂದು. ಮೊದಲ ಬಾಣಗಳು ಚೂಪು ಮಾಡಿದ ತೆಳ್ಳನ್ನ ಗಳಗಳೇ. ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಶರ. ಶರ ಎಂದರೂ ಒಂದು ತರದ ಬಿದಿರು ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯವೇ. ಶರಾವತಿ ಎಂಬ ನದಿಯ ಹೆಸರು ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಈ ಸಸ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಬೆತ್ತ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಬಾಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಹೆಸರುಗಳು **ಕೋಲ್** ಮತ್ತು **ಕಣೆ.** ಮೊದಲನೆಯದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮರದ ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ತೆಳುವಾದ ನೀಳಕಾಂಡವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಕಣೆಯೆಂಬುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬಿದಿರ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಿದಿರ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯ ಹಗುರಾಗಿಯೂ ಬಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಾಂಡವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. (ಬಾಣಕ್ಕೆ 'ಕಾಂಡ' ವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ). ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ **ಶಿಲೀಮುಖ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಅದರ ತುದಿ (ಮುಖ) ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಣದ ತುದಿಗೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಶಿಲೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಚೂಪು ತುದಿಯ "ಮುಖ"ವನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ಸೂಚಕವೆನ್ನಬಹುದು. ("ಶಿಲೀಮುಖ" ಎಂದರೆ ಚೂಪಾದ, ಕಠಿನ ಸೊಂಡಿಯುಳ್ಳ ತುಂಬಿಯೂ ಹೌದು). ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಬಹುಶಃ ಶಿಲಾಯುಗದ ಆಯುಧ. ಬಾಣಕ್ಕಿರುವ **ಮಾರ್ಗಣ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ (ಮೃಗಯಾ) ಇದರ ಉಪಯೋಗದ ದ್ಯೋತಕ. ಬಂದೂಕು ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಬಾಣ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಬೇಟೆಗಾರ ನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟೂ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಆಯುಧವಾಗಿತ್ತು ತಾನೆ?

" ಏಕಾಏಕಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು" ಎನ್ನುವಾಗ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ಒಂದೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಏಕಾಏಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ಪಾರಸೀಕ(ಆಧುನಿಕ) ಭಾಷೆಯ ದೇಣಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಕಾಯಕ್ ಎಂಬುದು ರೂಪ. ಮೂಲತಃ ಇಲ್ಲಿ ಯಕ್ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಏಕ (=ಒಂದು) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಹೌದು. ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ತಳಿಯವು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಪುನರುಕ್ತ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಕೇಶಾಕೇಶಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿದರೂ ಏಕಾಏಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನ ವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ "ಏಕಾಏಕಿ" ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಾಣಸುವುದು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ; ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನಿ ರಾಜ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಏರಿಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ : ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದ ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ "ಏಕಾಏಕಿ"ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ **ಒರ್ಮೊದಲ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ "ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ"ಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಕ್‌ಸಾನ್ ಎಂಬ ಪದ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದೂ ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತ. ಅದೂ ಪಾರಸೀಕ **ಯಕ್‌ಸಾಂ** ಎಂಬುದರ ಕನ್ನಡೀಕರಣವೇ. **ಏಕಿನಿ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೂ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಎಂಬರ್ಥ ವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಏಕಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದು ಪಾರಸೀಕ **ಯಕೀನ್ ಯಕೀನೀ** ಪದಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿ.

110

ಹೋಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಇಷ್ಟ ಮತ್ತು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದರ ವಂಶಾನುಕ್ರಮದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅವರ ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡದು. ಆದರೆ ಅದರ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆ 12ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆ, ಹೋಟುಗೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅರ್ಥ (ಮೈಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ) **ಗುಳ್ಳೆ,ಹುಗುಳು** ಎಂದಲ್ಲದೆ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಒಂದು ವಚನ ದಲ್ಲಿ ಕಡುಬು, ಕಜ್ಜಾಯಗಳೊಡನೆ **ಹೋಳಿಗೆಯೂ** ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಚಲಿತ ಖಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. 13ನೇ ಶತಮಾನದ ಜೈನ ಕಾವ್ಯ ಶಾಂತೀಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ **ಅಂಗರ ಹೋಳಿಗೆಯ** ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. **ಅಂಗರವೋಳಿಗೆ, ಅಂಗರವಳಿಗೆ, ಅಂಗರೋಳಿಗೆ** ಎಂಬ ರೂಪ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅದು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ **ಅಂಗಾರ ಸ್ಫೋಟಿಕಾ.** ಅಂದರೆ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟ ಉಬ್ಬುರೊಟ್ಟಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ "ಅಂಗಾರ ಸ್ಫೋಟಿಕಾ" ಎಂಬ ತಿಂಡಿಯ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ಸ್ಫೋಟಿಕಾ** ಎಂದರೆ ಗುಳ್ಳೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. "ಅಂಗಾರ ಸ್ಫೋಟಿಕೆ" ಅಥವಾ "ಅಂಗರ ಹೋಳಿಗೆ" ಈಗಿನ ಹೂರಣದ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಯೇ ಆಗಿತ್ತೋ ಬರಿ ಉಬ್ಬುರೊಟ್ಟಿಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅದು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಮತ್ತು ದುಂಡಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಶಾಂತೀಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಹೇಳಿಕೆ. ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ತಾನೇ ಅದು ಸಿಹಿ ಭಕ್ಷವೆಂದು ಊಹಿಸಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ಫೋಟಿಕಾ ಅಂದರೆ ಉಬ್ಬಲು, ಸುಟ್ಟು ಅಥವಾ ಕಾದು ಉಬ್ಬಿದ್ದು. ಅದೇ **ಪೋಳಿಗೆ, ಹೋಳಿಗೆ .** ಹೀಗೆ ಅದು ಮರಾಠಿಯ ಪೋಳಿ (ಉದಾ:– ಶಂಕರ ಪೋಳಿ =ಶಾಕರ ಪೋಳಿ), ಪೋಡಿ (ಭಜ್ಜಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಗೋತ್ರದ್ದು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಡಾ=ಸುಟ್ಟದ್ದು. ನಾದಿದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಯೊಳಗೆ ಹೂರಣ ತುಂಬಿ ಲಟ್ಟಿಸಿ ಅಥವಾ ತಟ್ಟಿ ಹಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವ ಉಪಾಯ ಎಂದೋ ಆಮೇಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದು. **ಹೂರಣ** ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಪೂರಣ**

(=ತುಂಬುವುದು). ಈ ಹೂರಣ ಎಳ್ಳು, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಡಲೆ ಅಥವಾ ಹೆಸರು ಬೇಳೆಯದು. ರವಾಶಿರಾ, ಬೆಲ್ಲ ಕಲಸಿದ ತೆಂಗಿನ ತುರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಆವಿಷ್ಕಾರ.

ಹೋಳಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ–ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೆರೆಯ ಮರಾಠಿ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲ. ತೆಲುಗಿಗೂ ಪ್ರೋಳಿ ಹೋಗಿದೆ. "ಪ್ರೋಳಿ" ಕನ್ನಡದಿಂದಲೇ ಬಂತೆಂದು ತೆಲುಗು ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೀಮೆಯೊಳಗೇನೇ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಇದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಸೇರಿದೆ. ಹೋಳಿಗೆ, ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಒಂದೇ ಎಂದು ತೆಲುಗು ಕೋಶದ ಹೇಳಿಕೆ. ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದದ ನಿರುಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಕೋಶಗಳೂ ಮೌನವಾಗಿವೆ. ಥಾಲೀಪಟ್ಟು, ಥಾಲೀಪಿಟ್ಟು ಶಬ್ದದಂತೆ ಅಂಗೈಯಿಂದ ತಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಪ್ಪಟೆ (=ಪಟ್ಟು) ಹೂರಣ ಭಕ್ಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕೊಡಬಹುದು. "ಒಬ್" ಎಂದರೆ ಬಹುಶಃ "ಉಬ್ಬು"ವಿನ ಒಂದು ರೂಪ.

ಪುರಿ ಬಾಸುಂದಿಯ ಸವಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಈಚೆಗಿನ ವರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೇ ಹಾಲು ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯಗಳು ದುರ್ಮಿಳವಾಗುವವರೆಗೆ! ಅನೇಕ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳಂತೆ ಇದೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೊರಗಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದು ಹಿಂದಿಯ ಬಸೌಂಧೀ ಅಥವಾ ಬಾಸೌಂಧೀ ಯ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಬಾಸ್ (ಸಂಸ್ಕೃತ "ವಾಸ್") ಎಂದರೆ ವಾಸನೆ, (ಸು)ಗಂಧ+ ದುಗ್ಧ (=ಹಾಲು) ಹಾಲು ಮರಳಿಸಿ ಮುದ್ದೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಕ್ಕರೆ, ಕೇಶರ ಬೆರೆಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಬಾಸುಂದಿ ಎಂದು ಗುಜರಾಥಿ ಕೋಶದ ಹೇಳಿಕೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೂದೇವಿ ಎಂದು ಬಯ್ಯುವುದುಂಟಲ್ಲ, ಈ ಮೂದೇವಿ ಯಾರು? ಅವಳು **ಮುದುದೇವಿ.** ಮುದು ಎಂದರೆ ಹಳೆಯ, ಹಿಂದಿನ, ಮುಂಚಿನ, ಮೊದಲಿನ. **ಮೊದಲಿನ ದೇವಿ** ಅವಳು. ಇಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಎಂದರೆ ಮಾ–ದೇವಿ, ಅರ್ಥಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳಿಗೆ ಅಕ್ಕನಾದವಳು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವಿ ಅಥವಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ದೇವತೆ, ಅಮಂಗಲ ದೇವಿ. ಅವಳ ಕಥೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ (ಪದ್ಮ, ಭಾಗವತ) ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಹೊಕ್ಕ ಮನೆ ಹಾಳು. ಹೀಗೆ ಮೂದೇವಿ ಎಂದರೆ ಮನೆಹಾಳಿ.

ಈ "ಮೂ", "ಮುದು", "ಮುನ್", ಮುತ್ ಎಂಬ ಬೇರಿನಿಂದ ಹಲವು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಮುತ್ತಜ್ಜ ಎಂದರೆ ಮೊದಲಿನ ಅಜ್ಜ ಅರ್ಥಾತ್

ಅಜ್ಜನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ. "ಮುತ್ತಪ್ಪ" "ಮುತ್ತಯ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಕಿತ ನಾಮಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಮುತ್ತು (ಚುಂಬನ) ಅಥವಾ ಮುತ್ತು (ಒಂದು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ರತ್ನ. ಸಂ. ಮುಕ್ತಾ) ಇವುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ; "ಮುದುಕ" ಎಂದು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಎಂದು ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಗೌರವಪೂರ್ಣ ಅನ್ವಯ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ವಚನಕಾರ್ತಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಹೆಸರು ಮುತ್ತಾಯಕ್ಕ (ಮುನ್ + ತಾಯ್ + ಅಕ್ಕ) ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕೃತ ರೂಪ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ "ತಿರುಕನ ಕನಸು" ಎಂಬ ನೀತಿಪದದ ಕರ್ತೃ "ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ" ದೇವ; ಅವನು ಅನಂತರ ಬಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾಕವಿ ಷಡಕ್ಷರ ದೇವನಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನವ ಎಂದಷ್ಟೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೊರತು ಮುಪ್ಪು ಬಂದವನೆಂದು ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತರಾದ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರು, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರ್ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು "ಮುತ್ತ"ರ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ತುಚ್ಛತೆಯನ್ನಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ "ಮುಪ್ಪಿನ" ಶಬ್ದವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ "ವೃದ್ಧಪರಾಶರ" ಎಂಬೊಬ್ಬ ಸ್ಮೃತಿಕಾರನಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಾಶರ ಋಷಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ

ನಾವೀಗ "ವೃದ್ಧ" ಎಂದರೆ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದವ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಅರ್ಥ "ಬೆಳೆದವ" (ವೃಧ್ = ಬೆಳೆ; ವೃದ್ಧಿ = ಬೆಳವಣಿಗೆ). "ಜ್ಞಾನ ವೃದ್ಧ", "ತಪೋ ವೃದ್ಧ" ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದ, ಹಿರಿಯ (= ದೊಡ್ಡವ) ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥ. "ವಯೋವೃದ್ಧ" ಸಾಕಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾದವನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ಇದು ಮುದಿತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗೌರವವನ್ನು (ಗೌರವ = ಗುರುತನ, ಹಿರಿಯತನ) ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ "ವೃದ್ಧ"ವೇ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ "ವಡ್ಡನಾಗಿ" ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. "ವಡ್ಡವಣಿಯ" ಎಂದರೆ ವೃದ್ಧವಣಿಜ = ಹಿರಿಯ ವರ್ತಕ; ಅವನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ "ಗ್ರಾಮವೃದ್ಧ"ನೇ **ಗಾಮುಂಡ, ಗಾವುಂಡ, ಗೌಡ.** ಇದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು

ವೃದ್ಧ ಶಬ್ದವೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬುಡ್ಢಾ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಾದವನನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದ.

111

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೆಸರು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾಮ ರೂಪಮಯ ಪ್ರಪಂಚ ಅನ್ನುವುದು. ಕೈಗೆ ಐದು ಬೆರಳು. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರು ಬೇಕು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆರಳು, ತೋರುಬೆರಳು, ನಡುಬೆರಳು, ಉಂಗುರಬೆರಳು, ಕಿರಿಬೆರಳು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಷ್ಠ, ತರ್ಜನಿ, ಮಧ್ಯಮ, ಅನಾಮಿಕ, ಕನಿಷ್ಠಿಕ. ಬೆರಳ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಿಯೆಂದು ಅಭಿಧಾನ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸೋದರಿ ಭಾಷೆಯಾದ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಗುಷ್ಟ್ ಎಂದರೆ ಬೆರಳು. ಈ ಹೆಸರುಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿಸಿದ ಸೂಚಕಾಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಬ್ಬೆರಳು, ನಡುಬೆರಳು, ಕಿರಿಬೆರಳು ಇವು ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವು. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಅಂಗುಷ್ಠ" ಎಂಬುದು ಅಂಗುಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. "ಮಧ್ಯಮ" ಮತ್ತು "ಕನಿಷ್ಠಿಕ" ಕೂಡ ನಡು ಮತ್ತು ಕಿರಿ ಎಂಬರ್ಥದವುಗಳೇ. ಹೆಬ್ಬೆರಳಿಗೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳೊಂದೆರಡರಲ್ಲಿ "ತಾಯಿಬೆರಳು" ಎಂಬರ್ಥದ ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ

ವಿಶೇಷವಿರುವುದು ಎರಡನೇ, ನಾಲ್ಕನೇ ಬೆರಳುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ. ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ "ತೋರುಬೆರಳು" ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾನವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ತೋರಿಸಲು ಬಳಸುವುದು ಅನಾಮಿಕದಿಂದಲೂ ಈ ಬೆರಳನ್ನೇ ಎಂಬುದ ನಮಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ತೋರಿಸುವ ಬೆರಳು ಎಂದು ಹೆಸರು ಕರೆಯುವುದು ಅಂತರ ಭಾಷೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿರುವ Index Finger ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೇ ಅರ್ಥದ್ದು. Index ಎಂಬುದು ನಿರ್ದೇಶಿಸು(=ತೋರಿಸು) ಎಂಬರ್ಥದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಶಬ್ದ.

ಈ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದೆಂಬುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆ ಅರ್ಥದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ, ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ ಆಡಬಾರದು ಎಂದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಬಾರದು, ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದು ಮುನಿದು ಒಸರುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹಿರಿಯರು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದಿತ್ತು. "ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಂತಾಯಿತು" ಎಂದನ್ನುವಾಗ ಅದು ನಿಂದಾವ್ಯಂಜಕ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತೋರು ಬೆರಳನ್ನು "ತರ್ಜನಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗಂತೂ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ನಿಂದಾವ್ಯಂಜನೆ ಅಡಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತರ್ಜ್ ಧಾತುವಿಗೆ ಜರೆ, ನಿಂದಿಸು, ಭರ್ತ್ಸನೆ ಮಾಡು, ಆರೋಪ ಹೊರಿಸು, ಬೆದರಿಸು ಎಂದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವುಂಟು. ನಿಜವಾಗಿ ನಾವು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಎದುರಾಎದುರು ದೂಷಿಸಬೇಕಾದರೆ ಈ ಬೆರಳನ್ನಲ್ಲವೇ ಅವನ/ಳತ್ತ ಕುಕ್ಕಿದಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಆಡುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತದ ಗಡಿಯಾಚೆಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಂದಿತ

ಅಥವಾ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೊಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ "ಅಂಗುಶ್ತ್-ನುಮಾ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ to point a finger at ಅಂದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಂದಾ ವ್ಯಂಜನೆ ಮಾಡುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬೆರಳಾದ "ಉಂಗುರ ಬೆರಳಿಗೆ" ಆ ಹೆಸರು ಯಾವಾಗಿಂದ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಕನಕದಾಸನ "ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ" ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಾನರಿಯೆ. ವೈದಿಕರು ಅದಕ್ಕೆ "ಪವಿತ್ರ ಬೆರಳು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದರ್ಭೆ ಹುಲ್ಲಿಂದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಮಾಡಿ (ಅದೇ "ಪವಿತ್ರ") ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಡುವುದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಢಿ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ Ring Finger (ಉಂಗುರ ಬೆರಳು) ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ "ಅನಾಮಿಕ" (=ಹೆಸರಿಲ್ಲದ್ದು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಸಹಜ ರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಒಂದು ಬೆರಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡಬಹುದಾದ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಧಾನವೇ ಇಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೆ ಉಂಗುರ ತೊಡಿಸಿದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಈ "ಅನಾಮಿಕ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹಳೆ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇತ್ತಂತೆ. ಅದು ಅವರ ಹತ್ತನೇ ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ ತಿಂಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮ ಹೆಸರಿಲ್ಲದವನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಲು ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಹೂದ್ಯರ "ಯಹೋವಾ" (ಪರಮಾತ್ಮ) ಕೂಡ ನಾಮರಹಿತತ್ವವನ್ನೆ ಸೂಚಿಸುವ ನಾಲ್ಕಕ್ಷರಗಳ ಸಮಾಹಾರ. ಅವನಿಗೊಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದೇ ಪಾಪ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಯಹೂದ್ಯರಿಗಿತ್ತು.

ನಿಜ ಎಂದರೇನೆಂದು ಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗನನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ "ಸತ್ಯ" ಎಂದುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾನು. ಆದರೆ ನಿಜಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಅದೂ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿಜಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತದ್ದು, ತನ್ನದು ಎಂದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ. ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸಹಜವಾದದ್ದು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. "ನಿಜಜನ" ಎಂದರೆ ತನ್ನವರು, "ಪರಜನ" ಎಂದರೆ ಹೆರವರು; ಶತ್ರುಗಳು ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲಬಹುದು. "ನಿಜಸುಖಾಪೇಕ್ಷಿ" ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನಷ್ಟು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು "ನಿಜಸುಖ"ವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸುಖ ಎಂದೂ ಅರ್ಥಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ನಿಜ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ "ಸತ್ಯ" ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿತು? ನಿಜ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನದು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯ (ತನ್ನಮಟ್ಟಿಗೆ) ಹೇಗಿದ್ದೀತು? ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದ್ದದ್ದು, ಸಹಜವಾದದ್ದು ಸತ್ಯವೂ ಇರಬೇಕು. ಅನೇಕರು "ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು

"ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಣೆ "ನಿಜ"ದ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲೇ ಸಾಗಿದೆ. "ನಿಜಾನಂದ" ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಸಹಜಾನಂದ" ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. "ಸ್ವಾಮಿ ಸಹಜಾನಂದ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದದ್ದು. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಾನಂದ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯದಿಂದ ಅಲಿಪ್ತವಾದದ್ದು "ಸಹಜಾನಂದ". ಸಹಜದ ತದ್ಭವವಾಗಿ ಸಾಜ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲೌಕಿಕ ಸತ್ಯವೆಂಬರ್ಥ ಬಂದಿದೆ. "ಸಾಜ" ಎಂದರೆ ಸತ್ಯವೆಂದು "ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಸಾರ"ವೆಂಬ 14-15ನೇ ಶತಮಾನದ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ "ಸಹಜ"ವನ್ನು "ಸ್ವಾಭಾವಿಕ" ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೇ ತಾನೇ ಬಳಸುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

112

"ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. "ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಯೇ ಈ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ; ಸರಿಯಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇದೀಗ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಾನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯಲು ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಬಳಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಮೈಯೆಲ್ಲ ಧೂಳಾದ ಅವಳನ್ನು ಆತ "ವಿಮಮರ್ಶ ಪಾಣಿನಾ" (ಕೈಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದನು) ಎಂಬ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾದೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು, ಅಥವಾ ಅವಳ ಮೈಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಅದೇನು ಪುಸ್ತಕವೋ ಅಥವಾ ಚರ್ಚಾ ಕೂಟದ ವಿಷಯವೋ! ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೆ "ಮೃಶ ಆಮರ್ಶನೇ ಆಮರ್ಶನಂ ಸ್ಪರ್ಶಃ" (ಮೃಶ ಧಾತುವಿಗೆ ಆಮರ್ಶನವೆಂದರ್ಥ, ಆಮರ್ಶನವೆಂದರೆ ಮುಟ್ಟುವುದು) ಎಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀರಾಮ ತಾಯಿಯ ಮೈಯನ್ನು ತಡವಿ ಧೂಳು ಒರಸಿದ! ಧಾತುವಿನ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿರುವಾಗ **ವಿಮರ್ಶೆ** ಎಂಬ ಪದ ನಾವು ತಿಳಿದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು? ಕೈಯಾಡಿಸಿ ತಾನೇ ನಾವು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸರಿಯಾದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು? ವಿಚಾರವೆಂದರೇನು? ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಡಹುವುದು. ಪರಾಮರ್ಶೆ ಯೆಂದರೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. "ವಿ", "ಪರಾ" ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಗಳ ಊರೆ ಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಅಮೂರ್ತವಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕುರಿತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸಾರ್ವಭಾಷಿಕ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಶಬ್ದಗಳು

ಅಮೂರ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದಂತೂ ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕೈಗಳನ್ನೆ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ", "ಕೈಯಾಸರೆ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ . ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡ. "ವಿಚಾರ", "ಪ್ರಚಾರ", "ಆಚಾರ" ಇವು ಕಾಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ "ಚರಣ" ದಿಂದ (ಚರ=ನಡೆ) ಹುಟ್ಟಿದವು. "ನಡತೆ", "ನಡವಳಿಕೆ" ಇತ್ಯಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ ಗಳಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. "ನನ್ನ ಮಾತು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುವಾಗ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಾಲಿನ ಚಲನೆಗೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ "ಚರಿತ್ರ", "ಚರಿತ್ರೆ" ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಕ್ರಮ ಎಂದರೂ ನಡೆ ಅಥವಾ ಹೆಜ್ಜೆ. "ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ" ಎನ್ನುವ ನಮ್ಮ ವಾಕ್‌ಧೋರಣೆಗೂ steps will be taken against you ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಾಕ್ ಧೋರಣೆಗೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮ ಎಂದರೂ step ಎಂದರೂ ಹೆಜ್ಜೆ.

ಗಮನ ಎನ್ನುವುದು ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. "ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಾಗ "ಗಮನ" ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ **ಹೋಗುವುದು** ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ಪಾಠಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಕಾಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಇದು! ಅರ್ಥವಾಗದ್ದು "ಅಗಮ್ಯ" ಗಮನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಮತ್ತೂ ದೂರಾ ನ್ವಯವಾದದ್ದು. ಸಂಭೋಗ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. "ಅಗಮ್ಯಾಗಮನ" ಹೋಗಬಾರದವಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಎಂಬ ನೇರ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ ಪುಂಜವನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ, ಗುರುಪತ್ನಿ ಅಥವಾ ವಿವಾಹಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಕೀಳು ಅಂತಸ್ತಿನ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಂಗಡ ಮಾಡುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅಗಮ್ಯಾಗಮನ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ಅವನ ಹತ್ತಿರ" ಅಥವಾ "ಅವಳ ಹತ್ತಿರ" ಹೋಗುವುದು ಎಂದರೆ ಸಂಭೋಗವೇ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೆ. ಮತ್ತೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಇದು ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. Polygamy, Monogamy ಮೊದಲಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ gamy(=ಸಂ.ಗಮನ) ಕೂಡ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರುತ್ತದೆ . gamy=ವಿವಾಹ ಎಂದು ಶಬ್ದಕೋಶಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಲಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಕಿಸುವುದು ಉಂಟು. "ರಸಾ ಸ್ವಾದನೆ" ಪೂರ್ತಿ ನಾಲಗೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಕೆಲಸ . ರಸದ ರುಚಿ ನೋಡುವುದು (ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚು ವುದು ಕೂಡ). ಆದರೆ ಕವಿತೆಯನ್ನು **ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದು**, ಸಂಗೀತವನ್ನು **ಆಸ್ವಾದಿಸು ವುದು** ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ "ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ನಾವು ನಾಲಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ "ಮೂಗು ತುರುಕಿಸುವುದು" ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿ ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ದೇಶೀಯ

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಇತರತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಇಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ. "ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡುವವರಿಲ್ಲ", "ಅವನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಮೂಸುವವರಿಲ್ಲ" ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. "ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಗಂಧವಿಲ್ಲ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸುಗಂಧವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಅಡಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಯೂ ಹಾಗೆಯೆ. ಗಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ತುಸುವೂ ಇಲ್ಲ.

ಮೂಗನ್ನಾಧರಿಸಿದ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಗನ್ನು ಆತ್ಮಗೌರವ, ಮರ್ಯಾದೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಕೌತುಕದ ವಿಷಯ. ದ್ರೌಪದಿ ಬಂದು ಕೀಚಕನಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಕೋರಿದಾಗ ಭೀಮನು ಅಣ್ಣನ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ತಾನು ಅಸಹಾಯನಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ "ಈ ನಪುಂಸಕನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಮೂಗುಳ್ಳವನೆ!" ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ (ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ). ಇದು ಬಹುಶಃ ಕೆಲವೊಂದು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮೂಗನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಪುರಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಾಗ್‌ಧೋರಣೆ. ಹೀಗೆ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವುದೂ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವುದೂ ಸಮೀಕೃತವಾಗಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಸೇವಕನ ಮೂಗಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು ಕಳಿಸಿದರೆ ಅದು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನ, ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೆಣಕು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಂತೂ ಇತ್ತು. "ಮೂಗು ತುರಿಸುವುದು" ಎಂಬುದು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು. ಎತ್ತರ ಮೂಗು ಇರುವುದು ಅಧಿಕಾರ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಶಾರೀರಿಕ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಂಗಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉನ್ನಸ (ಉನ್ನತವಾದ ನಾಸಿಕವುಳ್ಳವನು) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ Nose for News, ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮೂಗು, (ಘ್ರಾಣಶಕ್ತಿ) ಎನ್ನುವಾಗ ಯಾವುದು ಮಹತ್ವದ ಅಥವಾ ಜನ ಕೇಳಬಯಸುವ ಸುದ್ದಿ ಯಾವುದು ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಹಜ ನಿರ್ಣಯ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಬಲ ಘ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯಿರುವ ನಾಯಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ.

113

ಸೂತಕ ಎಂದೊಡನೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಪ್ರತೀತವಾಗುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಬಂಧುಗಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಬರುವ ಹತ್ತು ದಿನದ ಮೈಲಿಗೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಸಾವಿನಿಂದಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ. ಅರ್ಥಾತ್ ಹೆರಿಗೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಗರ್ಭಪಾತದಿಂದ ಬರುವ ಹತ್ತು ದಿನದ ಶಾರೀರಿಕ ಮೈಲಿಗೆ, ಅದು ("ಸೂತಕ"ವೆಂದರೇನೇ ಮನುಷ್ಯರ ಅಥವಾ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. (ಸೂ = ಹಡೆ) ಹೀಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಮನೆ ಸೂತಿಕಾಗೃಹ). ಇದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮನುಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸಂಗತಿ. ಈ ಬಗೆಯ ಸೂತಕಕ್ಕೆ

"ಸೂತ್ಯಾಶೌಚ" ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಇದೆ. (ಅಶೌಚ=ಅಶುಚಿತ್ವ, ಮೈಲಿಗೆ). "ಸೂತಿಕಾ" ಪದ ಬಾಣಂತಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ಮೃತಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ ಶಾರೀರಿಕ ಮೈಲಿಗೆಗೆ "ಜಾತಾಶೌಚ"ವೆಂದೂ ಸಾವಿನಿಂದ ಒದಗುವುದಕ್ಕೆ "ಮೃತಾಶೌಚ"ವೆಂದೂ ಅಭಿಧಾನಗಳಿವೆ.

ಇಷ್ಟಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂತಕ ಮರಣದೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬದ್ಧವಾಯಿತೆಂಬುದು ದುರೂಹ್ಯವಾಗಿದೆ (ಬಂಗಾಲಿ, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂತಕ ಈಗಲೂ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿಯೆ ಉಳಿದಿದೆ). ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಜಾಡು ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥ ಸುಭಾಷಿತಗಳಲ್ಲಿ ತಗಲಿಕೊಂಡದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ–ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣಗಳಿಗೂ "ಸೂತಕ" ಶಬ್ದ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೈಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರವಾದ ರೀತಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಜ್ಞಾನ, ಮಾಲಿನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೂತಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ("ಕಂಗಳ ಸೂತಕ", "ಭ್ರಾಂತಿ ಸೂತಕ", "ಶಬ್ದಸೂತಕ" ಇತ್ಯಾದಿ). ದಾಸರ ಪದವೊಂದರಲ್ಲಿ "ಹೆತ್ತ ಸೂತಕ", "ಮೃತ್ಯು ಸೂತಕ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳುಂಟು. ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ "ಮೃತ್ಯುಸೂತಕ"ವೇ ಸೂತಕವೆನಿಸಿತು. ಹೆತ್ತ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವೃದ್ಧಿಯೆಂಬ ಪದ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಳ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ (ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು) ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ?

ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೀಗ ಬಹಳ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಶರಾವತಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡ." ಶರಾವತಿ ಕಣಿವೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅವ್ಯಾಪಾರ–ಅಫರಾತಫರಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೋಲಾಹಲ ಎಬ್ಬಿಸಿದವರು ಆ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಅದು. ಈ "ಕರ್ಮಕಾಂಡ" ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವಿಕಾಸ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವಿಪರ್ಯಾಸ ಕುತೂಹಲದ್ದು. ಮೂಲತಃ ಕರ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ; ಆಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸ ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೂ ಕರ್ಮವೇ. ಬರಬರುತ್ತ ಇವುಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಅದು ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗವೇ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ವಿಭಾಗ= **ಕಾಂಡ.** (ಒಂದು ಬಿದಿರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಣ್ಣೆಗೂ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಒಂದು "ಕಾಂಡ" ಎನಿಸುತ್ತದೆ). ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಜಟಿಲ ವಿದ್ಯಾವಿಭಾಗವೇ "ಕರ್ಮಕಾಂಡ." ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಯಜಮಾನರಿಗಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವ ಪುರೋಹಿತರು **ಕರ್ಮಕಾಂಡಿಗಳಾದರು.**

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ "ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತಿಗಳು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡದತ್ತ ಹೊರಳಿದವು. "ಕರ್ಮಕಾಂಡ"ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. (ವೈದಿಕ) ಕರ್ಮ

ಗಳು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹಬ್ಬಿ "ಕರ್ಮಕಾಂಡ" ಈಗ ನಾವು "ಕಂದಾಚಾರ"ವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಈಗ ಯಾವುದೇ ತುಂಬ ಜಟಿಲ, (ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ) ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೆ "ಕಾಂಡ" ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲಿಗಳು "ಅಕಾಂಡ ಕಾಂಡ" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಯಾವುದೊಂದು ಜಟಿಲ ವ್ಯವಹಾರ ಅಥವಾ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಕಾಂಡವೇ. ಪೌರೋಹಿತ್ಯದ ವಿಧಾನಗಳ ಹಾಗೆಯೇ. ಈ ಜಟಿಲ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ನಡುವೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕು-ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಶರಾವತೀ ಕಾಂಡವೂ ಅಂಥಾದ್ದೇ. ಸರಕಾರಿ ಅವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ "ಕರ್ಮಕಾಂಡ"ವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟವನ ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಮೋ ಎಂಬೆ.

ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕಾಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟನಾ ಚಕ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. (ಉದಾ:- ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕಟ್ಟಿದ ಘಟನಾ ಚಕ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ). "ಅಕಾಂಡ ಕಾಂಡ" ಮತ್ತು "ಶರಾವತೀ ಕರ್ಮಕಾಂಡ"ದಂಥ ಪದಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಾಂಡಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಹಿಂ-ಮಿದುಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ canto ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾಂಡಕ್ಕೂ ಈ cantoಕ್ಕೂ ಧ್ವನಿ ಸಾಮ್ಯವಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಂಟೋ ಎಂಬುದು ರಾಗವಾಗಿ ಪಠಿಸುವುದಕ್ಕೆ (chant) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದ ಆದರೂ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಲವಕುಶರು "ಹಾಡಿದರು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಾಂಡಕ್ಕೂ chant-cantoಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಬಾಂಧವ್ಯ ಇರಬಹುದೆ, ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನಗೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಕಾಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಕ್ತವಾದರೆ ಮಹಾಭಾರತ 18 ಪರ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿತವಾಗಿದೆ. "ಪರ್ವ" ಎಂದರೆ ಬಿದಿರು, ಕಬ್ಬು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಗಂಟು, ಗಿಣ್ಣು, ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ.(ಪರ್ವಕ್ಕೂ ಪರ್ವಕ್ಕೂ ನಡುವಿನದು ಕಾಂಡ). ಹೀಗೆ ಪರ್ವ ಎಂದರೆ ವಿರಾಮ ಸ್ಥಾನ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪರ್ವ ಕೂಡ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಸಿಲೊಡೆದಿದೆ "ಪರ್ವ ಕಾಲ" ನೋಡಿ. ಅದು ಸಂಧಿಕಾಲವನ್ನು, ದೊಡ್ಡ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ವಕಾಲವೆಂದರೆ ಚಂದ್ರನ ಗತಿಯ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳ ಕಾಲ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಎರಡು ಅಷ್ಟಮಿಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವ ದಿನಗಳು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಪರ್ವ ತಿಥಿಗಳು. ಈ "ಪರ್ವ"ವೇ ನಮ್ಮ "ಹಬ್ಬ"ದ ತಂದೆ.

114

"ಹುಟ್ಟು ಗುಣ ಗಟ್ಟ/ಘಟ್ಟ ಹತ್ತಿದರೂ ಹೋಗ" ಎಂಬ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ "ಗಟ್ಟ"/ "ಘಟ್ಟ" ಶಬ್ದ ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯ ಜನ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ (ಪಶ್ಚಿಮ) ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿ ಮಲೆನಾಡಲ್ಲೋ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲೋ ದುಡಿದು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಬಹುಕಾಲದ ರೂಢಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಾದೆಯಿದು. "ಘಟ್ಟ" (ಗಟ್ಟ) ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ದಾಟಿ Western Ghats ಮತ್ತು Eastern Ghats ಎಂಬ ಭೌಗೋಲಿಕ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಘಟ್ಟ್ (ತಾಗು, ತಿಕ್ಕಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ದಾಟುವ ಅಥವಾ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ ಎಂದು.(ಕನ್ನಡ, ತುಳು "ಕಡವು", "ಕಡಪು" ಶಬ್ದ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ). ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಅಥವಾ ನದಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಘಾಟ್ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನದಿ, ಕೆರೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ದಾಟುವ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ, ಸೋಪಾನ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ "ಘಟ್ಟ"ವೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ "ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ" ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಪರ್ವತಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಚೆ ಅಥವಾ ಈಚೆಗೆ ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಣಿವೆಗಳೇ ಘಟ್ಟಗಳು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಘಾಟ್. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಎಡೆಗಳಿಗೆ ಚಾರ್ಮಾಡಿ ಘಾಟ್, ದೇವಿ ಮನೆ ಘಾಟ್ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಘಟ್ಟ ಎಂಬುದು ಮೊದಲು ದಾಟು ತಾಣವಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಟಿ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವುಳ್ಳ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಪದ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಘಾಟ್ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನಂತೆ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳ ನಡುವಿನ ದಾಟು ತಾಣಗಳಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ನದೀ ಕೆರೆಗಳಿಗಿಳಿಯಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇಳಿಯುವ ಸೋಪಾನ ಅಥವಾ ಪಾವಟಿಕೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಘಾಟ್ ಪದ ಇರುವಂತೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ **ಕಟ್ಟಣ** ಎಂಬ ಪದವುಂಟು. ಇದು "ಕಟ್ಟು" ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ ನಾವೀಗ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಘಾಟ್ ಶಬ್ದದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟ, ಘಾಟಿ ಶಬ್ದದ್ದೇ ಒಂದು ದ್ರಾವಿಡೀಕೃತ ರೂಪವಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಪಾನಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಘಟ್ಟ (ಸ್ನಾನಘಟ್ಟ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. "ಈ ಕೆಲಸ ಒಂದು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ" ಎನ್ನುವಾಗ ಸೋಪಾನದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ಘಟ್ಟ = ಹಂತವೂ ಹೌದು.

ಘಾಟಿನ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಈ ಪದದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ತಲೆಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಸಾಲೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಇಂಗು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಲು ಕಡುವಾದ ವಾಸನೆಗೆ **ಘಾಟು** ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ತುಳು, ಕೊಲಾಮಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದವೇ ಎಂದು ದ್ರಾವಿಡ ತುಲನಾತ್ಮಕ ನಿಘಂಟು ಹೇಳಿದರೂ "ಕಾರ" (ಖಾರ) ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. "ಖಾರ" ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ "ಕ್ಷಾರ"ದಿಂದ ತದ್ಭವವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ತಿರುಗುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ.

"ಘಾಟಿ"ಗೆ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ " ಘಾಟಿ ಮುದುಕ" ಇಲ್ಲಿ ಘಾಟಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ , ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಧೂರ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುವ , ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಮೋಸ ಹೋಗದ, ಇತರರನ್ನು ಮೋಸ ಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ, ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಘಾಟಿ ಪದ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಧೂರ್ತ. ಇದರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಲಿಖಿತ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಷತ್ ನಿಘಂಟು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಅದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತಲೆದೋರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿಟ್ಟ ಊಹೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದು ಮುಂಬಯಿ ಕಡೆಯಿಂದ ನುಸುಳಿತೆಂದೂ ಅದರ ಮೂಲ ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಳಿ ಮೊದಲಾದ ಔತ್ತರೇಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಖಾಟೀ ಶಬ್ದ ವೆಂದೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಖಾಟಿ ಎಂದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಹುಳಿ ರುಚಿಯ ಪದಾರ್ಥ. ಹುಳಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಷ್ಯ ಖಾಟೀ. ಅದನ್ನು ತಂದವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋದ ಅಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲದ ಜನರಾದ್ದರಿಂದ ಖಾಟೀ ಹೋಗಿ ಘಾಟಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸೋಜಿಗವಿಲ್ಲ.

ಲಗಾಡಿ ಮತ್ತು **ಲಬಾಡಿ** ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಲಗಾಡಿಯೆಂದರೆ ಸತ್ಯಾನಾಶ. ಮನೆಮಾರು ಲಗಾಡಿ ತೆಗೆದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು **ಲಿಗಾಡಿ** ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ "ಲಿಗಾಡ್" ಎಂದರೆ ತಲೆಕೆಡಿಸುವ ಬಲು ತೊಡಕಾದ ತೊಂದರೆ, ಒಳಸಂಚು ; "ಲಿಗಾಡಿ" ಎಂದರೆ ಇಂಥಾ ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ಜಟಿಲವಾದ, ಭೇದೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಎಂಬರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥ ತುಸು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ನಾಶ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕನ್ನಡ/ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು.

"ಲಬಾಡಿ" ಎಂದರೆ ಅಪಹಾರ. ಇದೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಮರಾಠಿ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ **ಲಬಾಡ್, ಲಬಾರ್** ಎಂದರೆ ಸುಳ್ಳುಗಾರ, ಬಾಯಿಬಡಕ, ಚಾಡಿಕೋರ, ಗಳಪ, ಬಡಾಯಿಖೋರ. ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಲಪ"(=ಗಳಹು)

ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಬಾಡ್ ಬಡಾಯಿಖೋರತನದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಾದ ಮೋಸ, ಅಪಹಾರ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿರಬೇಕು. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ **ಲಪಟಾಯಿಸು** ಎಂಬ ಪದದ ಪ್ರಭಾವ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಲಬಾಡ್ ಮೇಲೆ ಆಗಿರಬೇಕು. "ಲಪಟಾನಾ" ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚುವುದು, ಮುಸುಕು ಹಾಕುವುದು. ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗುವಾಗ ಮುಚ್ಚಿ ಅಪಹರಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕಾಲು ಚಾಚಿತು.

ತೇಜಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹರಿದಾಸರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅರ್ಥ ಕುದುರೆಯೆಂದು. "ತೇಜಿಯನೇರಿ ಬಂದ" ಎಂದು ವಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತೋರಿಕೆಗೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ (ತೇಜಸ್)ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಾಜೀ ಎಂದರೆ ಅರಬೀ ಕುದುರೆ ಅಥವಾ ಅರಬೀನಾಯಿ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಆ ಶಬ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲ. ದೇಶವನ್ನು (ಅರಬಸ್ಥಾನ) ಕುರಿತದ್ದು. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗೂ ತಾಜಿಯೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ತಾಜಿಯೆಂಬುದು ತುಸು ಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೇಜಿ ಎಂದಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಜಿ ಎಂದೇ ಇದೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅರಬ್ಬಿ ಕುದುರೆಯಷ್ಟೆ ತಾಜೀ ಪದಾಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ತಾಜಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತು. ತಾಜಿಕ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಅಥವಾ ಅರಬರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬರುವ ಕೇಸರಕ್ಕೆ ಕಾಶ್ಮೀರವೆಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವ ಹಾಗೆ.

115

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ತೇಗು ತೇಗ ತೇಂಗು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಿನ ಮರದ ಹೆಸರು ಮಲೆಯಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆಕ್ಕ. ಅದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ದಾಟಿ "ಟೀಕ್" (Teak) ಆಗಿದೆ. ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ **ಸಾಗುವಾನಿ** ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೆಸರೂ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಹುಡುಕುವಾಗ ಅದೂ ಸ್ವದೇಶಿ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಸಾಗೌನ, ಸಾಗವನ್** ಇತ್ಯಾದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಸಾಗ್, ಸಾಗವಾನ್** ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟು. ಅದೇ ನಮ್ಮ ತೇಗವನ್ನು ಮರೆಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ "ಸಾಗವನ್" ಆದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಹಳೇ ಹಿಂದೀ ಕೋಶವೊಂದು "ಸಂಸ್ಕೃತ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಜಾಡನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ **ಶಾಕ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದಾಯಿತು. "ಶಾಕ" ಎಂದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಎಂಬರ್ಥ. ಆದರೆ ವೈದಿಕೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಶ್ರೌತ ಮತ್ತು ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಗಳಿಂದಲೇ ತೇಗದ

ಮರಕ್ಕೂ "ಶಾಕ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು (ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಗೆ ಎಂಬ ಮರಕ್ಕೂ ಶಾಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು.) ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಕಾರ ಶಾಕ ದ್ವೀಪವೆಂಬ ಮಹಾಭೂಖಂಡ (ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು)ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಿಂದಾವೃತವಾದ ಒಂದು ತೇಗ(ಶಾಕ)ದ ಮರವಿತ್ತಂತೆ!

ಹೀಗೆ "ಶಾಕ"ದ ತದ್ಭವವಾಗಿ ಸಾಗ ಹುಟ್ಟಿತು, ಸೈ. ಆದರೆ ಸಾಗವನ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ "ವನ್" ಎಂದರೇನು? ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ವನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ನಾಟು (Timber), ಒಣಗಿಸಿದ ಮರ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ, ಋಗ್‌ವೇದದಲ್ಲೇ! ಹೀಗೆ ಶಾಕ+ವನ=ಸಾಗವನ್= **ತೇಗದ ನಾಟು.** ಅದೇ ನಮ್ಮ ಸಾಗುವಾನಿ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಗವಾನಿ ಎಂದರೆ (ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ) ತೇಗದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾನು. ಆದರೆ ವನ(ವಾನ) ಶಬ್ದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಮರಾಠಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗದಿರುವುದೊಂದು ತೊಡಕು, ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಮರ (ಕಟ್ಟಿಗೆ)ಕ್ಕೆ ಮೋಪು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ತಮಿಳು "ಮೋ", ಕನ್ನಡ "ಮೋರ್" ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು. ಮೋ, ಮೋರ್ ಅಂದರೆ ಹೊರುವುದು ಮೋಪು ಎಂದರೆ ಹೊರೆ, ಭಾರ, ಭಾರವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ (ಒಣ) ಮರ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ "ಟಿಂಬರ್"ಗೆ " ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಹೆಚ್ಚು ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಇಮಾರತ್ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡ, ಭವನ ಎಂಬರ್ಥದ ಅರಬ್ಬೀ ಪದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮರ ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನ ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಪದಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಮಾರ್ಜಾಲ ಅಥವಾ **ಮಾರ್ಜಾರ** ಎಂದರೆ ಬೆಕ್ಕು ಎಂದು ಶಾಲಾ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ, ಮನುಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜ್ ಧಾತುವಿಗೆ ತಿಕ್ಕು, ತೊಳೆ, ಒರೆಸು, ಬೆಳಗು, ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ನಾವು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಮುಖಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಬೆಕ್ಕು ಕೂಡ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದಿನ ನಾಲಗೆಯಿಂದಲೂ ಬಾಯೆಂಜಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಪಂಜಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗೃಹ್ಯಪಶುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು "ಮಾರ್ಜಾಲ". ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದು **ಮಂಜರ**, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಮಾಂಜರೂ**. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಬೆಕ್ಕನ್ನು **ಮಂಗು** ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೂಡ ಮಂಜರದ ಒಂದು ರೂಪವೆ ಇರಬೇಕು.

ರಾಜೀನಾಮೆ ಎಂದು ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ನಾಮಾ ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜೀ ಎಂಬ ಅರಬ್ಬೀ ಪದ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದ, ಸಮ್ಮತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು. ಹೀಗೆ "ರಾಜೀನಾಮಾ" ಎಂದರೆ ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ "ರಾಜೀ" ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಬರಹಕ್ಕಿಳಿಸಿದ ಪತ್ರ ಎಂದು ಉರ್ದು ನಿಘಂಟುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲವೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಪತ್ರ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿನ ತರ್ಕದಿಂದ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವ ಬದಲಿಗೆ ನೀವೇ ಸ್ವಂತ ಖುಷಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕು ಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಒಂದು ತರಹದ ರಾಜಿಯಲ್ಲವೆ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ "ಇಸ್ತೀಫಾ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರಜಾದ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅರಬ್ಬಿ ರಿಜಾದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆ, ಮರ್ಜಿ, ಅನುಮತಿ, ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಂದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ "ರಜಾ" ಎನ್ನುವುದು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಮೇಲಿನವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ರಜಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಡುವುದಾಯಿತು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ. ಅದು ಹಲ ಕೆಲವು ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿತು. ಈಗ ಅದೊಂದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಕನ್ನಡದಂಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕೇಳಿ ರಜೆ ಕೇಳುವವರನ್ನು ರಜಾಕಾರ ಎಂದು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕರೆಯುವುದೂ ಇತ್ತು!

ರಜೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೂಟಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿಯ ಛುಟ್ಟಿ ಶಬ್ದದ ಒಂದು ರೂಪ. "ಛೋಡನಾ" ಎಂದರೆ ಬಿಡುವುದು "ಛುಟ್ಟಿ" ಎಂದರೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಗೈರುಹಾಜರಿರುವುದು ಅರ್ಥಾತ್ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಬಿಡುಗಡೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮಗಿಂತ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಲದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಲೆ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಲು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಹದ ಹರುವೆ ಸೊಪ್ಪಿಗೆ ರಾಜಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಗೀರ್ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹರುವೆ, ಬಸಲೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲ ಬಗೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಇದು ಮೂಲತಃ ದ್ರಾವಿಡ ಪದದ್ದೆ ವಿಸ್ತರಣೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕೀರೈ ಮಲಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಚೀರ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೀರೆ. ಕಿರೆ ಎಂಬುದು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಪದಗಳು. ಅದರಲ್ಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಗೆ, ಬಹುಶಃ ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿಶೇಷಿಸಿ ರಾಜಗೀರ್ ರಾಜಗಿರಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

116

"ತುರುಕರು ಕರೆದರೆ ಉಣಬಹುದಣ್ಣ" ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ಶ್ಲೇಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತುರು–ಕರು (ಹಾಲು) ಕರೆದರೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಸುಲಭ ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವಾರ್ಥವಾದರೆ ತುರುಕರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಅಸಂಗತಾರ್ಥ ಹಾಸ್ಯವೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ– ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಾಯಲ್ಲಿ. ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುರುಕ ಎಂದದ್ದು ಮುಸಲ್ಮಾನನಿಗೆ. ಇಂದಿಗೂ ಇತಿಹಾಸ ಓದಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಇತರರಿಗೆ ತುರಕನೆಂದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನನೇ. ನಿಜವೆಂದರೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಗೆದ್ದು ಆಳಿದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ತುರುಕರು (ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತುರುಃಕ ಎಂದೂ ಇದೆ–ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ತುರುಷ್ಕದ ಅಪಭ್ರಂಶ) ಒಂದು ಕುಲ ಮಾತ್ರ. ಅಫಗಾನರು, ಮೊಗಲರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವರುಂಟು. ಇಂತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರು ತುರುಕರೆನ್ನುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸೀತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ ಬಹಮನೀರಾಜ್ಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತುರುಕಾಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ವಿಜಯನಗರ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ರಾಜಕೀಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದರೇನೋ ಅರಬರು. ಆದರೆ ಅರಬರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವಿಸ್ತರಣೋತ್ಸಾಹ ಸಿಂಧು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿ ವಿಶ್ರಾಂತ ವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬಂದು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯು ವುದರಿಂದಾರಂಭಿಸಿ (ಗಜನಿ ಮಹಮ್ಮದ), ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ (ಘೋರಿ ಮಹಮ್ಮದ) ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ವರೆಗೂ ದಂಡುಗಳ ತುಳಿತದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತತ್ತರಗೊಳಿಸಿದ್ದು ತುರ್ಕಿ ಮೂಲದ ಖಿಲ್ಜಿ, ತೊಗಲಖ ವಗೈರೆ ಕುಲಗಳವರು. ಹೀಗೆ 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಥಮ ಪಾದದ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಾಂಗತ್ಯ "ತುರುಕ ದಂಡಿಗೆ ಕಾಲುವಟ್ಟೆಯಾದುದು ಕರ್ಣಾಟಕ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತುರುಕರು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ಏಕಾತ್ಮಕತೆ ಹೊಂದಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಈಚೆಗಿನ ಕಾಲದವು. ಮುಸಲ ಎನ್ನುವ ತಿರಸ್ಕಾರಾತ್ಮಕ ಪದವೂ ಬಹಳ ಹಳೆಯದಲ್ಲ.

ಆದರೂ ತುರುಕ ಮುಂದಾಳ್ತನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜ್ಯದ ಬಿರುಸನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರುಕನು ಮುಸಲ್ಮಾನನೆಂದು ಅರ್ಥಕೊಡುವುದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಕೋಶದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ತುರುಷ್ಕ' ಶಬ್ದ ಇಸ್ಲಾಂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ (ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆ, ವರಾಹಮಿಹಿರ ಸಂಹಿತೆ) ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಮತಾನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಸ್ಲಾಂ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೆ ತುರ್ಕರ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕುಲಕ್ಕೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಬದಲಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ **ತುರುಷ್ಕ ಗಂಡ** ಎಂಬೊಂದು ರಾಗವೇ ಇದೆ. ಇದು ತುರುಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಕೊಳೆಯನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸುತ್ತದೆ, ವಿದ್ವೇಷವನ್ನಲ್ಲ.

'ವಿಲಾಯತಿ', 'ಯವನ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗೆ 'ತುರುಕ', 'ತುರುಷ್ಕ' ಶಬ್ದಗಳೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವದೇಶಿ ಅಲ್ಲದವು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ **ತುರುಕಬೇವು** . ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಬೇವಿನ ಜಾತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಬಾನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಯವನ' ಎಂಬೊಂದು ಹೆಸರಿದ್ದ ಹಾಗೆ 'ತುರುಷ್ಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಾಲು ಮಡ್ಡಿ'ಯೆಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಸರುಂಟು). ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಟ್ಟು 'ವಿದೇಶಿ'ಯೆಂದೇ ಹೊರತು ಲೋಬಾನದ ಮರ ತುರ್ಕಿ ಜನರ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ದೂರ ಉತ್ತರದ ಸ್ಟೆಪ್ಪಿ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಂದಾಗಲಿ ಅರಬಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಆಫ್ರಿಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದವರು ತುರಗಾರೂಢ ವೀರರಾದ ತುರ್ಕರೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಲೋಬಾನಕ್ಕೆ 'ತುರುಷ್ಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೆ ತುರುಕರು ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿದೇಶೀಯರಾಗಿ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಷ್ಟೆ?

ಅಗ್ನ್ಯಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬವು ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಬಂದೂಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರಲ್ಲಿದ್ದುವೆಂದು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದರೂ ಈಗ ಈ ಅಗ್ನ್ಯಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲ ವಿದೇಶೀಯವಾಗಿರುವುದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ. ಇಂದು ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಾದರೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಚಲಿತ ಪದಗಳು ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದವಾಗಿವೆ. ಬಂದೂಕು ಅರಬೀ ಪದ, **ತುಪಾಕಿ** ತುರ್ಕಿ 'ತುಪಕ್'ನ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. **ತೋಪ್** ಕೂಡ ತುರ್ಕಿಯೇ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆಯೆಂದರೆ ತುರ್ಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರೆಂದರ್ಥ. ಆದರೆ ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳೊಳಗೆ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವದವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಗೈ ಕಳೆದು ಕೊಂಡರೆಂಬುದಕ್ಕೆ **ಫಿರಂಗಿ** ಶಬ್ದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 'ಫಿರಂಗಿ'ಯೆಂದರೆ, ಮೂಲತಃ ಫ್ರಾನ್ಸಿಗೆ ಅರಬ್ಬಿ ಹೆಸರಾದ **ಫ್ರಾಂಕ್** (ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಹೆಸರಿದೆ) ವೆಂಬುದರ ಪಾರಸೀಕ ರೂಪವಾದ 'ಫರಂಗ್'ಇನ ಉರ್ದು ರೂಪ. 'ಫಿರಂಗ್'ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು 'ಫಿರಂಗಿ'. ಆದರೆ ಉರ್ದು ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ದೇಶ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಫ್ರೆಂಚರು ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಯುರೋಪ್ ನಿವಾಸಿಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ ಹೊರತು ತೋಪು ಎಂಬರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅದು ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚರು ತೋಪಖಾನೆಗಳ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದು ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಗ ಮುಸ್ಲಿಂ

ಅರಸರೇ (ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಇತ್ಯಾದಿ) ಫ್ರೆಂಚರ ತಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು. ಹೀಗೆ ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ ಈ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿತಷ್ಟೆ.

ಫ್ರೆಂಚರೇ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ತಂದ ನವಜಗತ್ತಿನ ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಅನಾನಾಸು ಹಣ್ಣುಗಳೂ 'ಪರಂಗಿ'ಯೆಂಬ ಉಪಾಧಿಗೆ ಭಾಗಿಗಳಾದವು. ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಫಿಲಿಸ್ ಎಂಬ ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದವರೂ ಬಿಳಿಯರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ನೆನಪಿಸುವಂತೆ ಆ ರೋಗ ಫರಂಗಿ ರೋಗ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ.

ಶೌರ್ಯಕ್ಕೋ ಕಲೆಗೋ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದ ಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಭಳಿರೇ', 'ಭಾಪುರೇ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಳಿರೇ' (ಹಿಂದಿ- ಭಲಾ =ಒಳ್ಳೆದು) ಭಾಪುರೇ (ಬಾಪ್‌ರೇ =ಅಪ್ಪಾ!). ಆದರೆ ವಿದೇಶಿ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಶಬ್ದವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಳಸುವುದು ಜನರ ಸ್ವಭಾವ ಹೀಗೆ ಈ ಹಳೆ ಪದಗಳು ಮೂಲೆ ಸೇರಿ ಬದಲಿಗೆ 'ವಾಹ್‌ವಾ!', 'ಶಭಾಸ್' ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾದವು. ಎರಡೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳು. 'ವಾಹ್' ಎಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸಾಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯ. ಅದರ ಪುನರುಕ್ತಿ 'ವಾಹ್‌ವಾಹ್'. ಅದು ನಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿ ವ್ಹಾ-ವಹವ್ವಾ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿಯೂ ವಿಕೃತವಾಗುವುದುಂಟು. ' ಶಾಭಾಸ್ ' ಪಾರಸಿಕ್ ಶಾದ್‌ಬಾಶ್, ಶಾಹ್-ಬಾಶ್ ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷೇಪ. ಅರ್ಥ ಸುಖವಾಗಿರು! ಸಂತೋಷವಾಗಿರು! (ಶಾದ್ = ಸಂತೋಷ. ಶಾಹ್ = ಹಿರಿದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಬಾಶ್ = ಇರು, ಆಗಿರು)

117

ದುರ್ಯೋಧನ, 'ದುಶ್ಶಾಸನ' ಮೊದಲಾದ ಕೌರವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಂಥಾ ಹೆಸರಿಡುವುದುಂಟೆ? ಇದಕ್ಕೆ 'ದುಷ್ಟ', 'ದುರ್ಜನ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಪರಿಚಯದಿಂದ ದುರ್-ದುಸ್ -ಉಪಸರ್ಗಗಳು 'ಕೆಟ್ಟ' ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವಂಥವು ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಯಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದುರ್, ದುಸ್ ಉಪಸರ್ಗಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಎಂಬರ್ಥ ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಕಷ್ಟದಿಂದ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸು ತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವೆಂದು ಅರ್ಥವಾದರೂ ದುಷ್ಕರ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟದಿಂದ (ದುಃಖೇನ) ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಾತ್ ಕಠಿಣ ಕಾರ್ಯ ವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ 'ದುರ್ಯೋಧನ' ಎಂದರೆ ಇವನ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡು ವುದು (ಯೋಧನ) ಬಲು ಕಷ್ಟ, ಅರ್ಥಾತ್ ಇವನು ಮಹಾಶೂರ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. 'ದುಃಶಾಸನ' ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವುದು, ಇವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು

ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಇವನು ಅಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠ, ಶೂರ ಎಂದರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಸುಯೋಧನ (=ಚೆನ್ನಾಗಿ(ಸು)+ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ) ಎಂದೂ ನಾಮಾಂತರವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜರಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ದುರ್ವಿನೀತ ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಅವನನ್ನು ವಿನೀತನನ್ನಾಗಿ (=ವಿಧೇಯನಾಗಿ) ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವನು ಬಡಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಮ (=ಗಮಿಸಲು, ಹೋಗಲು ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು), ದುರ್ಧರ (ಧರಿಸಲು, ಸಹಿಸಲು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು) ದುರ್ಜಯ (ಜಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದವ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ದುರ್-ದುಸ್ ಉಪಸರ್ಗಗಳಿಗೆ 'ಹೀನ' ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ದುರ್ಬಲ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸು ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ (ಸುಲೇನ) ಎಂಬರ್ಥಗಳುಂಟು. ಸುಜನ ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆ ಮನುಷ್ಯ. ಸುಲಭ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸಿಗುವಂಥಾದ್ದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದು. 'ಸುಲಭಾ ಮೈತ್ರೇಯಿ' ಎಂಬ ವೈದಿಕ ಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯಿದ್ದಳು. 'ಸುಲಭಾ' ಎಂದು ಈಗಲೂ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕೈವಶವಾಗುವವಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಕೆಟ್ಟಿರಿ! ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಯೋಗ್ಯಳು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ತುಳಸಿಗೂ 'ಸುಲಭಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಬರುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಒಳ್ಳೆ' ಎಂಬ ಗುಣವನ್ನು ಕೊಡುವ 'ಸು' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕು– ಉಪಸರ್ಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ. 'ಇದು ಕೂಡ ಕೆಟ್ಟ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಪ, ಕ್ಷುದ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂದಾಸೂಚಕ ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಕುಕರ್ಮ, ಕುಕವಿ, ಕುವಾರ್ತೆ ಕೆಟ್ಟ ಎಂಬರ್ಥಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕು–ಚೇಲ ಎಂದರೆ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆ (ಚೇಲ)ಯವ. ಕು–ನದಿ ಎಂದರೆ ಕ್ಷುದ್ರ ನದಿ, ಹಳ್ಳ. ಕುಮಾರ ಎಂದರೆ ಮಗ, ಹುಡುಗ ಎಂಬರ್ಥ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಟ್ಟ, ದುರ್ಬಲ ಎಂಬ ಭಾವವೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ. 'ಕುಮಾರ' ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ಕಾರಣ (ರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ)ಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಯುವವ!

ದುಷ್ಟಾರ್ಥ ಕೊಡುವ ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿ 'ಕು' ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಕಾರಾದಿಯಾದ ಕಃ ಕಾ ಕದ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಕಃ ಪದಾರ್ಥ ಎಂದರೆ ಲೆಕ್ಕಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ 'ಕ' ಎಂದರೆ 'ಯಾರು' ಎಂಬರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮದಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿವೆ ಎಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ನಾವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ "ಯಾವ್ನೋನೋ ನೀನು?" ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ 'ಕಃಪದಾರ್ಥ' (ಯಾವ ಸರಕೋ) ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಕಾಪುರುಷ ಎನ್ನುವಾಗ ಕೆಟ್ಟವನೂ

ಹೌದು, ಕ್ಷುಲ್ಲಕನೂ ಹೌದು. "ದೈವೇನ ದೇಯಮಿತಿ ಕಾಪುರುಷಾ ವದಂತಿ" ದೈವ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವವರು ಕಾಪುರುಷರು ಎಂದು ಭರ್ತೃಹರಿ ಹೇಳುವಾಗ ಕ್ಷುದ್ರ ಪುರುಷ, ಕೈಲಾಗದವನು, ಸಾಹಸಹೀನ ಎಂಬುದೇ 'ಕಾಪುರುಷದ' ಅರ್ಥ. ಎಂಥಾ ಮನುಷ್ಯ ಈತ ಎಂದಂತೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕದನ್ನ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಎಂಥದೋ ಅನ್ನ, ಅಂದರೆ ರಸಹೀನ ರುಚಿಹೀನ ಅನ್ನ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮವೊಂದು ಉಪಸರ್ಗದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಿಸುವ ಬಲವಾದ ವಾಗಾಯುಧ ವಾಗುವುದೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಇದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸರ್ವನಾಮದ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ರೂಪ ಕಿಂ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತುಚ್ಛೀಕಾರದೊಡನೆ ಬಳಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ ಕಿನ್ನರ, **ಕಿಂಪುರುಷ.** ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಜನಾಂಗಗಳಿವು. ಕಿನ್ನರ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯಂಥ ಮುಖ, ಮನುಷ್ಯರಂಥ ಮೈಯವರು. ಕಿಂಪುರುಷರೆಂದರೆ ಕುದುರೆ ಮೈ, ಮನುಷ್ಯ ಮುಖದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕಿಂ(=ಏನು) ನರರು, ಕಿಂ(=ಏನು) ಪುರುಷರು , ಎಂಥವರೋ ನರರು!

ವಾನರ (ಮಂಗ) ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎನ್ನುವವರಿದ್ದಾರೆ. ನರೋ ವಾ (ಮನುಷ್ಯನೋ ಇನ್ನೇನೋ) ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವರದು. ಆದರೂ ಬಹುಶಃ ಅದು ವನರ್ (ವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯೇ ಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಅವಶೇಷದ (ಮಲ) ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಭ್ಯರು ಮರಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಚರ್ಚಿಸದೆ ವಿಸರ್ಜನಾ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಭ್ಯ ವಾಕ್ಸಂಪ್ರ ದಾಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮಾಷೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ **ಹೇಲು** ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮತ್ತು ನಾಮಪದವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಅಸಹ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಭ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಷ್ಟು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದರೆ 'ಹೇ ಲತಾ ಕೋಮಲಾಂಗಿ' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಲೇಬಾರದೆಂದು ವೈಯಾಕರಣಿ ಕೇಶಿರಾಜ ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಲೇ ಬೇಕಾದರೆ **ಮಲ** ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವನ್ನಾದರೂ ಬಳಸಿದರೆ ನಾತ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಭ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ **ಶೌಚಕ್ಕೆ** ಹೋಗುವುದೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. 'ಶೌಚ' ಎಂಬುದು ಶುಚಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಶುಚಿತ್ವ ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ದೇಹವನ್ನು ಶುಚಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ತಪ್ಪಲ್ಲವೆನ್ನಿ. ಆದರೆ "ಅವನ ಶೌಚ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹೋದಿ?" ಎನ್ನುವಾಗ ಈ 'ಶುಚಿತ್ವ'ವೇ 'ಹೇಲು' ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವ ಆಭಾಸ ನೋಡಿ! ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ಶೌಚ ಕೂಪ** (ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಹೊಂಡ) ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಶೌಚ ಸ್ವಲ್ಪ ದುರ್ವಾಸನೆ ಯನ್ನು ಇಡುಗಿಸುತ್ತದೆ! ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಪದದ ಮೂಲಾರ್ಥವೇ ಹೋಗಿ

ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. 'ಶೌಚ ತಿನ್ನು', 'ಶೌಚ ಬಳಿ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಭಾಷಾರೂಢಿಗಳು ಶುದ್ಧವನ್ನು ಅಶುದ್ಧ ಮಾಡಬಲ್ಲುವು.

ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಇನ್ನೂ ತುಸು ಕೆಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. **ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು** ಎಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ದೂರಕ್ಕೆ ನೀರ ತಂಬಿಗೆಯೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಟಾಚ್‌ಡ್ ಬಾತ್‌ರೂಂ, ಕಮೋಡ್‌ಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. "ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಗಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತಕರಾರು ಹೇಳುವಾಗ "ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು" ಎಂಬ ಅಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆ ನಾಮಪದವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದವರು ಬಳಸುವ ಸುತ್ತುಕಾಟಿನ ಮಾತುಗಳು ಅವರು ವಿಸರ್ಜನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಎತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೆಡೆ " **ಬಯಲು ಕಡೆಗೆ ಹೋದ**" ಎಂದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ (ಉದಾ- ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ' **ಗುಡ್ಡೆಗೆ (=ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ) ಹೋದ**' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ 'ಬೈಲುಕಡೆ' ಮತ್ತು 'ಗುಡ್ಡೆ' ಎಂಬುವೇ ಹೇಲು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ಶಬ್ದಗಳ ನಡತೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಚಿತ್ರ ಅಲ್ಲವೇ?

118

ಒಳ್ಳೇ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಪದಗಳು ತಮ್ಮ ದುರ್ದೈವದಿಂದಲೋ ಏನೋ ದುಷ್ಟಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿ. ಈಗೀಗ ಪತ್ರಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ಅಕರ್ಮಣ್ಯತೆ ಅಥವಾ ದುಷ್ಕರ್ಮಣ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ವೈಖರಿ ಎಂಬ ಪದ ತುಂಬಾ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಜನತಾ (ಅಥವಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್) ಸರಕಾರದ 'ಆಡಳಿತ ವೈಖರಿ', ಇಂಥಿಂಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಯ 'ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ' ಇತ್ಯಾದಿ.

'ವೈಖರಿ' ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸಂದಿಗ್ಧವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಲ್ಲ, ವಾಕ್ಕಿ(ಮಾತು)ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಾಗ್ದೇವತೆಯನ್ನು ಅದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ಕಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಉಸಿರಿನ ಪ್ರಥಮ ಚಲನೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ಪದ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯದ ಉನ್ಮೇಷಣ ಅಥವಾ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವವರೆಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ(ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತಿ, ಮಧ್ಯಮಾ ಮತ್ತು ವೈಖರಿ) ಕೊನೆಯ ಹಂತವೇ ವೈಖರಿ. ಒಟ್ಟಾರೆ ವಾಣಿ, ಭಾಷಣ ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾತೆಂದೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಚಾತುರ್ಯವೆಂದೂ ಈ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅನಂತರ ಅರ್ಥದ ಉದಾತ್ತತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿಮುಖವಾಗಿ 'ವಾಗ್ವೈಖರೀ ಶಬ್ದಝರೀ' (ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರ, ಶಬ್ದಗಳ ಧಬೆಧಬೆ)

ಎಂದು ಬರೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ (ಒಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹುರುಳಿಲ್ಲದೆ) ರೀತಿಗೆ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಆದರೂ ವೈಖರಿಯೆಂಬುದು ಮಾತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈಚೆಗಿನ ವರೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ವೈಖರಿಯೆಂಬುದು ಚಮತ್ಕಾರ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಅದನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದ ಕೃತಿಗೆ ಎಳೆದರು. ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿ, ಆಡಳಿತ ವೈಖರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಚಾತುರ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಲುವಳಿಯಾದದ್ದು ಈಗ ಕೆಲ ದಶಕ ಗಳೊಳಗಿನ ಮಾತು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ 'ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ'ಯು ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ಕಾರ್ಯದ ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯುಲ್ಲಿನ ಧೂರ್ತತನ (ಚತುರ=ಧೂರ್ತ)ಕ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತತೆಗೂ ಅಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗತೊಡಗಿ ಈಗಂತೂ ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬಹುದೂರ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಅನಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ

ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೆಂದರೆ ಕಾಯಕ. ಕಾಯಕ, ಕಾಯಿಕ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಿಕ, ದೈಹಿಕ(ಕಾಯ = ದೇಹ) ಎಂದಷ್ಟೇ ಪರಿಮಿತಾರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವೀರಶೈವ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಘನತೆಗೇರಿಸಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಾದ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ಶಿವಾರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ಕಸುಬಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಕಾಯಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ವೆಂದೂ ಅದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿದ ಪದವನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ದುಷ್ಟ ವೃತ್ತಿ, ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ, ಮರೆಮೋಸ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗಿಬಿಟ್ಟುದು ಅರ್ಧಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಎಂಬುದು ಪರಿಷತ್ ನಿಘಂಟು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಶಬ್ದಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಒಲವಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷುಲ್ಲಕನನ್ನು "ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದೀ ಬಿಡು" ಎನ್ನುವಾಗ, ಅಸಜ್ಜನನನ್ನು "ಸಜ್ಜನ" ಎನ್ನುವಾಗ (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ Gentleman ಶಬ್ದವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು), ಬೈಗಳನ್ನು 'ಆಶೀರ್ವಾದ' ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಹೆಡ್ಡನನ್ನು 'ಭೂಪತಿ' ಎನ್ನುವುದು, ಯಾವುದಾದರೂ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ವಿಲಕ್ಷಣ ವರ್ತನೆ ಅಥವಾ ವೇಷವನ್ನು 'ಅವತಾರ' ಎನ್ನುವುದು ಇದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು 'ವೈಖರಿ' ಮತ್ತು 'ಕಾಯಕದ' ಹಾಗೆ ಕಾಯಂ ಆಗಿ ತಮ್ಮ ಉದಾತ್ತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಡಾಂತರ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ನೆರೆಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಖರಿ ಮತ್ತು ಕಾಯಕ (ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಕವಿಲ್ಲ, ಕಾಯಿಕ ಇದೆ) ಇಂಥ ವಿಪರೀತವೃತ್ತಿ ಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ **ಚಾಣಾಕ್ಷ** ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. "ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ರಾಜಕಾರಣಿ", "ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ", ಆಡಳಿತಗಾರ, ಎಂದೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದೇ ಹಲಗಾಲ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. **ಚಾಣ** ಎಂದರೆ **ಶಾಣ** (ಮಸೆಗಲ್ಲು)ದ ಒಂದು ರೂಪ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಆಯುಧವೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಇದೆ. (ಉದಾ: ಚಾಣದಿಂದ ಕೊರೆ), ಅಕ್ಷ=ಕಣ್ಣು. ಹೀಗೆ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಚುರುಕು ಕಣ್ಣಿನವ. ಇದು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ಇದು ವಾದಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ನಿಜವಾಗಿದ್ದದ್ದಲ್ಲ. ಚಾಣಾಕ್ಷ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು, ಮರಾಠಿಯವರು ಅದನ್ನು **ಚಾಣಕ್ಯ** ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಚಾಣಾಖ್ಯ, ಚಾಣಾಕ್ಷ** ಎಂಬೆರಡು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಚಾಣಕ್ಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಧೂರ್ತತನವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ರೂಪಕ್ಕೆ ದೂರದರ್ಶಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಇರಾದೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತರ್ಕಿಸಬಲ್ಲವ, ಜಾಣ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಚಾಣಕ್ಯನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯೂ ಚಾಣಾಕ್ಷನಿಗೆ ದಾಟಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪುಣ್ಯ! ಆದರೆ ಜಾಣ, ಜಾಣತನ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಚುರುಕು ತಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥ (neutral) ಅರ್ಥವನ್ನಷ್ಟೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ಚುರುಕುಮತಿಯವರೆಲ್ಲ ಸಂಭಾವಿತರಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ ತಾನೆ?

ಅಂದ ಹಾಗೆ **ಚಾಣಕ್ಯ** ಎಂದರೇನು? ಅದು ಆ ಮಹಾ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಅಂಕಿತ ನಾಮವಲ್ಲ. ಅಂಕಿತ ನಾಮ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೆಂದು. ಚಾಣಕ್ಯ ಅವನ ಕುಲನಾಮ. **ಚಣ, ಚಣಕ** ಎಂದರೆ ಕಡಲೆ. ಚಾಣಕ್ಯ ಎಂದರೆ ಕಡಲೆ ಗದ್ದೆಯ ಒಡೆಯ ಅಥವಾ ಅದರ ಸಮೀಪ ಮನೆಯುಳ್ಳವನೆಂದೆ? ಯಾಕಾಗದು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಬಸರೀಗಿಡದ', 'ಕದಂಬ', 'ತೋಂಟದಾರ್ಯ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲವೆ?

ನಾವೀಗ ನಮ್ಮ ಹಿಂಗಾರಿ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರಿ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ **ಮಾನ್ಸೂನ್** ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸತೊಡಗಿದ್ದೇವಲ್ಲವೆ? ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವೇ ಅಲ್ಲ; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ **ಮೋನ್‌ಶಾಂವ್** (moncao) ಪದವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ **ಮೂಸಿಮ್** ಎಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅರಬ್ಬಿಯಿಂದ (ಅರಬ್ಬಿ-**ಮೊಸಿಮ್**) ಬಂದದ್ದು. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ "ಮೊಸಿಮ್" ಎಂದರೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗೆ ನೈರುತ್ಯದಿಂದ, ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್‌ವರೆಗೆ ಈಶಾನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಬೀಸುವ ಹಿಂದೂ ಸಾಗರದ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಂಟ ಅರಬರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಹಾಯ್ದು ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲಯ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಈ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಂಟ

ಸಾಗಿದರೆ ಕರಾವಳಿಯ ಗುಂಟ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ನೂರಾರು ಮೈಲು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಆಫ್ರಿಕದ ಕೇಪ್ ಆಫ್ ಗುಡ್ ಹೋಪನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಏಶಿಯದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬರಲು ಹವಣಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಈ ಗಾಳಿಗಳ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿಯಿತು. ಮಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಗಾಳಿಗಳ (ಅಂದರೆ ಮೌಸಮ್ಮು ಗಳಿಗೆ=ಋತುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗಳ) ಅರಬ್ಬಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡರು ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಈ ಪದ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

119

ಶಬ್ದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸೋಜಿಗ. ಒಂದು ಶಬ್ದ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿತವಾದ ಹತ್ತಿರದ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಸಾರ ಕಾಣಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿತವಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ, ಯಾಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಾ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ, ಅದೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಬೊಜ್ಜ** ಎಂಬ ಪದ ಸತ್ತವರ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ, ಅದರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಭೋಜನ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ತುಳು ಜನರಲ್ಲಿ – ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡ ಮನೆಮಾತಿನ ನೆರೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ತಡಕಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭೋಜ್ಯ, ಭೋಗದ ತದ್ಭವ. ಅರ್ಥ: ಊಟ, ಊಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ದೇವರಿಗಿಡುವ ನೈವೇದ್ಯ . **ಬೊಜ್ಜ ತಿನ್ನು** ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂಬೀ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಬೊಜ್ಜ ಎಂಬುದು ಅಪರ ಕರ್ಮದ ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅನಂತರ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತೊಡಗಿತೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಸರಿ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗೇ ತಗಲಿರುವ ಶಿವಮೊಗ್ಗಾದಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತುಳು ವಲಸೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಬೊಜ್ಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಚರಣಸಿಂಗರ ಮರಣದ ನಂತರ ಅವರ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿ **ಭೋಗ, ಭೋಜ** ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಾನು ಚಕಿತ ನಾದೆ. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸೀಖರಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಶಬ್ದಗಳು ಇವೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಹಿಂದೀ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭೋಗ, ಭೋಜ ಶಬ್ದಗಳು ನೈವೇದ್ಯ, ಭೂರಿ ಭೋಜನಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾಕೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿಲ್ಲ? ಉತ್ತರದಿಂದ ಒಂದು ಕಪ್ಪೆ ಜಿಗಿತ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕರಾವಳಿಗೆ ಬೊಜ್ಜ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ **ಸಂಕ.** ಅರ್ಥ ಚಿಕ್ಕ ಸೇತುವೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ , ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ 'ಪೂಲ್' (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ bridge, culvert). ಇದೂ ಕರಾವಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇತರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಉಡುಪಿಯ 15-16ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ **ಸಂಕಟು** (ಕಲ್ಲ ಸಂಕಟು) ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈಗದನ್ನು **ಕಲ್ಸಂಕ** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಸಾಂಕೂ, ಸಾಂಕವ** ಎಂದೂ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಸಾಖೂ** ಎಂದೂ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಸಾಂಕೋ** ಎಂದೂ ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರ ಮನೆಯಿದ್ದ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ **ಜೋಡಾ ಸಾಂಕೋ** ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಅರ್ಥ: ಜೋಡುಸಂಕ. ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಸಂಕ್ರಮ** = ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧನ ಎಂಬುದು ಅದರ ಮೂಲ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾಕಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೇ ಅದು ಹೇಗೆ ಹಾರಿ ಬಂತು? ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗೆ ನಾಯಿಯೆಂಬುದಲ್ಲದೆ ಗಂಡಿಗೆ **ಬೊಗ್ರ** ಎಂದೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ **ಬೊಗ್ಗಿ**ಯೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರಿಜನ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೊರಗರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬೊಗ್ರ ಎಂದೂ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಬೊಗ್ಗಿಯೆಂದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಬೋಧನೆ ಇದೆ. ದಲಿತ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೀಳೆಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ರಕ್ತಗತವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿ; ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಯಾವುದೊಂದು ಸಂಭಾವ್ಯ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೊಗ್ಗು, ಬೊಗ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಡಾ. ಶಂ.ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು 'ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ದೇವರ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮನ್ನು ಆ ದೇವರ ನಾಯಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು (ಅನು–ನಾಯಿಗಳು) **ವಗ್ಗಯ್ಯ** ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತುಳುನಾಡಿನ ಬೊಗ್ರಗಳೂ ಈ ವಗ್ಗಯ್ಯಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಗ್ಗಯ್ಯ, ಬೊಗ್ರ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಅದು **ವ್ಯಾಘ್ರ** ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತದ್ಭವ. ವ್ಯಾಘ್ರ= ಹುಲಿ. ವ್ಯಾಘ್ರ–ಬಾಘ–ಬಗ್ಗ–ಬೊಗ್ರ. ನಾಯಿ ಎಂದರೆ 'ಗ್ರಾಮಸಿಂಗ' ತಾನೆ! ಈಗಿನವರು ನಾಯಿಗಳಿಗೆ Tiger ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿನವರು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಯಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು!

ನಾಯಿಗಿರುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರು **ಕುರ್ಕುರ** ಅಥವಾ **ಕುಕ್ಕುರ.** ಇದು ದ್ರಾವಿಡದ ಬಹುತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಗೊರೆ, ಕೊರೆ ಎಂಬ ಅನುಕರಣ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬಹುದಾದ ಪದವೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ **ಕುಕ್ಕ** ಎಂಬೊಂದು ಹೆಸರು ನಾಯಿಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು 'ಕುರೋ ಕುರೋ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುವುದಿದ್ದರೂ ನಾಯಿಗೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ **ಕೂಕುರು**

ಎಂದು ನಾಯಿಯ ಮರಿಗೆ ಹೆಸರುಂಟು. ಅಂತ್ಯ ರಕಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಳುವಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆ? ನಂಬಲು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ತುಳುವನ್ನೇ, ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡದಂಥ ನೆರೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸದೆ, ದೂರದ ತೆಲುಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಧ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಂಬಬಹುದಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ತುಳುವಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆನ್ನುವುದು ಅಸಂಭವ ಹೇಗಾದೀತು?

ನನ್ನನ್ನು ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ, ತುಳುವಿನ ಶಿಮ ಶಬ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ ಹಿಮ ಹೇಗೊ ಹಾಗೆ ಚಳಿ, Snow ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ 'ಶಿಮ' ಕೂಡ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, 'ಚೆಮ್ಮಲ್'=(ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನೀರು, ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆತನ, ಜವುಳು)ನೊಡನೆ ತುಳುವಿನ 'ಶಿಮ'ವನ್ನು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ದ್ರಾವಿಡದಿಂದ ಕೊಂಡಿತೊ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಇರಾಣದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜೆಂಡ್ ಭಾಷೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಯುರೋಪಿನ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ವರೆಗೆ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ 'ಹಿಮ'ದ ಸಂವಾದಿಗಳಿವೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಂಥ ಚಿದಂಬರ ರಹಸ್ಯಗಳು ತಲೆ ಕೆಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಪಥ್ಯ ಎಂದೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದವರಿಗೆ ವೈದ್ಯರು ನಿಯಮಿಸುವ ಹಿತಕರ ಆಹಾರಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಹೊರಟಿದ್ದು ಮಾತ್ರ 'ದಾರಿ' ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಥ ಶಬ್ದದಿಂದ. ದಾರಿ, ಅಂದರೆ ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂಥಾದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಈ ಪದದ ಹಿಂದಿರುವ ಆಲೋಚನೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನೀವಿದ್ದರೆ ನಂಬರ್ ಅಥವಾ ನಂಬ್ರ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ. 'ನಾನೇನೋ ಒಳ್ಳೇದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನ ದೊಡ್ಡ ನಂಬ್ರ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ' ಎಂದು ಸಾತ್ವಿಕ ಪರಿತಾಪ ಪಡುವವರಾಗಲಿ, 'ರಸ್ತೇಲಿ ಏನಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ನಂಬ್ರ?' ಎಂದು ಕೇಳುವವರಾಗಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ 'ನಂಬ್ರ' ಎಂದರೆ ದೂರು, ತಕರಾರು, ಜಗಳ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೀವು ಎಷ್ಟೇ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರುವ ನಂಬರ್ (Number) ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಂಬ್ರವೂ ಇದೂ ಒಂದೇ ಎಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು. ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಫಿರ್ಯಾದುಗಳು(=ದೂರುಗಳು) ದಾಖಲಾದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೊಂದು ನಂಬರು (=ಸಂಖ್ಯೆ) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಚಾರಣೆಗೆ ತೆಗೆದಾಗ ಆ ನಂಬರನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನ ಪೇದೆ ಕೂಗುತ್ತಾನಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಂಬರು ಎಂದರೆ ದೂರು!

120

ಕಥೆ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ **ಕಥಾ** ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. 'ಕಥೆ' ಎಂದರೆ ನಮಗೀಗ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವೃತ್ತಾಂತ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಕಥಾ' ಎಂದರೆ 'ಹೇಳಿಕೆ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಥೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಥೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ – ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯೆಂಬುದಾಗಿ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಇದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಲವು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಕಹಾನಿ** ಎಂದರೆ ಕಥೆ: 'ಕಹ್' ಎಂದರೆ ಹೇಳುವುದು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ **ಕಾಹಿನಿ.** ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕಥೆಯೆಂಬರ್ಥ ದಲ್ಲಿ **tale** ಪದ ಇದೆ. ಅದು **tell** (=ಹೇಳು) ಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ದಂತಕಥೆ ಎಂಬ ಪದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಯಾವ ಖಚಿತ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತ ಬೆಳೆದ ವಾರ್ತೆ ದಂತಕಥೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವ ಪದ. ಆದರೆ ದಂತ (=ಹಲ್ಲು)ಕ್ಕೂ ಕಥೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಇದಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಂತಕಥೆಯ 'ದಂತ' ಹಲ್ಲು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. 'ಉದಂತ' ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಂತ, ವರ್ತಮಾನ (ಉದಾ: ರಾಮೋದಂತಃ) ಈ ಉದಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರ ಉದುರಿಹೋಗಿ 'ದಂತ' ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಉದಂತ ಮತ್ತು ಕಥೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಜೋಡಿ ಪದಗಳು ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಂತೆ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬರುವುದು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. (ಉದಾ: ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆ). ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಪರೂಪವಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು **ಚರಿತ್ರೆ,** ಎಂಬೆರಡೂ ಪದಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ದೇಶ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋದ ಸಂಗತಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. **"ಚರಿತ್ರೆ"** ಅಥವಾ "ಚರಿತ್ರ" ಎಂದರೆ ಶಬ್ದಶಃ ನಡೆಯುವುದು ಅಥವಾ ನಡೆದದ್ದು, ಚಲಿಸಿದ್ದು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಅದು ಒಬ್ಬನ ನಡತೆಯ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟತನವನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. '**ಚರಿತ್ರಹೀನ**' ಅಂದರೆ (ಒಳ್ಳೆಯ) ನಡತೆ ಯಿಲ್ಲದವನು. ಆದರೆ 'ಇತಿಹಾಸ' ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗತಕಾಲದ ಆಗು ಹೋಗು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ. ಇದರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದದ್ದು. –'ಇತಿ–ಹ–ಆಸ' ಹೀಗೆ ಇತ್ತಂತೆ–ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಇತಿಹಾಸ. ಇತಿಹಾಸ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಜಾನಾಂಗಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ **ಐತಿಹ್ಯ** ಅದೂ–'ಇತಿ–ಹ' (=ಹೀಗಂತೆ)ವೇ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸದ ಹರಹು ಇರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೂರಿನ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವುದಾದರೂ

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಘಟನೆಯ ಪರಂಪರಾಗತ ನಿರೂಪಣೆ ಅದು. ಪಂಡಿತ ಮೋತಿಲಾಲ ನೆಹರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡಲು ಪ್ಯಾರೀಸಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ (ಕಾಲಿಲ್ಲದ) ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಕಿಂವದಂತಿ ಎಂಬುದು ಐತಿಹ್ಯದಷ್ಟು ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಅದು ಅಂತೆ–ಕಂತೆ ಸುದ್ದಿ. ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇ 'ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?' ಎಂದು. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಕಿರುನಾಟಕ, 'ಯಾರೋ ಅಂದರು–ಏನಂತೆ?' ಕಿಂವದಂತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಗಾಳಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರದೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ **ವದಂತಿ** (=ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಬೇಡಿ ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕಿಂವದಂತಿ, ವದಂತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಗಾಳಿಯಂತೆ ಅದೃಶ್ಯವಾದರೂ ಗಾಳಿಯಂತೆಯೇ ಹವಾಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವಂಥಾದ್ದು.

ಕನ್ನಡದ **ಅಂತೆ** ಕೂಡ 'ವದಂತಿ'ಯೇ. ಅದು 'ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ' ಅಥವಾ 'ಅನ್ನುತ್ತದೆ' ಎಂಬುದರ ಪ್ರಸ್ವೀಕರಣ. ಈ ಶಬ್ದ ಜನರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಇತ್ತೋ ನಾ ಕಾಣೆ. ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಥಮತಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪುರಂದರದಾಸರ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ 'ಎಂಬರ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಎಂಬರ್=ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಂಬರ್ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಉಪ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ಅಂಬ್ರ** ಎಂಬುದನ್ನು 'ಅಂತೆ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬ್ರ=ಎಂಬರ್. ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಕ್ರಮವಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗಿನ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಹೋದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ರೂಪಗಳು ಜೀವಂತವಿರುವುದು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು.

ಅಂತೆ ಕಂತೆಗಳ ಪರಭಾಷಾ ಹೋಲಿಕೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ rumour (=ಗಾಳಿಸುದ್ದಿ)ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ (rumour) ಹಳೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ದಾಟಿ ಬಂದದ್ದು. ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಸಪ್ಪಳ (noise) ಎಂದು! ಜನವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ they say = ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಂದರೆ ಯಾರು? ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು =God knows!

ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸನಾತನಿಗಳೆನಿಸಿದ ಹಿಂದುಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದ್ದರು. ಇಸ್ಲಾಮಿ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಸನಾತನಿಗಳ ಮೇಲಂತೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾವರ್ಚಿಗಳು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದ ಕೆಲ ಸಿಹಿ

ತಿಂಡಿಗಳು ಹಿಂದೂ ಜನರ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿದ್ದವು. 'ಶಿರಾ' ವಿಷಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ (ಪದಾರ್ಥ-23). ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ **ಜಹಾಂಗೀರ್.** ಇದು ಜಹಾಂಗೀರ್ ಬಾದಶಾಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಡಿಗೆ ಭಟ್ಟನ ಆವಿಷ್ಕಾರವಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. **ಜಹಾಂಗೀರೀ** ಎಂಬುದೊಂದು ಹಸ್ತಾಭರಣ. ಈ ಪದ ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದು. ನಮ್ಮ ಮುರಗಿ (=ಮುರಿಗೆ)ಯನ್ನು ಹೋಲುವಂಥಾದ್ದು. ಜಹಾಂಗೀರಿ ಕೂಡ ಮುರಗಿಯಂತೆ ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಕರಿದು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತಿಂಡಿ. "ಜಹಾಂಗೀರೀ" ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾದರೆ **ಜಿಲೇಬಿ** ಎಂಬ ಅಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಡಿ ಮೈದಾಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸುಮಾರಾಗಿ ಅದೇ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಾಕದ ತಿಂಡಿ. ಅದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ಜಲೇಬಿ' ಎಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣಾಜಿ ಕವಿ 'ಸೌಂದರ ವಿಳಾಸ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. 1600) "ಅಮೃತ ಸರಳಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲತೆಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲಬಿಯ ಅಂಗಡಿಗಳೆಸದಿರ್ದವು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಯದು? ಹಿಂದಿ ಕೋಶಗಳು ಅದು (ಜಲೇಬಿ) ಹಿಂದಿ ದೇಶ್ಯ ಶಬ್ದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಡಾ ಶಂಕರ ಕೆದಿಲಾಯರ ಪ್ರಕಾರ (Foreign Words in Kannada) ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಪದವೇ. ಈ ವಿಚಾರ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಜಹಾಂಗೀರಿಯಂತೆ ಇದರ ಹೆಸರೂ ಅದರ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದು. ಜಲೇಬಿ ಎಂದರೆ ಕುಂಡಲಿ (ಜಿಲೇಬಿಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು)=ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಹಾವು ಇತ್ಯಾದಿ. ಜಿಲೇಬಿ ಕೂಡ ಬಳೆಯಂತೆ ದುಂಡಗೆ ಹೊಯ್ದು ಕರಿದು ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದು ತಾನೆ?

ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಇಂದು ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಿಳಿ ಗೋದಿ ಹಿಟ್ಟಿಗಿರುವ **ಮೈದಾ** ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಪಾರಸೀಕ.

121

"ತಾಳ ತಂಬೂರಿ ಕೈಯೊಳಗೆ ವಿಠಲನ ಭಜನೆ ಮನದೊಳಗೆ" ಎಂದು ವೈಷ್ಣವ ದಾಸರು ಹಾಡಿದರು. 'ತಾಳ' ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ತಾಲ' ಎಂದರೆ ಈಗ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವುದು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಾಲಾವರ್ತದ ಗತಿ. ಹಾಡು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಸಾಗುವ ಲಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆದಿತಾಳ, ತ್ರಿಪುಟ ತಾಳ, ಮಠ್ಯತಾಳ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ತಾಳದ ಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಭಜನೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಬಹುತರವಾಗಿ ಕಂಚಿನ ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಜೋಡು ಉಪಕರಣವೂ 'ತಾಳ'ವೇ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದು ಮಾನವನ ಯಾವೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಯಾವೊಂದು ಲೋಹೋಪಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಆದಿಮ

ಯುಗದ ಗಾನ ಭಜನೆಗಳ ಪದ್ಧತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ತಾಳ ಅಥವಾ ತಾಲ 'ತಳ' ಅಥವಾ 'ತಲ'ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. **ತಲ** ಎಂದರೆ ಸಮತಟ್ಟು; ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಅಂಗೈ ಕೂಡ ಸಮತಟ್ಟಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಗೈಯೂ ತಲವೇ. 'ಕೆಂದಳ' ಎಂದರೆ ಕೆಂಪಾದ ಅಂಗೈ. ಆದಿಮ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಡುವಾಗ ಲಯವನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಅಂಗೈಗಳನ್ನೇ. ಅಂಗೈಗಳ ತಟ್ಟುವಿಕೆಯೇ ಆದಿಮ 'ತಾಳ'. ಇಂದಿಗೂ ತಾಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸಂಗೀತದವರು ಅಂಗೈಗಳ ಪೆಟ್ಟುಗಳಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ? ಲೋಹಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವ ವಿದ್ಯೆ ಕರಗತವಾದ ಮೇಲೆ, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಂಚಿನ ತಾಳ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು , ಕೈ ತಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಂಪಾದ ತಾಳ ಸಾಧನ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಕಂಚಿನ , ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಂಸ್ಯದ – ತಾಳವೇ **ಕಂಸಾಳೆ.** ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಅಂಗೈ ತಟ್ಟಿನದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅಂಗೈಗಳಂತೆ ಲೋಹ – ತಾಳಗಳೂ ಜೋಡಾಗಿಯೆ ಉಳಿದವು. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ 'ತಾಳ' ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದವೆನ್ನಲೂಬಹುದು.

ದಾಸರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ 'ತಂಬೂರಿ' ಮಾತ್ರ ಸ್ವದೇಶಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಮಡಿವಂತರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದಾಸರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತಂಬೂರಿ ಮೀಟಿದ್ದರೂ ಈ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಅದರ ರೂಪ ರೇಖೆ ಕೂಡ ಅರಬಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. **ತಂಬೂರಃ** ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅರಬಿ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯ. ಹಿಂದಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅದು **ತಾನಪುರಾ** ಎಂಬ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಗೆ ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದಲೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದ ಆದಿ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಲವಕುಶರು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು'ತಂತ್ರೀಲಯಪದತ್ಯರ್ಥಂ' ತಂತ್ರೀಲಯ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹಾಡಿದರೆಂಬುದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯಗಳಿಗೂ ಸೇರಿ **ವೀಣೆ**ಯೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು ಮಂಗರಾಜನ 'ಅಭಿನವಾಭಿದಾನ'(ನಾಟ್ಯವರ್ಗ–7)ದಿಂದ ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. 'ವಲ್ಲಕಿ ' ಎಂಬ ಎರಡು ತಂತಿಯ ವೀಣೆಯನ್ನು ಶ್ರುತಿಗೆ (ಈಗ ಶಂಖದಾಸರು ಏಕತಾರಿಯನ್ನು ಬಳಸುವಂತೆ) ಬಳಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಮೃದಂಗ, ಮರ್ದಲ (**ಮದ್ದಳೆ**) **ಅಥವಾ ಮುರಜ** ಎಂಬ ಚರ್ಮವಾದ್ಯವನ್ನು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂಬಲ್ಲಿ ಏಕವಾಕ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಮೃದಂಗ, ಮರ್ದಲ ಶಬ್ದಗಳು **ಮೃದ್, ಮರ್ದ್** ಧಾತುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬಡಿ, ಕುಟ್ಟು, ಹೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಡಿಯುವ ವಾದ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. 'ಮುರಜ' ಎನ್ನುವದು ಚರ್ಮವನ್ನು ಚರ್ಮದ ಬಾರುಗಳಿಂದ ಮರದ ಕಳಸಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಕಟ್ಟಿದ್ದು (ಮುರ್=ಕಟ್ಟು) ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ವಾದ್ಯಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ-ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಚರ್ಮವಾದ್ಯ, ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದವು. **ತಬಲಾ** ಶಬ್ದ ಅರಬ್ಬಿ (ತಬಲಹ್). ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಅವತಾರವಾದ 'ತಬಲ್' ದೊಡ್ಡ ಡೋಲನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂದು ಬಾರಿಸುವ

ನಗಾರಿ ಎಂಬ ಭೇರಿ ಪಾರಸೀಕ ನಗಾರಾ ಶಬ್ದದ ರೂಪಾಂತರ (ಬಹುಶಃ ನಗಾರಾ–ನಗಾರೆ–ನಗಾರಿ)ವೇ ಹೊರತು ಅದು ಯಾವ ನಗ(=ಗುಡ್ಡ)ಕ್ಕೂ ಅರಿ(=ಶತ್ರು)ಯಲ್ಲ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಸೂಚಕವಾಗಿ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ನೌಬತ್ತು ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದು. ಅದೂ ನಗಾರಿಯಂಥ ವಾದ್ಯವೇ. ಅದು ಆನಂದ ಅಥವಾ ವೈಭವಸೂಚಕವಾದ ಬಾಜನೆ. ಈಗ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯವಾಗಿರುವ ಸಿತಾರು ಪಾರಸೀಕ (ಸಿತಾರ್) ವಾದ್ಯ – ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಕೂಡ. ಅದು ಸೇಹ (=ಸಪ್ತ=ಏಳು) + ತಾರ್ (=ತಂತಿ)ಎಂಬ ಸಮಸ್ತ ಪದದ ಸಮಾಹಾರ ರೂಪ.

ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಸಂಗೀತ ತನ್ನ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ನಾವೆಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇಂದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯವಾದ ಪಿಟೀಲು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರ ವಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. 'ಪಿಟೀಲು' ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಫಿಡ್ಲ್ ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡೀಕರಣ. ಅದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು, ವಯೋಲಿನ್ ಎಂಬುದು ಈಗ ಪಿಟೀಲು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ ಬಹುಶಃ 'ಫಿಡ್ಲ್' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾವನತಿ ಆದದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ fiddle sticks ಅಂದರೆ ಅರ್ಥಹೀನ ಮಾತುಗಳು second fiddle ಅಂದರೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಪಾತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಿಟೀಲಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥ ತಗಲಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಈಗ ಪಿಟೀಲು ಬಾರಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ (ಕುಂಟು ನೆವ ಮುಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ) ಎಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. 'ವಯೋಲಿನ್' ಗೌರವಾಸ್ಪದ ಶಬ್ದವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಿಟೀಲು ಪಕ್ಕವಾದ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಮುಂಚೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಿಟೀಲು ಮನುಷ್ಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದು 'ಕಮಾನಿ'ನಿಂದ (ಮತ್ತೆ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಕಮಾನ್=ಬಿಲ್ಲು=ಇಂಗ್ಲೀಷ್ bow) ಬಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ವರ ಹರಿಗಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರಂತೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಇಂದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿವೆ.

ಸುಷಿರ (ತೂತುಳ್ಳ) ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಕೊಳಲು. ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಕೂಡ. ದನಗಾಹಿಗಳೂ ಕುರಿಗಾಹಿಗಳೂ ಅದನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಅನಾದಿಯಿಂದ. ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕೊಳಲು' ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೇಣು, ಮುರಳಿ, ವಂಶಿ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಆ ಜಾತಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಳ ನಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕೊರೆದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾದ್ಯ. 'ಕೊಳಲು' ಎಂಬ ಪದದ ಮೂಲಶೋಧನೆ ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೆ ಅದು ಕೊಳವಿಯ ಅಕ್ಕನೋ ತಂಗಿಯೋ. ಕೊಳವಿಯೆಂದರೆ ನಳಿಗೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೇಣು ಮತ್ತು ವಂಶ ಎರಡೂ ಬಿದಿರಿನ ಹೆಸರುಗಳು.

ವಂಶದಿಂದ ಮೂಡಿದ್ದು ವಂಶಿ; ಅದೇ ಹಿಂದಿಯ ಬಾಂಸುರಿಯ ಮೂಲ. 'ಮುರಲಿ'ಯ ಮೂಲ ಮಾತ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Flute(=ಕೊಳಲು)ನ ಮೂಲ ಕೂಡ ಅನಿಶ್ಚಿತವೆಂದೇ ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ demandಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ **ಬೇಡಿಕೆ** ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ಈಚೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. demand ಅಂದರೆ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಬೇಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ್ದು ಎಂಬುದು ವಾದ. ಆದರೆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಬೀಜವೋ ಬೇರೋ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಎಲೆಗೋ ಟೊಂಗೆಗೋ ತೊಡರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಪೀಕಲಾಟಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಂತೆ. **ಬೇಕು, ಬೇಡ** ಎಂಬೀ ಎರಡು ಧಡಪ್‌ಶಾಹಿ ಪದಗಳ ತಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವೆರಡೂ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರೇ. 'ಬೇಕು' ಎಂಬುದರ ವಂಶಾವಳಿ ಬೇಡುಗುಂ–ಬೇಳ್ಕುಂ–ಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಬೇಕು ಎಂದರೆ ಬೇಷುತ್ತದೆ, ಬೇಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. **ಬೇಡು** (ಬೇಳ್) ಎಂದರೆ ಇಚ್ಛಿಸು, ಬಯಸು, **ಬೇಡ** ಎಂದರೆ **ಬೇಡದು**. ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ, ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದೇ ಧಾತುವಿನ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪ. ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ 'ಬೇಡಿಕೆ' ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿದ್ದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವಂತೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ಅದನ್ನೀಗ ಬದಲಿಸುವುದರಲ್ಲೇನು ಫಲ? ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೂಡ ಹಕ್ಕೇ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲವೆ?

122

ಭಾನಾಮತಿಯ ಸುದ್ದಿಗಳು ಕೆಲ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ತರಹದ ಮಾಟ, ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಥವಾ ಇತರ ಲೋಕೋತ್ತರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಮಾಯೆ, ವಶೀಕರಣ ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲ ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಲ್ಲಿಂದ? ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಶಬ್ದ ಬಹುಶಃ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಬಂತು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಭಾನಾಮತಿ' ಎಂದರೆ ಜಾದೂ, ಇಂದ್ರಜಾಲ, ದೊಂಬರ ಕೈಚಳಕ, ಚಮತ್ಕಾರವಿದ್ಯೆ, 'ಚಪಡಿ' ವಿದ್ಯೆ; ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವಳು; ಭಾನಾಮಾತ್ಯಾ ಅಂದರೆ ಕೈಚಳಕ ತೋರಿಸುವವ, ಇಂದ್ರಜಾಲಿಕ. ಮರಾಠಿ ನಿಘಂಟುಕಾರ ಮೋಲ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾನುಮತಿಯ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಾನುಮತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಬ್ದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥವೂ ಅದೇ.

ಲೋಕಕಥೆಗಳ ಅಪ್ರತಿಮ ನಾಯಕನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ (ಈತ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ನಾಯಕನೆಂಬುದು ಕೆಲ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಮತ) ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಭಾನುಮತಿ. ಅವಳು ಇಂದ್ರಜಾಲವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರವೀಣೆಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅವಳಿಂದಲೇ ಈ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹಾಗೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಅವಳು ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಳೆಂಬುದಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ **ಭಾನುಮತ್** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ (ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ 43,7) ಮಾಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಣಮೃಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀತೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇದು ಯಾವನೋ ಮಾಯಾವಿದನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ 'ಭಾನುಮತ್' ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ರಾಮನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಭಾನುಮತ್' ಎಂದರೆ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ, ಅವಾಸ್ತವ 'ಆಭಾಸ'. 'ಭಾನ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ, ದೀಪ್ತಿ, ಆಭಾಸ (ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಪ್ರತೀಕ) ಎಂಬರ್ಥಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಮಾರೀಚ ರಾಕ್ಷಸನ ಹೆಸರೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ಮಾರೀಚ' ಎಂದರೆ ಮರೀಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಾತ. ಆ ಹೆಸರಿನ ಋಷಿಯ ಅಪತ್ಯ–ಎಂದು ಕಥೆಯಿದ್ದರೂ ಮರೀಚಿ ಪದ ಕಿರಣ, ಮನಮೋಹಿಸುವ ಕಿರಣವಿಲಾಸ, ಪ್ರಕಾಶದ ಆಟ, ಕಣ್ಕಸಕು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಗೆ ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ mirage ಇದೆ. ಅರ್ಥ ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತು ವಿಸ್ಮಯಕರ ನೋಟ ಎಂಬರ್ಥದ್ದು. 'ಮಾರೀಚ' ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಆ ಇಂಡೋ–ಯುರೋಪಿಯನ್ ಉಗಮದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ 'ಮಾರೀಚ' ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೆಳಕಿನ ಕಣ್ಕಸಕೇ ಇರಬೇಕು. ಭ್ರಾಮಕ ದೃಶ್ಯವೇ ಮಾರೀಚ. ಅದೇ ಭಾನುಮತ್.

ಕಿಶೋರ ಎಂದರೆ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಪ್ರತೀತವಾಗುವ ಅರ್ಥ ಇನ್ನೂ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದ ಹುಡುಗ. ಹೀಗೆ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಿಶೋರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ಕಿಶೋರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುವುದೂ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹಾಗೆಯೇ ನವತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದ ಹುಡುಗಿ **ಕಿಶೋರಿ**. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ 'ಕಿಶೋರ' ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮರಿಕುದುರೆ ಎಂದು. ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲೇ ಈ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಂಥರೆಯ ದುರ್ಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಕೇಯಿ ಕಿಶೋರಿಯಂತೆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸಿದಳೆಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. (ಅಯೋಧ್ಯಾ 9.37)

ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸರ್ಗ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರು ಮನುಷ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೂ ಏಕಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. **ವತ್ಸ** ಎಂದರೆ ಆಕಳ ಕರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಆಮೇಲೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮಗಿಂತ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವತ್ಸ ಎಂದು ಕರೆದರಲ್ಲದೆ ಕಿರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮ ಇರುವವರನ್ನು **ವತ್ಸಲ** ಎಂದೂ ಆ ಭಾವನೆಯನ್ನು

ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿದರು. ನಾವೀಗ 'ಹುಡುಗ' ಎಂದು ಕಿಶೋರರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಅದೂ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಪೃಥುಕ' ಪದದ ತದ್ಭವವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಿದೆ (ಪದಾರ್ಥ, 94). ಅದರ ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪವಾದ 'ಹುಡೊ' ಆಡು ಕುರಿಮರಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ 'ಮರಿಯಾನೆ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದೂ ಇತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿವರ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಶಬ್ದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್–man, ಡಚ್-man, ಜರ್ಮನ್-mann ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ದಂತ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನ್–ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಆದಿಪುರುಷನ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಪಡೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಕವಲು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. "ನನ್ನ ಮನುಷ್ಯನ್ನ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎನ್ನುವಾಗ 'ಮನುಷ್ಯ' ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನಿಶ್ಯಾ ಎಂಬ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವನ್ನೂ (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಗಡಿಯಾಚೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮನಿಶಿ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಸೇವಕನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದುಂಟು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಶಬ್ದ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಪುರುಷ ಸೇವಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಪುರುಷ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಆಳ್ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನೂ ಹೌದು, ಸೇವಕನೂ ಹೌದು. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ 'ಆದ್ಮೀ' ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ. ನಮ್ಮ ಮನುವಿನಂತೆ ಅರಬರಲ್ಲದೆ ಹಿಬ್ರೂ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೂ ಆದಮ್ ಮೂಲ ಪುರುಷನೂ ಆದಿ ಋಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆದ್ಮೀ ಶಬ್ದ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಖಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ man ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸೇವಕನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. I will send my man ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವಕುಲದ ಸಮಾನ ಚಿಂತನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಇದು.

ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಎಂಬುದು ಬಂಗಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇರುವ ಹೆಸರು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಅಕ್ಷಶಾಲಿಕ**ದ ತದ್ಭವ. **ಅಕ್ಷ** ಅಂದರೆ ನಾಣ್ಯ. "ಅಕ್ಷಶಾಲೆ" ಎಂದರೆ ನಾಣ್ಯ ತಯಾರಿಸುವ ಶಾಲೆ. ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಹೊರ ಪಡುತ್ತದೆ. ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವನೇ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿಷ್ಕ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ. ಅದು ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಪದಕದಂಥ ಕಂಠಾಭರಣವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೂ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಬರುವ 'ನಿಷ್ಕ'ಜಾಲ ಪುರಾತನವಾದದ್ದೇ ಸೈ . 'ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ'ಕ್ಕೆ 'ಅರ್ಕಶಾಲಿಕ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಮೂಲವೆನ್ನುವುದೂ ಇದೆ. ಅರ್ಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರ, ತಾಮ್ರ

ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟು, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಕಸಾಲಿಯೆಂಬ ರೂಪವೂ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಬಂಗಾರ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನೆಂಬ ನೇರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಸುಸಂಗತವಾಗಬಲ್ಲದು. ಇವೆರಡೂ ಲೋಹಗಳು ನಾಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನೇ ನಾಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾತನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬ ತಥ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕವಾಗಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನಿಗಿರುವ ಸೇಕ್ರಾ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದು ಸಿಕ್ಕಾ (=ನಾಣ್ಯ, ಮುದ್ರೆ) ಎಂಬ ಅರಾಮಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಪದ. ಅರಬ್ಬಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮೂಲಕ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತದ್ಭವಗೊಂಡದ್ದೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

123

ಕೆಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅರ್ಥಛ್ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಯ್ ಧಾತುವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾ. ಕೇಶಿರಾಜನು ಈ ಧಾತುವನ್ನು ಮರಣಾರ್ಥಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಅರ್ಥವೂ ಅದೇ. "ಆತ ಸತ್ತ", "ಸಾಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ", "ತಾನು ಸಾಯಬೇಕು, ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯಬೇಕು" ಇವೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಮೇಲೆ **"ಸಾಯಲಿ, ನನಗೇನು?"** ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ಧಾತು ಸಾಯುವುದನ್ನು ಹಾಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹುಚ್ಚಾಬಟ್ಟೆಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಾಗ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಾಂತರವಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Let him die! ಎಂದು ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಉದ್ಗರಿಸುವುದೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ. "ಮರನೇದೋ, ಮುಝೇ ಕ್ಯಾ?" ಇದರಿಂದಾಚೆಗೆ ವಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. "ಇವನು ಹೀಗೆ ನಡಕೊಂಡರೆ ನಾನು **ಏನು ಸಾಯಬೇಕು ಹೇಳಿ?"** ಅಥವಾ **"ಏನು ಸಾಯಲಿ?"** – ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾಯ್' ಎನ್ನುವ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಒಂದು ತರಹದ ಅರ್ಥ ಸಕರ್ಮಕತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾಯ್' ಧಾತು 'ಮಾಡು' ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ; ಸಂಗಡಲೇ ಒಂದು ತರದ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು, ಬೇಜಾರನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸುವ ಈ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ("ದಾನೆ ಸಯ್ಪುನಿ?" "ದಾನೆ ಸಯ್ಯೊಡು?") ಸಮಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಹಿಂದೀ ಮಿತ್ರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಕರ್ಮಕದಲ್ಲೇ "ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದಿ?" ಎನ್ನುವಾಗ ಸಾಯುವುದು 'ಇರು' ಎಂಬುದಕ್ಕೋ 'ಹೋಗು' ಎಂಬುದಕ್ಕೋ ಸಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೋಪ ಮತ್ತು ಅಸಹನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಆದ ಅರ್ಥವಿಪರ್ಯಯ.

"ಹೋಳಿಗೇ ಅಂದರೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ", "ಹೆಂಡತೀ ಅಂದರೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ" ಅಥವಾ "ಜೀವ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು ಅತಿಯಾದ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸಿ ಈ ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾದರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂತರ ವಾಗ್ಧೋರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. "ಔರತ್ ಪರ್ ಮರತಾ ಹೈ" He dies on her ಅವಳೆಂದರೆ ಜೀವ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ''ಸಾಯು''ವುದು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಿಯ ಅಥವಾ ಗೌರವಾರ್ಹ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ''ಜೀವ ಕೊಡು''ವುದೆನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸೋಜಿಗದ ಸಾವು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಂಥಾದ್ದು. ''ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಚ್ಚಿ–ಹಾಕಬಹುದಿತ್ತು. **ಸಾಯಲಿ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟೆ** '' ಅಥವಾ '' **ಪಾಪ, ಸಾಯಲಿ, ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ!** '' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ತಿರಸ್ಕಾರಮಿಶ್ರಿತ ಕರುಣೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕಚಕುಳಿ ಇಡುವಂಥ ಅರ್ಥವೈಪರೀತ್ಯವಿದು. ''ಸಾಯಲಿ'' ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಅನಿಸುವುದಾದರೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೇಕೆ? ಕೊಂದೇ ಹಾಕಬಹುದಲ್ಲ? ನಾನ್ಯಾಕೆ ಕೊಲ್ಲುವ ಕಷ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಅವನೇ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಯಲಿ ಅಂತಲೊ?

ಮತ್ತೆ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಮರಿ ಮರಿ ಅಂದರೆ "ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ" ಅಂತ (ಮರಾ = ಸಾಯಿ).

ಸಾಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಮಕ್ಕೆ, ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ, ಲೋಭಕ್ಕೆ, ಮೋಹಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕರುಣೆಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ – ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಸ್ತೃತ ಅರ್ಥವೈಖರಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ತತ್ತ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತದೆಯೆ? ಕೆಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಹೇಳುವಂತೆ (ಉದಾ: ಅರ್ಥರ್ ಕೆಸ್ಲರ್) ಭಾರತದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮರಣವೇ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆ? ನಾವು ಸದಾ ಮರಣಚಿಂತಕರೆ?

ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿರುವಷ್ಟಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅರ್ಥಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯುವುದು, ಸಾಯಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ ಅರ್ಥ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಏಕಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇಶಿರಾಜನು "**ಕೊಲ್** ಹಿಂಸಾಯಾಂ'' – ಕೊಲ್ ಧಾತುವಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯೆಂದರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಸೇರಬಹುದಾದರೂ ಸಾಯುವಷ್ಟು ಹೊಡೆಯದಿರುವುದೂ ಹಿಂಸೆ ತಾನೆ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಡೆಯುವುದೂ ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಹರಿದಾಸರ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಇತ್ತು. "**ಕೋಲು ಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲ ಹೋದರೆ ಓಡಿಹೋದನಮ್ಮ**" ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿ ಯಶೋದೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಹೊಡೆಯುವುದೆಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಡಿದಾಟಕ್ಕೆ '**ಕೊಂದಾಟ**' ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಕೊಲ್" ಧಾತುವಿಗೆ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಹೊಡೆಯೆಂಬುದಷ್ಟೆಯೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕೂಡ ನನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. **ಕೋಲ್** ಶಬ್ದ ನೋಡಿರಿ. ಅದು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣವೆಂದಲ್ಲವೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ?

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಮಾರ್‌ನಾ** ಎಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಹೌದು, ಹೊಡೆಯುವುದೂ ಹೌದು. "ಮಾರ್" ಧಾತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಮೃ" ಧಾತು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ಸಾಯಿಸು ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಾದರೋ **ಸಾಯಿಸು** ಎಂಬರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ **ಮಾರ್ ಡಾಲ್‌ನಾ** (ಕೊಂದು ಹಾಕುವುದು) ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ Kill ಶಬ್ದ ಬಹಳ ನೋಯಿಸು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಒಂದು ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿನ killing time (ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದು) ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇರುವುದು. ನಮ್ಮ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ **ಕಾಲವ ಕೊಲುವುದೆ?** ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನೀರಸವಾಗಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವೀಗ **ಬೋರು ಹೊಡೆಯುವುದು** ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Bore ಶಬ್ದದ ಸ್ವೀಕರಣವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಆದರೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ Bore ಅನ್ನು ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಿ **ಕೊರೆಯುವುದು** ಎಂದೂ, ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುವವರನ್ನು ಭೈರಿಗೆಯೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ Bore ಪದಕ್ಕೂ ಕೊರೆಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ Bore ಪದಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತೂತು ಹೊಡೆಯುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ Bore ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಆ ಕೋಶದ ಕರ್ತರಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನೀರಸವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಬೇಜಾರು ಬರಿಸುವವರಿಗೂ ಅವರ ಮಾತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ Bore ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ತೀರ ಈಚೆಗಿನ (18ನೇ ಶತಮಾನದ) ಶಬ್ದವೆಂದೂ, ಅದರ ಪ್ರಾರಂಭ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಅದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಂದೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು Boring ಅನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈಗಿನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗದ ಭೈರಿಗೆಗಳು ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಭೈರಿಗೆಗಳು ಅಷ್ಟು ಕರ್ಕಶವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಹೋಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಹಾದರದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಆಯುರ್ದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ತಪ್ಪು ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯ ಅಳೆದುಬರುತ್ತದೆ.

124

ಅನೇಕ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದವೆಂದು ನೋಡಿದರೆ ಹಳೆಯದು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆಂಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಭಾಗ್ಯಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣ ಬಲ್ಬು. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿದೊರೆಯಿಲ್ಲದ ಎಡಿಸನ್, ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಕಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸೋಲುಗಳನ್ನು ತಿಂದ ನಂತರ ಈ ಗಾಜಿನ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಬಲ್ಬ್ (bulb) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ "ಗಡ್ಡೆ" ಎಂದು. ಕೆಳಗೆ ಬೇರುಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಮೊಳಕೆ ಕಾಂಡವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಗೋಲಾಯಿತ ಕಂದ ಮೂಲವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ "ಬಲ್ಬ್". ಆ ಆಕಾರದ ರಬ್ಬರಿನ, ಗಾಜಿನ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಉಬ್ಬಲು ರಚನೆಗೂ ಆ ನಿಸರ್ಗನಿರ್ಮಿತ ರಚನೆಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ bulbus ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂತು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತಪ್ಪಾ ಎಂದರೆ ಗ್ರೀಕಿನಿಂದ. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ (bulbos) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಏನಪ್ಪಾ ಅರ್ಥ ಎಂದರೆ ನೀರುಳ್ಳಿ! ಭಾಷೆಗಳ ಪದ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಧಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ತತ್ವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಿರುವ ಆಂಗ್ಲ ನಾಮ ವಯರ್ (wire) ಇಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಮನೆ ಬಳಕೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ಊರೂರಿಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ತಂತಿಗಳಿಂದಾಗಿ "ವಯರ್" ಪದ ಜನರ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ತಳವೂರಿತ್ತು. "ನನಗೆ ವಯರ್ ಬಂತು" ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿದ್ಯುತ್ ಬಂದ ನಂತರ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜನಜನಿತವಾಯಿತಷ್ಟೇ. ಈ "ವಯರ್" ಶಬ್ದ ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಹಳೆ ನಾರ್ಸ್, ಹಳೇ ಲೋ ಜರ್ಮನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಮಾರಾಗಿ ಸಮಾನ ಧ್ವನಿಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಅರ್ಥ: ಲೋಹದಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಉದ್ದನ್ನ ಎಳೆ. ಈ ವಯರ್-ಇನ ಕಲ್ಪನೆಗಾದರು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ? ಹಳೇ ಜರ್ಮಾನಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ "ವೀತ್" (withe) ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ. ವೀತ್ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಲ್ಲೊ(willow) ಮೊದಲಾದ ಬಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ಬಳ್ಳಿ ಎಂದು. ಮತ್ತೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಾಮ್ಯ! ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ವಯರ್.

ನಮ್ಮದೇ ತಂತಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ತಂತ್ರಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಎಳೆ, ವಿಸ್ತರಿಸು ಎಂಬರ್ಥದ "ತನ್" ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ತೆಳ್ಳಗಿರುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಎಳೆ, ನೂಲು, ಲೋಹದ ತಂತಿ ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು. ಎಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು, ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೇ , ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನೂಲುವ ನೇಯುವ ಯಂತ್ರಗಳು ಕೂಡ "ತಂತಿ"ಯೆನಿಸಿದವು.

ಬಲ್ಬಿಗೆ ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಬುರುಡೆ** ಎನ್ನಬಹುದು. "ಬುರುಡೆ" ಶಬ್ದ ಅದರ ಆಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರ ಟೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. (ಪುಡಿ ಬುರುಡೆಯಿಂದ ತಲೆಬುರುಡೆವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬುರುಡೆ ಟೊಳ್ಳೆ) ಆದ್ದರಿಂದ ದೀಪದ ಬಲ್ಬಿಗೆ ಬಲ್ಬಿಗಿಂತ ಬುರುಡೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ? ಶಬ್ದಮಾರ್ಗಮತರ್ಕ್ಯಂ!

ಬಲ್ಬಿನಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಹೆಸರಿಗಿಂತಲೂ **ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ** ಎಂಬ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹೆಸರೇ ಇಂದು ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ **ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿಯೋ** ಗ್ರೀಕಿನಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲಕ ಬಂದದ್ದು. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್ (electron) ಎಂದರೆ ಮಿಂಚು ಅಲ್ಲ. ಲೋಹಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿದರೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ನೆರವಾಗುವ "ಅಂಬರ್" ಎಂಬ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ **ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್** ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ **ವಿದ್ಯುತ್** ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಅದು ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮಿಂಚೇ. ವಿದ್ಯುತ್ ಎಂದರೆ ಹೊಳೆಯುವಂಥದ್ದು (ವಿ=ವಿಶೇಷವಾಗಿ–ದ್ಯುತ್=ಬೆಳಗುವ). ತಂತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತ ಕೃತಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಎಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕ ಪದವೇನೋ. ಅಂಬರನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಕೃತಕವಲ್ಲವೆ? ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಧಾಳಿಯಿಡುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದವರು ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿಗೆ **"ಮಿಂಚಿನ ಸತ್ವ"** ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಗಾಂವಠಿ **ತಾಟು** (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ) **ತಟ್ಟೆ** (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ) **ಬಟ್ಟಲು** (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ)ಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ **ಪ್ಲೇಟನ್ನೇ!** ಈ "ಪ್ಲೇಟು" ಸಮತಟ್ಟಾದದ್ದು ಎಂಬರ್ಥದ ಗ್ರೀಕ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ "ಪ್ಲೇಟಸ್"(Platus) ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿತು. ಈಚೆಗಿನ Concise Oxford Dictionary ಪ್ರಕಾರ ಅದು **ತಗಡು** ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು 15 ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ ವಿದೇಶೀ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮವೇ ಸುಂದರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿತನವೇ! ಎಂದು ಹಳಹಳಿಸುವ ಮುನ್ನ ಈ "ನಮ್ಮ" ತಾಟು ತಟ್ಟೆಗಳ ಮೂಲವನ್ನಿಷ್ಟು ಕೇಳಿ. "ತಾಟು" ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಪದ; "ತಟ್ಟೆ" ಅದರದೇ ದ್ರಾವಿಡ ರೂಪ . ಎಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿಯವರನ್ನು ನೀವು ನಂಬುವಿರಾದರೆ–ಮಧ್ಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿದ **ತಶ್ತ್** ಎಂಬ ಪದದ ತದ್ಭವಗಳು. ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೊಡ್ಡ ಪರಾತ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ "ತಶ್ತ್" ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇನ್ನು **ಬಟ್ಟಲಿನ** ವಿಚಾರ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆ ಊಟದ ತಾಟೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಚಿಕ್ಕ ದೊನ್ನೆಯಂಥ ತಟ್ಟೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ದುಂಡಗೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ವೃತ್ತ" ಶಬ್ದದ ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪ **ವಟ್ಟ, ಬಟ್ಟ.** ಅದಕ್ಕೆ "ಲ್" ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪದವಿದು – ದುಂಡಗಿನದು ಬಟ್ಟಲು.

ಪರಾತ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ, ತಶ್ತ್ ಶಬ್ದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ? ಅದು ನಮ್ಮದೇ ಪಾತ್ರದ ಅಕ್ಷರವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಬರೆಯುತ್ತ ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ **ಪರಾತ್**‌ನಿಂದ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇದ್ದೀತು, ತಪ್ಪೇನು? ನಮ್ಮ ದೇಶಿ ಪದವೇ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹಾಗಲ್ಲ; ಅದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ **ಪ್ರಾಟೋ** (prato)ನಿಂದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಎಂದು ಸುನೀತಿ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಚಹಾ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ **ಕಪ್** (Cup) **ಸಾಸರ್** (Saucer) ಮತ್ತು **ಸ್ಪೂನ್** (Spoon) ಗೊತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ "ಕಪ್" ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿಂದ (Cuppa) ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ (cuppe) ಹೋಗಿ ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ (Cup) ಆಯಿತು. ಅರ್ಥ ಪಾನಪಾತ್ರ ಎಂದೇ. ಮೂಲತಃ ಸಾಸರ್ ಎಂಬುದು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಬಾಯಿ ರುಚಿ ಚುರುಕಾಗಿಸಲು ಬಳಸುವ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಟ್ಟೆ. **ಸಾಸ್** ಎಂದರೆ ಮೇಲೋಗರ ಮುಂದೆ ಈ ತಟ್ಟೆ ಕಾಫಿ ಅಥವಾ ಚಹಾವನ್ನು ಕಪ್ಪಿನಿಂದ ಕುಡಿಯುವಾಗ ತುಟಿಯಿಂದ ತಟಕಿಕ್ಕಬಹುದಾದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಧನವಾಯಿತು. (ಸಾಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಹೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಚೀಪಿ ಕುಡಿಯುವುದು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲ!) **ಸ್ಪೂನ್** ಎಂದರೆ ಚಮಚಾ. "ಈ ಚಮಚಾ" ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ (ಚಿಂತಾಮಣಿ 23) ಸ್ಪೂನ್ ಎಂಬುದು ಲೋಹದ ಚಿಕ್ಕ ಸೌಟು ಎಂಬುದು ನಮಗೀಗ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಹಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ **ಸ್ಪೋನ್** (Spon) ಎಂಬುದು ಮರದ ಚಕ್ಕೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಶಬ್ದ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ಪೂನ್ ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಮರದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕ ಸೌಟು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಚಮಸ"ಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ್ದು. ಚಮಸವೂ ಮರದ ಉಪಕರಣವೆ.

125

ಜಂಗಲ್ ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಹೇಳಿಯಾರು. **Jungle** (ಜಂಗ್ಲ್) ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಏರು ಕಟ್ಟಡಗಳ ಇಂದಿನ ನಗರಗಳಿಗೆ "ಕಾಂಕ್ರೀಟು ಜಂಗಲ್"

ಎಂದೂ "ಜಂಗಲ್ ನೀತಿ" ಎಂದರೆ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ನಿರ್ಮಮವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುವುದೆಂದೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಲ್ಲವರೂ ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ಶಬ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ನಾವು ತಂದದ್ದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷೇ ನಮ್ಮಿಂದ ಒಯ್ದದ್ದು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ "ಜಂಗಲ್" ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಜಂಗಲ" ಎಂದರೆ ಕಾಡೂ ಹೌದು, ಮರುಭೂಮಿಯೂ ಹೌದು. "ಬರೇ ಜಂಗ್ಲೀ ಮನುಷ್ಯ" ಎನ್ನುವಾಗ ಅನಾಗರಿಕ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ತಾತ್ಪರ್ಯ! ಈ ಪದ ಪಾರಸಿಕ ಭಾಷೆಗೂ ದಾಟಿದೆಯೆಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕರಾವಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸೇತುವೆಗಳಿಲ್ಲದ ನದಿಗಳ ಬಳಿ ಇನ್ನೊಂದು **ಜಂಗಲ್** ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೀತು. ಅದು ಕಾರು ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಹೊಳೆ ದಾಟಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪೋತಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಎರಡು ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಾಂಜನ ಕಟ್ಟಿದ ಈ "ಜಂಗಲ್" ಮೇಲಿನ ಜಂಗಲ್ಲಿಗೆ ಎತ್ತಣಿಂದಲೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಜಂಗಡ" (Jang-da) ಪದಕ್ಕೆ ತೆಪ್ಪ ಎಂದರ್ಥ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇದು **ಜಂಗಾಲ್**, **ಜಂಗಲ್** ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಏಳು ದಿವಸಗಳ "ವಾರ"ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದೆ(ಪದಾರ್ಥ–85) ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಅಕ್ಕಾಡಿಯನ್ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು ಏಳು ದಿನಗಳ ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಂಚಿ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Sunday, Monday ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ನಮ್ಮ ರವಿವಾರ, ಸೋಮವಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಸಮಾನ ಗ್ರಹಗಳನ್ನೇ ಆಯಾ ದಿನಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್–ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶವನ್ನು ಮೊನ್ನೆ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾದಿತ್ತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಾಹ(ಏಳುದಿನ)ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ; ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಗಳ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲ! ರವಿವಾರ ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ(ರವಿ)ನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ: Domingo ದೊಮಿಂಗೊ=ರವಿವಾರ. (ಲ್ಯಾಟಿನ್ dominus ಪ್ರಭು, ಒಡೆಯ). ಇದು ಸಹಜ. ರವಿವಾರವನ್ನು ದೇವರ ದಿವಸವೆಂದು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಆರು ದಿವಸಗಳನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ದಿನ (Segundo feira), ಮೂರನೇ ದಿನ (terea feira) ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊರತು ಗ್ರಹಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಅದೇ ನೆರೆಯ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಧರ್ಮದ್ದೇ ಆದ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ರಹಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ! ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ವಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ದಿನಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ತಡವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಂತೂ ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವಾರಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ವಾರಗಳನ್ನಲ್ಲ

ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. ತಡವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಮದುವೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಶುದ್ಧ ವೈದಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ; ಅಭ್ಯಂಜನ ಸ್ನಾನದಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ವಾರಗಳ ಶುಭಾಶುಭತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉದ್ಭೂತವಾಗಿವೆ.

ಚಕಾರ ಶಬ್ದ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ **ಚಕಾರವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ** ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಚರ್ಚೆ ಎಷ್ಟು ನಡೆದರೂ ಅದು ತನ್ನನ್ನೇ ಕುರಿತಿದ್ದರೂ ಏನೊಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ, ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಮಾತಿನ ಮೂಲ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಚ" ಎಂಬೊಂದು ಅವ್ಯಯವಿದೆ. ಅದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ "ಮತ್ತು" ಎಂದು. "ಅಹಂ ಚ ತ್ವಂ ಚ" ಎಂದರೆ "ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು." ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಡೆದ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಸೇರಿದೆ. "ಅಪಿ ಚ", "ಕಿಂ ಚ" (ಆದರೆ, ಆದರೂ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ "ಚಕಾರ" ಎಂದರೆ 'ಚ' ಎಂಬ ಅಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಸೌಮ್ಯ ವಿರೋಧ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಕಾರವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

"**ಚಾ–ಚೂ ತಪ್ಪದೆ** ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ" ಎನ್ನುವುದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಪಭ್ರಂಶ ವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಚ"ದ ಹಾಗೆ "ತು" ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ "ಅಂತೂ"(ಅಹಂತು=ನಾನಂತೂ) ಆದರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವನ್ನೂ ದ್ಯೋತಿಸದೆ ಅಕ್ಷರ ಭರ್ತಿಗೂ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಹೀಗೆ ಬಳಸುವ ಇತರ ಅವ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ "ವೈ"=ನಿಜಕ್ಕೂ "ಹಿ", "ಹ"=ಅಂತೆ ಇವನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು.) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ **ಚ ವೈ ತು ಹಿ ಹ** ಇತ್ಯಾದಿ ಅವ್ಯಯಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ " **ಚ–ತು** ತಪ್ಪದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ" ಎಂದರೆ ಮುಖ್ಯ ಅಮುಖ್ಯ ಎಣಿಸದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಚ–ತು** ಎಂಬವು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ **ಚ–ಚು** ಮತ್ತು ಅನಂತರ **ಚಾ–ಚೂ** ಆಗಿರ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಮರೆತುಹೋಗಿರಬೇಕು.

"**ಚರಖಾ** ಚಲಾಚಲಾ ಕೇ ಲೇಂಗೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಲೇಂಗೇ" ಎಂದೋ ಚರಖಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ **ತಕಲಿ** ಪದವನಿಟ್ಟೊ ಹಾಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತ ಫೇರಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಈ "ಚರಕಾ", "ಚರಖಾ" ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತಂದವು. ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಚಕ್ರ" ಗ್ರೀಕಿನ kuklos ಇತ್ಯಾದಿ ಆರ್ಯಭಾಷಾ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ನೂಲು

ತೆಗೆಯುವ ರಾಟೆಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀಯವೇ. "ತಕಲಿ" (ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧನ) ಇದಾದರೆ ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಪದ. ತರ್ಕು ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಕ್ಕೆ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧನ – ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕದಿರು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಗೃಹ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನ ಶಬ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ನೂಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. (ಚತುರ್ವೇದಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತ ತರ್ಕುವಿನಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆದು ಜನಿವಾರ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಅದರ ತೂಕ ಇಡೀ ಪೃಥ್ವಿಯ ತೂಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆಂದು ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.) ಈ ತರ್ಕುವೇ ಹಿಂದಿಯ "ತಕಲಿ."

126

ಕಿಂಕಾಪು, ಕಿನಕಾಬು ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರಿನ ಜರಿ ಚಿತ್ತಾರದ ರೇಶ್ಮೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತ. ಬೇರೆ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಂತೆ ಇದು ಕೂಡ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಚಕಿತಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪ ಕಮ್ ಖ್ವಾಬ್ ಅಥವಾ ಕಮ್ ಖಾಬ್ ಎಂದು ಉರ್ದು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲೀಗ ತುಸು ಕೌತುಕವಿರುವುದು. ಕಮ್‌ಖಾಬ್ (ಖ್ವಾಬ್) ಎಂದರೆ "ನಿದ್ದೆಗೇಡು" (ಕಮ್=ಕಡಿಮೆ, ಖಾಬ್=ನಿದ್ದೆ) ಯಾಕೆ? ಬಂಗಾರದ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನೇಯ್ದ ಈ ಬಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಥಾ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದರೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುವುದು ಕಠಕಷ್ಟ! ಹೀಗೆಂದು ಒಂದು ಉರ್ದು ಹಿಂದೀ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಚಕಿತವಾದೆ . ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳು ವಿರಳವೇ ಇರಬೇಕು.

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸವಿದ್ಯೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದಿತ ಪದಾರ್ಥ ಬಂದರೆ ಅದು ಬಂದ ದೇಶ ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಅರಬರು ಭಾರತೀಯ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಹಿಂದ್‌ಸಾ ಎಂದೇ ಕರೆದರು. ಮೊದಲು ಗ್ರೀಕರನ್ನು ಯವನ (ionians) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾವು ಮುಂದೆ ಆ ಪದವನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿದೇಶೀಯರಿಗೆ ಬಳಸಿದೆವು. ತೋಪುಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಬಂದ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫರಂಗಿ ಪದವನ್ನು ತುಸು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ ತೋಪುಗಳಿಗೇ ಫಿರಂಗಿ ಎಂದೆವು. ಮುಂದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಹಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ "ಫರಂಗಿ" ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಯಿತು. "ಫರಂಗಿ" ಹಣ್ಣು, "ಪರಂಗಿ" ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಸಿಫಿಲಿಸ್ ರೋಗಕ್ಕೆ "ಪರಂಗಿ"

ರೋಗ, "ಪರಂಗಿ" ಹುಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಬಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಬಿಳಿಯರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು – ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು – ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿದವು. ತಮಿಳು ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಪದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. "ಫ್ರಂಕ್"(ಫ್ರೆಂಚ್) ಎಂಬುದು "ಫರಂಗ್" ಆಗಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹಣ್ಣು ಗಿಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಿಫಿಲಿಸ್ ರೋಗಕ್ಕಂತೂ ಆ ಹೆಸರು (ಫರಂಗಿ) ಬಿದ್ದು ಆ ಬಡಪಾಯಿ ದೇಶವನ್ನು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

ಕಳೆದ ಅರ್ಧಶತಮಾನದಲ್ಲೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವುದೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದವರ ಹೆಸರು ಶಾಶ್ವತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು **ಗಾಡ್ರೆಜ್.** "ಗಾಡ್ರೆಜ್" ಎಂಬುದು ಗುಜರಾತಿನ ಒಂದು ಊರು. ಪಾರ್ಸಿಗಳ ಒಂದು ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಕೂಡ. ಆ ಹೆಸರಿನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದಕರೊಬ್ಬರು ಹಲವಾರು ಔದ್ಯಮಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ತಂದರು. "ಗಾಡ್ರೆಜ್ ಸಾಬೂನು" ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಶುದ್ಧ ವನಸ್ಪತಿ ಮೂಲದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹಿಂದೂ ಮಡಿವಂತರು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಬೂನನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಏನೋ, ಆ ಸಾಬೂನು ಅವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ "ಗಾಡ್ರೆಜ್" ಎಂದರೇನೇ ಸ್ನಾನದ ಸಾಬೂನೆಂಬಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಚಾಲ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ **ಗಾಡ್ರೆಜ್** ಎಂದೊಡನೆ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಗಾದ್ರೆಜ್ ಅಥವಾ ಗಾಡ್ರೆಜ್) **ಉಕ್ಕಿನ ಕಪಾಟು** ಎಂದು. ಉಕ್ಕಿನ ಕಪಾಟನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೊದಲಿಗರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಂಥ ಕಪಾಟಿಗೆ ಅವರ ಹೆಸರೇ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಯಾವ ಕಂಪನಿಯ ತಯಾರಿಕೆಯಾದರೂ ನಾವೀಗ ಅದನ್ನು ಗಾಡ್ರೆಜ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಕಂಪನಿಯವರ ಗಾದ್ರೆಜ್" (ಕಪಾಟು) ಎಂದು (ಅಸಂಗತವಾಗಿ) ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುವುದುಂಟು. ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಥ ಶಬ್ದ **ಡಾಲ್ಡಾ.** ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ "ವನಸ್ಪತಿ ತುಪ್ಪ"ವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ್ ಲಿವರ್ ಕಂಪನಿಯವರು ಮೊದಲಿಗರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ಕೃತಕ ತುಪ್ಪಕ್ಕಿಟ್ಟ ಹೆಸರು "ಡಾಲ್ಡಾ". ಅದು ಅಂಕಿತನಾಮ. ಆದರೀಗ ಯಾವ ಕಂಪನಿಯವರು ವನಸ್ಪತಿ ತುಪ್ಪ ತಯಾರಿಸಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಅಂಕಿತ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ತಂದರೂ ಅದನ್ನು ಜನ ಕರೆಯುವುದು "ಡಾಲ್ಡಾ" ಎಂದೆ! ಇದು ವಿಶೇಷದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ. ಪ್ರವರ್ತಕರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸನ್ಮಾನ.

"ತೀರ್ಥರೂಪರಿಗೆ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು" ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೇರೆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ **"ತೀರ್ಥರೂಪ ಸಮಾನರಾದ"** ಎಂಬ ಒಕ್ಕಣೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. (ತಾಯಂದಿರಿಗೆ **ಮಾತೃಶ್ರೀ** ಎಂಬ ಒಕ್ಕಣೆಯಿದ್ದು ಅದರ ಅರ್ಥ ಮೇಲ್ಪದರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ).

ಹೀಗೆ "ತೀರ್ಥರೂಪ" ಎಂದರೆ ತಂದೆಯೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಎಂದರೆ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮೀಯಿಸಿದ ನೀರು, ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದ ನದಿ, ಸರೋವರ ಮೊದಲಾದವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರ್ಥರೂಪ ಹೇಗಾದ?

ತೀರ್ಥ ಶಬ್ದ ಋಗ್ವೇದದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಮೂಲತಃ "ತೃ-ತರಣೇ " ಅಂದರೆ ದಾಟುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ಅದು. ಅದು ದಾರಿ ದಾಟುವುದಾಗಬಹುದು, ನದಿ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವುದಾಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದಾಟಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನದಿಯ ಕಡವು ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನದಿ ಸರೋವರಗಳಿಗೆ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸ್ಥಳ, ಸೋಪಾನಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದವು. ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನದಿಗಳಿವೆ; ಕಡವುಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Fords ಇವೆ. ಆದರೆ ಅವೆಂದೂ "ಪವಿತ್ರ" ವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಸ್ನಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತರಹದ ಹುಚ್ಚು(obsession) ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕ್ಕಿರುವ ಈ ಮಹತ್ವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಬಂತು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಾನ ತೀರ್ಥವೆಂದಮೇಲೆ ತೀರ್ಥವೇ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಅದನ್ನೇ ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿದರೆ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತದೆ. (ತೀರ್ಥ =ಪವಿತ್ರ, ಪವಿತ್ರ= ತೀರ್ಥ). ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು "ತೀರ್ಥಪಾದರು" ಅವರ ಪಾದ ತೊಳೆದ ನೀರೂ ತೀರ್ಥವಾಯಿತು. ತಂದೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಗುರು. ಅವನು "ತೀರ್ಥ"(ಪವಿತ್ರ, ಗೌರವಾರ್ಹ) ರೂಪ ಅಥವಾ "ತೀರ್ಥಸ್ವರೂಪ"ವೆನಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿರುವವರು "ತೀರ್ಥರೂಪ ಸಮಾನರು."

ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಈ ಪದ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಶೋಧಿಸಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತರದ ಭಾಷೆ ಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ತಂದೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. "ಆರ್ಯ" ಭಾಷೆಗಳ ಪೈಕಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೀರ್ಥರೂಪ ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪ ತಂದೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿ, ಭಾರತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಂಥ ಉಪಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ **ತೀರ್ಥ** ಎನ್ನುವುದೂ ಒಂದು. ಉದಾ. "ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣತೀರ್ಥ", "ಆನಂದ ತೀರ್ಥ" ಇತ್ಯಾದಿ (ವೈಷ್ಣವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅಧಿಕತರವಾಗಿ **ತೀರ್ಥ** ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ).

ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ "ತೀರ್ಥ" ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಬರಲು ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಬಹುದು. "ತೀರ್ಥ" ಎಂದರೆ ದಾಟುವಿಕೆ ಎಂದೆನಲ್ಲವೆ? ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದವರು ತೀರ್ಥರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವ ಉಪಾಯ ತಾನೆ?

ಇದೇ ತರ್ಕದಿಂದ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆ ಪಡೆದವನು ತೀರ್ಥನಾಗಬಲ್ಲ. "ಪಾರಂಗತ" ಆಚೆ ದಾಟಿದವ = ತೀರ್ಥ. ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ಸಹಪಾಠಿಗಳನ್ನು **ಸತೀರ್ಥ**ರು ಎನ್ನುವುದು ಈ ತರ್ಕದಿಂದ.

127

ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಹೂ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ **ಗುಲಾಬಿ** ಎಂದು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಗುಲಾಬಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆ. ಬಂಗಾಲಿಯವರು ಒಕಾರಪ್ರಧಾನವಾದ ಉಚ್ಚಾರವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು **ಗೋಲಾಪ** ಎಂದು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಗುಲಾಬಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದೇಶ ಇರಾಣ(ಪರ್ಶಿಯ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರೂ ನಮಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. 'ಗುಲಾಬಿ'ಯ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಬಹಳ ನೇರ: **ಗುಲ್** =ಹೂ, **ಆಬ್** =ನೀರು, ಅರ್ಥಾತ್ ನೀರು ಹೂ. ಆದರೆ ಇದು ಕಮಲದಂತೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಬಳ್ಳಿಯ ಹೂವಲ್ಲ. "ಆಬ್" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳೂ (ನಮ್ಮಲ್ಲಿ "ನೀರು" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿ, ಕಳೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ. ಉದಾ–ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ)ಉಂಟು. ಕಾಂತಿಯ ಹೂವೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಗುಲಾಬ್" ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಗುಲಾಬಿ ಪೊದೆಗೂ, ಹೂವಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. "ಗುಲಾಬಿ" ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ, ಅದರ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ. "ಗುಲಾಬ್" ಪದಕ್ಕೆ ಗುಲಾಬಿ ಪನ್ನೀರೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಗುಲಾಬಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು **ರೋಜಾ.** ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ Roseನ ಸಂಬಂಧಿ. ಸಂಬಂಧಿ–ಎಂದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ರೋಸ್ ಬದಲಿಗೆ "ರೋಜಾ" ಎಂಬ ರೂಪ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ರೋಜಾ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮೂಲಕ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ Rosa ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Rose ಇರಲಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ Rosa ಇರಲಿ ಅದು ಬಂದದ್ದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ Rosa ದಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿಗೆ ಗ್ರೀಕ್ Rhodon (ಗುಲಾಬಿ)ನಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ತರ್ಕ.

ಗುಲಾಬಿ ಹೂ ಕೆಂಪು, ನಸುಗೆಂಪು, ಹಳದಿ, ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಈಗ ಕಸಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಮಿಶ್ರವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ನಸುಗೆಂಪು (ಪಿಂಕ್–Pink) ವರ್ಣದ್ದೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ "ಗುಲಾಬಿ" ಬಣ್ಣ ಎಂದರೆ ನಸುಗೆಂಪು ಎಂಬುದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಪಾರಸೀಕ, ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ, ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, (Rosada, rose) ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನೇ, ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ

ಜವಾಹರಲಾಲರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಡುಗೆಂಪು ಗುಲಾಬಿಯನ್ನು ದ್ಯೋತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿ (Red rose) ಎಂದು ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ **ಗುಲ್** (ಪುಷ್ಪ)ದಿಂದಾರಂಭವಾಗುವ ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯೆಂದರೆ ರಸ್ತೆಗಳ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೇ ಕೆಂಪು ಹೂಗಳ ಮಯವಾಗಿ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವ **ಗುಲ್–ಮೊಹರ್** ಮರಗಳು. **ಮೊಹರ್** ಎಂದರೆ ಮುದ್ರೆ. ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ– "ಮಿಶ್ರಿ". ಒಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ಇದರ ಹೂಗಳು ಶೋಭಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ "ಮೇಫ್ಲವರ್" (ವೈಶಾಖ ಪುಷ್ಪ) ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಉರ್ದು ಹೆಸರೇ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾದೊಂದು ನಾಟಕದ ಹೆಸರು **ಗುಲೇಬಕಾವಲಿ** ಎಂದಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಯುಗದ ತರಹದ ರೋಮಾನ್ಸ್ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಈ ನಾಟಕದ ನಾಯಿಕೆಯ ಹೆಸರು "ಗುಲೇಬಕಾವಲಿ" ಎಂದು ನನ್ನ ನೆನಪು. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ, ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ **ಗುಲ್–ಬಕಾವಲಿ** ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಹೂವಿನ ಹೆಸರು ಇದು. ಅರಸಿಣ ಜಾತಿಯ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ತುಂಬಾ ಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಬಿಳಿ ಹೂವನ್ನು "ಸುಗಂಧರಾಜ" ಅಥವಾ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ "ಸುಳ್ಳಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದುಕೋಶಗಳು ಕೆಲವಲ್ಲಿ "ಗುಲ್" ಪದ ಪಾರಸೀಕ ಮತ್ತು "ಬಕಾವಲಿ" ಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ "ಬಕಾವಲಿ" ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಹೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ಮೇಳೈಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ "ಕಲಬುರಗಿ" ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಿಜಾಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಿಜಾಮರು ತಮ್ಮ ಪಾರಸೀಕ ಉರ್ದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ **ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ** ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥ ಗುಲ್=ಗುಲಾಬಿ+ಬರ್ಗ್=ಎಲೆ ಎಂದು. ಮೂಲತಃ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಳ ನಾಮದ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ದಖ್ಖನಿ ಉರ್ದುವಾಲರ ನವಿರಾದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿಗೆಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೊಡನೆ ಹಿಂದೂ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೆ ಮತ್ತು ಗಹನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ ಹೂ **ಕಮಲ**. ಈ ಹೂವಿಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ ಅದರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ "ಕಮಲ" ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇನು? ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಸದಾಸಿದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ "ಕಂ=ನೀರನ್ನು, ಅಲಂಕರೋತಿ=ಚಂದಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕಮಲ" ಎಂದಾರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅಪರೂಪ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೂವಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿ ಕಮಲ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಸುಗೆಂಪು, ಅರ್ಥಾತ್ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಕಮಲ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನ

ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಕಮಲ ಎಂದೊಡನೆ ನಮಗೀಗ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯೇ ಮೊದಲು ಹೊಳೆಯುವುದಾದರೂ ತೈತ್ತಿರೀಯದ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ನಸುಗೆಂಪು ತಾವರೆಯೇ ಕಮಲ ಎಂದು ವ್ಯಂಜಿತವಾಗುತ್ತದೆ. **ತಾವರೆ**ಯೆಂಬ ಬಹುಶಃ ದ್ರಾವಿಡ ಪದಕೂಡ (ಸಂಸ್ಕೃತ "ತಾಮರಸ") ತಾಮ್ರವರ್ಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ, ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಸಂಕೇತಗಳು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಕೇತಗಳಿದ್ದು ಅವೂ ಕೆಂಬಣ್ಣವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆಯೇನೋ. ತಾವರೆಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ **ಪುಂಡ್ರ, ಪುಂಡರೀಕ** ಎಂಬವು ಬಿಳಿದಾವರೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. "ಪುಂಡ್ರ" ಎಂಬುದು ಬಿಳಿಯ ಗುರುತು. (ಶೈವರ "ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ", ವೈಷ್ಣವರ "ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರ" ಎರಡೂ ಬಿಳಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕುರುಹುಗಳಲ್ಲವೆ?) ಕೋಶಗಳೂ ಪುಂಡರೀಕವೆಂದರೆ ಬಿಳಿದಾವರೆಯೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಕಮಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವದ ಹೂವಾಗಿರುವುದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಜಿಪ್ತಿನವರಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Lotus ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದ್ದಾದರೂ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಆರ್ಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಿಮೆಟಿಕ್ (ಹಿಬ್ರು, ಅರಬ್ಬಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮೂಲದ್ದೆಂದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ತಾವರೆಯ ಹಿರಿಮೆಯ ಮೂಲ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದಾಟುತ್ತದೆ.

ಹನೀಮೂನ್ ಪದ ಈಗ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲ ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಹೋಗುವುದು ಹನೀಮೂನ್. ಇದನ್ನು ಶಬ್ದಶಃ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಧುಚಂದ್ರ ಎಂದು ಬಳಸುವುದುಂಟು. "ಹನೀಮೂನ್" ಹಿಂದೆ **ಹನೀಮಂತ್** (Honey month) ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂದರೆ "ಸವಿಮಾಸ" ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, "ಮಧುಮಾಸ" (ಜೇನುತಿಂಗಳು). ಇವೆಲ್ಲ ರಸಭರಿತವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ "ಹನೀಮೂನ್" ಎಂಬುದು ರಸಿಕ ದಂಪತಿಗಳ ಜೇನು ಸುರಿಸುವ, ಸವಿಯನ್ನು ದಿನೇ ದಿನೇ ವರ್ಧಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ರಸ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೊಸ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ರಸಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಬಹುಶಃ ಅಪ್ರಿಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಖಾಕಿ ಪೊಲೀಸರ ದಿರಿಸಾಗಿ ಭಯ ವೈರಗಳನ್ನೂ, ಮಿಲಿಟರಿಯವರ ವೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಬಣ್ಣವಾಗಿದೆ. ಧೂಳಿನ ಮಂಕು ಕಂದು ಅಥವಾ ಕಡು ಹಸುರಿನ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ "ಖಾಕಿ" ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನದಲ್ಲ. ಉರ್ದು ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪಾರಸೀಕ ಪದ ಅದು. ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ ಎಂದರ್ಥ. **ಖಾಕ್** ಎಂದರೆ ಧೂಳು. ಆದರೆ ಬಿಳಿಯರು ಬರುವ ಪೂರ್ವದ ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಖಾಕಿ ಉಡುಪು ಸೈನ್ಯ ಅಥವಾ ಪೊಲೀಸ್ ದಳದವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

128

"ಕಿತ್ತಳೆ" ಎಂದು ನಾವು ಕರೆಯುವ ಹಣ್ಣು ನಾರಂಗ, ನಾರಂಗಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಉರ್ದುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ನಾರಂಗ ಎಂದು ಕಿತ್ತಳೆಗೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಆ ಭಾಷೆಯದೇ ಮೀಸಲು ಹೆಸರಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯನಾದ ಸುಶ್ರುತನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನಾರಂಗದ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ರುಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಂಪನಷ್ಟು ಹಳೇ ಕವಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ (ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು) ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸರಾಗವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಿತ್ತಳೆಯ (Citrus) ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಹಣ್ಣಿನ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವಂತೂ ಚೀನ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯೇಶಿಯ ಎಂದು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಆಗ್ನೇಯೇಶಿಯದ ಯಾವೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಯದಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸಲು ಆಸ್ಪದವಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಗತಿ ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ನಾರಂಗ" ಪದ, "ನಾಗ+ರಂಗ"ದ ಸಮಾಹಾರ ರೂಪವೆಂದು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ನಾಗ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ಕೇಸರಿ, ಸಿಂಧೂರ (ಉದಾ–ನಾಗಕೇಶರ) ಬಣ್ಣಗಳೆಂಬರ್ಥವೂ ಸೇರಿದೆ. "ರಂಗ" ಎಂದರೆ ಬಣ್ಣ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಹೀಗೆ ನಸು ಹಳದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹಣ್ಣು ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸುಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಪಾರಸೀಕಕ್ಕೂ ಸಮಾನವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಹಣ್ಣಿನ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸಂದೇಹ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈ ಹೆಸರಿನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ Orange ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ ತಾನೆ. ಈ ಹೆಸರು ಕೂಡ "ನಾರಂಗ" ಪದದ ಪ್ರಥಮ ನಕಾರ ಲೋಪವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೇ. ಯುರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ (ಅರ್ವಾಚೀನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ arangia, aurantia, naraneum, ಇಟಾಲಿಯನ್ araneia, ಸ್ಪಾನಿಷ್ naranja ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ larmja) ಇದೇ ಪದ ನಸು ಬದಲಾವಣೆಯೊಡನೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆದಿಮೂಲ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ "ನಾರಂಗ" ಪದವೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಅದು ಪಾರಸೀಕದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿರದೆ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲಕ ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದು, ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಅದು **ನಾರಂಜ** ಆಗಿದೆ, ಮೂಲ ಪಾರಸೀಕವೇ.

ಕಿತ್ತಳೆಯಂತೆ ಹಿಂದೂ ಸಾಗರದಿಂದ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್‌ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೆಂದರೆ ಅದೇ ಈಳೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ **ಲಿಂಬೆ** (ಅಥವಾ **ನಿಂಬೆ**)ಯದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ದಲ್ಲಿ ಅದು **ನಿಂಬೂ** (ನಿಂಬ=ಬೇವು) ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ **ಲೀಮಾ**

(ನ=ಲ) ಆಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿತು. ಇದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ, ಕಡು ಹುಳಿ ರುಚಿಯ lime ಆಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡ , ಕಡಿಮೆ ಹುಳಿಯಾದ lemon ಆಗಿಯೂ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಿತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ lima ಮತ್ತು limao ಆಗಿವೆ. ಹುಳಿಲಿಂಬೆ ಗಿಡ linden ಆಗಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದವೇ ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಹಳೇ ನಾರ್ಸ್‌ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಚ್ಚಾರ ಭೇದದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ **ಲಿಂಬುಕ್** ಶಬ್ದವೇ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯೇಶಿಯ (ಭಾರತವನ್ನೊಳಗೊಂಡು)ವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಆಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಜನರ ಭಾಷೆಯದು.

ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಸರಣದಿಂದ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ನಡುವೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಅರಬರ ಪಾತ್ರ.

ಕಿತ್ತಳೆಯೆಂದು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು "ಕಿರಿದು+ ಈಳೆ"ಯೆಂದು ವೈಯಾಕರಣರು ಪದವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. **ಕಿತ್ತೀಳೆ**ಯೆಂಬುದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸವೆದು ಕಿತ್ತಳೆಯಾಯಿತು. ಸಣ್ಣ ಈಳೆಯೆನ್ನುವಾಗ ಈಳೆಯೆಂಬುದು ತೊಳೆ ತೊಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲು ಬರುವ ಕಾಯಿ ಅಥವಾ ಹಣ್ಣೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ "ಕಿತ್ತೀಳೆ"ಯಂತೆ (ಪಿರಿದು+ಈಳೆ) "ದೊಡ್ಡೀಳೆ", "ಕಂಚೀಳೆ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ **ಈಳೆ**ಯ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ದುರೂಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತೆಲುಗು (ಈಡೆ) ಹೊರತು ಬೇರೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಪದಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತದ್ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ "ಈಡ್" ಎಂಬ ಡ ಕಾರಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. "ಪೇರೀಳೆ"ಯೆಂಬುದೇ ಸವೆದು "ಪೇರಳೆ", "ಪೇರಲ್", "ಪೇರಲು" (ಸೀಬೆ) ಆಗಿದ್ದರೆ "ಈಳೆ" ತೊಳೆತೊಳೆಯಾದ ಕಾಯಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೂ ಚಿಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಹುಳಿ ಸಿಹಿ ಬೆರೆತ ರುಚಿಯ ಫಲವೆಂದಷ್ಟೇ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಯಾದ **ಕಂಚಿ** ಅಥವಾ **ಕಂಚೀಳೆ**ಯ ಮೂಲವೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಊಹಾಪೋಹಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಂಚಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ, ಕಡುಹುಳಿ ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಸಿಹಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ಸಕ್ಕರೆ ಕಂಚಿ '' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹುಳಿ ಜಾತಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕಲಸನ್ನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ **ದೊಡ್ಡಳೆ** (=ದೊಡ್ಡ ಈಳೆ) ಎಂದು ಹೆಸರುಂಟು. ಆದರೆ "ಕಂಚಿ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ಇದಕ್ಕೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು (ತುಳು ಹೊರತು) ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯದ ಊಹೆಯಿದುಃ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಕಂಚುಕ" ಪದವಿದೆ. ಮೈಗೆ ಒತ್ತಾಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕುಪ್ಪುಸದಂಥ ಅಂಗಿ ಅಥವಾ ನಿಲುವಂಗಿಯೆಂಬುದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಈಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕುಪ್ಪುಸದಂಥ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸಿಪ್ಪೆಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು "ಕಂಚಿಯೇ"? ಅಥವಾ ಈ ತರಹದ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹೋಲುವುದರಿಂದಲೇ ಕುಪ್ಪುಸಕ್ಕೆ **ಕಂಚುಕ**

ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತೊಡುವ ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ **ಕುಂಚುಕಿ**ಯೆಂಬ ಹೆಸರೇ? ಬಹುಶಃ ಮೊದಲಿನದೇ ಸರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ "ಕಟ್ಟು" ಎಂಬರ್ಥದ "ಕಂಚ್" ಧಾತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದ (Cingere) ಇದೆಯೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಯಮ್ಸ್ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಹಾವಿನ ಪರೆಗೂ ಕಂಚುಕ ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

129

ಬಯ್ಗುಳ ಮಾತುಗಳು ಸ್ವಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಪರಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಒಂದು ಭಾಷಾಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಈ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೂ ಅಶ್ಲೀಲವೆನಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಶಿಷ್ಟರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿಜಾತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಒಲವಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಚಿಂತನೀಯ.

ಬೈಗಳ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪದಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ದುಷ್ಟನನ್ನು (ವಿಶೇಷತಃ ಪೋಲೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) **ಬದ್ಮಾಷ್, ಲಫಂಗಾ, ಲುಚ್ಚಾ** ಮೊದಲಾದ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. "ಬದ್ಮಾಶ್" (ಬದ್+ಮಆಶ್) ಎಂದರೆ ದೇಶೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರಿ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಬದ್=ಕೆಟ್ಟ (ಪಾರಸೀಕ)+ಮಆಶ್=ಜೀವನೋಪಾಯ (ಅರಬ್ಬಿ) ಎಂದು ಶಾಬ್ದಿಕ ಅರ್ಥ. "ಲಫಂಗಾ" ಅಥವಾ "ಲಫಂಗ" – ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಉರ್ದುವಿಗೆ ಬಂದ ಮಾತು. ದುರ್ಮಾರ್ಗಿ, ವ್ಯಭಿಚಾರಿ, ಲಂಪಟ, ಬದ್‌ಮಾಶ್, ಪುಂಡ ಎಂದು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಳಕೆ ಇದ್ದರೂ ಮೂಲ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಡಾಯಿ ಕೊಚ್ಚುವವ, ಬರೇ ವಾಚಾಳಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಡಾ. ಶಂಕರ ಕೆದ್ಲಾಯರ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ "ಲಫಂಗ"ಕ್ಕೆ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಬಾಯ್ಬಡಕ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಉರ್ದು–ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ನೀಚಾರ್ಥ ಯಾಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಪದಗಳು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಹಾರುವಾಗ ಅರ್ಥಾಂತರ ಹೊಂದುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. "ಲುಚ್ಚಾ" ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ದೇಶ್ಯವೇ. ಹಿಂದೀ ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ದುರಾಚಾರಿ, ವಂಚಕ, ನೀಚ, ಅಪಹಾರಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ **ಲುಂಚ** (ಕಸಿದುಕೋ) ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದು.

ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬರೇ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಳಹುವುದೆಂಬ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ ತಾನೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಗಪ್ಪ ಹೊಡೆಯುವುದೆಂದು ಕೂಡ ಉರ್ದುವಿನಿಂದ ಆಮದಾದ ಪದವಿದೆ. "ಗಪ್" ಎಂಬ ಪದ ಪಾರಸಿ ಪದವೆಂದು ಉರ್ದು

ಕೋಶವೊಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ **ಗಪ್ಲಾಸ್** ಅಥವಾ **ಗಪ್ಪಾಸ್** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅರಬ್ಬಿ ಪದವಾದ **ಗಫಲತ್** ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರ. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಟೊಳ್ಳು ಹರಟೆಯೆಂದೇ ಅದರರ್ಥ. ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ 19ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇದೇ ಅರ್ಥದ **ಗಫ್** (guff) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಗಾಳಿ ಊದುವುದು ಎಂಬರ್ಥದ **ಪಫ್** (puff) ಎಂಬುದರ ಅನುಕರಣವೆಂದು ಆಕ್ಸಫರ್ಡ್ ನಿಘಂಟಿನ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಟೊಳ್ಳು ಮಾತುಗಳಿಗಿರುವ ಪದಗಳು ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವು ಗಳಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಡಾ। ಭೈರಪ್ಪನವರ "ವಂಶವೃಕ್ಷ" ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದಾಗಿ **ಶ್ರೋತ್ರಿಯ** ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಜನಜನಿತವಾಯಿತು. "ಶ್ರೋತ್ರಿಯ" ಎಂದರೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಘಂಟು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. **ಶ್ರುತಿ** ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರು (ಇತರ ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ). ಹಾಗೆಯೇ "ಶ್ರೌತ" ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ವೇದಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮ. "ಶ್ರುತ" ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ; ಹೀಗೆ ಬಹುಶ್ರುತ ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ವಿದ್ಯಾವಂತ. ಹಾಗೇನೇ **ಶುಶ್ರೂಷೆ**ಯೆಂದರೆ ಸೇವೆ, ಪರಿಚರ್ಯೆ.

ಇವೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ("ಶ್ರು" – ಎಂಬುದನ್ನೊಳಗೊಂಡ) ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರ ವಿದ್ಯೆ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತವೆ. "ಶ್ರು" ಧಾತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಕೇಳು"ವುದೆಂದು ಅರ್ಥ. "ಶ್ರುತ" ಎಂದರೆ ಕೇಳಿದ್ದು. "ಶ್ರುತಿ" ಎಂದರೆ ಕೇಳಿಬಂದದ್ದು. ವೇದಗಳು ಆದ್ಯ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತರದ ಭಾವಾವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡವು; ಭಾವಾವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ವೇದದ ಅಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರವೂ – ಶಬ್ದಶಬ್ದವೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು; ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಆ ಮಂತ್ರದ ದ್ರಷ್ಟಾರ(=ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರು)ರಿಂದ ಬಾಯಿದೆರೆಯಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ದಾಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಿವಿಯ (ಶ್ರುತಿ) ಮೂಲಕವೆ ಕಲಿಸಿ ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದು ಹೊರತು ಓದಿಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯೆ ಯೆಂಬುದು ಗುರುಮುಖದಿಂದ **ಕೇಳಿ** ಕಲಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆರಂಭ ವಾದ ಈ ಪರಂಪರೆ ಅವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. "ಶ್ರುತಿ" ಪದವಿ ವೇದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯೂ "ಶ್ರುತ" (ಕೇಳಿದ್ದು)ವೇ – ಬರೇ ಓದಿನಿಂದ ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. "ಗುರು ಇಲ್ಲದ ವಿದ್ಯೆ" ಓದಿ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ–ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿನಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಇನ್ನಾವುದನ್ನಾಗಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದರೆ "ಗುರು ಶುಶ್ರೂಷೆ" ಮಾಡಬೇಕು. **ಶುಶ್ರೂಷೆ** ಯೆಂದರೆ ಕೇಳುವ (ಉತ್ಕಟ) ಬಯಕೆ. ಅದು ಬರೇ "ಗುರುಗಳೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ" ಎಂದು ಗಂಟು ಬೀಳುವುದರಿಂದಲ್ಲ,

ಅವರನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಟ್ಟು, ಒಲಿಸಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಎಂದರೆ ಕೇಳಲು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೇವೆ, ಮರ್ಜಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಎಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡದ್ದು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹಂಬಲದಿಂದ ಪಡೆದದ್ದೇ ನಿಜ ಜ್ಞಾನ. ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಗುರು ಶುಶ್ರೂಷೆ ಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವನೆ ವೈದಿಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ (ಉದಾಃ– ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಿ) ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಬಂದದ್ದು.

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಡೆದುಬಂದ ಈ ಮಾತು– **ಶುಶ್ರೂಷೆ** –ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಶುಶ್ರೂಷಿಸಲು ಬಂದದ್ದಾಗಿ ರಾಮ ಋಷಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ (ರಾಮಾ, ಅರಣ್ಯ, 12, 8)ಒಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವೀಯುವುದಷ್ಟೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. "ಶುಶ್ರೂಷಸ್ವ ಗುರೂನ್" ಎಂದು ಕಣ್ವಮುನಿ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿರಿಯರ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರೋಗಿಗಳ "ಶುಶ್ರೂಷೆ"ಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು "ಕೇಳ"ತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳ ಇಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವವಳು "ಶುಶ್ರೂಷೆ" ಎನ್ನುವಾಗ ಅದರ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾ ವೈದ್ಯನಾದ "ಸುಶ್ರುತ"ನ ಅಂಕಿತನಾಮ ಬಹುಶಃ ಅದಲ್ಲ–ಅದು ಅವನ ಬಿರುದು – ಬಹಳ ಕೇಳಿದವನು – ಎಂದು; ಅರ್ಥಾತ್ ಭಾರಿ ಪಂಡಿತ. "ಬರೆ" ಯುವ (ಲಿಖ್), "ಓದು"ವ (ಪಠ್) ಕುರಿತ ಪದಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಡವಾಗಿಯೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡವು. "ಓದು" ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದವಾಗಲಿ, "ಪಠ್" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾಗಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. "ಶುಕಃ ಪಠತಿ" ಗಿಳಿ ಓದುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗಿತ.

ಈ ಅಲಿಖಿತ ಶ್ರುತ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತ, ವೇದಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಳಿದು ಬರಲೂ ಅದೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶತ್ರುಗಳು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರು; ಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಅವರಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ.

130

"ಪರಾಕು ಮಾಡದೆ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಎನ್ನಪರಾಧಂಗಳ ಕ್ಷಮಿಸೋ" ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟಃ ಅಲಕ್ಷ್ಯ, ಅಜಾಗ್ರತೆ, ಉದಾಸೀನ, ಉಪೇಕ್ಷೆ – ಇತ್ಯಾದಿ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ "ಪರಾಂಚ್" ವಿಮುಖನಾಗು – ಎಂಬುದು ಮೂಲ. ಈ ಶಬ್ದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ಕರ್ಷ ಕಾಲವಾದ 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ದಿನಚರಿ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ವಚನ ಮುಂತಾದ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಕು ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ ಧಾರಾಳ ವಾಗಿದೆ. ಅರಸರು ಅಥವಾ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಬರುವಾಗ "ಪರಾಕು ಹೇಳುತ್ತ" ಮುಂದಿ ನಿಂದ ಸಾಗುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯವರೋ ವಂದಿಗಳೋ "ಇಂಥಾ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ರಾಜರು ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ, **ಭೋಪರಾಕ್** " ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಎದುರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ದಾರಿ ಯಿಂದ ಸರಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ "ಪರಾಂಚ್" ಎಂಬ ಮೂಲ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿರುಗಿರಿ! ಸರಿಯಿರಿ! ಮೈಗೆ ತಾಗಬೇಡಿರಿ – ಅಥವಾ ಉರ್ದು ವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ "ಖಬರ್‌ದಾರ್" ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅಥವಾ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಮಾತು ಅದಾಗಿತ್ತೆನ್ನೋಣ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಪ್ರಯೋಗ ದೇವರಿಗೆ "ನನ್ನನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡ ಬೇಡ" ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಸರಿ.

ಆದರೆ ಕನಕದಾಸರು ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ "ರಾಯ **ಪರಾಕೆಂದು** ಕೈವಾರಿಪ ಪಾತಕಿಯರೊಪ್ಪಿದರು", ಎನ್ನುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನ "ಚಿತ್ತವೀಯಿರಿ!" ಎಂಬರ್ಥ ವನ್ನು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ "ಪರಾಂಚ್"ಗೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲಿ ಎದುರು ಬರು ವವರು ಅಡ್ಡ ನಿಲ್ಲುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಪರಾಕು" ಬೇರೆಯೆ ಮೂಲದ್ದಿರಬಹುದೇ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಪರಖ** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಚಾರ ಮಾಡು, ಪರೀಕ್ಷಿಸು, ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡು ಎಂದು. ಇದು "ಪರೀಕ್ಷ್"ದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಇದು ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಸಾಲಾಗಿ ಮೂರು ಹ್ರಸ್ವಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಬಿರುದು ಉಗ್ಗಡಿಸುವ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳು ಕೊನೆಯದನ್ನು ಅರ್ಧಾಕ್ಷರ ಮಾಡಿ ನಡುವಿನದನ್ನು ದೀರ್ಘ ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಮರಾಠಿಯವರು ಗಣಿತವೆಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು "ಗಣೀತ್" ಎಂದುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತವನ್ನು "ಭಾರ್ಃತ್" ಎಂದು ದೂರದರ್ಶನ ಮಹಾಭಾರತದ "ಭಟ್ಟಂಗಿ"ಗಳು ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ.) "ಪ್ರಭುಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು" ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭಟರು "ಪರ್ಃಕ್" ಅಥವಾ ಪರಾಕು ಮಾಡಿರಬಹುದು. "ಪರಿಕಿಸು" ಶಬ್ದವೇ "ಪರಕಿಸು" ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡಬಹುದೆಂದು ಜನರ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ರಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ವಾಹನ ನಮಗೀಗ ಸುಪರಿಚಿತ. ಈ ಪದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದೇನೋ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ – **ricksha** ಅಥವಾ **rickshaw**, ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನ್=ಮನುಷ್ಯ, ರಿಕಿ=ಶಕ್ತಿ, ಷಾ=ವಾಹನ. ಅರ್ಥಾತ್ ನರಶಕ್ತಿ ವಾಹನ=ಮನುಷ್ಯ ಎಳೆಯುವ ಗಾಡಿ ಅದು. ಇಂದು ಬಹುತರವಾಗಿ ರಿಕ್ಷಾವನ್ನು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಎಂಜಿನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯುದ್ಧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್, ಕಲಕತ್ತಾ ಮೊದಲಾದ ಶಹರುಗಳಿಗೆ ಹೋದವರು ಈ ನರವಾಹನಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರಲೇಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಅದನ್ನು

"ರಿಕ್ಷಾ" ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ಹೀಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಇಂದಿಗೂ jinriquixa ಎಂದೇ ಇದೆ – ಜಿನ್‌ರಿಕಿಷಾ – ಜಪಾನಿ ಶಬ್ದದ ಯಥಾ ಸ್ವೀಕಾರ.

ನಾವು "ಬೆಲ್ಲ" ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ jaggery (ಜಾಗ್ಗರಿ) ಅನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಅದು ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ ಹೋದದ್ದು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡ **ಶಕ್ಕರೆ** (ಸಂಸ್ಕೃತ–ಶರ್ಕರಾ)ಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಮೂಲತಃ ಮೊದಲು ತಾಳಿಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟರಂತೆ; ಆ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಕಚ್ಚಾ ಪುಡಿಬೆಲ್ಲ (ಬೆಳ್ಳಗಿನದಲ್ಲ, ಕಂದು=ಬೂರಾ ಛಾಯೆಯದು)ಕ್ಕಿಟ್ಟ ಹೆಸರು; ಆಮೇಲೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಗಟ್ಟಿ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿತಷ್ಟೆ.

"ಅಗದೀ **ಅವ್ವಲ್** ಮಾಲು ಕೊಡ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯವ ಹೇಳುವಾಗ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಯ ಸರಕು ತನ್ನದೆಂಬುದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. "ಅವ್ವಲ್" ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥ ಮೊದಲನೆಯದ್ದು, ಎಂದು. ಎಂದರೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾನೇ? ಅಂಥಾ ಉತ್ತಮದ್ದು ಬೇಡವೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ **ದುಯ್ಯಂ** ಪ್ರತಿಯ ಸರಕು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. "ದುಯ್ಯಂ" ಪಾರಸೀಕ "ದುಯಮ್" (ಸಂ. "ದ್ವಯ"ಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ) ಪದದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದದ್ದು. ಉರ್ದು, ಹಿಂದೀ, ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಬಾರದೆ ನೇರವಾಗಿ ಪಾರಸೀಕದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸುಲ್ತಾನರಿಬ್ಬರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಇದಲ್ಲದೆ **ಸೀಯಂ** (ತೃತೀಯ) ಮತ್ತು **ಚಾರಂ** (ಚತ್ವಾರ) ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳು ಆಮದಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾಗಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ **ಅವಲಕ್ಕಿಯ** "ಅವಲ್" ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ದ್ರಾವಿಡ. **ಅವೆ** ಅಂದರೆ ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟು. ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ ಮತ್ತು ತುಳು (ಅಬೆ)ವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಧಾತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ "ಅವಲ್" ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

131

ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಅಥವಾ **ಕಾಯಿಪಲ್ಯ** ಎನ್ನುವಾಗ ಕಾಯಿಯ ಅರ್ಥ ಸುಲಭವೇ ಇದೆ. ಆದರೆ **ಪಲ್ಯ** ಅಥವಾ **ಪಲ್ಲೆ** ಎಂದರೆ ಹಸುರೆಲೆ ಅಥವಾ ತೊಪ್ಪಲು (ಸೊಪ್ಪು) ಎಂಬುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮರವೆಯಾದ ಅರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು, **ತೊಪ್ಪಲು ಪಲ್ಯ** ಎಂಬ ಏಕಾರ್ಥದ ಜೋಡಿ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು. ಪಲ್ಯ ಅಥವಾ ತರಕಾರಿ ಸೊಪ್ಪು ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಿತೆಂದರೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಖಾದ್ಯ ಅಥವಾ ಮೇಲೋಗರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪಲ್ಯ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಪಲ್ಯ ಎಂಬ ಪದ ಕಾಯಿಯಂತೆ ದೇಶ್ಯ ಅಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಫಲ, ಪಲಾಶ, ಪಲ್ಲವ** ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಭಾರೋಪ್ಯ ಮೂಲದ ಪದದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅರ್ಥ "ಚಿಗುರು" (ಪಲ್ಲವ), **ಪಲಾಶ** (ಹಸುರೆಲೆ–ಕಡುಹಸುರೆಲೆ ತುಂಬಿದ ಮುತ್ತುಗ, ಹೂ ಎಸಳು), **ಪಲ** (ಹುಲ್ಲು) ಇವೆಲ್ಲ **ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ** ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಈ ಎಲೆಗಳ ಗುಚ್ಛಕ್ಕೆ ಪಲಾಶ ಇತ್ಯಾದಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ foliage, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ folha, ಲ್ಯಾಟಿನ್ folium, ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚ್ foille, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ. ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಉರ್ದು, ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಬ್ಜೀ (ಹಸುರು ತರಕಾರಿ), "ತರಕಾರಿ" (ತೊಪ್ಪಲು, ಕಾಯಿ, ಹೂ ಮೊದಲಾದ ಖಾದ್ಯ ವನಸ್ಪತಿ) ಇವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಕಾಯಿ ಪಲ್ಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೋಗರಕ್ಕೆಲ್ಲ "ಪಲ್ಯ" ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಲ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ತರಕಾರಿಯನ್ನು ತಾಳಿಸಿ(=ನೀರಾರುವರೆಗೂ ಕಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು) ಮಾಡಿದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ತಾಳಿದ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ **ಒಣ ಪಲ್ಯವೆಂಬ** ಹೆಸರು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಮರಾಠಿಯ **ಸೂಖೀ ಭಾಜಿಗೆ** ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು **ಹುಳಿ** ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ **ಪಾತಳ್ ಭಾಜಿ** (ತೆಳ್ಳನ್ನ ಪಲ್ಯ) ಎಂಬುದು ಅವರ ಶಬ್ದ. ಮರಾಠಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಇದನ್ನು "ಪಾತಾಳ ಭಾಜಿ" ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಗರ ನಾಲಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆ! (ಕೆಲವು ಊಟದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಪಾತಾಳ ಭಾಜಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾತಾಳ ತಲುಪುವಷ್ಟು ತೆಳ್ಳಗಿರುತ್ತದೆ ಅನ್ನಿ!) ಈ **ಭಾಜೀ** ಶಬ್ದ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವಾದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಬೇಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಹುರಿದು–ಕರಿದು ತಯಾರಿಸಿದ ತರಕಾರಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಭೃಜ್" (=ಸುಡು, ಹುರಿ, ಕರಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು – ಅರ್ಥಾತ್ "ತಾಳಿದ"ವೇ.

ಕೂಟಯುದ್ಧ ಎಂದು ಪರಶಬ್ದಗಳನ್ನೊಲ್ಲದ ಮಡಿವಂತರು ಕರೆಯುವ, ಹೊಡೆದು ಓಡಿಹೋಗುವ, ಯುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿ ನಮಗೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಈ ಯುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನಾಗಿದ್ದ. ಆ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು **ಗೆರಿಲ್ಲಾ** ಯುದ್ಧವೆಂಬ ವಿದೇಶಿ ಪದ. ಇದು ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಸ್ಪಾನಿಶ್ – ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ಹೋರಾಡದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಡಗುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು. ಮೂಲ ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ zuerra, guerra ಎಂದರೆ ಯುದ್ಧ, ಹೋರಾಟ. ಅದಕ್ಕೇ lla ಎಂಬ ಕ್ಷುದ್ರಾರ್ಥಕ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿಸಿ ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೋರಾಟ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂತೂ ಆಫ್ರಿಕದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೊರಿಲ್ಲಾಗಳಿಗೂ ಈ ಗೆರಿಲ್ಲಾಗಳಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೆಂದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ

ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಸ್ಪೆಲ್ಲಿಂಗಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ guerrilla, guerilla ಎಂಬ ಸ್ಪೆಲ್ಲಿಂಗನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಇಂದಿನ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಸಲಕರಣೆ ಯಾದ **ಗೀಜರ್** (geysar) ಎಂಬುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವೇ ಆದ ಹೆಸರು. ಇದು ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದ: ಅದು ನಿಂತು ನಿಂತು ಉಕ್ಕಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಕಾರಂಜಿಯೊಂದರ ಹೆಸರು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ geysa ಅಂದರೆ "ಉಕ್ಕಿ ಚಿಮ್ಮು" ಎಂದರ್ಥ. ಅದನ್ನೀಗ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿದೇಶಿ ಆಳಿಕೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಂಗಡ ಅವರ ನಾಣ್ಯ, ತೂಕ, ಅಳತೆ ಮುಂತಾದವೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಆಮದುಗಳು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕ್ವಿಂಟಲ್ಲಿನ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರವೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ತೂಕಗಳಲ್ಲಿ **ಮಣ** ಎಂಬುದೊಂದು . ಇದು ನೋಡುವಾಗ ದೇಶೀಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಅರಬ್ಬಿ **ಮನ್** ಎಂಬುದರ ಒಂದು ರೂಪ. 17ನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ "ಗುರು ಚಾರಿತ್ರ" ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ "ಒಂದು ಮಣವಿನ ಅಂಡಿಗೆ"ಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು "ಮಣುಗು", "ಮಣಂಗು" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ "ಮಣವು", "ಮಣು" ಎಂಬೆರಡು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆ ರೂಪಗಳು ಇದ್ದವೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಒಂದು ಶಬ್ದ **ತೆಂಗು.** ಭಾರತೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮವೆನ್ನಿಸುವ ವೃಕ್ಷದ ಈ ಫಲಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳು ಇವೆ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಇದು ತಮಿಳು ತೇನ್ (=ಜೇನ್=ಸವಿ)+ಕಾಯಿಯೆಂಬುದರಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ತಮಿಳು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮೇರೆಗೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೊನ್ನೆ ಡಾ. ಕಿದಿಯೂರು ಗುರುರಾಜ ಭಾಗವತರ "ಆಯುರ್ವೇದ ದ್ರವ್ಯ ಗುಣಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ"ವನ್ನು ಮಗುಚಿ ಹಾಕುವಾಗ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಿರುವ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ **ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ** ಎಂಬುದೊಂದು ಎಂದು ಕಂಡೆ. ಹಾಗಾದರೆ ತೆಂಕಣ(ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ) ದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಯಿಯೇ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯೆಂದಿರಬಹುದೆ?

ಅಂದ ಹಾಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ coconut ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲವೆ? ಇದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ (ಮತ್ತು ಸ್ಪಾನಿಶ್)ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರನ್ನೇಕೆ ಇಟ್ಟರು? coco ಎಂದರೆ ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಕಾರ ಅಥವಾ ಗಂಟು ಮುಖ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು "ಕಣ್ಣು"ಗಳಿಂದ ಅದು ವಿಕಾರವಾದ ಮಾನವ ಮುಖವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರಂತೆ.

132

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ (ಪದಾರ್ಥ-99) ಪ್ರಾಚೀನರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೆವು. ಇದೇ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ **ಕರುಳು** ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಕರುಳೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ. "ಕರುಳಾಂತ್ರಮಾಲೆ" ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಮಾಲೆಯಂಥ ಅಂಗ ಅದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೃದಯದಂತೆ ಅದು ನಿರಂತರವೂ ಮಿಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಪುರಾತನರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಕರುಣೆಯ ಇರ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ "ಕರುಳು" ಶಬ್ದ ಕರುಣೆ, ಅಂತಃಕರಣ, ಮಮತೆಯೆಂಬರ್ಥ ಹೊತ್ತು ಸೊಗಸಾದ ದೇಸಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿತು. "ಕರುಳ ಕಲೆ ಪ್ರಕಟಿತವುಂಟೆ?" ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನ್ನ ಕವಿ "ಕಣ್ಣರಿಯದೊಡಂ ಕರುಳರಿಯದೇ?" ಎಂದು ಕಣ್ಣಿಗಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಳಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅರಿವು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿದೆ **ಕರುಳಿನ ಕುಡಿ, ಕರುಳ ಬಳ್ಳಿ, ಕರುಳಿನವರು, ಕರುಳ ಹರಿದುಕೊಳ್ಳು** ಮೊದಲಾದವು ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸಂತಾನ, ಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. **ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ದಂತಾಗುವುದು, ಕರುಳನ್ನು ಇರಿಯುವುದು** ಮನವನ್ನು ಕಲಕುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕರುಳು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನೆರೆಯ ಮಲೆಯಾಳಿ, ಕೊಡವ, ತುಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕರುಳಿನ ಕರುಣಾರ್ಥ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಂತೂ ಆ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ **"ಅಂತ್ರ", "ಆಂತ್ರ"** ಪದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕರುಣೆಗೂ ಅಂತ್ರಕ್ಕೂ ತಳಕು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಮು. ಪರಂತು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಗೆ ಪ್ರತಿಶ್ರುತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. Bowels ಎಂದರೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಕರುಳು. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ, ಮೃದು ಭಾವನೆಗಳು, ಕರುಣೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಕೋಶ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದು ಬರೇ ಆಂತ್ರ ಎಂಬ ಉದರಾಂಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎದೆಯ ಭಾಗದೊಳಗಿನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹಿಂದಿಯ **ಕಲೇಜಾ** ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ **ಕಲಿಜಾ** ಎಂದು, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ಕಾಳಿಜ** ಎಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. 12ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ನುಸುಳಿ **ಕಲಿಜ, ಕಾಳಿಜ** ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಡಲೊಳಗಿನ ಪಿತ್ತಕೋಶವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪದ; ಆದರೆ ಮೂತ್ರಪಿಂಡ, ಹೃದಯ ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು

ಅದು (ಬಹುಶಃ ಗಲಿಬಿಲಿಯಿಂದ) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರೀತಿ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಚಿಂತೆ, ವ್ಯಥೆ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. **ಕಲೇಜಾ ಕಾಂಪ್‌ನಾ** (ಪಿತ್ತಕೋಶ ನಡುಗುವುದು – ಭಯ), **ಕಲೇಜಾ ಫಟನಾ** (ಹೃದಯ ಒಡೆಯುವುದು) ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಪಿತ್ತಕೋಶ, ಮೂತ್ರಪಿಂಡಗಳಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ "ಕಲೇಜಾ" ಎಂದರೆ ಧೈರ್ಯ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. (ನಾವು ಎದೆ ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೋ ಎನ್ನುವಂತೆ.) ಕಲ್ಮನ ಎನ್ನಲು **ಪತ್ಥರ್ ಕಾ ಕಲೇಜಾ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ **ಆಂತ** (ಸಂ.ಆಂತ್ರ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ "ಆಂತ್" ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಆಪ್ತತೆ, ದಯೆ, ಕರುಣೆಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಕಡಲಾಚೆಯ ಸಾಮ್ಯ ನಮಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕರುಳಿಗೆ **tripas** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕೂ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅಂತೂ ದಯಾ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಧೈರ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಡಲಿಗೆ ಅದರೊಳಗಿನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೇ ಪುರಾತನರು ಆರೋಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

133

ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ **ದಂಡ** ಹಾಕಿದರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೋ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿ ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಿ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. "ದಂಡ" ಎಂಬ ಪದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಬಡಿಗೆ ಅಥವಾ ಕೋಲು. ಹೀಗೆ ದಂಡ ಎಂದರೆ ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಸೈ. ಅಪರಾಧಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪೆಟ್ಟೇ ನಿಜವಾಗಿ ದಂಡ; ಹಾಗೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ **ದಂಡನೆ.** "ಮರಣದಂಡನೆ"ಯೆಂದರೆ ಘೋರ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪರಮ ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಸೆರೆಮನೆಯ ದಂಡನೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕೊರಡೆ ಯೇಟು ಕೊಡುವುದೂ ದಂಡನೆಯೇ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ದಂಡನೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ದಂಡನೆ ಕೊಡುವುದು – ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಏಟು ಸೇರಿರದಿದ್ದರೂ – ದಂಡನೆಯೇ. ಇದು ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಗೌಣಾರ್ಥ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ "ಛೀಮಾರಿ" ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ **ವಾಗ್ದಂಡ** ಅಥವಾ **ವಾಗ್ದಂಡನೆ** ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿವೆ. ಕಡೆಗೀಗ ಬಡಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ "ದಂಡ"ವೆಂಬ ಹೆಸರು ತಪ್ಪಿಯೇ

ಹೋಗಿದೆ. ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೆ. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ "ಶಿಕ್ಷೆ" ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಈ "ದಂಡ" ಶಬ್ದ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಆರ್ಥಿಕ ದಂಡವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ಅಪರಾಧ** ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಅಪರಾಧ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಧ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ "ತಪ್ಪು". "ರಾಧನ" ಅಲ್ಲದ್ದು "ಅಪರಾಧ". "ರಾಧ್" ಧಾತುವಿಗೆ ಸಾಧಿಸು, ಮೆಚ್ಚಿಸು, ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ವೇದಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದವು. ಮೆಚ್ಚದಿರುವಂಥ ಕೃತ್ಯ ಅಪರಾಧ. ಅಕೃತ್ಯ ಅನ್ನಿ. ಅಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಅಪರಾಧವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನಿ.

ಇನ್ನು "ಶಿಕ್ಷಾ" ಎನ್ನುವುದೂ ನೇರವಾಗಿ ದಂಡನೆಯೆಂಬರ್ಥದ ಪದವಲ್ಲ. **ಶಿಕ್ಷೆಗೆ** ಕಲಿಸುವಿಕೆ, ತರಬೇತು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಕೊಡುವ ಉಪದೇಶ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು. **ತಿದ್ದು** ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲ ವೇಳೆ ದೇಹದಂಡನೆ ಮೊದಲಾದ ಉಗ್ರಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೂ ಶಿಕ್ಷೆ (ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ ತಾನೆ). ಕಡೆಗೀಗ ಈ ಕಡೆಯ ಅರ್ಥವೇ , ದೇಹದಂಡನೆಯೇ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಬಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೆ.

"ದಂಡ" ಶಬ್ದ ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುವುದೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಅಥವಾ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು **ದಂಡ**ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೋಲು ಅಥವಾ ಬಡಿಗೆಯೇ. **ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ದಂಡದ ಹಾಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಾಚಿದ ಅರ್ಥ **ದಂಡಧಾರಿ** (ದಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. **ದಂಡ ನೀತಿ** ಎಂಬುದು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ರೀತಿ ನೀತಿ – ರಾಜನೀತಿ. ಬೇರೆಲ್ಲ ಉಪಾಯಗಳು ನಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರು ಬಳಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ "ದಂಡನೀತಿ" ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದೆಲ್ಲ ಧ್ವನಿಸುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಪರರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರಿಗೆ ದಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವ. ಈ ನೀತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀತಿಯುತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೆಂಬ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೀತಿಸಮ್ಮತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವೇಳೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಚಾಣಕ್ಯ **ಉಪಾಂಶು ದಂಡ** ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಚಾರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಮರ್ದಿಸುವುದು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ "ಉಪಾಂಶುದಂಡ" ಒಂದು ಭಯಪ್ರದವಾದ ಆಯುಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೋಲಿಕೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ **Penalty** (ಪೆನಾಲ್ಟಿ)ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಈ ಪದ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾನೂನು, ನಿಯಮ ಅಥವಾ

ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧನದಂಡ ವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಅದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ Poena (=ನೋವು= ದೇಹದಂಡನೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದು. ಆದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ fine (ಫೈನ್) ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ finis (ಫಿನಿಸ್=ಸಮಾಪ್ತಿ)ಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಾವೆಯ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮೊತ್ತ ಎಂದು ಅರ್ಥ. (ನವಿರು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಂಬರ್ಥದ fine ಬೇರೆ ಮೂಲದ್ದೇ ಪದ) ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರ ಧನವೇ fine. ಅದೂ ಧನದಂಡ ಎಂದೇ ಇಂದೂ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೊಂದು ರುಚಿಕರವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಧುರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಧುರವಾದ ಪಾನಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ "ಮಧುರ ಸ್ವರ"ವೆಂದಲ್ಲದೆ "ಮಧುರವಾದ ತುಟಿ"ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ "ಮಧುರ ಸ್ಮರಣೆ" ಮೊದಲಾದ ಅಮೂರ್ತ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಧುರದ ಹಿಂದಿನ ಅನಾದಿ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಧುರದಲ್ಲಿ ಮಧು ಮತ್ತು ರ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಂಗಗಳಿವೆ. "ರ" ಎಂಬುದು ಬರೇ ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರತ್ಯಯ. ಮಧುವಿನಂತಿರುವುದು ಮಧುರ. "ಮಧು"ವೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಜೇನು. ಅನಂತರ ಅದರಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಾದಕ ಪೇಯ. ಜೇನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಸಿಹಿಯಾದದ್ದು; ಆದ್ದರಿಂದ ರುಚಿಯಾದದ್ದು, ಮೆಚ್ಚುವಂಥಾದ್ದು, ಸಂತೋಷಕರ ವಾದದ್ದು.

ಹೀಗೆನ್ನುವಾಗ ಮಧು ಅಥವಾ ಜೇನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಿಹಿ ವಸ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಶಃ ಕರಡಿಯಿಂದ ಜೇನು ಕದಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ, ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಿನ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೂರ್ವಶಿಲಾಯುಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಅದು ಜೇನ್ನೊಣ ಮೊದಲಾದ ಕೀಟಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲದೆ ಗ್ರೀಕ್ (midu), ಸ್ಲಾವಿಕ್ (medu), ಲಿಥುವೇನಿಯನ್ (midus), ಇಂಗ್ಲೀಷ್ (meodu) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿರುವ ಈ ಪದ "ಮಧು" ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ತರದ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅರಿಯದ ಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಈ ಪದಾರ್ಥ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮದ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದರ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ "ಮಧುರ" ಎಂಬುದು ಅನಾದಿಯಾದ ಪದ.

134

"ಖಂಡತುಂಡವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನು" ಎನ್ನುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಅಂದರೆ ಈ ಜೋಡಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ "ಖಂಡ" ಎಂಬುದರ ಮೂಲ ನಿಶ್ಚಿತಃ ಕಡಿದು ಚೂರು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬೇಜಾರಿಗೆ ಕಾರಣವಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುವುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ **ತುಂಡ** ಎಂದರೇನು? ಪರಿಷತ್ತಿನ ನಿಘಂಟುಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಅದು **ತುಂಡು** ಎಂಬ ದೇಶ್ಯ ಪದದ್ದೇ ರೂಪ. ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಜತೆಜತೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿದೆಯೆ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ತುಂಡ** ಎಂಬ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದವಿದ್ದು ಅದು **ತೋಂಡ್** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಮೋರೆ, ಬಾಯಿ, ಮುಖ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಮುಹತೋಡ್ ಜವಾಬ್** (ಮುಖ ಕಡಿದು ಉತ್ತರಿಸುವುದು) ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. "ಖಂಡತುಂಡ" ಎಂಬುದು ಮುಹತೋಡ್‌ಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ವಾಗ್ವಿಲಾಸವೆ? ಪರಿಷತ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ **ಖಂಡತುಂಡು** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರ "ಖಂಡತುಂಡನೆ ಮಾಡಿ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸೀತು. ಆದರೆ "ಖಂಡತುಂಡ ಜವಾಬು" ಎಂಬುದು ನನ್ನ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. **ಖಂಡತುಂಡು, ಖಂಡತುಂಡ** ಇವೆರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇರಬಹುದು.

ಕಾಳು ಮೆಣಸಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ pepper ಎಂದು ಹೆಸರಿರುವುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಈ ಕೋಡಿನ ಕಾಳು ಯುರೋಪ್ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಭಾರತದಿಂದ – ಅದೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆಣಸಿಗೆ **ಮಿಳಗು, ಮುಳಗು** (ತಮಿಳು– ಮಲೆಯಾಳಿ), **ಮೆಳಸು, ಮೆಣಸು** (ಕನ್ನಡ), **ಮುಣ್ಚೆ, ಮೊಣಂಚಿ** (ತುಳು), **ಮಿರಿಯ** (ತೆಲುಗು) ಎಂಬ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ಪದಗಳಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ **ಮರಿಚ** ಎಂಬುದು ರಾಮಾಯಣದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ (ಅರಣ್ಯ ಕಾಂಡ, 35, 23) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. (ಸೀತಾಪಹರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ಮಾಯಾಮೃಗರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಮಾರೀಚನ ಹೆಸರಿಗೂ 'ಮರಿಚ'ಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೆ? ಮಾರೀಚನು ಮೆಣಸಿನಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿರಬಹುದೆ? ಎಂಬುದು ಕಗ್ಗಂಟಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವನು ಮರೀಚಿಯ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆದರೂ ಎರಡೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕರ ಹೋಲಿಕೆ.)

ಆದರೆ ಈ ಕಾಳು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಬೇರೆಯೆ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಿತ್ತು? (ಲ್ಯಾಟಿನ್ piper, ಗ್ರೀಕ್ piperi, ಹಳೆ ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ pipari, pepar, ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ pfeffar ಇಂಗ್ಲಿಷ್ pepper) ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಎಂದು ಕೋಶಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. "ಪಿಪ್ಪಲೀ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ರಸದ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರ ಬೇರಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಹಿಪ್ಪಲಿ.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಒಂದು ವನಸ್ಪತಿ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಒಂದು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. Peppering ಎಂದರೆ ಮೆಣಸಿನಪುಡಿ ಹಾಕುವುದು, ಯಾವುದಾದರೂ ತಪ್ಪಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು; ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪಣಿಗಳನ್ನು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಸುರಿಸುವುದು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆಣಸು ಅರೆಯುವುದು (ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವುದು), ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ ಹಾಕುವುದು (ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ವಿಸ್ಮಯ ವಾಗುವುದು), ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. "ಮುತ್ತಂ ಮೆಳಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ" (ಮುತ್ತನ್ನೂ ಮೆಣಸನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸರದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿದಂತೆ) ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೆಣಸು ಎಂದರೆ ಕೆಂಪು ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿಗೇ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದ ಸಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದವರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಕಾಳು ಮೆಣಸನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಡಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿರುವ chili, chilli ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದ ಒಂದು ಮೂಲ ನಿವಾಸಿ ಭಾಷೆಯಾದ Aztecನಿಂದ ಸ್ಪಾನಿಶ್ (chile) ಮೂಲಕ ಆಮದಾದ್ದು.

"ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ದಿನಚರಿ"ಯೆಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವಿಶೇಷ ಶಬ್ದಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಿಗುಳಾಣ್ಯ, ತುರುಕಾಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸನ್ನಿವೇಶ ದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಒಂದು ಜನವರ್ಗದ ಹೆಸರಿಗೆ ಆಣ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿಸಿ ಆ ಜನಾಂಗಗಳ ವಾಸ ಅಥವಾ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಎಂಬರ್ಥ ಬರಿಸುವ ಪದಗಳಿವು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಿಳು ದೇಶ, ತುರುಕ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬರ್ಥ ಈ ಪದಗಳಿಗೆ. ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ತೆಲಂಗಾಣಾ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ "ತೆಲಂಗಾಣ" ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಇರುವುದು ನೋಡಿದರೆ "ಆಣ್ಯ" ಎಂಬುದರ ಒಂದು ರೂಪ "ಆಣಾ" ಎಂದು ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ "ಆಣಾ" ಎಲ್ಲಿಯದು? ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಮೂಲದ್ದೆ ಇರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆನಾ ಪ್ರತ್ಯಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಯಲ್ಲಿದೆ. "ಸಾಲಾನಾ" (ವಾರ್ಷಿಕ), "ಮಾಹೆಯಾನಾ" (ಮಾಸಿಕ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಹಮನಿ ಮತ್ತು ಅದರ ತುಣುಕುಗಳಾದ ವಿಜಾಪುರ ಗೋಲ್ಕೊಂಡಾ ಮತ್ತು

ಅನಂತರದ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಉತ್ತರ ತುದಿಯ **ಹರಿಯಾಣಾ** ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

135

ಮುಷ್ಟಿ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಒಂದು **ಹಿಡಿ** ಅಥವಾ ಒಂದು ಹಿಡಿಯೊಳಗೆ ಅಡಗುವಂಥಾದ್ದು: ಕೈಬೆರಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಡಚಿಕೊಂಡಾಗ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು. ಹೀಗೆ "ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಿ ಕಳಿಸಿದಳು", ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುಷ್ಟಿ ತೋರಿಸಿ ಹೆದರಿಸುವುದು, ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುದ್ದುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಕೂಡ. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪುಂಡನಿಗೆ ಮುಷ್ಟಿಕನೆಂದೇ ಹೆಸರು. "ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ", ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ; "ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಚ್ಚುವವನಲ್ಲ", ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರದಾಹಿ; ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಿಪುಣ. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದವ ಮುಷ್ಟಿಕ ಎಂದೆನಲ್ಲ; ಅದೇ ಹೆಸರು **ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನಿಗೂ** ಇದೆ. ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಮುಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ಒಂದು ಹಿಡಿಯೊಳಗೆ ಕೂಡುವಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬ ಭಾವ. ನಾವೀಗ Digest ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ನನ್ನ ಯೋಚನೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದರೂ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೌತುಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾತುವಾದ **ಮುಷ್** ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು: ಅದರ ಅರ್ಥ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಕದಿ, ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳು, ಸೂರೆ ಮಾಡು, ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡು ಇತ್ಯಾದಿ; ಆಮೇಲೆ ಕದ್ದದ್ದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಅನ್ನಿ. ಇಲಿ **ಮೂಷಿಕವಾದದ್ದು** ಅದು ಕದಿಯುವುದ ರಿಂದಲೋ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ; ಹೇಗಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಮುಷ್ಟಿಕನಾಗುವುದು ಬಹುಶಃ ಆತ ಆಭರಣ ಮಾಡಲು ಕೊಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕದಿಯದೇ ಬಿಡ ಎಂಬ ಜಾನಪದ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. "ಅಕ್ಕನ ಚಿನ್ನವಾದರೂ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ ಬಿಡ", ಎಂದು ಗಾದೆಯೇ ಉಂಟಲ್ಲ!

ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಿಗೂ ಪ್ರತಿ ಯಾಗಿ ಮೈದುನನಿಗೂ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ತಾಯಿಯ ಮಗನಿಗೂ **ಭಾವ** ಎಂಬ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆರೆಯ ತುಳು, ಕೊಡವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು **ಬಾವ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲವೆಲ್ಲಿ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಭಾವ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವಿಕೆ, ಆಗುವಿಕೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಗಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ ಹೊರತು ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಾಗಿ ಹಳೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ **ಭಾವ** ಎಂಬುದು **ಪೂಜ್ಯ** ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬೋಧನೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಲ್ಲ. ವೈಯಾಕರಣರು ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಭಾಮ** ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಭಾಮ" ಶಬ್ದವನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಷ್ಟಗಳುಂಟು. ಒಂದು, ಭಾಮ ಶಬ್ದದ ಧಾತ್ವರ್ಥ ಕೋಪವೆಂದು – ವೇದದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿತ ಎಂದರೆ ಕೆರಳಿದವ; **ಭಾಮಾ** ಎಂದರೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸ್ವಭಾವದ ಹೆಣ್ಣು. ಎರಡು, ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ವಾಚೀನ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ "ಭಾವ" ಎಂಬುದು ಸಂಬಂಧವಾಚಕವಾಗಿ ಪಂಪನಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯಭಾಷೆ ಗಳಾದ ಹಿಂದೀ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ "ಭಾವ" ಶಬ್ದ ಸಂಬಂಧವಾಚಿಯಲ್ಲ.

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಭ್ರಾತೃ – ಭ್ರಾತಾ** (=ಸೋದರ) ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದು **ಭಾವು** ಆಗಿ, ಕೊಂಕಣಿ ಮೊದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಂತ್ಯ 'ತ' ಕಾರ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪ ಹೊಂದಿ ಅದರೊಳಗಿನ ಸ್ವರ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:– **ಸೀತಾ = ಸಿಯಾ.** "ಭ್ರಾತೃ" ಎಂಬುದು "ಭಾಉ" ಆಗಿಯೂ "ಭ್ರಾತಾ" ಎಂಬ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ರೂಪ "ಭಾಅ" ಆಗಿ ಮುಂದೆ **ಭಾವ** ಆಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡು ತುಳು ಕನ್ನಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿಯ ಭ್ರಾತನು ಒಂದು ತರದಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಸೋದರ ನಾಗುತ್ತಾನೆ ತಾನೆ? ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ brother-in-law (=ಭಾವ) ಇದ್ದಂತೆ. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ "ಭಾಉ" ಉತ್ತರದ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋದರಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅದು ವಿವಾಹ ಮೂಲಕ ಸಂಬಂಧಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿರಬೇಕು. ಬೌದ್ಧರೋ ಜೈನರೋ ತಂದ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಇದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಭಾವ ಅಂದರೆ (ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ದೊರಕಿದ) ಅಣ್ಣ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ.

ಸುದ್ದಿ ಎಂದರೆ ವರ್ತಮಾನ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ **ಶುದ್ಧಿ** (ದೋಷ ವಿಲ್ಲದ್ದು) ಎಂಬುದರ ತದ್ಭವವೆಂದು ಕೇಶಿರಾಜ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಅವನೇ ವರ್ತಮಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧಿ? ಎಲ್ಲಿಯ ಸುದ್ದಿ? ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. **ಶುಧ್** ಎಂಬ ಧಾತುವಿ ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ "ಶುದ್ಧಿ"ಗೆ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರ್ಥ. ಅದು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಿಕೆ. ಅದೇ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನೆಂದು (ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ಕೂಡ) ಸಾರಲ್ಪಡುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು.

ಅದರೊಡನೆ ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದೂ "ಶುದ್ಧಿ" ಯಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಸಹಿಸುವುದು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೀ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ **ಪ್ರತಿಶೋಧ** (ಶೋಧ=ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವಿಕೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಬೆಳೆದು **ತಿದ್ದುವುದು** ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತು; ತಿದ್ದಿದ್ದು ಅಂದರೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಸರಿಯಾದದ್ದು, ಸತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ಶಬ್ದ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಶುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿತು. ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿರುವಿಕೆ ಶುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿತು. ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಶುದ್ಧಿಯೇ. ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವರ್ತಮಾನಗಳು (ರಾಜರಿಗೆ) ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವರ್ತಮಾನ (ಚಾರರಿಂದ ತಿಳಿದದ್ದು ಅನ್ನಿ) ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅದೇ ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ. ಒಟ್ಟು ವರ್ತಮಾನ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವೂ ಇರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವೂ ಸುದ್ದಿಯೆ.

ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ (ಹಿಂದಿ ಸುಧಿ, ಸುಧ) ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನೆನಪು (ಸರಿಯಾದದ್ದು) ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ; ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ "ಶುದ್ಧೀತ ನಾಹೀ" ಅಂದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ. "ಶುದ್ಧೀತ ಆಲಾ" ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಎಂದು.

135 (ಅ)

ಕ್ರೈಸ್ತರ ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ **ಚರ್ಚ್** ಎಂಬ, ಕೆಲವೆಡೆ " **ಇಗರ್ಜಿ**"ಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. "ಚರ್ಚು" ಎಂಬುದು ನೇರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. "ಇಗರ್ಜಿ" ಎಂಬುದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ. ಇವೆರಡರ ಜಾಡು ಹಿಡಿಯಹೋದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವು ಒಂದೇ ಉಗಮದತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಗ್ರೀಕ್ ಪದ–ಕ್ರೈಸ್ತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭಾಷೆ ಗ್ರೀಕೇ ಆದ್ದರಿಂದ. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ Kuriakon ಎಂದರೆ ದೇವರ ಮನೆ – ದೇವಗೃಹ (Kurios=ದೇವರು). ಕ–ಗ–ಚ ಧ್ವನಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿರದವಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಈ ದೇವಾಲಯಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ ಆಯಾ ಭಾಷಾಧರ್ಮದಂತೆ ಉಚ್ಚಾರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂತು. ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಭಾಗ ಮತ್ತು ಸ್ಕಾಟ್‌ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅದು **ಕರ್ಕ್** ಎನಿಸಿತು; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪೂರ್ವಜ ಹಳೇ ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ಕರ್ಕ** ಆಗಿತ್ತು. ಹಳೇ ಜರ್ಮನ್ನಿನಲ್ಲಿ **ಚಿರಿಃಕ** ಎಂದಾಯಿತು. ಅದರ ಕಕಾರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ 'ಗ'ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ 'ಇಗ್ರೇಜ' (i-greja) ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ 'ರ'ಕಾರ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದಿ "**ಇಗರ್ಜಿ**" ಆಯಿತು. ಕೆಲವೆಡೆ ಅದು ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು

ಇಂಗ್ರೇಜಿ (ತುಳು) ಮತ್ತು ಬರೇ 'ಇಗ್ರೇಜಿ' (ತುಳು) ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರ್ಜಾ ರೂಪ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಸಾರದಿಂದಾಗಿ "ಚರ್ಚ್" ರೂಪ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದೆ.

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡುವಾ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ **ಮಶೀದಿ** ಅಥವಾ **ಮಸೀತಿ** ಅಥವಾ **ಮಸೂತಿ** ಇತ್ಯಾದಿ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲ **ಮಸ್‌ಜಿದ್** ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಪಭ್ರಂಶವಾದ ಪದಗಳು. ಮೂಲ ಅರಬ್ಬಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬೀಳುವ ಅರ್ಥಾತ್ ದೀರ್ಘ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ ಎಂದರ್ಥ (ಡಾ। ಶಂಕರ ಕೆದಿಲ್ಲಾಯರ 'Foreign Loan Words in Kannada'). ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಯಾವ ಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಕೇತವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಗಳು ಕೇವಲ ನಮಸ್ಕಾರ ಗೃಹಗಳಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ ತುಸು ಈಚೆಗಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ **ದೇವಾಲಯ, ದೇವಸ್ಥಾನ,** (**ದೇವ**) **ಮಂದಿರ** ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನೇರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು **ಆಯತನ.** ಇದು ಮೂಲತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳ, ನಿವೇಶನ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅನಂತರದ ಕಾತ್ಯಾಯನ, ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ದೇವ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಬಂತು. **ಆ–ಯಜನ** ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳಲಾದ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞವೇದಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಆಮೇಲೆ ದೇವತಾರಾಧನೆಯ ಸ್ಥಳವೆಂಬರ್ಥವೂ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಳೇ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ **ಆಯದನ** ಎಂದರೆ ಪೂಜಾಗೃಹ. ಅಲ್ಲಿ **ಯದನ** ಎಂದರೆ **ಆರಾಧನೆ** (ಯದ್ = ಪೂಜಿಸು).

ಯಹೂದ್ಯರ ಪೂಜಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಸಿನಾಗೋಗ್' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲದ ಪದ (Synagogue. ಅದರರ್ಥ **ಒಟ್ಟು** (Syn) **ಕೂಡುವ** (ago = ತಾ) ಸ್ಥಳ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳವೇ Synagogue. ಯಹೂದ್ಯರೂ ಮೂರ್ತಿಪೂಜಾವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ವಿಧಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ತಮ್ಮೀ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ನಮ್ಮದೇ ದ್ರಾವಿಡದ **ಕೋಯಿಲ್, ಕೋವಿಲ್** (ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಿ, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ) ಆದರೂ ಅಷ್ಟೆ. **ಕೋ** ಅಂದರೆ ದೇವರೂ ಹೌದು, ರಾಜನೂ ಹೌದು. "**ಕೋ**"ವಿನ "ಇಲ್" ಎಂದರೆ ಮನೆ ದೇವಾಲಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೋಜಿಗಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. **ಕರ್ಕ** ಅಥವಾ ಚರ್ಚಿನ ಮೂಲವಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ **Kurios** ಎಂದರೆ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಒಡೆಯ. ದೇವರೂ ಒಡೆಯ; ಒಡೆಯರ ಒಡೆಯ ಅಷ್ಟೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ದೇವ** ಎಂಬುದು ಅಧಿಲೋಕದ(ಹೊಳೆಯುವ)ವನೆಂಬುದು ಮೂಲಾರ್ಥವಾದರೂ ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರನ್ನು "ದೇವ" ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದಾಯಿತು. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕೋಯಿಲ್ ಪದ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು ದುರ್ದೈವ.

ಜೈನರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ **ಬಸದಿ** ಎನ್ನುವುದು ರೂಢಿ. ಮೇಲೆಯೆ ತೋರುವಂತೆ ಅದು "ವಸತಿ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತದ್ಭವ. ಇರುವ ತಾಣವೇ ಬಸದಿ. ಜೈನ ಮುನಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಮಠಕ್ಕೂ (ಸವಣ್ಮನೆ) ಇದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು ಬಹುಶಃ ಅದೇ ಮೂಲಾರ್ಥ. ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗಾಗಿ ಆಲಯಗಳ ರಚನೆ ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅದೇ "ಬಸದಿ"ಯಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಉದ್ಭವ ಸ್ಥಾನವಾದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಬಸ್ತೀ" (=ವಸತಿ) ಎಂದರೆ ಬರೇ ಜನರು ಗುಂಪಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳ – ನಾವು 'ಕೇರಿ' ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂಥಾದ್ದು ಹೊರತು ಶ್ರಮಣರಾಗಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕಟ್ಟಡವಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೇರಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಮರ 'ಬಸ್ತಿ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೌದ್ಧರದು **ವಿಹಾರ.** ವಿಹಾರವೆಂದರೆ ವಿಹರಿಸುವ ಸ್ಥಳ. ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರದೇಶ. ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಾಡುವ ಸ್ಥಳವೂ ಹೌದು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆತನಿಗಾಗಿಯೂ ಅವನು ಸಂಘಟಿಸಿದ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಗಡಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವಾಸಿಸಲು ಶ್ರೀಮಂತ ವೈಶ್ಯರೂ ರಾಜರೂ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಾನವಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ವಸತಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ತಥಾಗತನ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ತರಹದ ದೇವಮಂದಿರಗಳೇ ಮೊದಲಾದವು ರೂಪಗೊಂಡರೂ ಹಳೇ "ವಿಹಾರ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಹುಟ್ಟು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಹಾರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ಇಡೀ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿಹಾರ (ಈಗಿನ ಬಿಹಾರ್) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ವಿಹಾರಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಬೌದ್ಧರ ಮಠಗಳೇ.

ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ **ಬಿಹಾರಿ** (=ವಿಹಾರಿ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಅವನು **ಕುಂಜವಿಹಾರಿ** – ಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ (=ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ) ರಾಧೆಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದವನು. ಅದು ಬಿಹಾರಿನಲ್ಲಲ್ಲ – ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ.

136

ಪಗಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಂಬಳ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಫಲ ಕೊಡುವಿಕೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತಃ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂಥಾದ್ದು. ತಿಂಗಳ ಪಗಾರ, ವಾರದ ಪಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಶೋಧಿಸಿದರೆ ಅದರ ಮೂಲ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್. ಅದರಲ್ಲಿ Pagar ಎಂದರೆ ಹಣಸಂದಾಯ, ಸಂಬಳ – Pagar ಎಂದರೆ ಹಣ ಸಲ್ಲಿಸು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Pay ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ ಈ Paga (Pagar) ಎರಡೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ Pacare= ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು, ಶಾಂತಗೊಳಿಸು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹೊರಟವುಗಳು. ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿದರೆ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಅಲ್ಲವೆ? ಗೋವೆಯನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಗೆದ್ದುಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ನೆರೆಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಮರಾಠಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಹಬ್ಬಿರಬಹುದು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು 'ಪಗಾರ'ವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೇಲಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಆಡಳಿತ **ತನಖಾ**ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು (ಮರಾಠಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿದೆ). ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯ **ತನಖ್ವಾಹ್** (ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ)ದ ಸಂಕ್ಷೇಪಣೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ತನಖಾ' ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಮೂಲ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಶಬ್ದ 'ತನ್' (=ದೇಹ=ಸಂಸ್ಕೃತ 'ತನು')+'ಖ್ವಾಹ್' (=ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಅಗತ್ಯ–ದೇಹಧಾರಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು) ಹೀಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ **ತಲಬ್** ಎಂಬ ಪದವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದೂ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ ಪದ. ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಪಾರಸೀಕ 'ಖ್ವಾಹ್' ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬಿ 'ತಲಬ್' ಎರಡಕ್ಕೂ ಬಯಕೆ, ಇಚ್ಛೆ, ಅಭಿಲಾಷೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳೂ ಇರುವುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Salaryಯ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ Salarium ಪದದಲ್ಲಿದೆ. ಅರ್ಥ – **ಉಪ್ಪಿನ ಖರ್ಚು!** ಉಪ್ಪಿನ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬಾತ ಜೀವ ಸವೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತೇ? ಮೂಲತಃ ಇದು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಸಂಬಳವಾಗಿತ್ತು. ಉಪ್ಪು ಆಗ ಬಹು ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ **"ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸಿನ ಖರ್ಚು ಸಿಕ್ಕಿದರಾಯಿತು,"** ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಾವು ತಾವೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು . ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು ಬಹುತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥ ಎಂಬುದರಿಂದ Salaryಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಮ್ಮದೇ **ಸಂಬಳ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ **ಶಂಬಲ**ವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಲು ಒಯ್ಯುವ ಬುತ್ತಿ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಬಳವೆಂದರೆ ಬುತ್ತಿ ಖರ್ಚು. 'ಶಂಬಲ' ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ವೇತನ (=ಸಂಬಳ) ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದವನ್ನು ವರ್ತನದ ಒಂದು ರೂಪವೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶ ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಚಲಿಸು, ತಿರುಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಕೊಡುವ 'ವೃತ್' ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ 'ವರ್ತನ'ಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು, ಜೀವಿಸುವುದು, ಜೀವನ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಬದುಕುವ ಬಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಅಂತೂ ವೇತನವೆಂದರೂ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಬದುಕುವ ಖರ್ಚು.

ಹೇಗೆಂದರೂ ಸಂಬಳದ ಹಿಂದಿರುವ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಜೀವ ಹಿಡಿದಿರುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಿತವಾಗಿದ್ದವು – ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಧಾರಾಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದವರು ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನೋಣ!

ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ **ಜರೂರು, ಜರೂರಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗ ಗಳಲ್ಲಿ ಜರೂರು ಶಬ್ದ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಬೇಗನೆ, ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಎಂದು ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಈ 'ಜರೂರ್' ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ **ಅಗತ್ಯ ವಾಗಿ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ** ಎಂದು. ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜರೂರ್ ಆವಶ್ಯಕತೆ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿದಾಗ ಅದು ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ತುರ್ತನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೀಗ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು ಅವಸರದ್ದೂ ತುರ್ತಿನದೂ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಇದು ಈ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಣೆಯ ಹಿಂದಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ತರ್ಕ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಜಾಗ್ರತ್** ಎಂದರೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿ. (ಜಾಗೃ= ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು). ಈ ಜಾಗ್ರತ್ ಶಬ್ದ ಬರೇ ಶಾರೀರಿಕ ನಿದ್ರೆಯ ಅಭಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸದೆ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಮರೆಯದೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚುರುಕಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಮೊದಲು ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೂ ಅನಂತರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ **ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.** (ಅವರು ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾರೆಂದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಧೈರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ!) ಇದೆಲ್ಲ 'ಜಾಗೃ' ಧಾತುವಿನ ಮೂಲಾರ್ಥ ದಿಂದ ತುಸುತಾನೇ ಸರಿದದ್ದು. ಆದರೆ **"ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬನ್ನಿ!"** ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು– ಜರೂರಿನ ಅರ್ಥದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಸರಿದ ಹಾಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಗಳತೆ ದೂರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ತುರ್ತಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದರೆ ನೀವು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತೀರಿ – ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ.

ಪಕ್ಕಾ ಕಳ್ಳ, ಪಕ್ಕಾ ಮೋಸಗಾರ ಎನ್ನುವಾಗ 'ಪಕ್ಕಾ' ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಪಕ್ವ** ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ಪಕ್ವ" ಎಂದರೆ ಕಳಿತು ಹಣ್ಣಾದದ್ದು, ಬೆಂದು ಮೆತ್ತಗಾದದ್ದು. ಇದೇ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಪಕ್ಕ' ಆಗಿ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ

ಹಿಂದೀ ಮೂಲಕ ಬಂದಾಗ ಆದ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಿ! ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ, ಮೋಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತನಾದವನನ್ನು ತುಂಬಾ ಪಳಗಿದವನೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ **ಪಕ್ಕಾತನ** ವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಪ್ಪೇನು ಅನ್ನುತ್ತೀರಾ? **ಪಕ್ವವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ** ಎನ್ನುವ ಬದಲು **ಪಕ್ಕಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯ** ಎಂದು ನೋಡಿ!

137

ದಿವಂಗತ ಜವಾಹರಲಾಲರು **ಆರಾಮ ಹರಾಮ ಹೈ** ಎಂದು ಕರೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಾಮ ಶಬ್ದ ಪರಕೀಯವೆಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೇ ತೋರೀತು. ಹೌದು. "ಹರಾಮ" ಎಂಬ ಅರಬ್ಬಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ, ಲಂಪಟ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ದುಡಿಯದೆ ಉಣ್ಣುವ ಮೈಗಳ್ಳ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಹರಾಮ" ಎಂದರೆ ಅನಾಚಾರಿ, ಅನಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವ ನೆಹರೂ ಅವರ ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಸುಖಪುರುಷನಾಗಿರುವಾತ ಅನಾಚಾರಿ ಎಂಬ ತತ್ವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ "ಆರಾಮ" ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ವಿದೇಶಿ ಅನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ. ಸುಖ, ಚೈನಿ, ಖುಶಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿರು ವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಅದಕ್ಕಿವೆ. ನಮ್ಮ **ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿ** ಕೂಡ ಇದರದೇ ಕವಲು. ಅಂದಾಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಇದೆ. "ರಮ್" = ಸುಖಪಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆರಾಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಖಕರ, ರಮ್ಯ, ಸುಂದರ ಎಂಬರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಹೂದೋಟ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ, ಆರಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥ ಗಳಿವೆ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಆರಾಮ" ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆರಾಮ ಯಾವ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೋ ಆ ಧಾತುವಿನ ಸೋದರ ಧಾತು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಎರಡೂ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಂಥ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪಾರಸೀಕದಿಂದ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ತಥ್ಯ.

ದಸ್ತಗಿರಿ ಶಬ್ದ ಬಂಧನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಮರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದದ್ದು. ಇದೂ ಪಾರಸೀಕ ಪದ. **ದಸ್ತ್** ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಹಸ್ತ"ದ ಜ್ಞಾತಿಪದ. ಕೈ, ಹಿಡಿತ ಎಂದರ್ಥ. (**ದಸ್ಕತ್ತು** [ಸಹಿ] ನಿಜವಾಗಿ **ದಸ್ತ್ + ಖತ್** – ಕೈಬರಹ.) **ಗೀರ್** ಎಂದರೆ ಹಿಡಿಯುವವ. ಆದರೆ "ದಸ್ತ + ಗೀರ್" ಒಂದಾದಾಗ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧನ ಎಂಬರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲ, ಕೈಯಾಸರೆ ಕೊಟ್ಟು ನೆರವಾಗುವಾತ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಹೀಗೆ "ದಸ್ತಗೀರಿ" ಎಂದರೆ ಸಹಾಯಕತೆ. "ದಸ್ತಗೀರ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ

ಪೊಲೀಸ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಲು ಬಂಧನವೂ ಕೈ ಹಿಡಿದು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೆ **ಗೀರಃ** ಪದಕ್ಕೆ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ಕೋಳ ಎಂಬರ್ಥವಿರುವುದೂ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. **ಗೀರ್** ಎಂಬುದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ** ಸಂವಾದಿಯಾದ ಪದವೇ. "ದಸ್ತಗಿರಿ" = ಹಸ್ತಗ್ರಹಣ. ಗ್ರಹಣ = ಹಿಡಿಯುವುದು

ಪೊಲೀಸ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ **ಗೋಳೀಬಾರು.** ಇದು ಕನ್ನಡ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ **ಗೋಲಃ ಬಾರೀ.** ಇಲ್ಲಿನ **ಗೋಲಃ** ಸಂಸ್ಕೃತ **ಗೋಲಕ್ಕೆ** ಸಂಬಂಧಿಯೇ. ದುಂಡಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು–ಭೂಗೋಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಗೋಲಿಯವರೆಗಿನ ಗುಂಡುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣಸುವಂಥಾದ್ದು. **ಬಾರ್** ಅಥವಾ **ವಾರ್** ಎಂದರೆ ಆಕ್ರಮಣ, ಧಾಳಿ. ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣವೇ "ಗೋಲಾ(ಲಃ)ಬಾರೀ."

ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ **ರಸಗುಲ್ಲಕ್ಕೂ** ಅದರ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ **ಗೋಳಂಬ** ಎಂಬ ಖಾದ್ಯ, **ಗುಳ್ಳೋರಿಗೆ** ಎಂಬ ಉಬ್ಬಿದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಇವೆಲ್ಲ ಆಕಾರಮೂಲವಾಗಿಯೇ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ, ಈ **ಗೋಲದ** ವ್ಯಾಪಕತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಗೋಲ" ಇದೆ. ಗುಂಡಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥ ಗೋಲ. ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯರ "ಗೋಲಾಧ್ಯಾಯ" ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಗೋಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ಆ ಗೋಲದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರಸೀಕ "ಗೋಲಃ" (ಗೋಲಾ) ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಗೋಲವೇ ಗೋಲಿ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಆಡಲು ಬಳಸುವ "ಗೋಲಿ"ಯ ಹೆಸರು ಬಹುಶಃ ಪಾರಸೀಕದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಗೋಲಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ **ಗ್ಲೋಬ್, ಗ್ಲೋಬೋ** ಪದಗಳಿವೆ. ಇವು ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಿಂದ ಬಂದವುಗಳು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ **ಗ್ಲೋಬಸ್** ಇದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥ ಚೆಂಡು ಎಂದು. ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ "ಗ್ಲೋಬಸ್" ಪದಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು "ಗ್ಲೋಬಸ್" ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಗ–ಲ ಎಂಬ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಾಗುವ ಇಂಡೋ–ಯುರೋಪಿಯನ್ ಪದಗಳ ಮಾತು ಹೀಗಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಇರುವ **ಗುಟಿಕಾ** ಮತ್ತು **ಗುಲಿಕಾಗಳನ್ನು** ನೋಡಿ. ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳ "ಗುಳಿಗೆ"ಗೆ ಈ ಹೆಸರು. ಅದಲ್ಲದೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುಂಡಗಿರುವ ನೀರಿನ ಬುದ್ಬುದಕ್ಕೆ **ಗುಳ್ಳೆ** ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕಜ್ಜಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬೊಕ್ಕೆಯೂ ಗುಳ್ಳೆಯೇ. "ಲ"ದ ಬದಲು "ಳ" ಬಂದದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗೋಲಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿದೆ? ಕನ್ನಡ, ತುಳುಗಳಲ್ಲಿ **ಗುಳ್ಳ** ಎಂಬ ಹೆಸರು ಗುಂಡಗಿನ ತರಕಾರಿಯಾದ ಬದನೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ **ಗುಳ್ಳ** ಎಂದರೆ ದುಂಡಗಿನ ಮೀನು ಚಿಪ್ಪು. **ಗುಡ್ಡೆ** ಎಂಬುದು ತತ್ತಿಗೂ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಕನ್ನಡ ಪದ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇವೇ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ

ಗುಡ್ಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೋಲಾಮಿಯಲ್ಲಿ **ಗುಡ್** ಎಂದರೆ ವೃಷಣ. ಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ಗುಡು** ಎಂದರೆ ತತ್ತಿ. ಕನ್ನಡ, ತುಳುಗಳಲ್ಲಿ **ಗುಂಡು** ಇದೆ. ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಗೋಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿಲ್ಲವೆ? "ಗು–ಣ್(ಳ್)–ಡು" ಎಂದು ವರ್ಣವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿ. ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರ ಸುತ್ತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಂಡು ಬರುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಛಾಯೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ **ಗುಡಿ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. (ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿದೆ). ಡ–ಳಗಳು ಒಂದರ ಬದಲು ಇನ್ನೊಂದು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಮನಸ್ಸು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಲಿಖಿತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

138

"ಈ ಕ್ರಮ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಹಳ **ದುಬಾರಿಯಾಯಿತು**" ಅಥವಾ "**ದುಬಾರಿ** ಬಿತ್ತು" – ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಗೆ ಬಂದ "ದೋ–ಬಾರಾ", "ದು–ಬಾರಿ" ಶಬ್ದದ ಕನ್ನಡ ರೂಪ. ಇದು ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿಗಳಿಗೂ ದಾಟಿದ ಪದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ "ಇಮ್ಮಡಿ" ಎಂದು ತಾನೆ ಅರ್ಥ. (ದೋ, ದು=ಎರಡು; ಬಾರಾ, ಬಾರೀ=ಸಲ) ಇಂಗ್ಲೀಷ್–double ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಇಮ್ಮಡಿ (ದುಬಾರಿ ಕೆಲಸ=ಎರಡು ಸಲ ಅದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ) ಎಂಬರ್ಥದೊಡನೆ **ಇಮ್ಮಡಿ ಬೆಲೆ** ಎಂಬರ್ಥವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಸಂತೆಯಲ್ಲೋ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲೋ ಬೆಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ವಾದ–ಸಂವಾದದ ಧಾಟಿ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, "ಏನಮ್ಮಾ, ಬಹಳ ದುಬಾರಿ ಬೆಲೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ?" (ಒಂದಕ್ಕೆರಡು ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ?). ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ "ದುಬಾರಿ"ಯೆಂಬಲ್ಲಿ **ದುಪ್ಪಟ್ಟು** ಎಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. (ದು=ಎರಡು+ಪಟ್ಟು= ಮಡಿ). ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ದುಬಾರಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬರ್ಥ ಪಡೆದದ್ದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯ ಜಗ್ಗಾಟಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಒಟ್ಟೇ ತುಟ್ಟಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಬಹಳ ನಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿತು. ಬಹಳ ಬೆಲೆ, ಬಹಳ ತುಟ್ಟಿ, ಬಹಳ ನಷ್ಟಕಾರಕ ಎಂದೆಲ್ಲ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಅದು ವಾಹನವಾಯಿತು. ಹಣದ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಮಾತು ಅಥವಾ ಕೃತಿಯ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದುಬಾರಿ ಪದ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. "ಒಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಬಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು."

ನೆರೆಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಹೀಗೇಕೆ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಲಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುವ **ಇಮ್ಮಡಿ, ದುಪ್ಪಟ್ಟು** ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ದುಬಾರಿಯ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆಗಳು ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಗಳು.

ತಾಲೀಮ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದು ಕುಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಸಾಧನೆ, ತರಬೇತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ practice ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ **ತಾಲೀಮು**, ರಂಗ **ತಾಲೀಮು** ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ "ತಾಲೀಮ್" ಎನ್ನುವುದು ವಿಶೇಷತಃ ನೃತ್ಯ ತರಬೇತಿಗಂತೆ; ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ತರಬೇತಿಗಳಿಗೆ "ತಾಲೀಮ್" ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀಧರ ಗಣೇಶ ವಝೆ ಮರಾಠಿ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅರಬ್ಬಿ, ಉರ್ದು, ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥವಿರದೆ, ಎಲ್ಲ ತರದ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಉಪದೇಶ, ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ, ದೀಕ್ಷೆ, ನೃತ್ಯ ಗೀತಾಭ್ಯಾಸ, ವ್ಯಾಯಾಮಗಳಿಗೆ ಅದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ "ನಯಿ ತಾಲೀಮ್" (ನವ ಶಿಕ್ಷಣ) ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಜಿಮ್‌ಖಾನಾ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ, ಆಟಪಾಟ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತರಬೇತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. (ಹಳೆ ಜನ "ಗರಡಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ಪದದ ಮೂಲ ಹಿಂದೀ **ಗೇಂದ್ ಖಾನಾ** =ಚೆಂಡಿನ (ಚೆಂಡು ಮೊದಲಾದ ಆಟದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನಿಡುವ) ಮನೆ. ಈ ಸಮಾಸಪದದಲ್ಲಿ **ಗೇಂದ್** ಹಿಂದೀ (ಸಂಸ್ಕೃತ – "ಕಂದುಕ"); **ಖಾನಾ** ಪಾರಸೀಕ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಸೇರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ "ಜಿಮ್ನಾಸ್ಟಿಕ್ಸ್"(gymnastics) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಹೊಸ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ – ಅಷ್ಟೇ.

ಇನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಿಮ್ನಾಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಕೂಡ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತ. "ಜಿಮ್ನಾಶಿಯಮ್" ಜಿಮ್ನಾಸ್ಟಿಕ್ಸಿನ ಸೌಕರ್ಯವುಳ್ಳ ಸ್ಥಳ. ಮೂಲ ಗ್ರೀಕ್ gumnazein ಪದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಎಂದರ್ಥ. "ತಾಲೀಮ್" ಎಂದಂತೆಯೇ. ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೂ "ಜಿಮ್ನಾಶಿಯಮ್" ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಶಾರೀರಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧನೆ, ತರಬೇತಿ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಇದು. ಆದರೆ ಗ್ರೀಕಿನ gumnosನ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನು ಗೊತ್ತೇ? ಬತ್ತಲೆ ಎಂದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ ಆಟಪಾಟಗಳು ಬತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಲಂಪಿಕ್ ಓಟಗಳನ್ನೂ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು – ಎಂಬುದು ಈಗಿನ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಷ್ಟೇ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಿ; ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಹೆಂಗಸರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕರು ಕಂಡ ನಗ್ನ ಸಾಧು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ gymno-sophist ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಮರಣೀಯ. Sophist ಎಂದರೆ ಮೂಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವ, ಜ್ಞಾನಿ.

139

ನನಗೆ ಚೋದ್ಯವೆನಿಸಿದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲಿಯೂ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮೋರೆಗಿರುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲದರ ದ್ವಿಧಾಭಾವ. ನಮ್ಮ ಕೋಶಕಾರರು **ಮುಖ** (face)ಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಮಾನ ಪದಗಳೆಂದರೆ **ವಕ್ತ್ರ, ವದನ, ಆನನ, ಲಪನ, ತುಂಡ, ಆಸ್ಯ** ಮತ್ತು **ಮೋರೆ.** "ಅಭಿನವಾಭಿಧಾನ" ಕೋಶಕಾರನು ಬಾಯಿಗೆ "ಕಬಳಿಕೆ" ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮುಖವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಬಾಯಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲತಃ ಬಾಯಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುವವಾಗಿದ್ದು ಮೋರೆಯೆಂಬುದೇ ವಿಸ್ತೃತ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಮುಖ ಎಂಬುದು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ್ದೇ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ತರ್ಕ. ಇದರ ಮೂಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾದ **ಮುಕಂ** (ತಮಿಳು) ಪದಕ್ಕೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖವೆಂದೂ ಬಾಯಿಯೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು. ಇದನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಪದವೆಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ (ಉದಾ: 10ನೇ ಮಂಡಲದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಸ್ಯ ಮುಖಮಾಸೀತ್" – ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇವನ ಮುಖವಾಗಿದ್ದನು) ಅದು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮೋರೆ (face) ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬಾಯಿ ಎಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಯೆಂಬುದು ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥವೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ mouth ಎಂಬ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿ ಪದವೆಂದು (ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ಜರ್ಮಾನಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಬಗೆದರೆ ಬಾಯಿಯೆ ಮುಖದ ಮೂಲಾರ್ಥವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು **ಮೋರೆ**ಯನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು "ಮುಕಂ"ಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬಹುದು. **ವಕ್ತ್ರ** ಎಂಬುದು "ವಚ್"(=ಮಾತಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. **ವದನ** ಎಂಬುದೂ "ವದ್" (=ಮಾತಾಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತೇ ಅದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. **ಲಪನ** ಕೂಡ ("ವಿಲಾಪ", "ಪ್ರಲಾಪ"ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ) ಮಾತಾಡುವ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. **ಆಸ್ಯ, ಆನನ** ಇವೆರಡೂ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೋರೆಯನ್ನು ವೇದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ನಿರವಿಸುತ್ತವೆ. **ತುಂಡ**ವೂ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದ ಮೂಲದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಕೊಕ್ಕು, ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ "ಮುನ್" (ಮುಂದೆ) ಎಂಬ ಬೇರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ "ಮೂಂಚಿ"(ತಮಿಳು)

ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಮತ್ತೆ ಮೋರೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿಯ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಿಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮುಹ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಉಭಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಇತರ ಜ್ಞಾತಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿ ಯಾಗಿರುವ ಪದಗಳು ಮೋರೆ(ಬಾಯಿಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ)ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವವೆನ್ನ ಬಹುದು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ "ಮೂಂಚಿ ಪಾರ್" (ಮೋರೆ ನೋಡು) ಎನ್ನುವುದಿದೆ. ಇದು ಹೊರತು ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಪದಗಳು ಮೋರೆಗೂ ಬಾಯಿಗೂ ಸೇರಿಯೇ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಪದಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ? ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ "ಮೋರೆ"ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾರಸೀಕ "ಚೇಹರಾ" (ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ "ಚೆಹರೆ" ಎಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ.). ನನ್ನ ಅಳವಿನಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೋರೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Face ಎಂದರೆ ಮೋರೆ : Mouth=ಬಾಯಿ, ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಗೇ Bouche ಎಂಬ ಬೇರೆ ಪದವಿದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ care ಎಂದರೆ ಮೋರೆ, Boca ಎಂದರೆ ಬಾಯಿ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಮ್ರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಮಾವು ನನಗೆ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಆಮ್ರ" ಶಬ್ದ ಅದರ ಹುಳಿ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಂಬು ದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ್ದೇ ಆದ "ಆಮ್ಲ"ದ ಒಂದು ಪ್ರಭೇದವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. "ಅಮ್ಲ" ಎಂದರೆ ಹುಳಿ, ಮೊಸರು, ಕೆಲ ಹುಳಿ ಹಣ್ಣುಗಳು. ಅಮ್ಲಕ್ಕೆ ಹುಳಿಯೆಂಬರ್ಥ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಅಪಕ್ವ, ಹಣ್ಣಾಗದ, ಮಾಗದ, ಬೇಯಿಸದ ಮತ್ತು ರೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ "ಆಮ" ಶಬ್ದವಿದೆ. ವೇದ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಆಮ್ಲ, ಆಮ್ರಗಳಿಗೆ ಮೂಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದಿರಲಿ. ಆಮ್ಲ, ಆಮ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹುಳಿ ಗುಣವುಳ್ಳ ನೆಲ್ಲಿ (ಆಮಲಕ), ಅಮಲಾತಕ, ಅಮಿಲಾತಕ, ಅಮಲಾಂತಕ, ಆಮ್ರಾತಕ (ಅಮಟೆ), ಆಮ್ಲ (ಹುಣಸೆ), ಆಮ್ರ (ಮಾವು), ಆಮ್ಲಕ (ಹುಣಸೆ), ಅಮ್ಲ ಕಂದ, ಅಮ್ಲ ಕೇಸರ, ಅಮ್ಲ ಚೂಡ ಮೊದಲಾದ ಹುಳಿ ಕಾಯಿಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇವೆ. ಇವುಗಳ ತದ್ಭವಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವೆ; ಆಮ್ಲ ಶಬ್ದಜನ್ಯವಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಹುಳಿಕಾಯಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಅಮರೂದ್ (ಆಮ್ರಾತಕ) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಗೂ ದಾಟಿದೆ.

ಈಗ, ಮಾವಿಗೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾ, ಮಾಂತಿ, ಮಾಂಕಾಯ್ (ತಮಿಳು– ಮಲೆಯಾಳಿ), ಮಾವು, ಮಾಂ(ಕನ್ನಡ)ಗಳಿವೆ. ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ್ನು ನಿಕಟವಾಗಿ ಹೋಲುವ ಪದಗಳಿವೆ. ಮಲಯಿ ಭಾಷೆಗೆ ಇದೇ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ (mango etc.) ದಾಟಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ "ಮಾಕಂದ" (ಮಾವಿನ ಮರ) ಕೂಡ ದ್ರಾವಿಡದ್ದು ಎಂಬುದುಂಟು. ಆದರೆ ಮಾವು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಧಾತು ಯಾವುದಿರಲಿ, ಅದರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥವೇನು?

ತಮಿಳಿನ "ಮಾಣ್" (ಸುಂದರವಾಗು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ದ್ರಾವಿಡ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ (Etymological Dictionary) ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ . ಹಾಗೆಂದು ಅದು ರುಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದವೆಂದೂ ತೋರು ವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹುಳಿ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ "ಪುಳಿ" ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಪದವಿದೆ. ಹುಳಿ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ನೆಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ.

ನನ್ನದೊಂದು ತುಸು ದುಡುಕಿನ ಊಹೆ ಇದೆ. ಮಾ, ಮಾವು ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಆಮ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಆಮ್ರದ ರೇಫವನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಮ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಲ್ಲದ ವರ್ಣಸ್ಥಾನದ ಪಲ್ಲಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ "ಆಮ"ದ ಪಲ್ಲಟಿತ ರೂಪ "ಮಾವ್" ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ದ್ರಾವಿಡವಾಗಲಿ ದ್ರಾವಿಡದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆಂದು ನನ್ನ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹುಳಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಲ ಶಬ್ದ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಷ್ಟು ಈಚೆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದಾದರೆ, ಆಮ್ರ, ಮಾವು ಎರಡೂ, ಇವೆರಡೂ ಭಾಷೆ ಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಿರಾತ (ಆಸ್ಟ್ರಿಕ್) ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಅನಾದಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ದ್ರಾವಿಡಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಹೋಗಿರಲಾರದೆ? ಅದು ಭಾರತದ್ದೇ? ಅಥವಾ ಮಾವಿನ ತವರೂರೆಂದು ಗೃಹೀತವಾದ ಬೇರಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಾರದೆ?

140

ಹುಡುಗಿ **ಪ್ರಬುದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ**, ಅವನಿಗೀಗ **ಬುದ್ಧಿ** ಬಂದಿದೆ , **ಬೋಧನೆ** ಸರಿ ಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ – ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪದಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಬುದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯ ಬಂದಿದೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಬೋಧನೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಬುಧ್" ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದವುಗಳು. ವೇದಕಾಲದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಅವೆಸ್ತನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಬಹುತರ ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು, ಎಚ್ಚರು, ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿ, ಎಚ್ಚರವಿರು, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಬರು ಎಂಬುದು. ಆ ಎಚ್ಚರ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಇರಬಹುದು, ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಇರಬಹುದು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೆ ಬಂದವರೆಂದರೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದವರು; ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ವಯಸ್ಸನ್ನು ತಲಪಬೇಕು. ಹಾಗಾದವನು (ಅಥವಾ ಅವಳು) ಪ್ರಬುದ್ಧನು/ಳು. "ಬುದ್ಧಿ" ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರವೇ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಚ್ಚರವುಳ್ಳವ, ಬೋಧನೆ ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಎಚ್ಚರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. **ಬುದ್ಧ** ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ವನು. ಈ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷಿಸು, ಗಮನಿಸು, ಕಲ್ಪಿಸು, ಕಾಣು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು

ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ದೇಶ್ಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಅರ್ಥಭೇದಗಳೂ ಛಾಯಾ ಭೇದಗಳೂ ಚಿಗುರೊಡೆದಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ನಿದ್ರೆಯೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ, ಎಚ್ಚರವೆಂದರೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೆಂಬುದೇ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಎಣಿಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ನೋಡಿ. **ಬುಧ** ಎಂದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನಾಭಿಮಾನಿ ಗ್ರಹ ಕೂಡ. **ವಿಬುಧ** ಎಂದರೆ ದೇವತೆಯೂ ಹೌದು, ಪಂಡಿತನೂ ಹೌದು. **ಅಬೋಧ** =ಅಜ್ಞಾನ. ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಯಾವ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಆಯಿತೋ ಅದು **ಬೋಧಿವೃಕ್ಷ. ಬೋಧಿ** ಎಂದರೆ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನಮತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ. ಹೂ ಅರಳುವುದು ಕೂಡ "ಬೋಧವೇ." "**ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥ**" ಎಂದೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಹುಚ್ಚು ಸ್ವಾರ್ಥವಲ್ಲ; ಸ್ವಾರ್ಥ ಹೌದು, ಆದರೆ ವಿವೇಕವುಳ್ಳದ್ದು. ಎಲ್ಲ ತನಗೇ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಶುದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇತರರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಅಥವಾ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ತನ್ನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ತಾನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿವೇಕ; ಅದು "ಪ್ರಬುದ್ಧ" ಸ್ವಾರ್ಥ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಹೇಳುವುದು **ಸಂಬೋಧನೆ.** ಯಾಕೆಂದರೆ ಎತ್ತಲೋ ಚಿತ್ತವಿದ್ದವನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ (ಎಚ್ಚರಿಸಿ) ಮಾತಾಡುವುದಲ್ಲವೇ ಅದು? **ಬೋಧ ಪ್ರದ** ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ ತಿಳಿಸುವಂಥಾದ್ದು. **ದುರ್ಬೋಧನೆ**ಯೆಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಉಪದೇಶ; ಆದರೆ **ದುರ್ಬೋಧ** ಅಂದರೆ ಬೋಧಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅಂದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು. **ಅಬೋಧ ಬಾಲಕ** ಇನ್ನೂ ಬೋಧ ಬಾರದ ಹುಡುಗ; ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಬಲಿತಿಲ್ಲ. **ಪ್ರಬೋಧ** ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದು, ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವುದು, ಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ bid ಸಂಸ್ಕೃತ "ಬುಧ್" ಇನ ಜ್ಞಾತಿಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು ಎಂದು. ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಬೋಧನೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಉಪವಾಸ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು ಯಾರು? ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಆಮರಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸರಣಿ ಉಪವಾಸದವರೆಗಿನ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಸಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ರಿಲೇ ಅಥವಾ ಸರಪಳಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಬೇರು ಎಲ್ಲಿ? "ಉಪ" ಎಂದರೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ + "ವಾಸ" ಎಂದರೆ ಇರುವಿಕೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುದು, ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದು – ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆ, ಆರಣ್ಯಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಇದೇ ಅರ್ಥ. ಅನ್ನ, ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೊಂದು ದೇವತೆಯನ್ನೊಲಿಸಲು ಆ ದೇವತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ (ಉಪ) ಕೂತಿರುವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆ ಬಿಟ್ಟು (ಹೊಟ್ಟೆಯದಲ್ಲವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯ ಚಿಂತೆ?) ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೂತಿರುವುದಿದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ; ಒಂದು ತರದ ತಪಸ್ಯೆ. ಏಕಾದಶಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ, ಭೀಷ್ಮ

ಪಂಚಕ, ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ, ನವರಾತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಗಳ ನಿರಶನ ರೂಪವಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಉಪವಾಸಗಳು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಇಸ್ಲಾಂ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಉಪವಾಸಗಳಿವೆ. **ಉಪೋಷಣೆ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಇದೇ ಮೂಲದ್ದು, ಇದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯದ್ದು.

ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಆಮರಣ ನಿರಶನ (ನಿರ್=ಇಲ್ಲ+ಅಶನ=ಊಟ)ದಂಥ ಹಠೋಪಾಯ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮಗಾದ ಅನ್ಯಾಯ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ ಎಂದು ಹೆಸರು. "ಪ್ರಾಯ" ಎಂದರೆ ಹೋಗುವಿಕೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ಸಾವು. ಸಾವು ಬರುವವರೆಗೂ ಅನ್ನ-ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ದರ್ಭೆಯ ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ಅನ್ಯಾಯಗಾರನ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಮಲಗಿಬಿಡುವುದು "ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ" ಅಥವಾ "ಪ್ರತ್ಯುಪವೇಶ" ರಾಮಾಯಣ (ಅಯೋಧ್ಯಾ, ಸರ್ಗ 111)ದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅರಣ್ಯವಾಸದಿಂದ ಮರಳಿಸಿಲು ಪ್ರತ್ಯುಪವೇಶಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾದ ಪ್ರಸಂಗ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ, ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ರಾಮ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಆಮರ ಣೋಪವಾಸದ(=ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ) ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿದೇಶಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರು.

ಇಂದು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅನ್ನ ತ್ಯಾಗದ ಉಪಾಯ ಉಪವಾಸವೂ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವೂ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಅನ್ನತ್ಯಾಗದ ನಟನೆ.

ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು **ಲಂಘನ**. ಇದು ಬಹುತರವಾಗಿ ವೈದ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಮಾಡುವ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೋಜನ ತ್ಯಾಗ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಲಂಘ್" ಎಂದರೆ ಹಾರುವುದು, ಕಡಹಾಯುವುದು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಊಟ ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಗೆ ಹಾರಿ ಅದರ ಮರುದಿನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅದು "ಲಂಘನ". (ಲಂಘನಕ್ಕೆ ಸರಳವಾದ ಹಾರುವಿಕೆ, ಧಾಟುವಿಕೆ, ನಿಯಮ ಕೆಟ್ಟು ನಡೆಯುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ).

ನಿರಶನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮುರಿದು ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ break-fast ಉಪವಾಸ (fast) ಮುರಿಯುವುದು (break) ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. (ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕೆಲ ತಾಸು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆಹಾರ ಬಿಡುವುದೇ fast - ಉಪವಾಸ !) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾಷ್ಟಾ (ಪಾರಸೀಕ – ನಾಶ್ತಾ = ಜಲಪಾನ) ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ – ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ತಿಂದರೂ!

ಉಪವಾಸ ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಪಾರಣ** ಎಂದು ಹೆಸರು . "ಪಾರಣ" ಎಂದರೆ ದಾಟುವುದು. ಉಪವಾಸದ ನದಿಯನ್ನು (ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು!) ದಾಟಿ ಊಟದ ಆಚೇ ದಡ ಮುಟ್ಟುವುದು. ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸದ ನಂತರ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು

ಮಾಡುವ ಮೊದಲನೇ ಊಟ ಅದು. ಇದೆಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೆಂದರೆ **ಪಾರಣ** ಮತ್ತು **ಲಂಘನ** ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರುವುದು.

141

ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ವೈಪುಲ್ಯ. ಹೊಸಕಾಲದ ಮೊದಮೊದಲಿನ ವಾಹನ **ಸೈಕಲ್** ಎಂಬ ಇಗ್ಗಾಲಿ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು **ಬೈಸಿಕಲ್** bicycle. ಇದೊಂದು ಸಂಕರ ಪದ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ **ಬೈ** bi = ಎರಡು,ಜೋಡು + ಗ್ರೀಕ್ **ಕುಕ್ಲೋಸ್** kuklos = ಸೈಕಲ್ = ಚಕ್ರ. ಅಂತೂ ಇಗ್ಗಾಲಿ. ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಮೂಗಾಲಿ ವಾಹನ **ಟ್ರೈಸಿಕಲ್:** tri = ತ್ರಯೀ = ಮೂರು + ಲ್ಯಾಟಿನ್ tres, ಗ್ರೀಕ್ treis + ಗ್ರೀಕ್ kuklos = ಚಕ್ರ. ಇಗ್ಗಾಲಿಯ ಬೈಸಿಕಲ್ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಚುರವಾಯಿತೆಂದರೆ ಬೈಸಿಕಲ್ ಪದ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ತೀರ ಉದ್ದವೆನಿಸಿ ಅದರ ಪೂರ್ವ ಪದ (bi) ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ **ಸೈಕಲ್** ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು.

ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಈ "ಸೈಕಲ್" ಮೂಲತಃ ಚಕ್ರಾರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುವಂಥಾದ್ದೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ:– cycle of events = ಘಟನಾಚಕ್ರ. ಹಾಗೇ ಸೈಕಲ್ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ cycling (= ಸೈಕಲಿಸು) ಪದ ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸೈಕಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ಗ್ರೀಕ್ ಪದವಾದ kuklos, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ circus, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ wheel ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ "ಚಕ್ರ" ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬಂಧುಗಳು.

ಈಗ ಕಾರ್ car ಯಾವ ಹಳ್ಳೀ ಮುಕ್ಕನಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದ ಪರಿಚಿತ. ಸ್ವಂತ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ವಾಹನ – ಎಂದು. ಇದು ಚಾಲಕ ಎಂಜಿನ್ನುಗಳು ಬರುವ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದಿನ, ಅನಾದಿ ಸಚಕ್ರವಾಹನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಪದ. ಸಂಸ್ಕೃತ "ರಥ"ದಂತೆ; ದೇಶ್ಯ "ಗಾಡಿ"ಯಂತೆ. ಕುದುರೆ, ಎತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ "ಕಾರು" ಮೊದಲು ಆಧುನಿಕ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತವಾದಾಗ **ಮೋಟಾರ್** ಕಾರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ಬರೇ ಕಾರಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅದೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ carry (= ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದ.

ಬಸ್ (bus) ಸಂಗತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ. ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪ (omnisbus) **ಓಮ್ನಿಸ್ ಬಸ್.** ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ವಾಹನ ಎಂಬರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಓಮ್ನಿಸ್ – omnis ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ, ಸರ್ವ. ಅದರ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಬಹುವಚನ ರೂಪ

omnisbus - ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ (ಇರುವಂಥಾದ್ದು) ಅಥವಾ ಬಹಳ ಜನರಿಗಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು, ಸರ್ವಗ್ರಾಹಿ . ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಹೊರುವಂಥಾದ್ದು ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಅದು omnis ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೇ "ಬಸ್" ಆಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ನಮಗಾಗುವಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತ (ಸಾರ್ವಜನಿಕ) ವಾಹನ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ omnibus ಪದಕ್ಕೆ ಬಹೂದ್ದೇಶ ವಸ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ omni bus volume ಅಥವಾ book ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ, ಕಥೆ, ಕವಿತೆ, ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಗ್ಗದ ಪುಸ್ತಕ. ಬರೇ ಬಸ್ ಅಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಹನ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಅನ್ನಿ.

ಹಾಗೆಂದು ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಪದಗಳು ಈ ವಾಹನಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ ಕಾರಿಗೆ automobile (ಅಟೋಮೊಬೈಲ್) ಅಂದರೆ auto (ಗ್ರೀಕ್ autis) = ತಾನೇ mobile (ಲ್ಯಾಟಿನ್ mobilis) = ಚಲಿಸುವಂಥಾದ್ದು ಎನ್ನುವ ಆಥ್ಯರುಂಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ. ಅದೂ ಉತ್ತರ ಪದವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೇ auto ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. (ನಮ್ಮಲ್ಲಾದರೆ auto ಎಂದರೆ ತ್ರಿಚಕ್ರ ಎಂಜಿನ್ ಚಾಲಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಹನ ಎಂದರ್ಥ). ಫ್ರೆಂಚರೂ ರಶಿಯನ್ನರೂ ಬಸ್ಸಿಗೂ ಕೂಡ **ಅಟೋ ಬಸ್** (autobus) ಎಂದಾರು; ಕಾರಿಗೆ **ಅಟೋಮೋಬೈಲ್** (automobile) ಎಂದಾರು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೆ carro (=ಕಾರ್) ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ತರದ ಗಾಡಿ ಆದೀತು; automouel ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮೋಟರ್ ಕಾರ್, ಬೈಸಿಕಲ್ ಅವರಿಗೆ ಸೈಕಲ್ ಅಲ್ಲ bicicieta. ಬಸ್ ಅವರಿಗೆ omnibus ಅಥವಾ auto carro. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ bicycle ಗೆ bike (ಬೈಕ್) ಎಂಬ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಿದೆ. ಅದು ಸಾದಾ ಸೈಕಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು, ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದು ಸಲ್ಲುತ್ತದಾದರೂ ಈಗೀಗ ಬೈಕು ಎಂದರೆ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೋಟಾರ್ (motor) ಶಬ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರು ಬಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ವಾಹನ, ಅದೂ ಯಂತ್ರ ಚಾಲಿತ ಸಚಕ್ರ ವಾಹನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮೋಟಾರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚೆಂಬುದು ಯಂತ್ರಗಳ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ motor ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಚಾಲಕ (ಶಕ್ತಿ) ಎಂಬರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರೇರಕ ಯಂತ್ರ motor. "ಮೋಟಾರ್ ಕಾರ್" ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷೇಪವೇ ಮೋಟಾರ್.

ಈಗ ನಾವು **ವಿಮಾನವೆಂಬ** ಬಹು ಪುರಾತನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವ ಆಕಾಶ ಯಾನಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ **ಏರೋಪ್ಲೇನ್** (aero-plane) ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ – ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾರದವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅದೂ ಪೂರ್ವಪದವನ್ನು

ಉದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೇ "ಪ್ಲೇನ್" ಆಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಎರೋಪ್ಲೇನಿನ aero ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪದಕ್ಕೆ **ಗಾಳಿಯೆಂದು** (ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ) ಅರ್ಥ. Plane ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಲ್ಯಾಟಿನ್ – planum = **ಚಪ್ಪಟೆ.** ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪಟೆತನ ಅನುಕೂಲ ತಾನೆ? ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮವರು ಇದನ್ನು ಮೊದಲು **ವಾಯು ವಿಮಾನ** ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಉರ್ದುವಿನವರು ಅದನ್ನು **ಹವಾಯಿ ಜಹಾಜ್** (ಗಾಳಿ –ಹಡಗು) ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಭಾಷೆಗಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಒಲವಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ವಿಮಾನಕ್ಕಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವಾದ **ಏರ್‌ಕ್ರಾಫ್ಟ್** (air craft) ಎಂಬುದು. craft ಶಕ್ತಿ, ಹಡಗು; air - ಗಾಳಿ.

ಈ ಆಧುನಿಕ ವಾಹನಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಫ್ರೆಂಚರು ವಿಮಾನಕ್ಕೆ avion - **ಆವಿಯೋಂ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೂ ರಶಿಯನ್ನರೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಅದೇ ಪದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ "ಆವಿಸ್" (avis) ಮೂಲ. **ಆವಿಸ್** ಎಂದರೆ ಹಕ್ಕಿ. ಹಾರುವ ಯಂತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆ ಅನಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತವಾದದ್ದಲ್ಲವೆ? ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾದ ಸರಕಾರ ತನ್ನ ವಿಮಾನ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು **ಗರುಡ** ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ಅದು ಈಗ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಆ ದೇಶದ ಹಿಂದೂ ಗತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು **ರೈಲು** ಗಾಡಿಯ ವಿಚಾರ. ಹಳೇ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ "ರೈಲು" ಮಾತ್ರವೆಂದೂ ಬೇರೆಡೆ **ಟ್ರೈಯಿನ್** ಎಂದೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ **ಉಗಿಬಂಡಿ** ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇದೆ. ರೈಲು ಎಂಬುದು ರೈಲುಗಾಡಿ ಚಲಿಸುವ **ಕಂಬಿ ಅಥವಾ ಹಳಿ** (rail) ಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹೆಸರು. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು rail-way train – ಅರ್ಥ (ಕಬ್ಬಿಣದ) **ಕಂಬಿಯ ಸಾಲು ಬಂಡಿ.** Train ಎಂದರೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ (ಲ್ಯಾಟಿನ್ trahere = ಎಳೆ) ಸಾಲು (ಬಂಡಿ). ಟ್ರೈಯಿನು ಬಂಡಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ರಾಜ ರಾಣಿಯರ ಮೇಲುದದ ಉದ್ದ ಸೆರಗು ಅವರ ಹಿಂದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವುದೂ ಟ್ರೈಯಿನೇ. ರೈಲೆಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ regula ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. Regula ಎಂದರೆ **ನೆಟ್ಟನ್ನ ಕೋಲು** – ಮುಂದೆ **ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿ.** ಹೀಗೆ ಕಂಬಿಯೇ ಒಂದೆಡೆ ವಾಹನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ (ಡಬ್ಬಿಗಳ) ಸಾಲೇ ವಾಹನವೆನಿಸಿತು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ತಲೆಯನ್ನೋ ಬಾಲವನ್ನೋ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವಾಹನಗಳು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಾಗಿವೆ.

142

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ **ಹಸುರುವಾಣಿ** ಅಥವಾ **ಹಸರುವಾಣಿ** ಎಂಬ ಪದವೊಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಗೇಣಿ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಒಕ್ಕಲು ಜನ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ **ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳ ಕಾಣಿಕೆಗೆ** ಆ ಹೆಸರು. ಗೇಣಿ ಚೀಟಿ(ಕರಾರು) ಯಲ್ಲೇ ಇದು ನಮೂದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ **ಗೇಣಿಯೇ** ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ (ಹಸುರು) ವಾಣಿಯೆಲ್ಲಿ? ಆದರೂ **ಹಸರು ವಾಣಿ** ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. **ಹಸುರು** ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಉಚಿತ; **ಪಸುರ್ ಕಂದಾಯ** ಎಂಬ ಪದವೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ **ವಾಣಿ** ಎಂದರೇನು? ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು **ಮಾತೆಂಬ** ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ವಾಣಿ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ವಾಣೆ** ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಣ್ಣು, ಮಿಠಾಯಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದಾನ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ **ಉಪಾಯನ** –ಪ್ರಾಕೃತ **ಉವಾಣ**ಅದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಮರಾಠಿ ನಿರುಕ್ತಕಾರರ ಹೇಳಿಕೆ. "ಉಪಾಯನ" ಅಥವಾ "ವಾಯನ" ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೋ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೋ ಕೊಡುವ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಪಕ್ವಾನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಉಡುಗರೆ. ಈ ವಾಣವೇ ಕರಾವಳಿಯ (ಹಸುರು) 'ವಾಣಿ'. 'ಪಸುರ್ ಕಂದಾಯ' ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವಂಥಾದ್ದು; ಇದು ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆ.

ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪದಗಳೂ ವಾಗ್ಧೋರಣೆಗಳೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಮ್ಮ **ಘೋಟಾಳೆ** (ಮರಾಠಿ **ಘೋಟಾಳಾ**) ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಉದಾಹರಣೆ. ಇದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕಾರಾಂತವಾಗಿ **ಘೋಟಾಲಾ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥ ಗೊಂದಲ, ಗಲಾಟೆ, ಗಲಿಬಿಲಿ, ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗ, ಪೇಚಾಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. **ಘೋಂಟಾಳಾ** ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುಸುತ್ತು ತಿರುಗುವುದು ಅರ್ಥಾತ್ ಭ್ರಮಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ "ಘೋಟಾಳಾ"ದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಘೋಟಾಳೆಯೇ! "ಘೋಟ" (ಕುದುರೆ) ಕ್ಕಂತೂ ಅದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. " **ಘಂಟ್** ಪರಿವರ್ತನೇ" (=ಸುತ್ತಾಡು) "ಟಲ್, ಟೂಲ್ ವೈಕ್ಲವ್ಯೇ " (=ಕಷ್ಟಪಡುವುದು) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಮರಾಠಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶಕಾರರು ತಮ್ಮ ನಿರುಕ್ತಿಗೇ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟು, ಈ ಶಬ್ದ ದ್ರಾವಿಡ ಅಥವಾ ಆಸ್ಟ್ರೋ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಗಾಳಿಪಟದ ಬೆಂಬತ್ತುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡ **ಕೋಟಲೆ** ದೃಷ್ಟಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಟ, ಸಂಕಷ್ಟ, ಉಪದ್ರವ, ತೊಂದರೆ, ಗಲಿಬಿಲಿ, ಹಿಂಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇವೆ. "ಕೋಟಲಿಗ" ಎಂದರೆ ಉಪದ್ರವಕಾರಿ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ

ಕೋಟ್ಟಾಲೆ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ **ಕೋಡಾಡು**, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ **ಕೋಟಲೆ** (=ರೋಗ; ನೀರು **ಕೋಟಲೆ** =ಗಣಜಿಲ ರೋಗ) ಇವೆ. **ಕೋರ, ಗೋರ** (=ಗೊಬ್ಬರ ರೋಗ – measles) ಎಂಬ ತುಳು ಪದಗಳು ಕೂಡ ಕೋಟಲೆಯ ಪೂರ್ವಪದದಿಂದ ಬಂದವುಗಳೆಂದು ದ್ರಾವಿಡ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೋಶ (DED) ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕೋಟಲೆ'ಯ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಗಳು ತಮಿಳಿನ 'ಕೋಟ್ಟಾಲೆ'ಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

"ಕೋಟಲೆ" ಮರಾಠಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದಿರಲಾರದು. ಪಂಪನೇ ಕೋಟಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೋಟಲೆ, ಕೋಟ್ಟಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೋಟು, ಕೋಟ್ಟು **ಕುಡು** (ವಕ್ರ, ಡೊಂಕು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬೇಕು. **ಅಲೆ** ಧಾತು ಪೀಡೆ, ಸುತ್ತಾಟ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಕೋಟಲೆಗೆ ಪಂಪನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಈ ಪದವಿಂಗಡಣೆ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕ, ಗ ಗಳು ಸವರ್ಗೀಯವಾಗಿದ್ದು 'ಘ'ಕಾರವು ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾ:– ಕಬ್ಬಿಣ – ಖಬಣ, ಗರ್ಜನೆ – ಘರ್ಜನೆ. ಘೋಟಾಳೆ ಮರಾಠಿಗೆ ಕನ್ನಡದಿಂದ, ಹಿಂದಿಗೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಘೋಟಾಳೆಗೆ ಸಮಾನಪದ ಇಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋಟಲೆಯೇ ಘೋಟಾಳೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕ್ರಾಂತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ಜನ್ಮಟಾಪು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇದರರ್ಥ **ಆಜೀವ ಸೆರೆಮನೆ** ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ದ್ವೀಪಾಂತರಕ್ಕೆ (ಆಗ ಅಂಡಮಾನ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ) ಕಳಿಸಿದರು ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಇದೂ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ **ಟಾಪು** ಎಂದರೆ ದ್ವೀಪ. ಈ ಪದ ಹಿಂದೀ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಅದು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ **ಟಪ್ಪೂ** ಪದದ ಎರವಲು.

ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಗಲಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ **ಪಿನ್** (pin) ಕನ್ನಡೀಕೃತವಾಗಿ **ಗುಂಡುಸೂಜಿ** ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು **ಟಾಚಣಿ** ಅಥವಾ **ಟಾಂಚಣಿ** ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಮರಾಠಿ ಪದ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ **ಸೂಜಿ** ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ; ಲಘುವಾದ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದು, ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳು "**ಟಾಂಚಣೇ**" ಧಾತುವಿಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ಟಾಂಕ್, ಟಾಂಚ್** ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ **ಟಂಕಿತ** ಎಂಬವುಗಳೂ ಸುಮಾರು ಇದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಲಘುವಾದ ಹೊಲಿಗೆಗೆ **ಟಾಕಿ ಹಾಕುವುದು** ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ "ಟಾಚಣಿ"ಯಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುವ ಒಂದಂಶವೆಂದರೆ, ಹಿಂದೆ ಕಾಗದದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಜೋಡಿಸಲು ಮೂಲೆಯಲ್ಲೋ ಬದಿಯಲ್ಲೋ ಹಗುರಾಗಿ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕಿಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಗುಂಡುಸೂಜಿ ಆಮದಾದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹಳೇ

"ಟಾಚಣೀ"ಯದೇ ನಾಮಪದ, ರೂಪವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರಷ್ಟೇ. ಗುಂಡಾದ ತಲೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಗುಂಡುಸೂಜಿ.

143

ಮನುಷ್ಯನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ **ನಾಯಿ** ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದು ಮನುಷ್ಯಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿದೆ. ಗುಹಾವಾಸಿ ಮಾನವನು ಚೆಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಎಲುಬು, ಮಾಂಸದ ತುಣುಕುಗಳ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ **ತೋಳನೇ** ನಾಯಿಯೆಂದು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. "ಮನುಷ್ಯನ ಪರಮ ಮಿತ್ರ" ಎಂಬ ಉಪಾಧಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿದೆ.

ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯ ಕೃತಘ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯೆನ್ನಬೇಕೋ ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನೋಡಿ. ಹೀನ, ನೀಚ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ **ನಾಯಿ** ಎಂಬ ಉಪಾಧಿ ಸೇರಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ **ನಾಯಿ–ತುಳಸಿ** ಎಂದರೆ ತುಳಸಿಯಂತೆಯೇ ಕಡುವಾಸನೆಯ, ಆದರೆ ಕಾಡುಜಾತಿಯ ಒಂದು ಸಸ್ಯ. (ಮಲೇಜ್ವರಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಕಷಾಯ ಇದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಹಲ ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು.) ಹಾಗೆಯೆ **ನಾಯಿ–ನೇರಳೆ** ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ **dog berry** ಇದೆ, **dog violet** ಕೂಡ ಇದೆ – ಒಂದು ಕೀಳು ಹೂವಿನ ಹೆಸರು ಅದು. **ನಾಯ ಕಗ್ಗಲಿ, ನಾಯತ್ತಿ, ನಾಯಹತ್ತಿ, ನಾಯಿಕಳ್ಳಿ, ನಾಯಿ ಬೆಂಡೆ** – ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ನಿಮಗೆ? **ನಾಯಿ–ಡಿಂಗರ** ಎಂದರೆ ತೀರ ನೀಚ ಮನುಷ್ಯ. **ನಾಯಿಗಣ್ಣು** ಎಂದರೆ ನಿರ್ಲಜ್ಜ ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿ. **ನಾಯಿ ಜನ್ಮ** ಎಂದರೆ ಹೀನ ಜಾತಿ. **ನಾಯಿ ಸಂತೆ** ಎಂದರೆ ತೀರ ಜಾಸ್ತಿ ಬೆಳೆ ಬಂದು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥ ಸಿಗುವಿಕೆ. (**ಹೊಲೆ–ಅಗ್ಗ** ಎಂಬ ಪದವೂ ಇದಕ್ಕುಂಟು). ಮರಿ ಇಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಹೇ–ಹಂದಿ ಹೆಚ್ಚು; ಆದರೂ "ನಾಯಿ–ಸಂತೆ" ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲದೆ ಹಂದಿ–ಸಂತೆಯೆಂದಲ್ಲ! **ನಾಯಿ ಬದುಕು** ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದ **a dog's life** ಇದೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ **dying a dog's death** (**ನಾಯಿ ಸಾವು**) ಕೂಡ ಇದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆ ನಾಯಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗೆ **dog Latin** ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕರಾರಿಲ್ಲದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾಯಿಗೆ ಇದು ಪ್ರತಿಫಲವೆ?

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ತನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಅವನ ಅಥವಾ ಆ ಜನ ಪಂಗಡದ ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ನಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನುಷ್ಯನ (ದುರ್–) ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಇದ್ದೀತೇ ಎಂದು ಸಂಶಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ನೋಡಿದರೆ ನಾಯಿಗೆ ಆ ಜನ ಅಷ್ಟು ಕೀಳು ಸ್ಥಾನ ಇತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚ್ಯವನ ಋಷಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನ ಹೆಸರು **ಶುನಕ** (=ನಾಯಿ) ಎಂದಿತ್ತು; ಅವನ ಮಗ **ಶೌನಕ.** ಇಬ್ಬರೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ವೇದದ ಮಂತ್ರ ದ್ರಷ್ಟಾರ ಋಷಿಯಾದ ದೇವರಾತನ ಮೂಲ ಹೆಸರು **ಶುನಃಶೇಪ;** ಹಾಗೆಂದರೆ **ನಾಯಿಬಾಲ** ಅಥವಾ **ನಾಯಿಯ ಶಿಶ್ನ.** ಇದು ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾದದ್ದಲ್ಲ; **ಕಲೀಬ್ (Calib)** ಎಂಬ ಹೀಬ್ರೂ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥ ನಾಯಿ ಅಥವಾ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಎಂದು. ಹಿಬ್ರೂಜನ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗೆ ಧೀರಗುಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚೀನರ ಭಾವನೆಗಳು ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಸೋಜಿಗ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. **ತೋಳನ** ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ದ್ವೇಷವಿದೆ. ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಭೋಗಿಸಿ ಕೈ ಬಿಡುವವರನ್ನು wolf (ತೋಳ) ಎಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಯುರೋಪಿನ ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಳನೆಂಬರ್ಥದ ಹೆಸರುಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಟ್ಲರನ ಹೆಸರಿನೊಡನೆ ಸಂಬದ್ಧವಾದ **ಅಡಾಲ್ಫ್** (Adolph) ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ತೋಳ. ಜರ್ಮಾನಿಕ್ ಮೂಲದ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಟಾಲಿಯನ್, ಸ್ಪಾನಿಷ್, ಪ್ರಾಚೀನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಟಾಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ತೋಳ ಎಂಬರ್ಥದ **ಬರ್ಡೋಲ್ಫ್** (Bardolph) ಎಂಬ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮವರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. **ವೃಕ** ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ತೋಳ.** ಆ ಹೆಸರಿನ ಪಾಂಚಾಲ ರಾಜಪುತ್ರನೊಬ್ಬ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾನೆ. **ವೃಕದೇವಿ** ಎಂಬುದು ವಸುದೇವನ ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲೊಬ್ಬಳ ಹೆಸರು. ಭೀಮನಿಗಂತೂ **ವೃಕೋದರ** (=ತೋಳನ ಹೊಟ್ಟೆ) ಎಂಬುದು ಅಪರನಾಮ. ಪ್ರಾಚೀನರು ತೋಳನನ್ನು ಧೈರ್ಯಶೌರ್ಯಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಇದರಿಂದ ಪ್ರತೀತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಡುಹಂದಿಯೆಂಬರ್ಥದ ವರಾಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೆಂಬದರಿಂದ ಕೆಲವರ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ವರಾಹ'ಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರಿನ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. **'ಅವರಿಲ್'** (Averil), **ಎವರಾರ್ಡ್** (Everard) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಕಾಡುಹಂದಿಯೆಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವವು.

ಕರಡಿ ಏನು ಸುಂದರ ಪ್ರಾಣಿ? ಆದರೆ ಅದರ ಹೆಸರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. **ಋಕ್ಷ**

(ಕರಡಿ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ರಾಜರು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಯುರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ Bernard (=ಬಲಿಷ್ಠ ಕರಡಿ), Arthur (ಕರಡಿ ಅಥವಾ ಶಿಲೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕೂಡ ಪುಟ್ಟ ಕರಡಿ (ಹೆಣ್ಣು) ಎಂಬರ್ಥದ **ಉರ್ಸುಲಾ** (Ursula) ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು.

ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಂದದ್ದುಂಟು. ಅವು ಶೌರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿಯೆ ಇವೆಯಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ **ಲಿಯೊನಾರ್ಡ್** Leonard (ಸಿಂಹ), **ಲಿಯೊನೆಲ್** Lionel ಪುಟ್ಟ ಸಿಂಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಹಾವುಗಳೊ? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾಗಮ್ಮಗಳಿದ್ದಾರೆ (ಸರ್ಪಿಣಿಯರಿಲ್ಲ–ಅನ್ನಿ). ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ **ಬೇಲಿಂದಾ** (Belinda) ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀನಾಮದ ಉತ್ತರ ಪದಕ್ಕೆ ಹಾವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಬೈಬಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಪಾಪ ಪ್ರಚೋದಕ ಜೀವಿ. ಅದು ಮೊದಲು ಪಾಪಪ್ರಚೋದನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಾವಿನ ಹೆಸರಿಡಲು ಏನಡ್ಡಿ?

144

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಮೇರೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಗಳು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಥವಾ ತುಸು ರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು – ಕೆಲ ವೇಳೆ ಆ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪದಗಳು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಕೂಡ – ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದಕ್ಕಿಂತ, ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ – ಪರಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ನಂತರ ಕನ್ನಡದ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯ ವಿಧಾನಗಳೇ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ ಲೇಖನದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ ರೀತಿಗಳ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ.

"ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ" ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ; 'ಒಮ್ಮೆಲೇ' ಎಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಲ ಎಂದಲ್ಲವೇ ಅರ್ಥ? ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಅರ್ಥ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಎಂಬುದು. ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದರೆ, ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಸುವ ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದವಾದ **ಇಕ್‌ಬಾರಗೀ** ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಅಕಸ್ಮಾತ್, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ಸಹಸಾ, ಏಕಾಏಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ತರಹದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ 'ಒಮ್ಮೆಲೇ' (ಇಕ್=ಏಕ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ

'ಬಾರಗೀ' ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾರಿ, ಸಲ ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆಯೋ ಸಂಶಯವೇ. (**ಬಾರ್** ಇಗೆ ಉರ್ದೂ ಹಿಂದೀ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ ಎಂಬರ್ಥ ಕಾಣಿಸದು). ಸಲ ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿಯ 'ಬಾರ್ (ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ವಾರಂ') ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ. ಇನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ **ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ** ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಉರ್ದು 'ಯಕಾಯಕ್' (ಏಕಾಏಕಿ)ನ ಅನುವಾದ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕೊಡಲು ಒಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಪದದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರು ಮಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ **ಒಮ್ಮೊದಲ್** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ರನ್ನ ಕವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ದೇಶಿ ಅಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ.

'ಅವನ **ಸಮಾಚಾರ** ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ (ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರವೋ ಗೈರ್ ಕಾನೂನಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲೋ) ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಇದು ಕೂಡ ಉರ್ದು **ಖಬರ್ ಲೇನಾ** (ಖಬರ್=[ಅರಬ್ಬಿ] ಸುದ್ದಿ, ಸಮಾಚಾರ) ಎಂಬುದರ ಅನುವಾದವೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಪದಪುಂಜದ ಅರ್ಥ ಒಳ್ಳೇ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಎರಡೂ ಇರಾದೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ – ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು ಎರಡಕ್ಕೂ 'ಖಬರ್ ಲೇನಾ' ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. **ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ** ಎನ್ನುವುದೂ ಮೇಲಿನ ಉರ್ದು ವಾಗ್ಧೋರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

'ಪಶುಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ **ಉತ್ತರದಾಯಿಗಳಲ್ಲ**' ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಉತ್ತರದಾಯಿ' ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ನಿಜ. ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವನು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಉತ್ತರದಾಯಕ' ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿನ 'ಉತ್ತರದಾಯಿ'ಗೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥ **ಎದುರಾಡುವವನು** – ಎಂದು. 'ಉತ್ತರಕುತ್ತರ ವಿತ್ತೆದುರಾಡದೆ' ಎಂದು ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಹದಿಬದೆಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ 'ಉತ್ತರದಾಯಿ'ಗೆ ಹೊಣೆಗಾರ, ಆದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರ ಎಂದು ತಾನೆ ಅರ್ಥ. ಇಂದಿನ ಉತ್ತರದಾಯಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿರುವ **ಜವಾಬ್‌ದಾರ್** ಅಥವಾ **ಜವಾಬ್–ದೇಹ್** ಇಲ್ಲವೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ answerable ಅಥವಾ responsibleಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪದ. (ಜವಾಬ್[ಅರಬ್ಬಿ] = ಉತ್ತರ; ದಾರ್ [ಪಾರಸೀಕ] =ಧಾರ=ಹೊತ್ತವ, ಅಥವಾ ದೇಹ್[ಪಾರಸೀಕ] = ದಾಯಿ= ಕೊಡುವವ). 'ಜವಾಬ್ದಾರ್' ಎಂಬ ವಿದೇಶಿ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ಭಾರತೀಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಟಂಕಿಸಿದಂತಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಹೊರಗಿನದೇ ಸೈ.

ಆಧುನಿಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ **ಹಾರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿ** (=ಗಟ್ಟಿ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ, ಹೇಗೋ ಹಬ್ಬಿದ ಅಥವಾ ಬೇಕೆಂದೇ ಹಬ್ಬಿಸಿದ ವರ್ತಮಾನ) ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಇದು **ಉಡತೀ ಖಬರ್** (=ಹಾರುವ ಸುದ್ದಿ) ಎಂಬ ಉರ್ದು ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಇರಬೇಕು.

'ನಾಲ್ಕು ಜನ **ಬೊಟ್ಟು** (=ಬೆರಳು) **ತೋರಿಸುವಂತಿರಬಾರದು**' ಎನ್ನುವ ಉಪದೇಶದ "ಬೊಟ್ಟು (ಬೆಟ್ಟು, ಬಟ್ಟು, ಬೆರಳು) ತೋರಿಸುವಿಕೆ"ಯನ್ನು ಉರ್ದು-ಪಾರಸೀಕ **ಅಂಗುಶ್ತ್-ನುಮಾ** (ಅಂಗುಶ್ತ್=ಅಂಗುಲಿ, ಬೆರಳು, ಬೆಟ್ಟು+ತೋರಿಸುವುದು) ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವುದು ನಿಂದಾವ್ಯಂಜಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದದ್ದಲ್ಲ. ತೋರು ಬೆರಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾದ 'ತರ್ಜನೀ' ಎಂಬುದು ನಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಲು ತೋರು ಬೆರಳಿನ ಉಪಯೋಗದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಬೊಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಿಕೆ ಬಹುಶಃ ಮರಾಠಿ ಮೂಲಕ ಉರ್ದು ಪ್ರಭಾವದ ಫಲವೆಂದು ನನ್ನ ವಾದ.

ಶತಮಾನದ ಮೂರನೇ ದಶಕದ ಪತ್ರಿಕಾ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ '**ರಾಜಕೀಯ ಅಗ್ನಿಭಕ್ಷಕ**' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. (ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇವನನ್ನೇ **ಬೆಂಕಿ ನವಾಬ** ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು). ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಗ್ರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ(ನಮ್ಮ 'ಬೆಂಕಿ ಕಾರುವವ')ವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ fire-eater ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ಅಗ್ನಿ ಭಕ್ಷಕ' ಅದರ ತತ್‌ಪ್ರತಿ ಭಾಷಾಂತರ. (ಮೂಲತಃ fire-eaterನು ಬೆಂಕಿ ನುಂಗುವವನಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾದೂಗಾರ.)

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ನಮ್ಮವೇ ಎಂದು ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ **ಕರಾರುವಾಕ್ಕು** ಇದರ 'ವಾಕ್ಕು' ಸಂಸ್ಕೃತ **ವಾಕ್** (=ಮಾತು) ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಬಹುದು. ಖಚಿತ ಮಾತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲದ ಉರ್ದು ಪದ- **ಕರಾರ್-ವಾಕಈ**. ಅರ್ಥ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಹೀಗೆ ಪದಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇಶ-ಭಾಷೆಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಇದ್ದರೂ, ಹಿಂದೆ ಈ ಲೇಖಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮ್ಯ ಇರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ **ಓ ದೇವರೇ!** ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಉದ್ಗಾರವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Oh God ಕೂಡ ಇಂಥದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾರವಾಚಕವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಬ್ಬಿ ಮೂಲದ ಉರ್ದು **ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕಬರ್** ಇದನ್ನು ರಣಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿ ಗೊತ್ತು. ಇದನ್ನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಚಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದೂ ಇದೆ. ನೇರ ಅರ್ಥ '**ದೇವರು ದೊಡ್ಡವನು!**' ಎಂದು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಂಬದ್ಧ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದರೆ 'ಮಹಾನಾಲ್ವರ' ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಿರೀಶ್ವರವಾದಿ ಸ್ಟಾಲಿನ್ನರು 'Oh God!' ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆಂದು ಯುದ್ಧಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನೂ ದೇವರು ಬಿಡ!

145

"**ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ** ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ" ಎನ್ನುವುದು ನಿರರ್ಥಕ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ವಿಧಾನ. ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ; ಆಗ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳು ಸುಟ್ಟು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲಪುತ್ತವೆ. ನೀರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥ. ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ **ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ** ಎನ್ನುವುದು. "ಮುಕುಂದ ಮಾಲಾ"ದಂಥ ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ "ಸರ್ವಂ ಹುತಂ ಭಸ್ಮನಿ " (ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವಾಯಿತು), ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಇಂದು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗ ಗಳವರೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂಬುದು ತುಸು ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುವ ವಿಚಾರ. ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರದ ಜನ ಇದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "**ಹೊಳೇಲಿ** ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣು ತೊಳೆದಂಗೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷಾರೂಢಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೇದಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪರಿ ಇದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭೌಗೋಲಿಕ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಆಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೊಳೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಲಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣು ಬಳಸದ ಬಂಗಾಲಿಗಳಂಥ ಜನಾಂಗಗಳಾಗಲಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ತೊಳೆಯುವ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇತಿಶ್ರೀ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇದೇ ಈಗ ನಾನು ಓದುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡಗು ವರ್ಗದ ಲೇಖಕರೊಬ್ಬರ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. **ಮುಗಿತಾಯ** ಎಂಬರ್ಥದ ಈ ವಾಗ್ರೂಢಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿನ್ನೆಲೆಯದು. ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ತೋತ್ರ, ಪುರಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅಥವಾ ಓದುವಾಗ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವೋ ಗ್ರಂಥವೋ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊನೆ ಗೊಳಿಸುವುದು **ಇತಿಶ್ರೀ** ಎನಿಸಿತು. ಅದು ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ **ಇತಿಶ್ರೀ** ಮಾಡಿದ", ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ **ಅಥದಿಂದ ಇತಿಯ ವರೆಗೆ** ಎನ್ನುವುದು ರೂಢ ವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ **ಅಥ** ಎನ್ನುವುದೂ ಗ್ರಂಥಾವಸಾನದಲ್ಲಿ **ಇತಿ** ..... ಎನ್ನು ವುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರೂಢಿ. (**ಅಥ** =ಇನ್ನುಮುಂದೆ; **ಇತಿ** =ಹೀಗೆಂದು). ಹೀಗೆಯೆ ಯಜ್ಞಪೂಜಾ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ **ಅಧ್ವರ್ಯು** (=ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆ, ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಪುರೋಹಿತ) ಪದ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಬಿದ್ದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಈಗ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (ಅಧ್ವರ=ಯಜ್ಞ). ಹೀಗೆಯೆ, **ಮಂಗಳ ಹಾಡುವುದು, ಷೋಡಶೋಪಚಾರ** (ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ 16 ವಿಧಿಗಳು; ಈ ಪದವನ್ನೀಗ ಬೈಯುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ವೈದಿಕಾಚಾರದಿಂದ ಅವೈದಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ, ಕೆಲವೊಂದು ವಾಗ್ಧೋರಣೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಸರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತುಗಳು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ನಾವು ಉಪಯೋಗ ವಿಲ್ಲದ, ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದ ಮೊರೆಗೆ **ಅರಣ್ಯರುದಿತ, ಅರಣ್ಯರೋದನ** (ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಳುವುದು) ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರದಷ್ಟು ಪುರಾತನ. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಒಂದು ಮಹಾಖಂಡದಾಚೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a cry in the wilderness ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಧ್ವನಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಕಾಣಸುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಾಗ್ಧೋರಣೆ (ಬಹಳ ಕಾಲದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆ ಎಂಬರ್ಥ ದಲ್ಲಿ) **ಅರಣ್ಯವಾಸ ಅಥವಾ ವನವಾಸ.** ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೂ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಒದಗಿದ ಸಂಕಟದ ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಣ. ಆದರೆ ತಡೆಯಿರಿ : ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಭಾವ ಹೀನವಾಗುವುದಕ್ಕೆ) in the wilderness (ಅರಣ್ಯವಾಸ ಅನುಭವಿಸು ವುದು) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಈ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅರಣ್ಯಗಳು (ಮರಳುಗಾಡೂ "ಅರಣ್ಯ"ವೇ) ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಗಳು. ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೂ ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆ ಒಂದೇ ತರಹ ಎನ್ನೋಣವೇ? ಹಾಗೆಯೆ ಆಳುವವರು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಸೋತರೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆ?

ಕಚ್ಚೆಹರುಕ, ಕಚ್ಚೆಹರುಕಿ ಎನ್ನುವುದು ಲಂಪಟ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳು. (ಈ ಹರುಕತನದ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳೇನಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಹಿರಿಯರು ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಲುಕುವಷ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲವಾದ ನುಡಿಕಟ್ಟು ಇದು). ಹಿಂದುಗಳೇನೋ ಕಚ್ಚೆಹಾಕಿ ಧೋತರ – ಸೀರೆ ಉಡುವವರು ಅಥವಾ ಲುಂಗಿ ಉಡುವುದಾದರೆ ಒಳಗೆ ಲಂಗೋಟಿ(=ಕಚ್ಚೆ) ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಥ್ವ ಜನರು ಈ ವೇಷವಿಶೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಲಂಪಟರೂ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ. ಅವರು ಇಂಥವರನ್ನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ? **ಇಜಾರ್ ಬಂದ್‌ಕಾ ಢೀಲಾ** – ಇಜಾರಿನ (ಇದು ಪಾರಸೀಕ ಪದ) ಲಾಡಿ ಸಡಿಲಾಗಿರುವವನು ಎಂದು – ಇದರ ಅರ್ಥ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ಇಜಾರು ಧರಿಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿನ ಲಂಪಟರು ಸಡಿಲು ಕಚ್ಚೆಯವರಲ್ಲ, ಸಡಿಲು ಇಜಾರಿನವರು. ಇಂಥ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೊಡನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೃತ್ತಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮುದ್ರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೂಡ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಲುಸು ಮೆದುಳುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದವರೊಬ್ಬರು ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸೀರೆ ಉಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು **ಬುಕ್‌ಪೋಸ್ಟ್**

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬುಕ್ ಪೋಸ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಂಟುಹಚ್ಚಿ ಭದ್ರಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಎತ್ತಿ ಹಣಕಿ ಓದಬಹುದು!

ವ್ಯಂಗ್ಯದ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿ. ನೇರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಾನವನ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. "ಓತಪ್ರೋತ ವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು" ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ನೇಯ್ಗೆ ವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಪರಿವೆ ನಮಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. **ಓತ + ಪ್ರೋತ = ಹಾಸು + ಹೊಕ್ಕು** = ನೇಯ್ಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೆಣೆದ ನೂಲೆಳೆಗಳು. "ಪ್ರಬಂಧ **ಕಮ್ಮಟ** ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು" ಎಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕೊಡುವ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ **ಕಮ್ಮಾರ ಸಾಲೆ** (=ಕಮ್ಮಟ) ಕೆಲಸವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆ ತರಬೇತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ. "**ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ**" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು **ಕ್ಷೇತ್ರ** ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗಲೂ ಕೃಷಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ=ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ. ಹೆಂಡತಿ, ಗದ್ದೆ ಎರಡೂ "ಬೀಜ" ಬಿತ್ತುವ ಸ್ಥಾನಗಳು! **ರಾಜಕೀಯ ರಂಗ** ಎನ್ನುವಾಗ ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ಮನೋರಂಜನಾ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಿರುವ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತೇವೆ; ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದಿಷ್ಟು ನಾಟಕತನ ಇರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ರಂಗ** ಎಂಬರ್ಥದ stage ಪದ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಗಳ ಜಾಡು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರವೀಂದ್ರರ **ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಿಂದಾಗಿ ನಿಕೇತನ** (=ವಸತಿ) ಶಬ್ದ ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ನಿಕೇತನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂತು? **ಕೇತನ, ನಿಕೇತನ** ಶಬ್ದಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥ ಹೆಗ್ಗುರುತು, ಬಾವುಟ ಎಂದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆ, ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅದು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿತು? ಸಾಕಷ್ಟು (ಮಹಾಭಾರತದಷ್ಟು) ಪುರಾತನವಾದ ಈ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ನಾವು ಏನನ್ನು ನಿಗಮಿಸಬೇಕು? ದೂರದೂರ ಮನೆಗಳಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು ಅಥವಾ ಬಾವುಟವನ್ನು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಅರಮನೆಗಳಿಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ರಥಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತಿನ **ಕೇತನ**ಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಅಥವಾ ಹಿರಿಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಕೇತನವೆಂಬ ಹೆಸರು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತೇ?

146

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಎರವಲು ಹೋದಾಗ ಬಹುತರವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಕೆಲಸ ದುಷ್ಕರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ **ಅವೈ** ಎಂಬ ಪದ ಇದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ **ಸಭೆ.** ಆಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೇನು ಎನ್ನುತ್ತೀರಿ? ಆದರೆ ಅದು **ಸಭಾ** ಶಬ್ದದ್ದೇ ತದ್ಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಸ'ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ; 'ಭ'ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರವಲು ಪದವನ್ನು ತಮ್ಮ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ಅವರು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. 'ಸ'ಕಾರವನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರು; ಅದರಲ್ಲಿನ 'ಅ' ಎಂಬ ಸ್ವರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು. 'ಭಾ' ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನಂತೆ 'ಭೆ' ಆಗಿ, 'ಭ' ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿರದ 'ವ'ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡರು. (ಭ–ವಗಳ ಅದಲು ಬದಲು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವರು 'ಅಭಿಮನ್ಯು'ವನ್ನು 'ಅವಿಮನ್ಯು' ಎಂದು ಬರೆಯುವುದುಂಟು). ಈ 'ಸ'ಕಾರದ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತಮಿಳರು **ಸಂಧಿ** ಪದವನ್ನು **ಅಂತಿಯಾಗಿ** ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಅಂದಿ' ಯೆಂದು ಓದುತ್ತಾರೆ. **ಸಹಸ್ರ** ಎಂಬುದು **ಆಯಿರ** ಆಗುತ್ತದೆ. (ಹೀಗೆ ಚತುಸ್ಸಹಸ್ರ ಎಂಬುದು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ **ನಾಲಾಯಿರ** ಆಗುತ್ತದೆ. "ನಾಲಾಯಿರ ಪ್ರಬಂಧ" ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿದೆ). ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ 'ಷ' ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಆಷಾಢ **ಆಟಿ** ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. (ಈ ಪದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ.) ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಿಗರು ಉಪಾಕರ್ಮ (ಜನಿವಾರ ಹಾಕುವ ಹಬ್ಬ)ವನ್ನು **ಶ್ರಾವಣಿ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಅದು ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವುಳ್ಳ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.) ತಮಿಳರು ಅದನ್ನು **ಆವಣಿ** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮಿಳಿನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ವರ್ಣಗಳು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲ ಅಕ್ಷರಗಳು ತುಳು, ಅಥವಾ ಒಟ್ಟೇ ದ್ರಾವಿಡ ನಾಲಗೆಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ **ಫಾಲ್ಗುನ** ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ **ಪಗ್ಗು** ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, **ವೈಶಾಖ – ಬೇಶ, ಶ್ರಾವಣ – ಸೋಣ, ಮಾಘ – ಮಾಗಿ** ಅಥವಾ **ಮಾಯಿ** ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ಕೇಳುವುದೇ ಬೇಡ. **ಧ್ಯಾನ** ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ **ಝೆನ್** (Zen) ಎಂದು ಪಲ್ಲಟ ಹೊಂದುತ್ತದಲ್ಲ. ಚೀನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಗುರುತಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗುವುದಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ **ಕಾವ್ಯ** ಅಲ್ಲಿ **ಕಾಪ್ಪಿಯಮ್** ಆಗುವುದು ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ. (ದಿವಂಗತ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಅನೇಕ ವೇಳೆ 'ಕಾಪ್ಯ' ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕಾಪ್ಯ' ಎಂದರೆ ಕಪಿಚೇಷ್ಟೆ). ಕೆಲವೇಳೆ ಭಾಷಾ ನಿಯಮಗಳು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಬದಲಾಯಿಸುವುದುಂಟು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ರ, ಲ ಇವೆರಡೂ ಇವೆ; ಆದರೆ ಅವು ಶಬ್ದದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೊಂದು ಸ್ವರದ ಊರೆಗೋಲು ಕೊಟ್ಟು **ಅರಾಮನ್** (ರಾಮ) **ಉಲಕು**

(ಲೋಕ) ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿ ಈ ತದ್ಭವಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ** ತಮಿಳು **ಪಾರ್ಪ** (ಕನ್ನಡ–ಪಾರ್ವ)ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಸುನೀತಿಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ "ಪಾರ್ವ" ಎಂಬುದು ದ್ರಾವಿಡ **ಪಾರ್** (ಕಾಣು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ಬಂತೇ ಎಂಬುದು ಗಲಿಬಿಲಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತವೇನು ಪರಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಹಾಗೆ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಹಸಿವು. ಅದೂ ಕೂಡ ಪರಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ನೇರಕ್ಕೆ ತಿರುಚಿಕೊಂಡು , ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪತ್ತೆಯೇ ಹತ್ತದಂತೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ, ಊಹಿಸಿ, ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ **ತೋಯ** (=ನೀರು) ದ್ರಾವಿಡದ **ತುಯ್** (ಒದ್ದೆಯಾಗು) ಎಂಬುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. "ನೀರಜ", "ನೀರದ" ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ **ನೀರ** ಶಬ್ದ ದ್ರಾವಿಡ **ನೀರ್** ಇನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಸುಮಾರು ಖಚಿತ.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಶಬ್ದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆ ಅದರ ಮೂಲಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತರುವುದುಂಟು. **ಆಯಾ** ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತ. 'ನರ್ಸ್'ಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳ ಮಟ್ಟದ ಪರಿಚಾರಿಕೆ "ಆಯಾ". ಈ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಿಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ (aia) ದಾದಿ ಅಥವಾ ನರ್ಸ್ ಎಂದೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವುದರೊಡನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ "ಗವರ್ನೆಸ್" ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರೀ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ನೆರೆಯ ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಗೂ ಆ ಶಬ್ದ ಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕೋಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಗವರ್ನೆಸ್, ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವವಳು, ಮನೆ ಮಾಸ್ತರಣಿ, ಮಾತ್ರ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಈ ಶಬ್ದ ಹೊರಟದ್ದು ಭಾರತದಿಂದಲೇ. ಉರ್ದು ಕೋಶಗಳೂ ಅದು ಪಾರಸೀಕ ಶಬ್ದವೆನ್ನುತ್ತವೆ. ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದಾದಿ. ಅಥವಾ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ **ಆಯಾ** ವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಇಂಥ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಿರುವ ಉರ್ದು ಅಭಿಧಾನವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡವು. ಹೀಗೆ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಆಂಗ್ಲೊ – ಇಂಡಿಯನ್ ಪದವೆಂದು ನಮೂದಿಸಿದೆ.

ನರ್ಸ್ (nurse) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವಲ್ಲ. ಬಹುತರ ವಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಾಗಿರುವ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಭಿಧಾನವಾಗಿ ನಾವೀಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸು ತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ nurse ಧಾತುವಿಗೆ "ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಿ ಸಾಕು" ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವಿದ್ದು nutrier ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ (=ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕು) ಅದು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ wet nurse ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ತಾಯಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸುವ ದಾದಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು. ಯೌವನ ಕೆಡಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂಥ ದಾದಿಯರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುತ್ತ , ದಾಸಿಯರ ಮೊಲೆಯನ್ನುಂಡು ಬೆಳೆದವರಾದ ನೀವು ಕ್ಷುಲ್ಲಕತನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರೆಂದು ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.

ಇನ್ನು ನಮ್ಮದೇ ಪದವಾದ **ದಾದಿಯ** ಮೂಲ ಶೋಧಿಸಹೋದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ **ಧಾತ್ರಿ**ಯಿಂದ ಹೊರಟದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇದರರ್ಥ ರಕ್ಷಕಿ, ಸಾಕುವಾಕೆ ಎನ್ನುವುದರೊಡನೆ, **ಮೊಲೆ ಕೊಡುವ ದಾಸಿ,** ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳೂ ಅದಕ್ಕಿವೆ. ಕೆಲ ನಿರುಕ್ತಿಕಾರರು ಅದನ್ನು 'ಧೇ' (=[ಮೊಲೆ] ಚೀಪು) ಧಾತುವಿಗೂ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಲೆ ಕೊಡುವವಳೆಂದು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ **ಧೇನು** (ಹಾಲು ಕೊಡುವಂಥಾ ಆಕಳು) ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾದ್ದು.

ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ನಟನಿಗೆ **ಧಾತ್ರೀ ಪುತ್ರ,** (ದಾದಿಯ ಮಗ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದು. ಅರಮನೆಯ ದಾದಿಯರ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇದರಿಂದ ತರ್ಕಿಸಬಹುದೇನೋ.

147

ನಾತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಅದರ ಉಪಯೋಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೊನ್ನೆ ನರಗುಂದದ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎನ್ಕೆಯವರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅದು ತಲೆ ಹಾಕದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. "ಹಿರಿಯನ ನಾತೇದಲ್ಲಿ" ಎಂದು ಅವರು ಕೆಲ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಶಬ್ದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದದ್ದೆಂಬುದು ಎನ್ಕೆಯವರ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ತರ್ಕಿಸಬರುವಂತಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ **ನಾತೇಂ** ಎಂದರೆ (ರಕ್ತ) ಸಂಬಂಧ; **ನಾತೇದಾರ್** – ಸಂಬಂಧಿಕ; **ನಾತೂ** ಎಂದರೆ ಮೊಮ್ಮಗ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ನಾತಾ** ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ, **ನಾತೀ, ನಾತಿನ್** ಎಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಗಳ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗಳು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ನಾತೀ** ಮೊಮ್ಮಗ.

ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ ಅದರ ಪುರಾತನ "ನಾತೆಯೇ". ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ "ನಪ್ತಾ", "ನಪಾತ್" ಪದಗಳು ಋಗ್ವೇದದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರೋಪ್ಯ ಭಾಷಾ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪಾರಸೀಕ (ನಪಾತ್), (ಆಧುನಿಕ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ "ನವಾಸಃ"), ಲ್ಯಾಟಿನ್ (nepot) ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಅವೆಸ್ತನ್, ಗ್ರೀಕ್, ಆಂಗ್ಲೋ ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್, ಜರ್ಮನ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದರಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಪದಗಳುಂಟು. ಮಕ್ಕಳು, ಸೋದರಳಿಯಂದಿರು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿ, ವಂಶೋದ್ಭೂತರನ್ನು ಅದು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ nephew (ಸೋದರಳಿಯ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮಂದಿರ ಮಗ) ಇದರ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಆರ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ.

ಈ ಪದದ ಯೌರೋಪ್ಯ ಶಾಖೆ ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ nepotism ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಕುತೂಹಲದಾಯಕ ವಿಷಯ. ತಮ್ಮ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೆ ನೌಕರಿ, ಅಧಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೆಪಾಟಿಸಂ. ಹೀಗೆ, ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾರದವರೂ "ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ" ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಶಬ್ದ. ಅದರ ಕತೆಯೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯ. ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪರಮೋಚ್ಚ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಪೋಪರು ಈಗಿನಷ್ಟು ಶುದ್ಧ ಚರಿತ್ರರಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವೈಧ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಪದಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೌಜನ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ nephews "ನಪ್ತರು" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ nepotism ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಿತ್ತು. ಹೀಗೆ nepotism ಸುಮಾರು ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ! ಈಗಿನ ಕಲಿಯುಗದವರು ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೇನು ಪಾಪ! ಅದರರ್ಥ ಬಂಧುಪಕ್ಷಪಾತ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತ ಗದ್ದೆಗೆ ಕೇದಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಮನು, ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಆದರೆ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಕೋಶ ಇದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ (ಭತ್ತದ) ಗದ್ದೆಗೆ ಕೆಯ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಇತ್ತು. ಈಗ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಭತ್ತದ ಪೈರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರಿದೆ. ತಮಿಳು ಆದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಅತ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದಾರ ಎಂಬ ಪದ ಕೂಡ ಉತ್ತ ಗದ್ದೆ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಆಪಟೆ ಸಂಸ್ಕೃತ–ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಪಾರಸೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರ್ ಎಂದರೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿ, ತೋಟ, ಮೈದಾನ. (ಉದಾಃ ಗುಲ್‌ಜಾರ್ ಎಂದರೆ ಹೂದೋಟ). ನನಗನಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಕೇದಾರ ಎಂಬುದು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ದ್ರಾವಿಡ ಕೆಯ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ದಾರ ಸೇರಿದ ದ್ವಂದ್ವ ಪದ ಇರಬೇಕು. ಇಂಥ ಜೋಡಿ ಪದಗಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ದ್ರಾವಿಡ ಜನ್ಯ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಸೇರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾ ಬಲ್ಲೆ. ಇದೊಂದು ಗಾಳಿ ಪಟ ಮಾತ್ರ; ಆದರೆ ನೆಲ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಬಲ್ಲ ಗಾಳಿಪಟ.

ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿವೆ. ನಮ್ಮದೇ ನೆನಪಿನೊಳಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ **ಗಿತಾರ್** (guitar) ನಮ್ಮ ತರುಣ ರಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲು ಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಿಟೀಲನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಪಳಗಿಸಿದರು. ಈಗ ಗಿತಾರಿನ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮದೇ **ಸಿತಾರ್** ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆ ಕೊರೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಹಾಗೆಯೆ ಗಿತಾರಿಗೂ ಸಿತಾರಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆ? ಎಂಬ ಪೃಚ್ಛೆ ಕೂಡ ಎದ್ದಿತು. ಸಂಗೀತವಾದ್ಯದ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿತಾರಿನ ಪೂರ್ವ ರೂಪ ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿರಬೇಕು. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೋಲುವ **ಸೆಯ್‌ತಾರ್** (Saitar) ಇಂದಿಗೂ ಜನಪದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಸಿತಾರ್ ಇಂದಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಅಕಬರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕವಿ ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ, 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಹೆಸರು ಪಾರಸೀಕ – **ಸೆಹ್–ತಾರ್** ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂರು ತಂತಿ ಎಂದರ್ಥವೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಏಳು ತಂತಿಯೆಂದು ಕೆಲವರೂ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲತಃ ಮೂರೇ ತಂತಿಯಿದ್ದ ಈ ವಾದ್ಯ ಕಡೆಗೆ ಏಳು ತಂತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಪದ ಪಾರಸೀಕವಾದರೂ ವಾದ್ಯ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ. (ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸು ಗಳು ಪಾರಸೀಕವನ್ನೇ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು). ಆದರೆ **ಗಿತಾರ್** ಆದರೋ ಗ್ರೀಕ್ Kithara ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊರಟು ಅರಬರ ಮೂಲಕ ಸ್ಪೇನಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ guitara ಎನಿಸಿ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಗಿತಾರ್, ಸಿತಾರ್ ಶಬ್ದಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಮೇಲು ನೋಟದ್ದು ಮಾತ್ರ.

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಪಿಟೀಲು** (fiddle) ಅಥವಾ **ವಯೋಲಿನ್** (Violin) ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಎರಡೂ ಸಂಗೀತ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತೀಯವೇ. **ರಾವಣ ಹಸ್ತ ವೀಣಾ** ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯದ ಒಂದು ರೂಪಾಂತರ ಇದು; ಇರಾಣ, ಅರೇಬಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶ ಗಳನ್ನು ಅದು ತಲುಪಿತೆಂದೂ ಅರೇಬಿಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ **ರಬಾಬ್** ಎನಿಸಿದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ **ವಯೋಲಿನ್** ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಶಬ್ದವಲ್ಲ. ಇದೇ ವರ್ಗದ "ವಯೋಲಾ"ದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ ಇದೆಂದೂ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ Vitulari(ಆನಂದಿಸು)ಎಂಬ ಧಾತುವೇ ಆಧಾರವಿರಬೇಕೆಂದೂ ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಂಬಿಕೆ. ಬಲು ಸುಂದರ. "ಫಿಡ್ಲ್" (fiddle - ಪಿಟೀಲು) ಎಂಬ ವಾಯೋಲಿನ್ನಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿಗೆ ಈಗ ನೀಚಾರ್ಥ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದವೂ ಮೂಲತಃ vitulaದ್ದೇ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಅದರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾತ್ರ ಜರ್ಮಾನಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಗಿದ್ದು, ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿನ V ಅಲ್ಲಿ f ಆದದ್ದಷ್ಟೇ ಈ ರೂಪಭೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. **ಭೋಜ(ನ)** ಎಂಬ ಪದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ **ಬೊಜ್ಜ** ಆದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಕೀಳು ಅರ್ಥ ಬಂದ ಹಾಗೆ. "ಬೊಜ್ಜ" ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಊಟ!

148

"ಸ್ವಲ್ಪ ಆ ಸ್ವಿಚ್ ಆರಿಸಿರಿ", ಎಂದು ನನ್ನವಳು ಬೇರೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ಹೇಳಿದಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆ ಹಿಡಿಯಿತು. "ಸ್ವಲ್ಪ ಅವರನ್ನ ಕರೀರಿ", "ಒಂತುಸಾ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ತೀರಾ", "ಒಂಚೂರು ಇತ್ಲಾಗೆ ಬನ್ನಿ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ "ಸ್ವಲ್ಪ", "ತುಸು", "ಒಂಚೂರು", "ಒಂದಿಷ್ಟು" ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಹಿಂದಿ-ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಜರಾ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಇದೆ. "ಸ್ವಲ್ಪ ಕರಿಯೋದು" ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕರೆಯುವುದಾದರೆ ಪೂರಾ ಕರೆಯಬೇಕು. "ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೋದು" ಅಕ್ಷರಶಃ ಅಸಾಧ್ಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಎಂದು ಕೆಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಸರ್ವತ್ರ ಹಾಗಾಗದು.

ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಈ "ತುಸು"ವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದು ದಯವಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Please ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೇ ನಿಲ್ಲುವುದು ಎಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ಸಾಧಾರಣ ಸೌಜನ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು "ದಯವಿಟ್ಟು" ತುಸು ಹೆಚ್ಚೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ "ದಯವಿಟ್ಟು" ಎನ್ನುವುದು ಅತಿವಿನಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ please ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಸೌಜನ್ಯದ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚು. ನೆರೆಮನೆಯವರನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಫೋನಿಗೆ ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ "ಸ್ವಲ್ಪ ಕರೀತೀರಾ?" ಅಂದರೆ ಸಲಿಗೆಯುನ್ನು ಸಂಗಡಲೇ ಇದೊಂದು ಉಪಕಾರ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯುನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಆಶಿಸುವಾಗ ನಾವೂ "ದಯವಿಟ್ಟು" (ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಪಯಾ ಅಥವಾ **ಮೆಹರ್‌ಬಾನೀ ಕರಕೇ**) ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಿನ್ನತೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆಯೂ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡುವೆಯೂ Please ಬಳಸಿ ಬಳಸಿ ಸವಕಲಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ "ಸ್ವಲ್ಪ"ವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a little ಎಂದು ಭಾರತೀಯರು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೋ ಏನೋ. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬಳಸರು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ a little ಗಿಂತ ಸರಳವಾದ do ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. Do come for the marriage (ಮದುವೆಗೆ ಮುದ್ದಾಂ ಬನ್ನಿ). ಆದರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು "ಸ್ವಲ್ಪ"ಕ್ಕಿಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, pleaseಗಿಂತಲೂ ಭಾರ. ಭಾರತೀಯನಾಗಿ ನಾನು "ಸ್ವಲ್ಪ"ದ ನವಿರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.

ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಒಳಿತಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸುಂದರ ಪದಗಳು. ಚೆಲುವಾಗಿ, ಹಿತಕರವಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವು ಮೂಲತಃ ಕೊಡುತ್ತವೆ. "ಚೆನ್ನಾಗಿ" ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. "ಒಳಿತಾಗಿ" ನುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಚ್ಚಬಹುದು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಿತಾಗಿ ಜರೆಯಬಹುದು; ಮಾಸ್ತರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ

ಒಳಿತಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಚಿಕ್ಕವಾದರೂ ಬಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪದಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅವು ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಗಿ good (=ಒಳಿತು, ಚೆನ್ನು) ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ a good beating ಕೊಡಬಲ್ಲಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಿತು (good) ಬಹಳ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ.

ಇವೆರಡು ವಿವೇಚನೆಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಭಾವ ಸಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ "ತುಸು", "ಚೂರು" ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಈ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಬೃಹತ್ ಪರಿಷತ್ ಕೋಶವೂ ಲಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ; "ಒಳಿತಾಗಿ"ಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದೆ.

ಒಂದು ಜೆಕ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 50 ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮಗು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರ, ಉಚ್ಚಾರ ಕಲಿಸಿ, ಭಾರೀ ಶಬ್ದ ಕೋಶವೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು. ಅದು ಬಿಟ್ಟೂಬಿಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆ ತೀರ ಅತಾರ್ಕಿಕ ಎಂದು ಟೀಕಿಸಿತು. ಹೌದು, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳು ತುಂಬಾ ತರ್ಕವಿರುದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಈಗ ನೋಡಿ. ಮುನ್ – ಎಂದರೆ ಎದುರಿಗೆ, ಹಿಂ – ಎಂದರೆ ಬೆನ್ನುಗಡೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ದೇಶ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ನನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದೀರಿ. ಅಂದರೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇರುವುದು ಏನು? ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಂತೆ ಭವಿಷ್ಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಭೂತ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದೆ; ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸರಿ ತಾನೇ? ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾವುದೇ ಸರಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕೆಲಸದ ವಿಷಯ ವಿಚಾರಿಸಿ : "ಹಿಂದಾಗಡೆ ಬರ್ರಿ" ಎಂದುತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಂಟೆ ಮಿನಿಟು ಹೇಳಿರ ದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಎಂಬುದಂತೂ ಖಂಡಿತವಲ್ಲವೆ? ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದ್ದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಸರ್ರನೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಹೇಗೆ ಹೋಯಿತು? ಅದೇ ಮನುಷ್ಯ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳು ಒಳ್ಳೇ ದಿನಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಆಗ "ಹಿಂದೆ" ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಮತ್ತೆ "ಮುಂದಿ"ನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ . ನನ್ನ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ "ಹಿಂದಿಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ ಮುಂದಿಲ್ಲಾ" ಎಂದು ಕೈ ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹಿಂದು ಮುಂದಾದದ್ದು ಹೋಗಲಿ. ಆಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಇದು ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಹೌದು, "ಆಗ ಬಂದಿದ್ದೆ, ಈಗ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ" ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ "ಆಗ ಬಾ ಈಗ ಬಾ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎನ್ನದೆ" ಅರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲ, ಆಗ ಈ "ಆಗ" "ಹಿಂದುಗಡೆ"ಯ ಹಾಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನೆ ಅಲ್ಲವೆ ಸೂಚಿಸುವುದು?

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ಪಾಡು. I stand before you ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ There is ample time before you ಎನ್ನುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಅದು ಧಾರಾಳ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ before I came here ಎನ್ನುವಾಗ before ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಭೂತವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಾಷೆ ತೀರ ತರ್ಕಶೂನ್ಯ most illogical ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನಾವು ಈ ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದ ಉಪಕರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದು ಬಹು ಭದ್ರ ಕಟ್ಟಡವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ!

149

ಒಂದು ಎಂಬುದೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ; ಪ್ರಥಮ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಎಂದು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮತ್ತು ಆರು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು ಸಂಖ್ಯಾ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಹಸಾ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

"ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯವಿದೆ" ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಒಂದೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆಯೆ? " ಒಂದೂರಿತ್ತು", " ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ಒಂದು" ಏನನ್ನು ಕುರಿಯುತ್ತದೆ? "ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ" ಎನ್ನುವುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು? ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ "ಒಂದು" ಎಂದಾಗ ಯಾವುದೋ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ, ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಗುಣವನ್ನು ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ನವವಿವಾಹಿತ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಅಸ್ಥಾನ ಅಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಅತಿರೇಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುನಿದ ಹೆಣ್ಣು, ನೀವೊಬ್ಬರು! ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಸಿಕೋಪ, ಒಂದಿಷ್ಟು ನಿಜಕೋಪ ಬೆರೆತಿರಬಹುದು. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಅರ್ಧವೋ ಎರಡೋ ಆಗಿದ್ದವ ಈಗ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವಳ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವೊಂದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನಲ್ಲ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದರ ಈ ತರದ ಉಪಯೋಗ ದೇಶಾತೀತ ಭಾಷಾತೀತ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಇದೆ. ಬಹುತ್ + ಏಕ್

ಪದಗಳ ಸಂಯೋಗವುಳ್ಳ ಇದು ಕೂಡ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ **ದೋ-ಏಕ** (=ಎರಡೊಂದು) ಎಂಬುದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ "a" ಎಂಬುದು ಇದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. Full many a bloom ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿಯ "ಬಹುತೇಕ"ದಂತೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನೂ ಒಂದನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ "ಎಷ್ಟೋ" ಎಂಬ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ A ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು One ಮಾಡಲಾರದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ A ಮತ್ತು The ಎಂಬ ಆರ್ಟಿಕಲ್ಲು (article)ಗಳು ಬೇರೆ ತರದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಲ್ಲ.

ಈ "ಒಂದು" ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಶಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟು. "**ಎಷ್ಟೊಂದು** ಅನ್ನ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ!" "**ಅಷ್ಟೊಂದು** ಕಷ್ಟ ಯಾಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?" "**ಒಂದಿಷ್ಟು** ಊಟ ಹಾಕಿಯಮ್ಮ!" ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲ.

ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ "ಒಂದು" ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸಾರ ಪಡೆದಿದೆ ಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. "ಇದು ಕುರಿ", "ಇವನು ಮನುಷ್ಯ", ಇವಳು ಹುಡುಗಿ" ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾವು ಈಗ, "**ಇದೊಂದು** ಕುರಿ", "**ಇವನೊಬ್ಬ** ಮನುಷ್ಯ", "**ಇವಳೊಬ್ಬ** ಹುಡುಗಿ" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ a ಯ ಪ್ರಭಾವ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನಾಮಪದದ ಹಿಂದೆ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ A ಅಥವಾ The ಬೇಕೇ ಬೇಕೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿನ ವಾಗ್ರೂಢಿ. He is man ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗದು. He is a man ಎಂದೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದು (a=ಒಂದು) ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆಗತೊಡಗಿದೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತೃಭಾಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿತು ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಕೆಲ ಭಾಷಾ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಆಮದಾದದ್ದು a=ಒಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮೂತ್ರ ಶಂಕೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ "ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು" ಎನ್ನುವುದೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಥೇಟ್ ಅನುವಾದ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಶಂಕೆಯನ್ನು The first call of nature (ನಿಸರ್ಗದ ಮೊದಲ ಕರೆ) ಎಂದೂ ಮಲಶಂಕೆಯನ್ನು The Second call (ಎರಡನೆಯ ಕರೆ) ಎಂದೂ ಕರೆಯುವ ಶಿಷ್ಟರೂಢಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅನವಶ್ಯಕ ನಿಜ; ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ "ಒಂದು" ಅಲ್ಪತ್ವಸೂಚಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ದಂತೆ (ಉದಾ:- ಒಂದಿಷ್ಟು, ಒಂದಿನಿಸು) **ಆರು** ಬಹ್ವರ್ಥಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. **ಒಂದಾರು ಭುಜವಾಗು** ಎಂದು ಸುಮಾರು 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆಯೆಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೃಹತ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಬಹಳ

ಹೆಗಲುಗಳಾದಂತೆ ತಂತಾನೆ ಬಲಿಷ್ಠತ್ವದ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಿ, ಅರ್ಥಾತ್ ಮನವುಬ್ಬಿ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈಗಲೂ ಹತ್ತಾರು, ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಎಂದು ಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಕೆಲವಾರು, ಹಲವಾರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾರಹಿತವಾಗಿಯೂ "ಆರು" ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹಳಾರ್ಥಕ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ "ಆರು" ಈ ತರಹದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

"ಆರು" ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಕ್ಕೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ಹಾಗೆ, ಅನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥ ಹೇಗೆ ತಗಲಿಕೊಂಡಿತು? ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿತರ್ಕ: ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗೆ ಐದು ಬೆರಳುಗಳಿರುವ ನಿಸರ್ಗದ ಆಕಸ್ಮಿಕದಿಂದಾಗಿ "ಹತ್ತು" (5x2) ನಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯಾ ಮಾನವಾಯಿತೆಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಊಹೆಯಿದೆ. ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಎಣಿಸುವಾಗ ಐದರೊಡನೆ ಒಂದು ಕೈ ಮುಗಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯ ಎಣಿಕೆ ಆರಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆರು ಕೂಡ (ಬಹುತ್ವ ಸೂಚಕ) ಅನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹುಚ್ಚು ಊಹೆಯೆನ್ನುವಿರಲ್ಲವೆ? ತಥಾಸ್ತು! ಹತ್ತರ ಬಗೆಗಿನ ಊಹೆಯಷ್ಟೇ ಹುಚ್ಚು ಇದೂ!

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಮೀರಿದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ **ಒಂಬತ್ತು.** ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ "ಒಂದಕ್ಕೆ **ಒಂಬತ್ತಾ**ಯಿತು" ಎಂಬ ವಾಗ್ರೂಢಿಯೊಂದಿದೆ. ("ಒಂದೂವರೆಯಾಯಿತು" ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಢಿಯೂ ಉಂಟು). ಇಲ್ಲಿ "ಒಂಬತ್ತು" (ಮತ್ತು "ಒಂದೂವರೆ") ಬಹುಳಾರ್ಥಕವಲ್ಲ. "**ತುಂಬಾ** ಗೋಜಲಾಯಿತು" (complicated=ಸಂಕೀರ್ಣ) ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂಬತ್ತು ಗೋಜಲುತನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಇದ್ದದ್ದು ಒಂಬತ್ತು ತೊಂದರೆಗೇರಿತು ಎಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಆದರೆ ಒಂಬತ್ತೇ ಏಕೆ?

150

ಮಳೆಗಾಲ ಬಂದರೆ ನಾವು ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ **ಕೊಡೆ** ಎಂಬ ಪದದ ಹುಟ್ಟು ಹೇಗೆ? ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು, ತೆಲುಗು , ತೊದ ಮೊದಲಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಇವು ಯಾವ ತಾಯಿ ಬೇರಿನಿಂದ ಚಿಗಿತವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ತುಳುವಿನ "ಕೊಡಪು" (=ಹೆಪ್ಪು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಅಂಶವೆಲ್ಲ ಕೆಳಗೆ ಬೇರೆ ನಿಂತು ಬಿಳಿಯ ಕೆನೆ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದು) ಎಂಬ ಪದ ನೋಡಿದರೆ ಬಹುಶಃ "ಮೇಲೆದ್ದು ಹರಡು" ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಯಾವುದೋ ಧಾತುವಿನಿಂದ "ಕೊಡೆ" ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಉತ್-ಕುಟ(=ಕೊಡೆ)"

ಶಬ್ದದಲ್ಲಿನ "ಉತ್" ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು(=ಮೇಲೆ) ನೋಡಿದರೆ ಈ ಊಹೆಗೆ ಒತ್ತು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳೇ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ **ತಳೆ** ಮೇಲೆದ್ದು ಚಿಗುರಿ ಹರಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹೊರಟದ್ದೆಂದು ತುಲನಾತ್ಮಕ ದ್ರಾವಿಡ ನಿಘಂಟಿನಿಂದ (ಎಮಿನೋ ಮತ್ತು ಬರೋ) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ನಿರುಕ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಲ್ಲ; ಕೊಡೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪದಗಳು ಅವು ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದು ಬಿಸಿಲಿನ ವಿರುದ್ಧವೋ ಮಳೆಯ ವಿರುದ್ಧವೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರ ಸೋಜಿಗವನ್ನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ ಆತಪತ್ರಮನ್" ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ **ಆತಪತ್ರ** ಎಂಬುದು ಕೊಡೆಗಿರುವ ಒಂದು ಪದ. "ಆತಪ" ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲು; "ತ್ರ" ಎಂಬುದು ಕಾಪಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯ. ಅರ್ಥಾತ್ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೊಡೆಯ ಕೆಲಸ; ಮಳೆಯಿಂದಲ್ಲ. **ಛತ್ರ** ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಮಳೆ ಯಿಂದಲೋ ಬಿಸಿಲಿಂದಲೋ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟಾರೆ "ಮರೆ ಮಾಡು" ಎಂಬರ್ಥದ (ಛದ್=ಮರೆ ಮಾಡು, ಮುಚ್ಚು, ರಕ್ಷಣೆ ಅಥವಾ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡು) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಅದು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದಗಳು. ಭಾರೋಪ್ಯ ವರ್ಗದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ Umbrella ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ Ombrellaದ ಕೈಗಡವಂತೆ. Ombra (=ಲ್ಯಾಟಿನ್ Umbra)= ನೆರಳು. ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಪಾರಸೀಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡೆಗೆ **ಸಾಯಬಾನ್** ಅಥವಾ **ಸಾಯ್‌ಬಾನ್** ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. **ಸಾಯ** ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ **ಛಾಯಾ** (=ನೆರಳು)ಗೆ ತಂಗಿ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದೇ ಕೊಡೆಯೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೊಡೆಯೆಂಬರ್ಥದ Parasol ಕೂಡ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. Sol=ಸೂರ್ಯ, ಬಿಸಿಲು. Para =ರಕ್ಷಿಸುವ.

ಆದರೆ ಫ್ರೆಂಚರು ಮಳೆಗೇ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ Parapluie ನಲ್ಲಿ Plule ಎಂದರೆ ಮಳೆ. ಸ್ಪಾನಿಶ್‌ನಲ್ಲಿ Parasol ಇದ್ದರೂ ಮಳೆಗೂ ಹಿಡಿಯುವಂಥ Paraguas ಕೂಡ ಇದೆ; aguas=ಮಳೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನ guarda chua ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗ ಕಾಪಾಡುವ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಎರಡನೇ ಭಾಗ (Chua) ಮಳೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ "ಕೊಡೆ"ಯಾಗಲಿ "ತಳೆ"ಯಾಗಲಿ ತಾನು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂಥಾದ್ದೋ ಮಳೆಗೋ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಛತ್ರದ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗೇ ಹಿಡಿಯುವ **ಜಲತ್ರಾ** ಎಂಬೊಂದು ಕೊಡೆಯ ಹೆಸರಿದೆ. ನೀರಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸು ವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಇದು ಬರೇ ಕೋಶಕಾರರ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣದು. ಯಾವ ಕೋಶವೂ "ಜಲತ್ರಾ"ದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ

ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಆತಪತ್ರ", "ಛತ್ರ"ಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತ.

ಕೊಡೆಗಳು ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. "ಶ್ವೇತಛತ್ರ", "ಸಿತಾತಪತ್ರ" ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳೂ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದ "ಬೆಳ್ಗೊಡೆ" (=ಬಿಳಿ ಕೊಡೆ) ಪದವೂ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಜರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಅಧಿಕಾರ ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವರು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಒಯ್ಯುವ "ಛತ್ರಧರ" ಸೇವಕರೂ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲ ಹಿಂದೂ ರಾಜರೊಡನೆಯೆ ಹೋಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯರೂ (ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯ) ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ಹಳೇ ಕೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಅವರೂ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ವೇತಛತ್ರಧಾರಿಗಳು!

ಬೀಸಣಿಗೆ ಕೂಡ ರಾಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಢ್ಯರಿಗಂತೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. "ಛತ್ರ ಚಾಮರ ವ್ಯಜನ" ಎಂಬ ರಾಜ ಚಿಹ್ನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಜನ ಎಂದರೆ ಬೀಸಣಿಗೆ. ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರದಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು(ಗಾಳಿ) ಬೀಸುವ ಸಾಧನ. **ಬೀಸು** ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಧಾತು (ತಮಿಳು; ವೀಚು) ರಭಸದಿಂದ ಚಲಿಸು, ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆ. ಗಾಳಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಬೀಸಿ ಒಗೆಯಬಹುದು. **ಅಣಿಗೆ** ಸಾಧನ ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯ : "ಬಾಚಣಿಗೆ", "ಅಡ್ಡಣಿಗೆ" ಇತ್ಯಾದಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ವ್ಯಜನ" (=ಬೀಸಣಿಗೆ) ಆರ್ಯ ಭಾಷಾ ಮೂಲದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಹೇಳಿಕೆ ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ **ವೀಜ್, ವ್ಯಜ್** ಧಾತುಗಳಿಂದ "ವ್ಯಜನ" ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಪಂಡಿತರ ಹೇಳಿಕೆಯಾದರೂ ಆ ಧಾತುವೇ ದ್ರಾವಿಡ "ವೀಚು" ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದರೂ "ವ್ಯಜನ"ಕ್ಕೆ ಮನಂಬುಗುವ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೀಸಣಿಗೆಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದ fan ಎಂಬುದು ಈಗ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಆ ಶಬ್ದದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೋದಾಗ ನಾವು ಕೊನೆಗೆ ತಲಪುವುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ Vannusಗೆ. Vannus ಎಂದರೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನವಲ್ಲ; ಕಾಳಿನಿಂದ ಕಸವನ್ನು ತೂರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕುವ ಸಾಧನ – ಅರ್ಥಾತ್ ರೈತರ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಕೃಷಿಯುಗದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಯುಗಕ್ಕೂ ದಾಟಿ ಬಂದಿವೆಯಲ್ಲವೆ?

ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ, ಅಡಿಕೆಯ ಹಾಳೆಯಿಂದ, ಶ್ರೀಮಂತರು ಲಾಮಂಚದಿಂದ, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಹುತರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ತಾಳೆಯ ಓಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬೀಸಣಿಕೆಯೆಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬೀಸಣಿಗೆಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವಾದ **ತಾಲವೃಂತ** ಅಥವಾ **ತಾಡವೃಂತ** ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ತಾಳೆ ಗರಿಯ ಬೀಸಣಿಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು.

151

"ನಿನ್ನ ಪ್ರವರ ಎಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟೇನು!" ಎಂಬೊಂದು ಮಾತು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಮಾನ ಕಳೆದೇನು ಅಂತ. ಆದರೆ ಈ "ಪ್ರವರ" ಎಂದರೇನು? ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಿವೆ. "ವರ" ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. "ಪ್ರವರ" ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ. "ಪಂಡಿತ ಪ್ರವರ" ಮುಂತಾಗಿ. ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳ ಗೊಡವೆ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ. ಜನಿವಾರವುಳ್ಳ ಮೂರು ವರ್ಣ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ)ಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲಗಳನ್ನು "ಗೋತ್ರ"ಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೋತ್ರದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗಿರಸ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಸಿಷ್ಠ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಋಷಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಋಷಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಲುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು "ಪ್ರವರ"ಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನನ್ನ ಕುಲ ಮೂಲತಃ ಆಂಗಿರಸ (ಋಷಿಯ) ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಕವಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ ಋಷಿಗಳ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಂಶವನ್ನು "ಆಂಗಿರಸ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಭಾರದ್ವಾಜ" ಎಂಬ ಮೂವರು ಋಷಿಗಳ ಬಳಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ವಂಶವನ್ನು "ಆಂಗಿರಸ – ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯ – ಭಾರದ್ವಾಜ ತ್ರಯಾರ್ಷೇಯ ಪ್ರವರಾನ್ವಿತ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ("ತ್ರಯಾರ್ಷೇಯ" ಎಂದರೆ ಮೂರು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಬಂದದ್ದು.) ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರವರ ಬಿಚ್ಚುವುದಾಗಿ ದಬಾಯಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಎಲ್ಲ ಅಕಲ್ಯಾಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿ ಅರ್ಥ. ಈ ಬೆದರಿಕೆ ನನ್ನ ಗೋತ್ರಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿಯದಿದ್ದರೂ ನನ್ನಪ್ಪ – ಅಜ್ಜ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅದಿಲ್ಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಂತೂ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಮಾನಕಳೆಯಬಹುದು. ಪ್ರವರ = ವಂಶಾವಳಿ.

* * *

ಕ್ರೂರಸ್ವಭಾವ, ಅಥವಾ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು "ಕಿರಾತ", "ರಾಕ್ಷಸ", "ದೈತ್ಯ" ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತವರೆಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಜನಾಂಗಗಳೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ. ಇವರಲ್ಲಿ "ಕಿರಾತ"ರು–ಬಹುಶಃ–ಹಿಮಾಲಯದ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾಂಗ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಿವನು ಕಿರಾತ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಿ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬದುಕುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಿರಾತರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಸುನೀತಿ ಕುಮಾರ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಆಧುನಿಕ ಜನಾಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು "ಆಸ್ಟ್ರಿಕ್" ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಜನಾಂಗ ಇದಾಗಿರಬೇಕು. ಒತ್ತುತ್ತ ಬಂದ ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಇವರು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಸೇರಿ ಅನಾಗರಿಕರೆನಿಸಿದರು; ಅವರೀಗ ನಮಗೆ ತುಚ್ಛೀಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋತವರಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

* * *

ಇಂದು ನಾವು "ದೈತ್ಯ"ರು, "ದಾನವ"ರು, "ರಾಕ್ಷಸ"ರು ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಅಮರಕೋಶ ಅಸುರ, ದೈತ್ಯ, ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ "ರಕ್ಷಸ್ಸು" (ರಕ್ಷಃ)ಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. "ರಾಕ್ಷಸ"ರು ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ಷಸ್ಸುಗಳು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ ಮೊದಲಾದ ಹಿಮಾಲಯದ ಜನಾಂಗಗಳೊಡನೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಆರ್ಯರೇ ಆಗಿರಬೇಕಾದ ದೈತ್ಯ, ದಾನವರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ವೇದದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಮಂತ್ರವೊಂದಿದೆ. (ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ) ಇವರು ಮಂಗೋಲಿಯನ್ ಮೂಲದವರಿರಬೇಕು. ಇವರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಕ್ಷಸರು ಗಂಗಾನದಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆರ್ಯರ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಇವರ ನಾಯಕನಾದ ರಾವಣ ಹಾವಳಿಯೆನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದನೆಂದು ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಖಂಡಿತ "ದಾನವ"ರಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಾವಣನಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ ಸೇರಿದ್ದರೆಂದು ರಾಮಾಯಣದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಸಲ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನ ಸೋಲನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ದೇವ, ಅಸುರ, ದೈತ್ಯ, ದಾನವರೆಲ್ಲ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಂಡಂದಿರ ಮಕ್ಕಳು–ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ "ದೈತ್ಯ"ರನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಅವರು ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಜನ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಹಾತ್ವ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ "ದೈತ್ಯ"ವನ್ನು ಚಾಲ್ತಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ "ದೈತ್ಯ ಶಕ್ತಿ", "ದೈತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ"– ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಿಲುಕದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ gaint–ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣದ ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಮಾನವ. ಆ ಪದಕ್ಕೆ ದೈತ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದ ಹಾಗೆ, ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Asura Sites–ಅಸುರ ವಸತಿಗಳು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ನೋಡಿದೆ. [Monastery and Guild by Himanshu P Ray] ಛೋಟಾ ನಾಗಪುರದ ಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ "ಅಸುರ" ಅವಶೇಷಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಭಗ್ನಾವಶೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಗತಕಾಲದ – ಸಾತವಾಹನರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ–ಸ್ಥಾನಗಳ ಬಳಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಣಿ ಮತ್ತು ಕುಲುಮೆಗಳ ಕುರುಹುಗಳಿವೆಯಂತೆ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ

ಭಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದವರನ್ನು "ಅಸುರ"ರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು 3,400 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ) ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ಉತ್ಖನನಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ. ಈ ಅಸುರರೂ ಇಂದಿನ ಇರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಅಸುರರು ಬೇರೆಯೇ ಏನು? (ನೋಡಿರಿ–ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ–2)

152

"ಸುಪ್ರಭಾತ" ಎಂಬ ಬೆಳಗಿನ ಶುಭಾಶಂಸೆ ನಿತ್ಯರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ಸುಪ್ರಭಾತ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಮಹಾ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಕ್ಯಾಸೆಟ್ಟೀಕೃತ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರು ವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಶಬ್ದ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ರಾಮಾಯಣ ದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು; ಅನಂತರದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ, ಸು=ಒಳ್ಳೆಯ, ಶುಭ, ಸುಂದರ; ಪ್ರಭಾತ=ಮುಂಬೆಳಗು. ಜನರು ಇನ್ನೂ "ಮೂಡಲ ಮನೆಯಾ ಮುತ್ತಿನನೀರಿನೆರಕವಾ ಹೊಯ್ದಾ" ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸವಿಯುವಷ್ಟು ಬೇಗ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ, ಸುಭಗ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ "ಸುಪ್ರಭಾತ" ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದೇ ಆಶೀರ್ನಮಸ್ಕ್ರಿಯಾರ್ಥ (ಆಶೀರ್ವಾದ, ನಮಸ್ಕಾರ)ದಲ್ಲಿ "ಇಂದಿನ ಬೆಳಗು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳಕರ, ಶುಭದಾಯಕ ವಾಗಲಿ, ಒಳಿತು ಮಾಡಲಿ," ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬೇಕು. ವಾಮನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿ "ಸುಪ್ರಭಾತ"ದ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಊಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ದೇವಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿರಬೇಕು. ಅರಸನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಶುಭಾಶಂಸೆಗಳೊಡನೆ ವಂದಿಮಾಗಧರು ಹೋಗುವ ಪ್ರಥೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ ಇದೆ. (ಅಯೋಧ್ಯಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಅಗಲಿಹೋದ ನಂತರ ಹೀಗೆ ಬೆಳಗಾತ ದಶರಥನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಹೋದ ವಂದಿಗಳು ದಶರಥ ತೀರಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು). ಅರಮನೆಗಳ ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ದೇವಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಗತಕಾಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಂಧಕಾರ ರಾತ್ರಿಯ ನಂತರ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವದೇ ಮಹಾ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶುಭದ ಆಶೀರ್ವಚನ ಅಥವಾ ಕುರುಹು ಕಂಡರೆ ಅಂದಿನ ದಿನ ಶುಭಕರವಾಗುವುದೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ಆಗ ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನು ನೆನೆಯ ಬೇಕು. "ಹೊತ್ತಾರೆ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್ಯಾರ ನೆನೆಯಲಿ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಗೋಮಾತೆಯವರೆಗೆ ಹಿತವರನ್ನು ಗರತಿ ನೆನೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಇಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಿತವರು ಬಂದರೆ "ಸ್ವಾಗತ" ಅಥವಾ "ಸುಸ್ವಾಗತ"ವನ್ನು ಕೋರುವುದು: ಇದೂ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೇ ಹಲವು ಬಾರಿ ಒದಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ. ಸು=ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿ + ಆಗತ= ಬಂದದ್ದಾಯಿತು-ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. "ಸುಸ್ವಾಗತ" ಎಂದರೆ ಸು- ಸು- ಬಹಳ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಅಂದ ಹಾಗೆ. ಹಿರಿಯರು, ಅಪರೂಪದ ಬಂಧುಗಳು, ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುವದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ.

ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುವುದು. ಇಪ್ಪತ್ತು ಶತಮಾನ ಗಳಾಚೆಗೆ ಯುರೋಪಿನ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇವೇ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಿತ್ರರೋ ಬಂಧುಗಳೋ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರು good-morning(=ಅಕ್ಷರಶಃ good+ಸು+morning-ಪ್ರಭಾತ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರೆಂಚರೂ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೂ ಪ್ರಭಾತಕ್ಕೂ ಹಗಲಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೇದ ಮಾಡದೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರೆಂಚರು bonjour(bon =ಒಳ್ಳೆ+jour= ಬೆಳಕು, ಹಗಲು, ದಿನ) ಎಂದರೆ, ಸ್ಪಾನಿಷರು buenos(ಒಳ್ಳೇ) dias (=ಹಗಲು, ದಿನ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

"ಸ್ವಾಗತ", "ಸುಸ್ವಾಗತ"ದ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ. ಯಾವುದೇ ಮದುವೆ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಿಮಗೆ ಮೊದಲು ಎದುರಾಗುವುದು welcome ಬರೆದ ಫಲಕ. ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ ಅಕ್ಷರಶಃ "ಸ್ವಾಗತ"– (well=ಸು, ಒಳ್ಳೆ, ಸುಖ ದಾಯಕ+come=ಬರವು, ಆಗತ) ಇದು ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ wileumaದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಯಸಿದ್ದೇ ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನವನ್ನು ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹಳೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಸುಮಾರು 500 ವರ್ಷ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ bienvenu (bien = ಸಂತೋಷ + venir = ಆಗಮನ); ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನಲ್ಲಿ ben(ಸುಖಕರ) vindo (=ಆಗಮನ), ಸ್ಪಾನಿಶ್‌ನಲ್ಲಿ bienvenido (ಅರ್ಥ ಮೇಲಿನಂತೆಯೆ).

ನಮ್ಮ ಉರ್ದು ಬಂಧುಗಳು ಸುಪ್ರಭಾತಕ್ಕೆ ಸುಬಹ್–ಬ–ಖೈರ್ (ಸುಬಹ್= ಪ್ರಭಾತ+ಖೈರ್=ಒಳ್ಳೆದು) ಎನ್ನುತ್ತಾರಂತೆ. ಇದು ಪಾರಸೀಕ ನುಡಿ. ಸ್ವಾಗತ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ "ಖುಶ್ – ಆಮದೀನ್") ಖುಷಿ ಕೊಡುವ ಆಗಮನ) ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಪದಗಳನ್ನು ಅಥವಾ "ಖೈರ್ ಮಕದಮ್" ಎಂಬ ಪಾರಸೀಕ ಅರಬಿ ಸಮಸ್ತ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥ ಅದೇ.

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದೂರದೂರದ ಮಾನವರು ಎಷ್ಟು ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಷ್ಟು ಸಮಾನವಾಗಿ ಮಾತು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ನಿರ್–ಅರ್ಥಕವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ!

* * *

"ಬೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ"ಯ ಕಥೆ ಮೂಲತಃ ಜರ್ಮನಿಯದಾದರೂ ಆ "ಕಿಂದರಿ" ಮಾತ್ರ ಭಾರತದ್ದೇ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಕಿನ್ನರಿ". ಕಿನ್ನರ ಎಂಬುದು ಹಿಮಾಲಯದ "ಕಾಲ್ಪನಿಕ" ಜೀವಿಯಿರಬೇಕೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಊಹೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಹಿಮಾಲಯದ ಒಂದು ಪಾರ್ವತೀಯ ಜನಾಂಗವೇ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಮರ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ, ರಕ್ಷಸ್, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ, ಪಿಶಾಚ, ಗುಹ್ಯಕ, ಸಿದ್ಧ, ಭೂತ ಎಂಬ ಅರೆ-ದೇವತೆ ("ದೇವಯೋನಿ")ಗಳ ಸುದ್ದಿ ಇದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯಕ (ಬಹುಶಃ ಇಂದಿನ ಗುರ್ಖಾ), ಭೂತ (ಬಹುಶಃ ಭೋಟಿಯಾ) ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. "ಕಿನ್ನರ" ಎಂಬ ಜನಾಂಗವೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಅವರದೇ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಜನರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಗಂಧರ್ವರಂತೆ ಬಲು ಪ್ರಿಯವೆಂದೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಉಲ್ಲೇಖ ಇದೆ. ಅವರ ತಂತೀ ವಾದ್ಯವೇ "ಕಿನ್ನರಿ". ಅದೇ ಕುವೆಂಪು "ಕಿಂದರಿ". ಕಾಳಿದಾಸ ರಘುವಂಶ, ಕುಮಾರ ಸಂಭವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನರನ್ನು "ಅಶ್ವಮುಖಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಿನ್ನರರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೌತ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮೈ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಮುಖ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ Centuar ಎಂಬ ಇದೇ ಲಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಜನದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಕ್ಕೂ ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (Alpha Centuar). ಈ ಶಬ್ದ ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ C ಯಿಂದಲ್ಲ, K ಯಿಂದಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅದು "ಕೆಂತುವಾರ್" ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಿನ್ನರಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ ಯೆಂದರೆ ಇವು ಒಂದರಿಂದ ಒಂದು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೋಶಕಾರ ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಆಗಲಿ, ಕಥಾ ಸರಿತ್ಸಾಗರ ಸಂಪಾದಕ ಟಾನಿಯಾಗಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗ. Centuar ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿಯದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಕೋಶ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಕಿನ್ನರ"ಕ್ಕೆ ಕಿಂ-ನರ ಅಂದರೆ ಒಂದು ತರಹದ ನರ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಿನ್ನರನೇ ಗ್ರೀಕಿನ Centuar ಎಂಬಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲ.

153

ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಧರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಅವವುಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೆ ಬೈಬಲ್ [Bible] ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಹೂದ್ಯರಿಗೂ ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ "ಹಳೇ ಒಡಂಬಡಿಕೆ" [Old Testament] ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪವಿತ್ರವಾದ "ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ" [New Testament] ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ಬೈಬಲ್ ಎಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ ಗ್ರೀಕಿನದು. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಬ್ಲಿಯಾ [Biblia] ಎಂದರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು; ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ [Biblos] ಕಾಗದಗಳು. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಆಗ ಪಂಡಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು

ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮೂಲ ಹಿಬ್ರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೇ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರೀಕಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗ್ರೀಕ್ ಹೆಸರು ಈ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಗ್ರೀಕ್ ಆಗ ಯಹೂದ್ಯರ ಮಧ್ಯಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹೆಸರು ಲ್ಯಾಟಿನ್ನಿಗೆ ಬಂದು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದರ ವಚನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯ ಕುರಾನ್ (ಅತ್‌ಕುರಾನ್). ನಮ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಹಮ್ಮದರಿಗೂ ದೈವೀ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆದು ಉಚ್ಚಾರಿತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಅವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. "ಕುರಾನ್" ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಓದಿದ್ದು, ಓದು, ಪಠಿತ ಎಂದು [reading]. ಓದಿದ್ದು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಲಿಖಿತವೊಂದು ಇರಲೇ ಬೇಕಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದ ಲಿಖಿತ ಆದಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದರು ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ "ಗ್ರಂಥದ" ಅಥವಾ "ಪುಸ್ತಕದ" ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಿಲ್ಲದ ಪುಡಿ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅವರು ಈ ಸೌಲತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾದ ಬಾಲಿ [Bali] ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಆ ದೇಶದ ಇಸ್ಲಾಮಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಾಲಿ ನಿವಾಸಿಗಳ "ಪುಸ್ತಕ" ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ಇವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ (ಆಗ) ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದುಗಳ ಆದಿ-ಮೂಲ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ವೇದಗಳು. ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮವೆಂಬ ಮೂರು ವೇದಗಳು ಆಧಾರ. ವೇದಗಳ ತುದಿಗೆ ಬರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಭಾಗಗಳೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವೆಂದು ಸನಾತನಿ ಹಿಂದುಗಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೆಲ ಪಂಥಗಳು ವೇದ ಸಂಹಿತೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣ ಎನ್ನುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವೇದ ಎಂದರೇನು? ವಿದ್ (=ತಿಳಿ, ಅರಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ "ವೇದ" ಪದದ ಅರ್ಥ ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನವೆಂದು. ಇವು ಕೂಡ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ಛಂದೋಬದ್ಧ (ಕೆಲವು ಗದ್ಯಕೂಡ) ಜ್ಞಾನವಾಕ್ಯಗಳು. ಇವು ಬಹುಕಾಲ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಲಿಖಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿದದ್ದು ತಡವಾಗಿ-ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ. "ಗ್ರಂಥ", "ಗ್ರಂಥಿ" ಎಂಬ ಪದಗಳು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಅವು ಲಿಖಿತ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತವೋ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ಜೋಡಿಸಿದ್ದು, ಹೆಣೆದದ್ದು, ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಗ್ರಂಥ" ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಭೂರ್ಜ ಪತ್ರ ಅಥವಾ ತಾಡಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರಹಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಂದ ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಥ್(= ಕಟ್ಟು, ಜೋಡಿಸು, ಹೊಂದಿಸು ಇತ್ಯಾದಿ) ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು.

ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಸೀಖ್ ಧರ್ಮದ ಗುರುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಅವರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥಸಾಹಿಬ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಖರು ಅದನ್ನೇ ಸಕಲ ರಾಜೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಆಗಿ ಹೋಗಿ ಕೆಲ ಕಾಲಾನಂತರ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಭೂತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತ್ರಿ-ಪಿಟಕಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ತ್ರಿ=ಮೂರು, ಪಿಟಕ=ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ. ಆಗಲೇ ಲೇಖನ ಕಲೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಲಿಖಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶೇಖರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಒಂದೊಂದು ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಬಹುಶಃ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಬೀಳುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಲೆಹಾಕಿದ ಬಿಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಈಚೆಗಿನವರೆಗೂ ಇತ್ತು. 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ-ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಪಂಡಿತ ತನ್ನ ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು "ಭಾಮಿನೀವಿಲಾಸ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದ. "ಹಡಬೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರು (ಜಾರಜನ್ಮಾನಃ) ನನ್ನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕದ್ದಾರೆಂದು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ (ಮಂಜೂಷೈಕಾ ಕೃತಾಮಯಾ)" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ಮಂಜೂಷಾ" ಎಂದರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಸಂದೂಕ

ಅಲಾರಮ್ [alarum] ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಈಗ ಸುಮಾರಾಗಿ ಗಡಿಯಾರ ಬಳಸುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ನಿಶ್ಚಿತ ಗಂಟೆಗೆ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಅಲಾರಮ್ ಅಥವಾ ಅಲಾರ್ಮ್ [alarm] ಗಡಿಯಾರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. Alarm ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಕ್ಕೆ ಅಪಾಯದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅದರದೇ ಒಂದು ರೂಪ alarum Alarm ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗಾಬರಿ, ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳು, ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸು ಎಂಬರ್ಥಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಇದರ ಮೂಲ ಇಟಾಲಿಯನ್; ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಳೇ ಫ್ರೆಂಚಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೂ ಬಂದು ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ. ಇಟಾಲಿಯನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅದು all'arme. ಅದರ ಅರ್ಥ to arms – ಅರ್ಥಾತ್ ಆಯುಧ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹೀಗೆ ಇದು ತುರ್ತಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿರಿ – ಅಂತ. ಅನಂತರ ಅದು ಯುದ್ಧವಲ್ಲದ ಅಪಾಯಕ್ಕೂ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೀಗ ಯಾವುದೇ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಗಂಟೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಗರ್ಜಿಗಳ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ ಅಪಾಯದ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನಿದು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವುದು ಇದೊಂದಕ್ಕೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪ ಮತ್ತು ಒಲೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಯಮವಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಲು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ಇಂದಿಗೂ ಗಲಭೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ

ಪೊಲೀಸರು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ ಕರ್ಫ್ಯೂವಿನ ಮೂಲ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕೂಡ) ಇಷ್ಟರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಗಂಟೆಯ ವರೆಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡ ಬಾರದೆಂದು ವಿಧಿಸುವದಕ್ಕೂ ಕರ್ಫ್ಯೂ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು.

154

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅಂದಾಕ್ಷಣ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪದಗಳು ಮೂಲಾರ್ಥವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆನ್ನಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ದ್ರಾವಿಡ ವರ್ಗ ವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಪದಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದ ಭಾಷೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಅವು ಬೇರೆಯೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರವಾಸ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇದು ಬೇರೆ ದೇಶ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಅಥವಾ ಸಂಚಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ "ಪ್ರವಾಸ ಭತ್ತೆ"ಎಂದರೆ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಅಥವಾ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರ ಖರ್ಚಿನ ಭತ್ತೆ. "ಪ್ರವಾಸ" ಎಂಬ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಎಂಬರ್ಥ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಪರದೇಶ ಅಥವಾ ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ; ಸಂಚರಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನಲ್ಲ. "ರೋಗೀ ಚಿರಪ್ರವಾಸೀ , ಪರೋಪಜೀವಿ, ಪರಾವಸಥವಾಸೀ" ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ "ಚಿರಪ್ರವಾಸೀ" ಎಂದರೆ ಬಹಳಕಾಲ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯದೇಶ–ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದವನು. (ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆ ಎಂದು ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತದೆ.) ಹೋಗಿ ಬರುವವನು ಅಥವಾ ಸಂಚರಿಸುವವನು ಎಂದಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ "ಪ್ರವಾಸಿ" ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ "ಪ್ರವಾಸೀ ಬಾಂಗ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು" ಒಂದಿದೆ. ಬಂಗಾಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನೆಲಸಿಯೂ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವವರ ಸಂಘಟನೆ ಅದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಪ್ರವಾಸ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. (ಈಗ "ನಿರ್ವಾಸಿತ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ.) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ಇದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಅಥವಾ ಸಂಚಾರ ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದವರು ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲಕ ಪದ ಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾದಾಗ ಅರ್ಥಗಳು ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ಆಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಆಜ್ಞೆಯ (ಆಜ್ಞಾ) ತದ್ಭವ ಎಂದು ವೈಯಾಕರಣಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲಕ ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು. ಆಜ್ಞೆಯೆಂದರೇನೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆಣೆಯೆಂದರೇನೆಂಬುದೂ ಸರ್ವವಿದಿತ. "ಆಣೆ ಹಾಕು" ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆ, ಹಿರಿಯ ಅಥವಾ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡದಿರುವಂತೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದು "ಆಣೆ". ದೇವರಾಣೆ, ನನ್ನ ಮಗುವಿನಾಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಆಜ್ಞೆ (ಅಪ್ಪಣೆ–ತಾಕೀತು) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಉಳಿದಿರುವುದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಆಜ್ಞಾ" ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "ಆಣೆ"ಗೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ "ಆಣೆ"ಗೆ ಶಪಥ ಎಂಬ ಬೇರೆಯೇ ಶಬ್ದ ಇದೆ. ಆಣೆಗೆ ಆಜ್ಞೆಗಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಲೋಕೋತ್ತರ ವಸ್ತುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆ ಇದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕಡೆಗೆ ಈಗಿರುವ ಶಪಥ ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಜಾಣ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ "ಜ್ಞಾನ"ದ ತದ್ಭವವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತ ಜಾಣ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವ ಎನ್ನಿ. ಅದೂ ಪ್ರಾಕೃತಮೂಲಕ ಬಂದದ್ದೇ. ಆದರೆ "ಜಾಣ" ಶಬ್ದ ಇಂದು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚತುರ ಎಂಬರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತದೆ. "ಜ್ಞಾನಿ" ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಹಿರಿದಾದ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಈಗ ನಾವು ಜಾಣನಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುವ ಗುಣ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಜಾಣನಿಗೆ "ಜ್ಞಾನ" ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. "ಜಾಣ" ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವನಷ್ಟೆ.

"ಶ್ರೇಷ್ಠಿ" ಸೆಟ್ಟಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪೊಲೀಸಪ್ಪ ಫೌಜದಾರನಾದದ್ದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇದು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದೇ ವರ್ಗದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಕರೆದು ಉಬ್ಬಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವೆನ್ನೋಣವೇ? ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಸೆಟ್ಟಿಯಾದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನು ಜೆಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಗರಡಿಯ ಹಿರಿಯ, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾಗಿದ್ದವನಿಗೇ ಬಹುಶಃ ಇದು ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದೇ ತದ್ಭವವಾದಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಲ್ಲರೂ "ಜೆಟ್ಟಿ"ಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ವಿಶಿಷ್ಟಕ್ಕಿದ್ದ ಅಭಿಧಾನ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವಂತಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಇದು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮೂಲದ ಅರ್ಥವೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಜ್ಯೇಷ್ಠ"ವನ್ನು ಮಲ್ಲರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಉದಾಹರಣೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ. ಅರಬ್ಬೀ ಪದಗಳ ವಲಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದು ತಲೆಗೇರುವುದಕ್ಕೆ ನಾವೀಗ ಅಮಲು (ಅರಬ್ಬಿ–ಅಮಲ್) ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಅರಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯೆ (action) ಕ್ರಮ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವೆಂದು ಶಂಕರ ಕೆದ್ಲಾಯರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಜಾಮೀನನ್ನು ಅಮಲಿಗೆ ತಂದರು" ಎನ್ನುವಾಗ, ಅಥವಾ ಡಿಕ್ರಿಯ ಅಮಲ್ಜಾರೀ ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಗೆ, ಅಥವಾ ಉರ್ದುವಿಗೆ ಈ ಪದ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಮಾದಕದ್ರವ್ಯ ತಲೆ ಗಡರುವುದು ಎಂಬ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ತರ್ಕ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಎಂಬುದಾಗಿರಬೇಕು.

155

"ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ" ಅಥವಾ "ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು" ಎಂದರೇನೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ನಮಗೆ ತೊಡಕಾಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ತಿರಿಚುವುದು ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಥವಾ ಜನಿವಾರದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರಿಗೆ ಇದ್ದವರು ಹನ್ನೊಂದು ದಿನ ನಿತ್ಯ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ "ಪ್ರೇತ"ರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು "ಪಿತೃ"ಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿ. ಅಷ್ಟೂ ದಿನ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ತಣ್ಣೀರು ಮಿಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಿಯ ರಗಳೆ ಎಂದು, ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ "ನಡೆ"ಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವೇ, ಬಹುಶಃ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಈಚೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು "ಅನುಕೂಲಶಾಸ್ತ್ರ". ಅದನ್ನೇ "ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು" ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ನಮ್ಮ ಸಿನಿಕತನದ ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ "ಸಿಂಧು" (=ಸಮುದ್ರ) ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಎಂದು ಹಲವರು ಸೋಜಿಗಪಡಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಎರಡು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. "ಧರ್ಮಸಿಂಧು" ಮತ್ತು "ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು" ಎಂದು ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ನಾವು ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರಿಚಿಕೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ "ಸಿಂಧು" ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಯಾರೋ ತಮಾಷೆಗಾರ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ. ಈ ಪದ ದ್ವಂದ್ವ ಯಾವಾಗ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬರಹದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಾಶವಾದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೋಗಿ, ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಅಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಗಳಷ್ಟು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರಿಚಿದವರು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಶಯ. ನಮ್ಮ "ಅಥರ್ವಣ"ವನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಆದಿ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಾದ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನಾಲ್ಕನೆಯದು. "ಅಥರ್ವಣ" ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ವೇದದಲ್ಲಿ ಮದ್ದು ಮಾಯ ಮಾಟಗಳ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಂಡುಪೋಕರಿತನ, ದುರುದುಂಬಿತನ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಕಲ್ಯಾಣ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ "ಅಥರ್ವಣ" ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. "ಬರೇ ಅಥರ್ವಣ ಮನುಷ್ಯ". "ಅವನದೆಲ್ಲ ಅಥರ್ವಣ ಕೆಲಸವೇ" ಇತ್ಯಾದಿ. (ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಥರ್ವ ಋಷಿ ಅಗ್ನಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನೆಂದು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಥಮ ಪುತ್ರನೆಂದು, ನಂಬಲಾದ ಮಹಾ ಪುರೋಹಿತ). ಹೀಗೆ ಅಥರ್ವಣವನ್ನು ಲೇವಡಿಗೊಳಪಡಿಸಿರುವವರು ಕನ್ನಡ-ತುಳು ಜನರು ಮಾತ್ರವೇ ಏನೋ. ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಥರ್ವ, ಅಥರ್ವಣ ಇದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣೆ.

ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ವೈದಿಕರಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಕಾರರೊಬ್ಬರು ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ "ತರ್ಪಣ" ಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಓದಿದೆ. "ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ" ತರ್ಪಣ ಬಿಟ್ಟರು. ತರ್ಪಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸು ವುದು ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ. "ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆ" ಎಂದರೆ (ಬಹಳ ಜನಕ್ಕೆ) ಊಟ ಹಾಕಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು. ಆದರೆ ವೈದಿಕ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ಬಾಂಧವರು ಎಳ್ಳಿನೊಡನೆ (ತಿಲತರ್ಪಣ) ಅಥವಾ ಬರೇ ನೀರನ್ನು (ಜಲಾಂಜಲಿ) ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಬಿಡುವುದು ಎಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹೀಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದರೆ ಮೃತರಾದವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಬಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಮಾಲಾಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತರ್ಪಣ ಬಿಡುವುದು ವಿಧಿ. ಆದರೆ ಬರೇ "ತರ್ಪಣ ಬಿಡುವುದು" ಎಂದರೆ ಸತ್ತವರಿಗೇ ಸರಿ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ "ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ ತರ್ಪಣ ಬಿಡುವುದು" ಎಂದರೆ ಸಮಾಜ ವಾದ ಸತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಗೃಹೀತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸ ಹೊರಟಿರುವುದೆಂದರೆ, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸು ವವರು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕರ್ಮದ ಸಾಮತಿಯನ್ನು ಅವೈದಿಕವಾದ ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವೈದಿಕರಲ್ಲದವರು ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೂಡ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜವಾದದ "ಸಮಾಧಿ" ಕಟ್ಟಿದರು ಎಂದು ಶವವನ್ನು ದಹನ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ದಫನ" ಮಾಡಿದರು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದ ಅರಬ್ಬಿ. ಅದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪದವಾದರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಈ ದೇಶದ ಮಹಾಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರದ ದ್ಯೋತಕ.

"ಕಲಸುಮೇಲೋಗರ" ಎಂದೆನಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದವರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ "ಅವಿಲು" ಎನ್ನಬಹುದು. ಅನೇಕ ತರದ ತರಕಾರಿಗಳ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ

ಮಾಡಿದ್ದು "ಅವಿಲು". (ತಮಿಳು– "ಅವಿಯಲ್"). ಅದು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕೂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

* * *

ಈಗಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರು "ವರಹ" ಎಂಬ ಹಣದ ಮಾನದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. "ಒಂದು ವರಹ ಉಡುಗರೆ ಮಾಡಿದ" ಎಂದರೆ ಆಗ ದೊಡ್ಡ ಉಡುಗರೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ "ವರಹ" ಎಂಬ ನಾಣ್ಯವೇನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು "ವರಹ"ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಷ್ಟೇ. "ವರಹ" ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ "ವರಾಹ"ದ ತದ್ಭವ. "ವರಹ" ಎಂದರೆ ಕಾಡುಹಂದಿ. ಆದರೆ ಹಣದ ಒಂದು ಮಾನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಇದರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನಾವು ಇತಿಹಾಸ – ಪುರಾಣಗಳ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶೀಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಚಿಹ್ನವಾಗಿ "ವರಾಹ" ವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೂ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು. (ಇಂಥ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ವರಾಹ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ನಾನು ವಿಜಾಪುರದ ದಿವಂಗತ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.) ವರಾಹ ಮುದ್ರೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕೂಡ ವರಾಹ, ವರಹ ಎನಿಸಿತು ವಿಷ್ಣು ವರಾಹ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ. (ಅಂದರೆ ಮುಳುಗಿದ್ದುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ.) ಹಾಗೆಯೆ ಚಾಲುಕ್ಯರೂ ತಾವೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ಶತ್ರುಗಳಿಂದ) ಉದ್ಧರಿಸಿದೆವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರಾಹನ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಚಾಲುಕ್ಯರು ಹೋದರು; ಅವರ ರಾಜ್ಯ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪುನಃ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು 5-6ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 19ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಈ ಆದ್ಯ ಕನ್ನಡ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಟಂಕಿಸಿದ ನಾಣ್ಯದ ಹೆಸರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು! ಆ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದಿದ್ದರೂ !

156

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿತ್ಯಸವಕಲು ಧಾತುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ "ಮಾಡು" ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದ. ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಏನೆಂದು ವಿವರಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದು; ಸುತ್ತಣ ತುಳು, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕ–ತಂಗಿಯರುಂಟು. "ಕೆಯ್", "ಒಡರಿಸು" ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ

ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರಾದರೂ "ಮಾಡು" ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ; ಜನನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್‌ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ • ಈ ಧಾತುವಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪದ ಕೆಳಗೇ ಒಂದಿಡೀ ಪುಟದಷ್ಟು ವಿಷಯ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. "ಮಾಡು" ಬಹುತರವಾಗಿ ಶಾರೀರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸೂಚಕ.

ಈಗ ಮಾಡುವಿಕೆಯ ಸುತ್ತ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಪರಂಪರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ಬಿಡೋಣ. ಆದರೆ "ಇವನನ್ನು ಹೀಗೇ ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ," ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ "ಮಾಡು" ಯಾವುದೇ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿಯುತ್ತದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ "ಮಾಡು" ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. "ನೀನು ಏನಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ?" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ಮಾಡು" ಎಣಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. "ನೀನು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ," ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಊಹೆ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ "ಮಾಡು"ವಿನ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗಬಹುದು.

"ಮಾಡು"ವಿನ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ "ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು" ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. "ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ." ಇದು ಬರೇ "ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ" ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ದೃಢತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. "ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು"ವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಇದೆ. ಇವನನ್ನು "ಎತ್ತಣಿಂದಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರಕುಮಾರನಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಅರ್ಜುನ (ಬೃಹನ್ನಳೆ)ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಸುವಾಗ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. "ಅವಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇದೆಲ್ಲ "ಮಾಡು"ವಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅದರ ನಾಮಪದ ರೂಪಗಳ ಕುತೂಹಲಕರ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ, ಆದರೆ ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ "ಮಾಳ್ಕೆ"(=ಮಾಡುವಿಕೆ) ಯನ್ನು ನೋಡಿ. ರಚನೆ, ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಈ ಪದ "ಅಂತಪ್ಪ ಮಾಳ್ಕೆಯೊಳ್" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ರೀತಿ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ "ಈ ಮಾಳ್ಕೆಯೊಳ್" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳು.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು "ಮಾಟ". ಅದು ಮಾಡುವಿಕೆ ಎಂಬರ್ಥದ್ದೇ. "ಮಾಟ ವಾದ ಆಕಾರ" ಎನ್ನುವಾಗ ಆಕಾರ ಒಪ್ಪುವಂತಿದೆ ಎಂದು ತಾನೇ ಅರ್ಥ. "ಅವಳ ಮಾಟವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು" ಎನ್ನಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಪ್ರಮಾಣ (proportion) ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಆದರೆ "ಮಾಟ"ಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥವಿದೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೆಡುಕಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಭಿಚಾರಕ್ರಿಯೆ, ಮಂತ್ರ, ಮಾಯಕ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. "ಅಂಗಡಿಗೆ ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ", ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. "ಕೃತ್ಯಾ" ಎಂಬುದು

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಪದ. ಅದೂ ಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದ "ಕೃ" (ಕೃಂಞ ಕರಣೇ) ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟದ್ದು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ "ಕೃ"ಧಾತುವಿನ ವಿಕರಣಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಕೃತ್ಯ" ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು. ಆ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಇರಬಹುದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಇರಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ "ಕೃತ್ಯ"ವನ್ನು ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯ=ದುಷ್ಕೃತ್ಯ, ಅಕೃತ್ಯ. ಕ್ರೈಸ್ತರು ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಈ ರೂಢಿಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ, "ಅಪೋಸ್ತಲರ ಕೃತ್ಯಗಳು" (Acts of the Apostles) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು. ನಾವು ಕೂಡ "ಕೃತಕೃತ್ಯ" ಎನ್ನುವಾಗ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಮಾಡಬೇಕಾದ (ಒಳ್ಳೇ) ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿದವನೆಂದೇ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ.

ಕೆಲಸ, ಮಾಡುವಿಕೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುವ "ಕರ್ಮ", "ಕ್ರಿಯಾ" ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ವಿಕೃತಾರ್ಥವನ್ನು ರೂಢಿ ಮೂಲಕ ಸಂಪಾದಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. "ನನ್ನ ಕರ್ಮ" ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡೂ ಪದಗಳು ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದುಂಟು.

ಮೇಲೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಪ್ರಸಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ do (=ಮಾಡು)ವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. Doings ಮಾಡುವಿಕೆಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನಾಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ do ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ Do come ಎನ್ನುವಾಗ do ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬನ್ನಿ ಎಂದಂತೆ. ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೇ did come ಎಂದರೆ ಖಂಡಿತ ಬಂದಿದ್ದೆ. Doವಿಗಿರುವ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಅರ್ಥದ work ಅಥವಾ makeಗೆ ದುಷ್ಪಾರ್ಥಗಳು ಸಂಗಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಈ do ಧಾತು ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಧಾ" ಧಾತುವಿನ ಜ್ಞಾತಿ ಯೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

* * *

ಒಂದು ರಂಗಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಬೇರೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. "ಆಯುಧ" ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. "ಆಯುಧ" ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥ ಉಪಕರಣವೆಂಬುದು ಆ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (ಯುಧ್=ಹೋರಾಡು). ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ ಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಈಗ "ಆಯುಧ"ಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ

ನಡೆಯುವ "ಆಯುಧಪೂಜೆ"ಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ "ಹತ್ಯಾರ್" (ಹಿಂದೀ- ಹಥಿಯಾರ್) ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧದೊಡನೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಅದು "ಹಾಥ್" ಅಂದರೆ ಕೈಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೋಲು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ "ಆಯುಧ"ಗಳು ಕೈಯದೇ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು "ಹಥಿಯಾರ್" ಪದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪದ – ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯಾಸೂಚಿ

ಪಾವೆಂ ಮನಸ್ಸು ಕೊನೆವರೆಗೆ ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಚ್ಚರಿ ಎಂದರೆ, ಪಾವೆಂ ಅವರನ್ನು Cerebral ಎಂದವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದ–ಅರ್ಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಪಾವೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲದೆ, ಜನಜೀವನವನ್ನೆ ತಡಕಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದಲೇ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಜತೆ ವಿನೋದ ಕೂಡ ಈ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಸಾವೆಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು ಕೊಡುವ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನೋಣ! ಪ್ರಾಯಃ ಸಾವಿನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೆಂದೋ ಏನೋ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಶದ ಕಡೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಕನ್ನಡದ ಈ ಧೀಮಂತ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಪ್ರಮತಿ ಪ್ರಕಾಶನ